

**1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİ
“TBMM’DE YAPILAN TARTIŞMALAR VE
BU TARTIŞMALARIN BASINA YANSIMASI”**

Fatih ÖCAL

Yüksek Lisans Tezi

Tarih Anabilim Dalı

Doç. Dr. Ahmet EDİ

2022

(Her hakkı saklıdır)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYET TARİHİ BİLİM DALI

Fatih ÖCAL

1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİ
“TBMM’DE YAPILAN TARTIŞMALAR VE BU TARTIŞMALARIN
BASINA YANSIMASI”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ:

Doç. Dr. Ahmet EDİ

AĞRI-2022

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “**1980 Cumhurbaşkanlığı Seçim Süreci “TBMM’de Yapılan Tartışmalar ve Bu Tartışmaların Basına Yansımaları”**” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Fatih ÖCAL

T.C.

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Ahmet EDİ danışmanlığında, Fatih ÖCAL tarafından hazırlanan bu çalışma/...../..... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2022 tarih ve . . . / nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... /...../.....

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	i
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	ii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNE KADAR OLAN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ

1.1. 1921 ANAYASASINA GÖRE CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ	4
1.1.1. 1923 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	5
1.1.2. 1927 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	7
1.1.3. 1931 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	8
1.1.4. 1935 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	8
1.1.5. 1938 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	9
1.1.6. 1939 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	11
1.1.7. 1943 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	12
1.1.8. 1946 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	12
1.1.9. 1950 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	13
1.1.10. 1954 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	14
1.1.11. 1957 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	14
1.1.12. 1961 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	15
1.1.13. 1966 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	17
1.1.14. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	19

İKİNCİ BÖLÜM
1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

2.1. MECLİSTE YAPILAN TURLAR.....	24
2.1.1. 6. Birleşim.....	24
2.1.1.1. Basına Yansıması.....	25
2.1.2. 7. Birleşim.....	28
2.1.2.1. Basına Yansıması.....	30
2.1.3. 8. Birleşim.....	34
2.1.3.1. 3.ve 4. Tur oylamaların Basına Yansıması	35
2.1.4. 9. Birleşim.....	38
2.1.4.1. 5. ve 6. Tur Oylamanın Basına Yansıması,.....	39
2.1.5. 10. Birleşim.....	41
2.1.5.1. 7. ve 8. Tur Oylamanın Basına Yansıması,.....	42
2.1.6. 11.Birleşim.....	44
2.1.6.1. 9 ve 10. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	45
2.1.7. 12. Birleşim.....	47
2.1.7.1. 11. ve 12. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	48
2.1.8. 13. Birleşim.....	51
2.1.8.1. 13. ve 14. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	52
2.1.9. 14. Birleşim.....	56
2.1.9.1. 15. ve 16. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	57
2.1.10. 15. Birleşim.....	58
2.1.10.1. 17. ve 18. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	59
2.1.11. 16. Birleşim.....	62
2.1.11.1. 19. ve 20. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	63
2.1.12. 17. Birleşim.....	68
2.1.12.1. 21. ve 22. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	69
2.1.13. 18. Birleşim.....	72
2.1.13.1. 23. ve 24. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	73
2.1.14. 19. Birleşim.....	77
2.1.14.1. 25, 26 ve 27. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	78
2.1.15. 20. Birleşim.....	81

2.1.15.1. 28, 29 ve 30. Tur Oylamanın Basına Yansıması.....	83
2.1.16. 21. Birleşim.....	88
2.1.17. 22. Birleşim.....	88
2.1.17.1. Basına Yansıması	88
2.1.18. 23. Birleşim.....	92
2.1.18.1. Basına Yansıması	93
2.1.19. 24. Birleşim.....	95
2.1.19.1. Basına Yansıması	97
2.1.20. 25. Birleşim.....	101
2.1.20.1. Basına Yansıması	102
2.1.21. 26. Birleşim.....	105
2.1.22.1. Basına Yansıması	106
2.1.22. 27. Birleşim.....	109
2.1.23. 28. Birleşim.....	109
2.1.23.1. 19-22 Nisan arası Basın	109
2.1.24. 29. Birleşim.....	112
2.1.25. 30. Birleşim.....	112
2.1.25.1. 45 ve 46. Tur oylamanın Basına Yansıması.....	113
2.1.26. 31. Birleşim.....	115
2.1.26.1. 47 ve 48. Tur oylamanın Basına Yansıması.....	116
2.1.27. 32. Birleşim.....	117
2.1.28. 33. Birleşim.....	117
2.1.28. 1. Basına Yansıması	118
2.1.29. 134. Birleşim.....	120
2.1.29.1. Basına Yansıması	121
2.1.30. 35. Birleşim.....	122
2.1.30.1. Basına Yansıması	123
2.1.31. 36. Birleşim.....	124
2.1.31.1. Basına Yansıması	125
2.1.32. 37. Birleşim.....	127
2.1.32.1. Basına Yansıması	127
2.1.33. 38. Birleşim.....	130

2.1.33. 1. Basına Yansıması	130
2.1.34. 39. Birleşim.....	132
2.1.34.1. Basına Yansıması	133
2.1.35. 40. Birleşim.....	133
2.1.36. 41. Birleşim.....	134
2.1.36.1. Basına Yansıması	135
2.1.37. 42. Birleşim.....	136
2.1.37.1. Basına Yansıması	136
2.1.38. 43. Birleşim.....	137
2.1.38.1. Basına Yansıması	138
2.1.39. 44. Birleşim.....	138
2.1.39.1. Basına Yansıması	140
2.1.40. 45. Birleşim.....	140
2.1.40.1. Basına Yansıması	141
2.1.41. 46. Birleşim.....	142
2.1.41.1. Basına Yansıması	143
2.1.42. 47. Birleşim.....	144
2.1.42.1. Basına Yansıması	145
2.1.43. 48. Birleşim.....	146
2.1.43.1. Basına Yansıması	147
2.1.44. 49. Birleşim.....	148
2.1.44.1. Basına Yansıması	149
2.1.45. 50. Birleşim.....	150
2.1.45.1. Basına Yansıması	151
2.1.46. 51. Birleşim.....	152
2.1.46.1. Basına Yansıması	152
2.1.47. 52. Birleşim.....	156
2.1.47.1. Basına Yansıması	157
2.1.48. 53. Birleşim.....	158
2.1.48.1. Basına Yansıması	159
2.1.49. 54. Birleşim.....	160
2.1.50. 55. Birleşim.....	162

2.1.50.1. Basına Yansıması	163
2.1.51. 56. Birleşim.....	164
2.1.51.1. Basına Yansıması	165
2.1.52. 57. Birleşim.....	167
2.1.52.1. Basına Yansıması	168
2.1.53. 158. Birleşim.....	171
2.1.53.1. Basına Yansıması	173
2.1.54. 59. Birleşim.....	174
2.1.54.1. Basına Yansıması	176
2.1.55. 60. Birleşim.....	179
2.1.55.1. Basına Yansıması	179
2.1.56. 61. Birleşim.....	180
2.1.57. 62. Birleşim.....	180
2.1.57.1. Basına Yansıması	181
2.1.58. 63. Birleşim.....	183
2.1.59. 64. Birleşim.....	183
2.1.60. 65. Birleşim.....	184
2.1.61. 66. Birleşim.....	184
2.1.62. 67. Birleşim.....	184
2.1.63.1. Basına Yansıması	185
2.1.64. 71. Birleşim.....	186
2.1.64.1. Basına Yansıması	186
2.1.65. 78. Birleşim.....	188
2.1.66. 92. Birleşim.....	189
2.1.67. 106. Birleşim.....	191
2.1.68. 109. Birleşim.....	191
2.1.69. 124. Birleşim.....	192
SONUÇ.....	194
KAYNAKLAR	201
EKLER.....	204
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİ

“TBMM’DE YAPILAN TARTIŞMALAR VE BU TARTIŞMALARIN BASINA YANSIMASI”

Fatih ÖCAL

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet EDİ

2022, 226 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Ahmet EDİ

.....

.....

29 Ekim 1923 tarihinde, cumhuriyetin ilan edilmesi ve yeni Türk Devleti’nin kurulmasından 2022 yılına kadar 21 kez cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü 4’er kez, Celal Bayar 3 kez, Cemal Gürsel, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Turgut Özal, Süleyman Demirel, Ahmet Necdet Sezer ve Abdullah Gül TBMM tarafından 1 kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1980 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri, mecliste yapılan 115 tur oylamaya rağmen sonuçsuz kalmış ve Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından ülke yönetimine el konulmuştur. 1982 yılında yapılan anayasa referandumuna konulan bir madde ile Kenan Evren Cumhurbaşkanı olmuştur. 2007 yılında anayasada yapılan değişiklik ile cumhurbaşkanını halkın seçmesi kararlaştırılmış, 2014 ve 2018 yılında yapılan referandumlarla Recep Tayyip Erdoğan doğrudan halk tarafından Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

1921 Anayasası ve ardından uygulamaya konan 1924 Anayasası’nın yürürlükte olduğu 37 yıllık süreçte cumhurbaşkanı seçimlerinde herhangi bir sorun olmadan meclis cumhurbaşkanını seçmiştir. 1961 ve 1982 Anayasalarının uygulamada olduğu dönemde ise cumhurbaşkanlığı seçimlerinde zaman zaman siyasi çözümsüzlükler ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet rejimlerinin uygulandığı ülkelerde devletin başındaki kişi cumhurbaşkanıdır. 1982 Anayasası’na göre de Cumhurbaşkanı yürütmenin başı ve devlet başkanıdır. Türkiye’de cumhurbaşkanlığı seçimleri; basın, yargı, ekonomi çevreleri ve silahlı kuvvetler başta olmak üzere toplumun tüm kesimleri tarafından dikkatle izlenmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri tüm kesimleri etkilemekte ve kapsamaktadır.

1980 cumhurbaşkanlığı seçimleri, mecliste yer alan partilerin ortak bir aday çıkaramaması ve herhangi bir adayın seçilmek için gerekli oyu alamaması nedeniyle TBMM’de yapılan 115 tur oylamaya rağmen nihayete ermemiştir. Bu süreçte ülkede ekonomik sıkıntılar, anarşi ve kutuplaşma artmış 12 Eylül 1980 askeri müdahalesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur.

Araştırma kapsamında Türkiye’de 1980 yılına kadar yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerine kısaca değinilerek 1980 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminin meclis tutanaklarında ve basında nasıl yer aldığı hususu üzerinde durulacaktır.

2022, 226 sayfa

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Seçimleri, Basın, Siyasi Partiler, Anayasa, Türk Silahlı Kuvvetleri, TBMM Tutanakları.

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

1980 PRESIDENTIAL ELECTION PROCESS

**"DEBATES IN THE PARLIAMENT AND THEIR REFLECTION IN THE
PRESS"**

Fatih ÖCAL

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet EDİ

2022, 226 pages

Jury: Assoc. Prof. Dr. Ahmet EDİ

.....

.....

2022, 226 page

**Key Words: President, Presidential Elections, Press, Political Parties,
Constitution, Turkish Armed Forces, Parliamentary Minutes.**

ÖNSÖZ

Cumhuriyet rejimlerinde seçimler en önemli demokratik unsurdur. Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923 tarihinde kurulduğunda cumhuriyeti yönetim biçimi olarak kabul etmiştir. Bu tarihte ilk kez meclis tarafından devletin başı konumundaki cumhurbaşkanı seçimi de yapılmıştır. Anayasal kurallar dahilinde yapılan seçimler toplumun tamamını ilgilendirdiği için büyük merak uyandırmıştır. Konumuz olan 1980 cumhurbaşkanlığı seçimleri, önceki dönemlerde yapılan seçimlerde olduğu gibi büyük bir heyecan ve beklentiyle başlamıştır. Turların uzaması ve nihayetinde sonuçsuz kalması Türk Demokrasi Tarihi'nde 1980 cumhurbaşkanlığı seçiminin, sonuçsuz kalan seçim olarak anılmasına neden olmuştur.

Çalışmada 1923 ile 1980 yılları arasında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri incelenmiştir. 1980 cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde yaşanan gelişmeleri incelemek için; Akşam Gazetesi, Bugün Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi, Devrim Gazetesi, Günaydın Gazetesi, Hürriyet Gazetesi, Milliyet Gazetesi, Sabah Gazetesi, Tercüman Gazetesi ile TBMM Tutanak Dergisi'nden, bu dönem hakkında daha önce yazılmış kitap, tez ve makalelerden yararlanılmıştır.

Çalışma konumun belirlenmesi, içeriklerinin oluşturulması, yazım ve inceleme gibi hususlar başta olmak üzere dersler ve tez aşamasında gösterdiği derin hoşgörü ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam sayın Doç. Dr. Ahmet EDİ'ye, şahsıma kıymetli vakitlerini ayırarak çalışmama önerilerde bulunan ve desteklerini esirgemeyen bölüm hocalarıma teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca tez yazım aşamasında beni sürekli motive eden kıymetli eşime ve aileme şükranlarımı sunuyorum.

Ağrı-2022

Fatih ÖCAL

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Adalet Partisi
CDA	Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri
CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DİSK	Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DP	Demokrat Parti
GATA	Gülhane Askeri Tıp Akademisi
MBG	Milli Birlik Grubu
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMMTD	Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
TBMMZC	Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi
TRT	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. 1. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Oylama Sonuçları	20
Tablo 1. 2. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 2. Tur Oylama Sonuçları	21
Tablo 1. 3. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 3. Tur Oylama Sonuçları	21
Tablo 2. 1. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Sırasında TBMM Aritmetiği	23
Tablo 2. 2. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Oylama Sonuçları	29
Tablo 2. 3. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 3. Tur Oylama Sonuçları	35
Tablo 2. 4. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 5. Tur Oylama Sonuçları	38
Tablo 2. 5. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 7. Tur Oylama Sonuçları	41
Tablo 2. 6. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 9. Tur Oylama Sonuçları	44
Tablo 2. 7. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 11. Tur Oylama Sonuçları	48
Tablo 2. 8. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 13. Tur Oylama Sonuçları	51
Tablo 2. 9. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 15. Tur Oylama Sonuçları	56
Tablo 2. 10. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 17. Tur Oylama Sonuçları	59
Tablo 2. 11. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 19. Tur Oylama Sonuçları	63
Tablo 2. 12. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 21. Tur Oylama Sonuçları	69
Tablo 2. 13. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 23. Tur Oylama Sonuçları	72
Tablo 2. 14. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 25. Tur Oylama Sonuçları	77
Tablo 2. 15. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 26. Tur Oylama Sonuçları	78
Tablo 2. 16. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 28. Tur Oylama Sonuçları	82
Tablo 2. 17. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 29. Tur Oylama Sonuçları	82
Tablo 2. 18. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 32. Tur Oylama Sonuçları	92
Tablo 2. 19. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 33. Tur Oylama Sonuçları	92
Tablo 2. 20. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 35. Tur Oylama Sonuçları	96
Tablo 2. 21. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 36. Tur Oylama Sonuçları	96
Tablo 2. 22. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 38. Tur Oylama Sonuçları	101
Tablo 2. 23. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 39. Tur Oylama Sonuçları	102
Tablo 2. 24. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 41. Tur Oylama Sonuçları	105
Tablo 2. 25. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 42. Tur Oylama Sonuçları	105
Tablo 2. 26. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 45. Tur Oylama Sonuçları	113
Tablo 2. 27. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 47. Tur Oylama Sonuçları	115
Tablo 2. 28. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 49. Tur Oylama Sonuçları	118

Tablo 2. 29.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 51. Tur Oylama Sonuçları	120
Tablo 2. 30.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 52. Tur Oylama Sonuçları	121
Tablo 2. 31.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 54. Tur Oylama Sonuçları	122
Tablo 2. 32.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 55. Tur Oylama Sonuçları	123
Tablo 2. 33.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 57. Tur Oylama Sonuçları	125
Tablo 2. 34.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 59. Tur Oylama Sonuçları	127
Tablo 2. 35.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 61. Tur Oylama Sonuçları	132
Tablo 2. 36.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 63. Tur Oylama Sonuçları	134
Tablo 2. 37.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 65. Tur Oylama Sonuçları	135
Tablo 2. 38.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 67. Tur Oylama Sonuçları	137
Tablo 2. 39.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 69. Tur Oylama Sonuçları	139
Tablo 2. 40.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 70. Tur Oylama Sonuçları	139
Tablo 2. 41.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 72. Tur Oylama Sonuçları	140
Tablo 2. 42.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 74. Tur Oylama Sonuçları	143
Tablo 2. 43.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 76. Tur Oylama Sonuçları	147
Tablo 2. 44.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 78. Tur Oylama Sonuçları	148
Tablo 2. 45.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 80. Tur Oylama Sonuçları	150
Tablo 2. 46.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 82. Tur Oylama Sonuçları	156
Tablo 2. 47.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 84. Tur Oylama Sonuçları	158
Tablo 2. 48.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 87. Tur Oylama Sonuçları	164
Tablo 2. 49.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 88. Tur Oylama Sonuçları	165
Tablo 2. 50.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 90. Tur Oylama Sonuçları	167
Tablo 2. 51.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 91. Tur Oylama Sonuçları	168
Tablo 2. 52.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 93. Tur Oylama Sonuçları	171
Tablo 2. 53.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 94. Tur Oylama Sonuçları	172
Tablo 2. 54.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 95. Tur Oylama Sonuçları	172
Tablo 2. 55.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 97. Tur Oylama Sonuçları	175
Tablo 2. 56.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 98. Tur Oylama Sonuçları	175
Tablo 2. 57.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 101. Tur Oylama Sonuçları	181
Tablo 2. 58.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 103. Tur Oylama Sonuçları	183
Tablo 2. 59.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 109. Tur Oylama Sonuçları	188
Tablo 2. 60.	1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 114. Tur Oylama Sonuçları	192

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2. 1. Günaydın Gazetesi, 28 Mart 1980.....	36
Resim 2. 2. Günaydın Gazetesi, 30 Mart 1980.....	42
Resim 2. 3. Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980	43
Resim 2. 4. Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980.....	70
Resim 2. 5. Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1980.....	80
Resim 2. 6. Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1980	81
Resim 2. 7. Milliyet Gazetesi, 12 Nisan 1980	81
Resim 2. 8. Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1980.....	87
Resim 2. 9. Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980.....	91
Resim 2. 10. Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980.....	91
Resim 2. 11. Günaydın Gazetesi, 25 Nisan 1980	114
Resim 2. 12. Milliyet Gazetesi, 2 Mayıs1980	126
Resim 2. 13. Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs1980	129
Resim 2. 14. Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs1980	142
Resim 2. 15. Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs1980	144
Resim 2. 16. Milliyet Gazetesi, 17 Mayıs1980	145
Resim 2. 17. Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs1980	153
Resim 2. 18. Milliyet Gazetesi, 27 Mayıs1980	156
Resim 2. 19. Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980.....	171
Resim 2. 20. Günaydın Gazetesi, 8 Haziran 1980.....	178
Resim 2. 21. Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980.....	180

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin mirasına sahip çıkan ve Anadolu coğrafyasında Milli Kurtuluş Mücadelesi ile bağımsızlığını kazanan Türkiye, 29 Ekim 1923'te cumhuriyeti ilan ederek yönetim sistemini de belirlemiştir. Kısaca halkın kendi yöneticilerini seçtiği ve kendini yönettiği bir yönetim sistemi olan cumhuriyetten öncede Türk Demokrasi Tarihi'nde demokratik hareketler olmuştur. Yaklaşık 200 yıl önce 1808 yılında padişah ve ayanlar arasında imzalanan Sened-i İttifak ile başladığı kabul edilen demokratik hareketler; 1839 Tanzimat Fermanı, 1856 Islahat Fermanı ve Kanunu-i Esasi ile devam etmiştir.¹

İlk demokratikleşme hareketinin üzerinden yaklaşık 100 yıl geçmesinin ardından 1923 yılında cumhuriyeti ilan ederek seçme seçilme esaslı bir yönetim sistemine geçen Türkiye, küreselleşen dünyada yerini almıştır. Cumhuriyet yönetim sistemi içinde devletin başı² olan cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanlığı seçimleri de demokrasinin en belirgin özelliğidir. Türkiye Cumhuriyeti'nde 1923-2022 yılları arasında 21 kez cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. Anayasal düzenlemeler dahilinde yapılan bu seçimlerde 2007 yılına kadar cumhurbaşkanını, halkın seçtiği parlamenterler seçmiştir. 2007 yılında yapılan anayasal düzenleme ile cumhurbaşkanını doğrudan halk seçmeye başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde bugüne kadar yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri; 1923 yılında Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yapılan düzenleme ile 1 kez, 1924 Anayasası ile; 1927, 1931, 1935, 1938, 1939, 1943, 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimleri, 1961 Anayasası ile; 1961,1966,1973 ve 1980 seçimleri, 1982 Anayasası ile; 1989, 1993, 2000, 2007, 2014 ve 2018 seçimleri yapılmıştır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonrası kabul edilen 1961 Anayasası ile cumhurbaşkanlığı seçimleri farklı bir evreye geçmiştir. Daha önceki seçimlerde rastlanılmayan gelişmeler bu anayasanın yürürlükte olduğu yaklaşık 20 yıllık süreçte

¹ Muhammet, Yıldız ve Ahmet, Edi, "1980 Cumhurbaşkanlığı seçim süreci", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(4), 2021, s.1652.

² Rıdvan Akın, *Gazi'den Günümüze Cumhurbaşkanlığı 1923-2007*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s.8.

karışımıza çıkmıştır. Bu anayasa döneminde yapılan ilk seçim olan 1961 cumhurbaşkanlığı seçimleri askeri erkin gücünün zirvede olduğu bir dönemde gerçekleşmiş ve herhangi bir sorun olmadan tamamlanmıştır. 1966 cumhurbaşkanlığı seçimleri Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in rahatsızlığı nedeniyle yaklaşık 1 yıl erken yapılmış ve sorun olmadan tamamlanmıştır. 1961 Anayasası döneminde yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki ilk tıkanma belirtisi 1973 cumhurbaşkanlığı seçimleridir.

1961 Anayasası'na göre cumhurbaşkanı, meclis içinden seçilmeli ve ilk iki tur oylamada üçte iki, daha sonraki tur oylamalarında meclis salt çoğunluğunu sağlayan adayın seçilebilmesi şartını koymuştur. 1973 seçimlerine kadar yapılan iki seçimde de cumhurbaşkanı ilk tur oylamada seçilmiştir. 1973 seçimlerinde bu sefer dengeler askerin istediği gibi olmayacaktır. Bu seçim döneminde yapılan ilk tur oylamalardan sonuç alınamamış; ancak dönemin siyasi liderlerinin diyalog kurması ve ortak bir aday üzerinde birleşmesi ile sorun 15. tur oylama sonunda çözülmüştür.

1961 Anayasası döneminde yapılan seçimlerdeki esas tıkanma ise; 1980 cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında olmuştur. Çalışmamızın temeli oluşturan 1980 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde meclis cumhurbaşkanını seçememiş ve 12 Eylül 1980'de Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur. Tekrar böyle bir durumla karşılaşmamak için 1982 Anayasası ile tıkanma durumunda meclis seçimlerinin yenilenmesi kararlaştırılmıştır.³

Çalışma kapsamında 1923 yılından 1980 yılına kadar yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerine kısaca değinilmiştir. Bu seçimlerde ordunun etkinliği ve istekleri göz önüne serilmiştir. Çalışmamızın esas noktası olan 1980 cumhurbaşkanlığı seçim süreciyle ilgili olarak mecliste yapılan turlar ve görüşmeler hakkında bilgiler verilmiştir. Yapılan turlar sonrasında basında nelerin ön plana çıkarıldığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda basında yer alan gelişmeleri öğrenebilmek için yararlanılan gazeteler dönemin siyasi koşullarına ve ideolojilerine göre seçilmiştir. Örneğin; Cumhuriyet Gazetesi, haberlerinde daha çok CHP destekli bir üslup kullanmıştır. Ordunun siyasilere baskı uyguladığı dönemde gazete, askeri

³ İbrahim Halil Tavaş, "Türk Anayasalarında Cumhurbaşkanı Seçimi", *Yasama Dergisi*, 5, Mayıs-Haziran-Temmuz, 2007, s.31.

destekler nitelikte haberlere yer vermiştir. Günaydın Gazetesi ve Tercüman Gazetesi, haberlerinde milliyetçi muhafazakâr bir üslup kullanmış ve Başbakan Demirel'e eleştirileri ön plana çıkarmıştır. Sabah Gazetesi, muhafazakâr bir üslup ile haberlerini sunmuş CHP'yi eleştirmiş ve AP yanlısı yorumları haberlerine taşımıştır. Böylece farklı görüş ve ideolojilerdeki gazetelerden yararlanılarak sürecin anlamlandırılması hedeflenmiştir.

Tüm bu bulgular eşliğinde çalışmamız siyasilerin diyalog kurma yolundaki çabaları, basının sürece etkisi, ordunun sürecin sonlarına doğru seçimlere dolaylı yoldan etkisi ve son olarak başarısızlıkla sonuçlanan turlardan sonra yaşanan 12 Eylül 1980 Darbesi ile sonuçlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNE KADAR OLAN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ

1.1. 1921 ANAYASASINA GÖRE CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ

23 Nisan 1920’de TBMM açılmış ve yaklaşık 9 ay sonra TBMM tarafından 20 Ocak 1921 tarihinde 85 sayılı yasayla Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilmiştir. 1921 Anayasası, 1876 yılında ilan edilen Kanuni Esasi baz alınarak 23 maddeden oluşan bir çerçeve anayasa niteliğindedir.⁴ Teşkilat-ı Esasiye Kanunu geçiş dönemi anayasası olarak hazırlanmasına rağmen kendisinden sonra gelecek olan anayasal metinleri de etkilemiştir.

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu üzerinde ilk değişiklik 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyetin ilan edilmesiyle yapılmıştır. 364 sayılı kanununun kabulüyle, hakimiyetin kayıtsız şartsız milletin olduğu, Türkiye Devleti’nin yönetim şeklinin cumhuriyet olduğu, devlet başkanlığı görevini reisicumhurun yapacağı kararlaştırılmıştır.⁵

364 sayılı “*Teşkilatı Esasiye Kanunun Bazı Mevaddının Tavzihan Tadiline Dair Kanun*”⁶ da cumhurbaşkanı seçiminin nasıl yapılacağına dair bir hüküm yer

⁴ Bülent Tanör, *Osmanlı- Türk Anayasal Gelişmeleri*, Der Yayınları, İstanbul 1995, s.153.

⁵ TBMMZC ,43’üncü Birleşim, 29.10.1923, c.3, s.90.

⁶https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc002/kanuntbmmc002/kanuntbmmc00200364.pdf (Erişim Tarihi, 20.03.2022)

Teşkilât-ı Esasîye Kanunun Bazı Mevaddının Tavzihan Tadiline Dair Kanun Kanun No: 364

BİRİNCİ MADDE — Hâkimiyet, bilâ kayd-ü şart milletindir, idare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. Türkiye Devletinin şekli Hükümeti, Cumhuriyettir.

İKİNCİ MADDE — Türkiye Devletinin dini, Dini islamdır. Resmî lisanı Türkçedir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. Meclis, Hükümetin inkısam ettiği şua batı idareyi icra Vekilleri vasıtasıyla idare eder.

ONUNCU MADDE — Türkiye Reisicumhuru, Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi tarafından ve kendi âzası meyanımdan bir intihap devresi için intihap olunur. Vazifei Riyaset yeni Reisicumhurun intihabına kadar devam eder. Tekrar intihap olunmak caizdir.

ON BİRİNCİ MADDE — Türkiye Reisicumhuru Devletin reisidir. Bu sıfatla lüzum gördükçe Meclise ve Heyeti Vekileye riyaset eder.

ON İKİNCİ MADDE — Başvekil Reisicumhur tarafından ve meclis azası meyanımdan intihap olunur. Diğer vekiller Başvekil tarafından yine meclis azası arasından intihap olunduktan sonra heyeti umumiyesi Reisicumhur tarafından meclisin tasvibine arz olunur. Meclis hali içtimada değil ise keyfiyeti tasvip meclisin içtimama talik olunur.

almamaktadır. Kanunla oluşturulan cumhurbaşkanlığı makamı ile yasama ve yürütme erki birbirinden ayrılmıştır.

1.1.1. 1923 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

29 Teşrini Evvel 1339(29 Ekim 1923) Pazartesi günü toplanan mecliste oturum Çorum Mebusu İsmet (İnönü) tarafından açılmıştır. “*Teşkilatı Esasiye Kanunun Bazı Mevaddının Tavzihan Tadiline Dair Kanun*” görüşmeleri sırasında söz alan İzmir Mebusu Yunus Nadi: “*Kanunun 10. Maddesi uyarınca, Türkiye Reisi Cumhuriyetin Büyük Millet Meclisi içinden seçim sürecince (2 yıl) olarak seçilir. Reis seçilen bir kişi tekrar seçilebilir. Daha öncede reis devletin başı idi. Biz bu madde ile reisin adını söylüyoruz. O kişi reisicumhur.*”⁷ sözleriyle devlet başkanının cumhurbaşkanı olacağını açıklamıştır.

Mecliste yapılan oylamalar sonucunda: “*Teşkilatı Esasiye Kanunun Bazı Mevaddının Tavzihan Tadiline Dair Kanun*” kabul edilmiştir. Cumhuriyetin ilan edilmesine müteakip 101 pare top atılması kararlaştırılmış ve cumhurbaşkanı seçimine geçilmiştir. Mecliste yapılan yoklamada 158 mebusun hazır olduğu tespit edilmiştir. Oy kullanan 158 üye Ankara Milletvekili Gazi Mustafa Kemal⁸i reisicumhur olarak seçmiştir. Oylamadan sonra söz alan Gazi Mustafa Kemal: “*Teşkilatı Esasiye*

⁷ TBMMZC, 43. Birleşim, 29.10.1923, c.3, s.92.

⁸Mustafa Kemal Atatürk, bugün Yunanistan sınırları içinde bir liman şehri olan Selanik'te 1881 yılında doğdu. İlk okul yılları ve askeri öğrencilik yıllarının ilk kısmını da Selanik'te tamamladı. Lise öğrenimini bugün Makedonya sınırlarında yer alan Manastır Askeri İdadisinde tamamladı. 1902 de Kara Harp Okulu'ndan teğmen rütbesi ile, 1905 yılında Harp Akademisi'nden kurmay yüzbaşı rütbesi ile mezun oldu. Osmanlı ordusunda birçok defa farklı görevlerde yer aldı. Anadolu halkına adını 1. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Cephesi'nde verdiği mücadele ile duyurdu. Burada verdiği mücadele ile Anafartalar Kahramanı olarak anıldı. 1. Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi ve son olarak Suriye Filistin Cephesi'nde görev aldı. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasının ardından İstanbul'a geldi. Yurt genelinde işgallerin başlaması üzerine,19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkıp Türk Milli Kurtuluş Hareketini başlattı. Amasya Genelgesi ile Kurtuluş Savaşı'nın amaç ve yöntemini, Erzurum ve Sivas Kongreleri ile Milli Kurtuluş Hareketinin esaslarını açıkladı. Sine-i Millete döndükten sonra 23 Nisan 1920' de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasını sağladı. Meclis başkanlığı görevini yerine getirip 5 Ağustos 1921'de Başkomutan olarak tekrar askerlik mesleğine dönmüş, Anadolu'nun düşman işgalinden kurtulması için Sakarya ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde orduyu yönetmiştir. Sakarya Savaşı'ndan sonra meclis tarafından Gazi ve Mareşal unvanlarını aldı.26 Ağustos 1922 de başlayan Büyük Taarruzu yönetti ve ordunun zafere erişmesinde büyük rol aldı. Düşmanın yurttan atılmasından sonra inkılap hareketlerine girişti ve önce saltanatı ardından halifelığı kaldırdı. 29 Ekim 1923'te cumhuriyetin ilan edildiği gün, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olarak seçildi. 1927, 1931 ve 1935 yıllarında da üst üste seçilerek bu görevine ölümüne kadar devam etti. 1923 sonrası yapılan inkılaplarla, Modern Türkiye'nin ortaya çıkmasına ve Dünya barışının korunmasına büyük katkısı oldu. 10 Kasım 1938'de öldüğünde arkasında Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni miras olarak bıraktı.

Kanununda yer alan bazı maddeleri değiştirerek Türkiye Cumhuriyeti'ni dünyaya ilan ettiniz. Bugüne kadar meclis başkanı olarak görev verdiğiniz bu aciz arkadaşınızı şimdi de reisicumhur seçtiniz. Birçok kere bana güveninizi takdim ettiniz. Kadirşinaslığınızı bir kez daha gösterdiğiniz için bütün samimiyetimle hepinize teşekkür ederim. Efendiler! Asırlardır mağdur olan milletimiz, son senelerde gösterdiği mücadele ve azimle suizanda bulunanlara gerekli dersi vermiştir. Türk Milleti son yıllarda kazandığı zaferlerle cihanda kapladığı yeri fazlasıyla doldurmuştur ve daha da fazlasıyla doldurmaya devam edecektir. Hakkımda teveccüh gördüğünüz vazifeyi layığıyla yapacağımdan şüphemiz olmasın. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır.”⁹ sözleriyle konuşmasını tamamlamıştır.

Mustafa Kemal, Nutuk'ta cumhuriyetin ilanını ve seçim sürecini şöyle anlatmıştır: “28 Ekim günü geç saatlerde Çankaya Köşkü'nde yemek esnasında, “Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz!” dedim. Yemeğe iştirak edenler (İsmet Paşa, Kazım Paşa, Fethi Bey, Rize Mebusu Fuat, Afyon Mebusu Ruşen Eşref, Kemalettin Sami) fikrime katıldılar. O gece İsmet Paşa ile yalnız kaldıktan sonra kanun tasarısı hazırladık. 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun devletin şekli ile ilgili maddesine “Türkiye Devleti'nin hükümet şekli cumhuriyettir.” cümlesini ekledik. Diğer maddeleri açıklığa kavuşturmak için “Türkiye reisicumhuru meclis içinden kendi üyeleri tarafından bir seçim devresi olarak seçilir. Tekrar seçilmek mümkündür. Türkiye reisicumhuru devletin başıdır.” maddelerini ekledik. Meclis 29 Ekim Pazartesi günü İsmet Paşa başkanlığında toplandı. Hazırlanan kanun maddeleri teklif edildiği gibi kanunlaştı. “Yaşasın cumhuriyet!” nidaları atıldı. Daha sonra reisicumhur oylamasına geçildi. Oylamaya katılan 158 üye beni oybirliği ile cumhurbaşkanı seçtiler. Cumhuriyetin ilanı bütün milletçe sevinç kaynağı oldu.”¹⁰

29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyetin ilan edildiği gün yapılan seçimde, Gazi Mustafa Kemal, 287 üyeden¹¹158'inin hazır bulunduğu meclis toplantısında 158

⁹ TBMMZC, 43. Birleşim, (29.10.1923), c.3, s.100.

¹⁰ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Kaynak Yayınları, Ankara 2015, s.611-612.

¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/1923-ten-gunumuze-cumhurbaskani-secimleri/134629> (Erişim Tarihi 20.03.2022)

üyenin tamamının oyunu alarak oy birliği ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk cumhurbaşkanı seçilmiştir.¹²

1.1.2. 1927 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

1927 cumhurbaşkanlığı seçiminden önceki süreçte, anayasada değişikliğe gidilmiş ve 1924 Anayasası yürürlüğe girmiştir. 1924 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı devletin başıdır. 1924 Anayasası'nda yasama yetkisi TBMM tarafından yapılırken yürütme yetkisi, TBMM'nin seçtiği Cumhurbaşkanı ve onun tarafından tasdik edilecek bakanlar kurulu tarafından yapılmıştır. 1924 Anayasası'nda Cumhurbaşkanı, vatana ihanet dışında yaptıklarından sorumsuz tutulmuştur. 1924 Anayasası'nda Cumhurbaşkanı seçimi ile ilgili olarak; Cumhurbaşkanının TBMM üyeleri arasından seçileceği ve cumhurbaşkanının görev süresinin bir seçim dönemi (4 yıl) boyunca olacağı açıklanmıştır.¹³

1924 Anayasası ile ilk seçim 1 Kasım 1927'de yapılmıştır. Bu tarihte mecliste ilk önce meclis başkanlığı seçimi yapılmış ve Kazım (Özalp) Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanının seçilmesinin ardından cumhurbaşkanlığı seçimine geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı oylamasının nasıl yapılacağını Kazım (Özalp): *“Kürsiye bir kutu konulacaktır. Elifba sırasına göre mebuslar buraya gelecek ve oyunu kullanıp tekrar yerine geçecektir. Oylama kura ile seçilen heyet tarafından tasnif edilip ilan edildikten sonra reisicumhura tebliğ edilecektir.”*¹⁴ açıklamıştır.

Yapılan oylama sonucunda mecliste oylamaya katılan 288 üyenin tamamı Gazi Mustafa Kemal'e oy vermiş ve oy birliği ile Mustafa Kemal ikinci kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Tekrar seçilen Mustafa Kemal yemin¹⁵ ettikten sonra yaptığı konuşmada: *“Muhterem üyeler beni tekrar cumhurbaşkanı seçtiler çok müteşekkirim ve övünüyorum. Teveccühlerinizi devlet ve milletimize çok hizmetler yaparak ödemeye çalışacağım. Dört yılını dolduran cumhuriyetimiz dahili ve harici olarak sağlam*

¹² Haydar Çakmak, *Cumhurbaşkanları ve Dış Politika*, Kripto Basım, Ankara 2016, s.11-13.

¹³ Yurdanur Ural, *Türk Anayasal Sisteminde Cumhurbaşkanının Konumu ve Yetkilerine İlişkin Tartışma ve Öneriler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2008, s.24-27.

¹⁴ TBMMZC, 43. Birleşim, 01.11.1927, c.1, s.3.

¹⁵ Gazi Mustafa Kemal: *“Reisicumhur sıfatıyla cumhuriyetin kanunlarına ve hâkimiyeti millîye esaslarına riayet ye bunları müdafaa, Türk Milleti'nin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfı mesai, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhde ettiğim vazîfenin icabatına hasrı-nefs etmekten ayrılmayacağıma vallahi.”*

gelişmelerle yerini almıştır. Aziz arkadaşlarım, cumhuriyet, Türk Milleti'nin asırlardır aradığı kendini idare etmek şuurunun canlı halidir. Türk Milleti, Büyük Millet Meclisi nezdinde büyük zaferler çıkarmıştır. Üçüncü meclisimizin de Türk Milletine hizmet etmek için layık ve yetenekli olduğuna inancım tamdır. Muhterem azaları selamlar naçiz bir ferdi olduğum Türk Milletine güzide hizmetlerde bulunmayı temenni ederim.”¹⁶ demiştir.

1 Kasım 1927 tarihinde yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde, 316 üyenin bulunduğu mecliste, oylamaya katılan 288 üyenin tamamının oyunu alan Gazi Mustafa Kemal, oy birliği ile tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.¹⁷

1.1.3. 1931 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

4 Mayıs 1931 tarihinde öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmış ve Kazım (Özalp) yeniden Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır. Yapılan oylamada kullanılan 289 oyun tamamını alan Gazi Mustafa Kemal tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.¹⁸

Yapılan oylamanın ardından mecliste teşekkür konuşması yapan Mustafa Kemal: *“Muhterem efendiler; Reisicumhurluğa beni tekrar layık gördünüz. Hakkımda gösterdiğiniz güvene teşekkür ederim. Bana gösterdiğiniz güven ve görevin ağırlığının farkındayım. Büyük milletimiz için mutluluklar ve yüce meclisimize başarılar dilerim.”*¹⁹ sözlerinin ardından yemin²⁰ etmiştir.

1.1.4. 1935 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

1 Mart 1935 tarihinde öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmış ve Çankırı Mebusu Mustafa Abdulhalik Renda 377 oy alarak Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır. Yapılan

¹⁶ TBMMZC, 43. Birleşim, (01.11.1927), c.1, s.4.

¹⁷<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/1923-ten-gunumuze-cumhurbaskani-secimleri/134629> (Erişim Tarihi, 20.03.2022)

¹⁸ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 04.05.1931, c.1, s.5-6.

¹⁹ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 04.05.1931, c.1, s.6.

²⁰Gazi Mustafa Kemal: *“Büyük Millet Meclisi'nin saygıdeğer üyeleri! Reisicumhur sıfatı ile cumhuriyetin kanunlarına ve hakimiyeti millîye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk Milleti'nin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfı mesai, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhte ettiğim vazifenin icabatına hasrı nefis etmekten ayrılmayacağıma namusum üzerine söz vererek ant içerim.”*

oylamada kullanılan 386 oyun tamamını alan Gazi Mustafa Kemal tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.²¹

Yapılan oylamanın ardından mecliste teşekkür konuşması yapan Mustafa Kemal: *“Kamutayın sayın üyeleri; Beni bu seçim devresinde tekrar cumhurbaşkanı seçtiğiniz için yüce Türk Milleti huzurunda eğilerek saygılarımı sunarım.”*²² demiş ve yemin²³ etmiştir. Yemin ettikten sonra konuşmasına devam eden Atatürk: *“Ettiğim yeminle onurlu ve kutsal olan bu görevin ağırlığının üstesinden, sizlerin desteği ve yardımı ile başa çıkabilirim. Güvencenizi benden sakınmayacağınıza eminim. Yurt meseleleri başta olmak üzere, yapacağınız çalışmalarda başarılar ve mutluluklar dilerim.”*²⁴ demiştir.

1.1.5. 1938 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’ün 10 Kasım 1938 tarihinde vefat etmesinin ardından 1 gün sonra 11 Kasım 1938 tarihinde meclis, Meclis Başkanı Abdulhalik Renda başkanlığında olağanüstü toplanmıştır.²⁵

Ankara Mebusu Cumhurbaşkanı Atatürk’ün, vefat ettiğine dair başvekalet tezkeresi okunmuştur. *“Büyük Millet Meclisi yüksek huzurlarına Ankara Mebusu Reisicumhur Atatürk’ün, müdavi ve müşavir tabiplerinin verdikleri ilişik raporda gösterildiği veçhile son teşrinin onuncu perşembe günü saat 9 dakika 5 de terki hayat ettiklerini onulmaz acı ve teessürlerle arz ederim.”*²⁶ Tezkere ile birlikte doktor raporu da okunmuştur: *“Reisicumhur Atatürk’ün umumî hallerindeki vahamet, dün gece saat 24 de neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 ikinci teşrin 1938 perşembe sabahı saat dokuzu beş geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.”*²⁷

²¹ TBMMZC, 1’inci Birleşim, 01.03.1935, c.1, s.4.

²² TBMMZC, 1’inci Birleşim, (01.03.1935), c.1, s.4.

²³ Gazi Mustafa Kemal: *“Reisicumhur sıfatı ile cumhuriyetin kanunlarına ve hakimiyeti milliye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfi mesai, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye’nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhte ettiğim vazifenin icabatına hasrı nefis etmekten ayrılmayacağıma namusum üzerine söz veririm.”* (TBMMZC, 01.03.1935:4)

²⁴ TBMMZC, 1’inci Birleşim, 01.03.1935, c.1, s.4-5.

²⁵ TBMMZC, 3’üncü Birleşim, 11.11.1938, c.27, s.16.

²⁶ TBMMZC, 3’üncü Birleşim, 11.11.1938, c.27, s.16.

²⁷ TBMMZC, 3’üncü Birleşim, 11.11.1938, c.27, s.16.

Atatürk için 5 dakikalık bir saygı duruşu yapılmasının ardından, Teşkilatı Esasiye Kanunun 34. maddesi uyarınca cumhurbaşkanı seçimi için oylamaya geçilmiştir. Oylama katılan 348 mebusun oylarının tamamını alan Malatya Mebusu İsmet İnönü²⁸ Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçilmiştir.²⁹

Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından kürsüye gelen İsmet İnönü: *“Büyük Türk Milleti'nin saygıdeğer vekilleri, arkadaşınız olarak sizlerle övünen bu arkadaşınıza, devletin en büyük vazifesini uygun gördünüz teveccüh ettiniz. Hepinize şükranlarımı sunuyorum. Bu görevi Türk Milleti'nin güveni ve sizlerin yardımı ile yapacağım. Atatürk'ün hatırası kalbimizde teselli bulmaz acılarla doludur. Kemal Atatürk adı, milletimizin kalbinde sevgi ve hürmet içinde yaşayacaktır. Arkadaşlar, Türk Milleti'nin en büyük hazinesi, Büyük Millet Meclisidir. Geçmişte büyük zorlukların üstesinden gelen meclisimiz, gelecekte saadetlerin, zaferlerin başlıca kaynağı olacaktır.”*³⁰ demiştir.

1938 cumhurbaşkanlığı seçimi hakkında Falih Rıfkı Atay: *“Meclis, Atatürk'ün hatırasını ağlayarak kutsadıktan sonra İsmet İnönü'yü bu göreve seçmiştir.”*³¹ demiştir.

1938 seçimlerinde ve sonraki süreçte de ordunun seçimlerdeki etkisi aşikardır. Zira Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral Asım Gündüz, İsmet Paşa'nın nasıl Cumhurbaşkanı olduğuna dair: *“Atatürk'ün hastalığı iyice artmış ve umutlar tükenmişti. Ölümü çok yakındı. Gazi öldükten sonra kimin yerine geçeceği tartışılmaya başlanmıştı. Genelkurmayda yaptığımız toplantıda nasıl bir tavır almamız gerektiğini konuştuk. Atatürk ölünce onun meclisi kalacaktır. Reisi seçmekte meclisin işidir. Ordu olarak biz bu işten uzak duralım dedik. Başbakan Celal Bayar, toplantı halinde*

²⁸ İsmet İnönü, 1884 yılında İzmir'de doğdu. İlk ve ortaokul öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1903 yılında Kara Harp Okulundan birincilikle mezun oldu. 31 Mart vakasını bastıran Hareket Ordusu'nun içinde yer aldı. 1. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nde yer aldı. Bu cephede Mustafa Kemal ile olan arkadaşlığı ve kader birliği iyice arttı. 23 Nisan da açılan TBMM'ye Edirne Mebusu olarak katıldı. Türk Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi Komutanı olarak görev yaptı. I. ve II. İnönü muharebelerinin komutanlığını yaptı. Millî Mücadele'nin silahlı evresini sona erdiren Mudanya Ateşkes Anlaşması'nda TBMM'yi temsil etti. Diplomatik dile hâkim olması sebebiyle Lozan'da Türkiye'yi temsil eden heyetin başkanlığını yaptı. Cumhuriyetin ilanından sonra 1923-1924 yılları arasında Başbakan olarak görev yaptı. 1925-1937 yılları arasında başbakanlık görevine devam etti. Atatürk'ün ölümünün ardından 22 Mayıs 1950 tarihine kadar 4 sefer seçilerek cumhurbaşkanlığı yaptı. 1938 yılında CHP kurultayında Millî Şef unvanını aldı. 25 Aralık 1973 yılında Ankara'da vefat etti.

²⁹ TBMMZC, 3'üncü Birleşim, (11.11.1938), c.27, s.18.

³⁰ TBMMZC, 3'üncü Birleşim, 11.11.1938, c.27, s.18.

³¹ Hikmet Özdemir, *Cumhurbaşkanlığı Seçimleri*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2007, s.96.

olduğumuzu öğrenince genelkurmaya geldi. Fevzi Paşa beni yanına çağırarak kararımızı Bayar'a bildirmemizi istedi. Kararımızı bildirince Celal Bayar rahatladı. Bir müddet sonra Birinci Ordu Komutanı Fahrettin Altay geldi. Aldığımız karara karşı çıktı. Dönemin sıkıntılı olduğunu, Rusların, İtalyanların tetikte olduğunu bildirdi. Böyle bir dönemde rastgele bir kişinin reis olması sakıncalıdır dedi. Durumu Fevzi Paşa'ya bildirdik. O da Fahrettin Paşa'yı haklı buldu. İşte İsmet Paşa bu şekilde gündeme geldi ve Cumhurbaşkanı seçildi.”³²demiştir.

Askeri Bürokrasi Cumhurbaşkanı olarak İnönü'nün adını ön plana çıkarırken, ona karşı olan gurubun başını; İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras çekmekteydi. Ancak 11 Kasım'da yapılan oylamada 348 mebusun oyunu alan İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçilmiştir.³³

1.1.6 1939 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

26 Aralık 1938 tarihinde toplanan CHP olağanüstü kongresinde, parti iç tüzüğü değiştirilmiş ve İsmet İnönü, “*Değişmez Genel Başkan*” ve “*Milli Şef*” unvanlarını almıştır.³⁴ Bu unvanları almasına gerekçe olarak; tüm kitleyi bünyesinde toplamış CHP'nin Genel Başkanı'nın Milli Şef olduğu, Milli Şef'in kişiliğinin dört yılda bir yapılan parti kongrelerinde görüşülmesinin ve tartışılmasının yanlış olduğu vurgulanmıştır. Genel başkanın değişmez olduğu kabul edilip bu makamın istikrarı ve otoritesinin güçlü tutulmasının milli değerlere uygun olduğu düşünülmüştür.³⁵

İsmet İnönü'nün, Atatürk'ün ölümü üzerine cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından dört buçuk ay geçmişken anayasa gereği önce parlamento seçimleri yapılmış ve sıra cumhurbaşkanlığı seçimine gelmiştir.³⁶

3 Nisan 1939 tarihinde TBMM oturumunda, öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmış ve Çankırı Mebusu Mustafa Abdulhalik Renda 408 oy alarak tekrar Meclis

³² Özdemir, s.115-116.

³³ Mustafa Serhan Yücel, *Türk Siyasal Hayatında Cumhurbaşkanı Seçimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik 2012, s.20-22.

³⁴ Yücel, s.22.

³⁵ Mustafa Serhan Yücel, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul,2001, s.37.

³⁶ Yücel,2012, s.20-22.

Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.³⁷

Yapılan oylamada kullanılan 413 oyun tamamını alan Ankara Vekili İsmet İnönü tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.³⁸ Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü'nün yemin³⁹ etmesiyle oturum sona ermiştir.

1.1.7. 1943 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

8 Mart 1943 tarihinde TBMM oturumunda, öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmış ve Çankırı Mebusu Mustafa Abdulhalik Renda 427 oy alarak tekrar Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.⁴⁰

Yapılan oylamada kullanılan 435 oyun tamamını alan Ankara Vekili İsmet İnönü tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁴¹

1.1.8. 1946 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru toplanan San Francisco Konferansı kararları gereği, Türkiye konferans şartlarını yerine getirerek Birleşmiş Milletlere üye olmuştur. Üyelik sonrası süreçte Türkiye'de tek parti dönemi sona ermiş ve yeni siyasi partiler kurulmaya başlamıştır. Birçok siyasi partinin kurulduğu bu dönemde CHP içinden koparak ortaya çıkan Demokrat Parti diğerlerinden sıyrılmıştır. Celal Bayar, Fuat Köprülü, Adnan Menderes ve Refik Koraltan “Dörtlü Tahrir” sonrası CHP'den ihraç edilmişler ve DP'yi kurmuşlardır.⁴²

5 Ağustos 1946 tarihinde TBMM oturumunda, öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmıştır. CHP adayı İstanbul Vekili Kazım Karabekir 379, DP adayı Sinop Vekili Yusuf Kemal Tengirşenk 58 oy almış ve bu sonuçla Kazım Karabekir Meclis

³⁷ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 03.04.1939, c.1, s.2.

³⁸ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 03.04.1939, c.1, s.13.

³⁹ İsmet İnönü: “*Reisicumhur sıfatı ile cumhuriyetin kanunlarına ve hâkimiyeti millîye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk Milleti'nin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfı mesai, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhte ettiğim vazifemin icabatına hasrı nefis etmekten ayrılmayacağıma namusum üzerine söz veririm.*” (TBMMZC, 03.04.1939:14)

⁴⁰ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 08.03.1943, c.1, s.3.

⁴¹ TBMMZC, 1'inci Birleşim, 08.03.1943, c.1, s.3.

⁴² Yücel,2012, s.26-28.

Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.⁴³

Yapılan oylamada CHP adayı Ankara Milletvekili İsmet İnönü 388, DP adayı İstanbul Milletvekili Fevzi Çakmak 59, Sinop Vekili Yusuf Kemal Tengirşenk 2 oy almıştır. Bu sonuçla İsmet İnönü tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁴⁴

1946 seçimleri sonucunda ilk kez çok partili meclis hayatına giriş yapan Türkiye, mecliste yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde de ilk kez birden fazla adayın yarıştığı bir seçime tanık olmuştur. Bu seçimde ilk kez bir aday oy birliği ile değil oy çokluğuyla seçilmiştir.

1.1.9. 1950 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Türk Demokrasi Tarihi'nde asker kökenli olmayan bir adayın cumhurbaşkanı seçildiği ilk seçim 1950 cumhurbaşkanlığı seçimidir.⁴⁵ 14 Mayıs 1950'de yapılan parlamento seçimlerinde DP, CHP'ye karşı bir üstünlük sağlamıştır. Seçimlerde partili cumhurbaşkanına karşı olduklarını ifade eden DP lideri Celal Bayar'ın yeni yapılacak cumhurbaşkanlığı seçiminde aday olmayacağı varsayılıyordu. DP içinden çıkacak adayın İzmir Mebusu Halil Özyörük olacağı ifade ediliyordu. Eski Yargıtay Başkanı olan Özyörük'ün ismi ön plana çıkmaya başlayınca yıpratma faaliyetleri artmış, Özyörük'ün Yargıtay Başkanı iken DP'nin kapatılması için faaliyetlerde bulunduğu iddiası ortaya atılmıştır. Bu iddialar ortaya çıkınca DP'den mebus seçilen Özyörük'ün adaylık durumu rafa kalkmıştır.⁴⁶ Bu Gelişmelerin ardından toplanan DP grubunda yapılan oylamada Celal Bayar, Cumhurbaşkanı adayı olarak belirlenmiştir.⁴⁷

22 Mayıs 1950 tarihinde yapılan TBMM oturumunda, öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmıştır. DP İçel Milletvekili Refik Koraltan 385 oy alarak Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçiminin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.⁴⁸ Yapılan oylamaya 453 milletvekili katılmış ve İstanbul

⁴³ TBMMZC, 1'inci Birleşim,05.08.1946, c.1, s.2.

⁴⁴ Resmî Gazete, 6 Ağustos 1946, 6378.

⁴⁵ Yücel,2012, s.40.

⁴⁶ Özdemir, s.130-131.

⁴⁷ Özdemir, s.138.

⁴⁸ TBMMTD, Birinci Birleşim, 22.05.1950, c.1, s.5.

Milletvekili Celal Bayar 387, Ankara Milletvekili İsmet İnönü 64 oy almıştır. Bu sonuçla Celal Bayar⁴⁹ Cumhurbaşkanı seçilmiştir. ⁵⁰

Tek parti iktidarının sona ermesiyle sonuçlanan genel seçimlerden sonra yapılan cumhurbaşkanı seçiminin sonuçları da basında geniş yer almıştır. “*DP iktidarı resmen ele aldı*” manşetini atan Cumhuriyet Gazetesi, 14 Mayıs seçimlerinde mecliste ezici bir üstünlük sağlayan DP’nin, cumhurbaşkanını da seçerek iktidarı CHP’den aldığını yazmıştır.⁵¹

1.1.10. 1954 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

14 Mayıs 1954 tarihinde toplanan TBMM’de öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmıştır. DP İçel Milletvekili Refik Koraltan 489 oy alarak tekrar Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.⁵² Yapılan oylamaya 513 milletvekili katılmış ve İstanbul Milletvekili Celal Bayar 486 oy almıştır. 27 oy çekimser çıkmıştır. Bu sonuçla Celal Bayar tekrar Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁵³

1.1.11. 1957 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

27 Ekim 1957 tarihinde yapılan erken seçimler neticesinde DP %47 oy alarak iktidarda kalmayı başarmıştır.⁵⁴ Meclisin yenilenmesinin ardından sıra cumhurbaşkanlığı seçimine gelmiştir. 1 Kasım 1957 tarihinde toplanan TBMM’de öncelikle meclis başkanlığı seçimi yapılmıştır. DP İçel Milletvekili Refik Koraltan 404 oy alarak Meclis Başkanı seçilmiştir. Meclis başkanı seçimin ardından

⁴⁹ *Mahmut Celal Bayar*, 1883 yılında Bursa da doğdu. Eğitim hayatını Bursa da tamamladı. Hukuk alanında iş hayatına atıldı. 1907 de İttihat ve Terakki’nin Bursa koluna dahil oldu. Millî Mücadele yıllarında “Galip Hoca” takma adıyla işgallere karşı halkın Bursa ve Akhisar da bilinçlenmesini sağladı. Lozan görüşmelerine katılan heyetin içinde yer aldı. 1924 yılında açılan İş Bankası’nın ilk genel müdürü oldu. 1932-1937 yılları arasında Ekonomi Bakanı olarak görev yaptı. 1937-1939 yılları arasında başbakanlık yaptı. 1946 yılında DP’nin kurulmasına öncülük etti ve DP Genel Başkanlığına getirildi. 1950 seçimlerini DP’nin kazanmasının ardından mecliste yapılan cumhurbaşkanlığı seçimini kazanarak Türkiye’nin üçüncü cumhurbaşkanı oldu. 10 yıl boyunca bu görevi 3 kez seçilerek yaptı. 27 Mayıs Askeri Darbesi ile cumhurbaşkanlığı görevine son verilen Mahmut Celal Bayar, Yassıada yargılamaları sonucu idama mahkûm edildi. Cezası ömür boyu hapse çevrildi ve rahatsızlığı sebebiyle 1964 yılında serbest bırakıldı. Celal Bayar 22 Ağustos 1986 tarihinde İstanbul da vefat etti.

⁵⁰ Resmî Gazete, 23 Mayıs 1950, 7513.

⁵¹ Cumhuriyet Gazetesi, 23 Mayıs 1950, s.1.

⁵² TBMMTD, 1’inci Birleşim, 14.05.1954, c.1, s.6.

⁵³ Resmî Gazete, 15 Mayıs 1954, 8708.

⁵⁴ Fatma Alev Atayakul, *Türkiye’de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, s.345-346.

cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılmıştır.⁵⁵ Yapılan oylamaya 413 milletvekili katılmış ve İstanbul Milletvekili Celal Bayar 413 oy almıştır. Bu sonuçla Celal Bayar üçüncü kez Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁵⁶ Celal Bayar'ın üçüncü kez Cumhurbaşkanı seçildiği 1957 seçimleri, 1924 Anayasası'na göre cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapıldığı son seçim olmuştur.

1.1.12. 1961 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

27 Mayıs 1960⁵⁷ tarihinde ülke yönetiminden memnun olmayan Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki 37 subayın (*Milli Birlik Komitesi*)⁵⁸ öncülük ettiği askeri darbe yapılmıştır. Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel, darbecilerin liderliğini yapmış; Devlet Başkanı, Milli Birlik Komitesi Başkanı, Başbakan gibi üst düzey unvanları olarak Atatürk'ün bile sahip olmadığı yetkilere sahip olmuştur.⁵⁹

Milli Birlik Komitesi, 12.06.1960 tarihinde “*Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında*”⁶⁰ kanunu kabul etmiştir. Yapılan değişiklik de Milli Birlik Komitesi, hukuk devletini yeniden kurmayı ve yeni bir anayasa yaparak buna uygun yapılacak seçimlerde iktidarı TBMM'ye devredeceğini ilan etmiştir.⁶¹

Milli Birlik Komitesi tarafından “*Kurucu Meclis*” oluşturulmuş ve bu meclis tarafından hazırlanan anayasa 9 Temmuz 1961 tarihinde halk oyunu sunulmuş ve kabul edilmiştir.⁶² 1961 Anayasası'nın 95. maddesinde cumhurbaşkanının seçiliş usulü şöyle açıklanmıştır: “*Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış kendi üyeleri arasından, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yedi yıllık bir süre için seçilir; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir. Bir kimse arka arkaya iki defa*

⁵⁵ TBMMTD, 1'inci Birleşim, 01.11.1957, c.1, s.7.

⁵⁶ Resmî Gazete, 2 Kasım 1957, 9746.

⁵⁷ CDA, Fon Kodu: 30-1-0-0; Yer No: 1-10-2.

⁵⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10525.pdf> (Erişim Tarihi, 30.03.2022)

⁵⁹ Yücel, 2012, s.62.

⁶⁰ <https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1924/1924-8/8-degisiklik%2C.pdf> ((Erişim Tarihi, 30.03.2022)

⁶¹ Salih Önder, *Türk Parlamenter Sisteminde Cumhurbaşkanının Rolü*, Turhan Kitabevi 2007, s.41.

⁶² Önder, s.42.

Cumhurbaşkanı seçilemez. Cumhurbaşkanı seçilenin partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı sona erer.”⁶³

1961 Anayasası bir tepki anayasasıdır. 1924 Anayasası’nda iktidarın elini güçlendiren uygulamalar, 1961 Anayasası ile denetim altına alınmıştır. DP iktidarı döneminde, birçok alanda kısıtlama getirilen özgürlükler bu anayasa ile güvence altına alınmıştır. İktidarı, yaptığı uygulamalarda tek başına bırakmak istemeyen anayasa hazırlayıcıları, ekonomik denetim için; Devlet Planlama Teşkilatını, Anayasal düzenlemeleri ve kanunları denetlemek için; Anayasa Mahkemesi’ni, Ülke içindeki ve dışındaki siyasal gelişmelere yön verebilmek içinde Milli Güvenlik Kurulu’nu oluşturmuştur.⁶⁴ Cumhurbaşkanı yürütme yetkisi ile güçlendirilerek TBMM’nin tek güç olması engellenmeye çalışılmıştır.⁶⁵

1961 Anayasası’nda; cumhurbaşkanının görev süresi 4 yıldan 7 yıla çıkarılmıştır. Cumhurbaşkanı seçilen bir kişinin arka arkaya iki defa cumhurbaşkanı seçilemeyeceği belirtilmiştir. Cumhurbaşkanı olabilmek için; 40 yaşını doldurmak ve yüksek okul mezunu olma şartı konmuştur. Cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisiyle bağının kesileceği ve TBMM üyeliğinin düşeceği belirtilmiştir.⁶⁶ Böylelikle parlamenter sistemin daha etkin olacağı düşünülmüş ve Cumhurbaşkanı ile çoğunluğun bağı zayıflatılmaya çalışılmıştır.⁶⁷

1961 Anayasası’na göre cumhurbaşkanı seçimleri şu şekilde cereyan edecektir; mecliste yapılacak seçimde ilk iki turda 2/3 çoğunluk aranacak, bu durumda bir aday seçilemezse sonraki turlarda meclis salt çoğunluğunu sağlayan aday cumhurbaşkanı seçilecektir. Olası koalisyon dönemlerinde cumhurbaşkanı seçimlerinde tıkanmaya sebep olabilecek olan bu maddeler, ilk olarak 1973 cumhurbaşkanlığı seçiminde bir tıkanmaya sebep olmuş, Meclis zorda olsa cumhurbaşkanını seçebilmiştir. Asıl

⁶³<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1961-anayasasi/> (Erişim Tarihi, 30.03.2022)

⁶⁴ Mürşide, Şimşek, “Çoğulculuk ve Vesayet İkileminde 1961 Anayasası”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: TBMM’nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı, Kasım 2020, s.225.

⁶⁵ Ali, Acar ve Mustafa Burak, Çelebi, “Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında Cumhurbaşkanlığı Makamının Önemi ve 2007 Yılı Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Abdullah Gül’ün Görev Süresi Tartışmaları”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 12, Sayı 23, 2012, s.11.

⁶⁶ Önder, s.43-44.

⁶⁷ Şimşek, s.235.

tıkanma ise 1980 cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanmış ve Meclis cumhurbaşkanını seçememiştir.⁶⁸

Anayasanın kabul edilmesinin ardından 15 Ekim 1961 tarihinde genel seçimler yapılmış CHP %36, Demokrat Parti'nin oylarının kaydığı Adalet Partisi %34 oy almıştır. Ancak bu seçim sonuçları orduyu memnun etmemiştir. Zira cumhurbaşkanı olmak isteyen Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel, partilerin aday çıkarması durumunda seçilemeyebilirdi. Olası adayları engellemek için Çankaya Köşkü'nde siyasi parti liderleriyle “Çankaya Protokolü” imzalanmıştır. Protokole göre partiler aday göstermeyecek ve Cemal Gürsel'in seçilmesi için çaba sergileyeceklerdir.⁶⁹

Çankaya Protokolüne rağmen AP, Senatör Ali Fuat Başgil'i aday yapmak istemiştir. Bu duruma ilk etapta sıcak bakan Başgil, yoğun baskılara ve tehditlere maruz kalmıştır. Milli Birlik Komitesi üyeleri tarafından yoğun tehditler alan Başgil, oylamanın yapılacağı gün senatörlükten istifa ederek aday olmamıştır.⁷⁰

Şartların askerin istediği şekli almasıyla birlikte TBMM, cumhurbaşkanlığı seçimi için 26 Ekim 1961 tarihinde en yaşlı üye konumundaki Yakup Kadri Karaosmanoğlu başkanlığında toplanmıştır. TBMM'nin ana gündemi cumhurbaşkanlığı seçimidir. Diyarbakır Milletvekili Hilmi Güldoğan'ın teklifiyle Orgeneral Cemal Gürsel cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir.⁷¹ Yapılan oylamaya 607 üye katılmıştır. Orgeneral Cemal Gürsel⁷² 434 oy alarak Türkiye'nin 4.Cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁷³

1.1.13. 1966 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

4. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e Kara Kuvvetleri Komutanı iken şeker hastalığı teşhisi konmuştur. (1959) Bu dönemde kısmi felçte geçiren Gürsel, iyileşerek

⁶⁸ Yücel,2012, s.66.

⁶⁹ Sadi Kocaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a III.Cild*, Doğu Kitabevi, İstanbul 1977, s.1040.

⁷⁰ Cevdet Yılmaz, *Ord.Prof.Dr.Ali Fuat Başgil*, Çarşamba Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2013, s.53.

⁷¹ TBMMTD, 2'nci Birleşim, 26.10.1961, c.1, s.9.

⁷² *Cemal Gürsel*,1895 yılında Erzurum da doğdu. Asker bir babanın çocuğu olduğu için askerliğe meraklı idi. Kuleli Askerî Lisesi'nde öğrenciyken Çanakkale Savaşı'nda görev aldı. Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi'nde subay olarak görev yaptı. 1958 yılında Kara Kuvvetleri Komutanı oldu. 1960 Askeri Darbesinden sonra Milli Birlik Komitesi'nin başında yer aldı. Darbeden sonra TBMM tarafından Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı olarak seçildi. 1966 yılında rahatsızlığın artması sebebiyle TBMM tarafından görevine son verildi. 14 Eylül 1966 da vefat etti.

⁷³ Resmî Gazete, 27 Ekim 1961, 10943.

görevine devam etmiştir. Şeker hastalığının şiddetinin artmasıyla Cumhurbaşkanı Gürsel bir dönem baston yardımıyla yürümüştür. 1966 yılının başında Gürsel'in durumu daha da ağırlaşmış ve doktorlar tarafından yapılan muayeneler neticesinde tedavisinin ABD'de yapılması uygun görülmüştür.⁷⁴

ABD'ye gittikten bir hafta sonra Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, beyin koması geçirmiş ve tüm vücudu felç olmuştur. Cumhurbaşkanı'nın tedavi sürecinin olumsuz ilerlemesi sonrası ülkede yeni cumhurbaşkanının kim olabileceği tartışmaları başlamıştır.⁷⁵

Amerika'da tedavisi olumlu sonuçlanmayan⁷⁶ Cemal Gürsel 26 Mart 1966 tarihinde tekrar yurda getirilmiştir. Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde tedavi altına alınan Gürsel'in, sağlık durumunun iyi olmadığı ve cumhurbaşkanlığı görevini yerine getiremeyeceğine dair rapor verilmiştir.⁷⁷ Doktorlar tarafından Cemal Gürsel'in cumhurbaşkanlığı vazifesini yerine getiremeyeceğine dair raporun duyurulmasından sonra, Türk Silahlı Kuvvetleri kendi cumhurbaşkanı adaylarının Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay olduğunu meclisteki partilere bildirmiştir.⁷⁸

Yaşanan bu gelişmeler üzerine, TBMM yeni cumhurbaşkanını seçmek üzere 28 Mart 1966 tarihinde toplanmıştır. Başbakanlığın, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in sağlık durumu hakkındaki tezkeresi okunmuştur: *"Hastalıkları! sebebiyle, Amerika Washington'daki Walter Reed Hastanesi'nde tedavi gören Cumhurbaşkanımız Cemal Gürsel, 26 Mart 1966 tarihinde ülkemize getirilmiş ve Ankara GATA da tedavi altına alınmıştır. Burada yapılan müşterek sağlık kurulu raporunda; Anayasa'nın cumhurbaşkanına verdiği yetkileri yerine getirecek durumda bulunmadığı anlaşılmıştır."*⁷⁹ Başbakan Demirel imzası ile yayınlanan tezkere de Anayasanın 100. Maddesi gereği *"Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması halinde..."* cumhurbaşkanlığı seçimi yapılacağı açıklanmış ve oylanarak kabul edilmiştir.⁸⁰

⁷⁴ Fırat Kara, *Türk Siyasal Yaşamında Cemal Gürsel*, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s.345-350.

⁷⁵ Kara, s.350-351.0

⁷⁶ CDA, Fon Kodu: 30-18-1-2; Yer No: 194-22-4.

⁷⁷ Kara, s.350-351.

⁷⁸ Yücel,2012, s.82

⁷⁹ TBMMTD, 5'inci Birleşim, 28.03.1966, c.5, s.33.

⁸⁰ TBMMTD, 5'inci Birleşim, 28.03.1966, c.5, s.34.

Cumhurbaşkanlığı seçimine geçileceği duyurulduktan sonra başkanlığa iki önerge verilmiştir. Verilen önergelerde Cevdet Sunay ve Alparslan Türkeş cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir. Tasnif komisyonunun seçilmesinden sonra oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan oylamaya 532 üye katılmıştır. Cevdet Sunay 461, Alparslan Türkeş 11 oy almıştır.⁸¹ Bu sonuçla Türkiye Cumhuriyeti'nin 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay⁸² olmuştur.⁸³

1.1.14. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimi

1973 Cumhurbaşkanlığı seçimine giden süreçte Türkiye Tarihi'nde yine önemli bir gelişme yaşanmıştır. Bu gelişme 12 Mart Muhtırasıdır. Genel Kurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Deniz Kuvvetleri Komutanı Deniz Eyiceoğlu, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve 1980 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde CHP adayı olacak olan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, 12 Mart Muhtırasına imza koyan subaylardandır.⁸⁴

12 Mart Muhtırasından sonra dönemin Başbakanı Süleyman Demirel istifa etmiş ve Nihat Erim Başbakan olmuştur. Nihat Erim'in sağlık sorunları nedeniyle istifa etmesi üzerine hükümeti bu sefer Ferit Melen kurmuştur. Askerin istediği şartların olduğu bu dönemde, 1972 yılında Genel Kurmay Başkanı⁸⁵ olan Faruk Gürler yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olarak seçilmeyi umuyordu.⁸⁶ Ancak işler bu sefer 1966 seçimlerinde olduğu gibi gitmeyecekti.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerin yaklaşmasıyla görev süresi dolacak olan Cevdet Sunay siyasi parti liderleriyle görüşmeler yapmaya başlamıştır. Görüşmelerdeki yol haritasına göre; Genel Kurmay Başkanı Faruk Gürler, Cevdet Sunay tarafından

⁸¹ TBMMTD, 5'inci Birleşim, 28.03.1966, c.5, s.35.

⁸² *Cevdet Sunay*, 1889 Erzurum'da doğdu. İlk ve ortaokul eğitimini Erzurum'da yaptı. Kuleli Askerî Lisesi'nde eğitimini tamamlayıp 1. Dünya Savaşı'nda Filistin Cephesi'nde görev aldı. Kurtuluş Savaşı'na katılarak Batı Cephesi'nde subay olarak hizmette bulundu. 1930'da Harp Akademisini bitirdi. Askerlikte çeşitli kademelerde görev aldıktan sonra, 1960 yılında Genel Kurmay Başkanı olarak atandı. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in hastalığı nedeniyle cumhurbaşkanlığı görevinin sona ermesi üzerine, önce kontenjan senatörü olarak meclise girdi ve 28 Mart 1966 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 5. Cumhurbaşkanı olarak seçildi. 1973 yılında cumhurbaşkanlığı görevinin sona ermesinin ardından cumhuriyet senatörü olarak 1980 yılına kadar parlamento da görev yaptı. 22 Mayıs 1982'de vefat etti.

⁸³ Resmi Gazete, 29 Mart 1966, 12263.

⁸⁴ Merziye Akal, *12 Mart 1971 muhtırası, 12 Eylül 1980 darbesi ve 28 Şubat sürecinde bir politikacı olarak Süleyman Demirel'in farklı konum ve tepkileri*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul- 2013.

⁸⁵ CDA, Fon Kodu: 30-18-1-2; Yer No: 286-62-6.

⁸⁶ Yücel,2012, s.91.

kontenjan senatörü seçilecek, mecliste yapılacak oylamanın ardında cumhurbaşkanı seçilecekti. Bu taktik 1966 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uygulanmıştı.⁸⁷

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin başlamasına az bir süre kala taktik uygulamaya konmuştur. Faruk Gürler önce emekli olmuş, ardından da Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından kontenjan senatörü seçilerek parlamento yolu açılmıştır. Böylelikle parlamentoya dahil olan Gürler'in cumhurbaşkanı seçilebilmesi için sadece gerekli oyu alması kalmıştı. Ancak AP, Gürler'i desteklememe kararı almış, Bülent Ecevit'in Genel Başkan olduğu CHP ise meclisteki oylamalara katılmama kararı almıştı.⁸⁸

13 Mart 1973 tarihinde meclis, Meclis Başkanı Sabit Osman Avcı başkanlığında cumhurbaşkanlığı seçimi gündemi ile toplanmıştır. Başkanlığa sunulan 3 önerge ile Faruk Gürler, Tekin Arıburun ve Ferruh Bozbeyli cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir. Tasnif komisyonunun belirlenmesinden sonra oylamaya geçilmiş ve 517 üyenin oy kullandığı 1. tur oylamanın dağılımı tablo 1.1.'de gösterilmiştir.⁸⁹

Tablo 1. 1. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Tekin Arıburun	282
Faruk Gürler	175
Ferruh Bozbeyli	45
Boş	11
Geçersiz Oylar	4

Anayasanın ilgili maddesi gereği 2/3 oy çokluğunu sağlayan aday olmadığı için ikinci tur oylamaya geçilmiştir. İkinci tur oylamaya 519 üye katılmış ve oylamanın dağılımı tablo 1.2.'de gösterilmiştir.⁹⁰

⁸⁷ Yücel,2012, s.92.

⁸⁸ Yücel,2012, s.92-93.

⁸⁹ TBMMTD, 4'üncü Birleşim,13.03.1973, s.144-147.

⁹⁰ TBMMTD, 4'üncü Birleşim,13.03.1973, s.148.

Tablo 1. 2. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 2. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Tekin Arıburun	284
Faruk Gürler	176
Ferruh Bozbeyli	47
Boş	11
Geçersiz Oylar	1

İkinci tur oylamada da 2/3 çoğunluğunu sağlayan aday olmadığı için üçüncü tur oylamaya geçilmiştir. Anayasa gereği bu turdan sonra yapılacak oylamalarda 318 oyu alan adayın cumhurbaşkanı seçileceği parlamenterlere ilan edilmiştir. Mecliste yapılan üçüncü tur oylamaya 527 üye katılmıştır ve oylamanın dağılımı tablo 1.3.’te gösterilmiştir.⁹¹

Tablo 1. 3. 1973 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 3. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Tekin Arıburun	285
Faruk Gürler	186
Ferruh Bozbeyli	47
Boş	9

Mecliste yapılan turlardan sonuç çıkmayınca siyasiler, ordu üyeleri tarafından hizaya getirilmeye çalışılmış ve Faruk Gürler’e oy verilmesi yönünde baskılara maruz bırakılmıştır. Turların uzayıp sonucun alınamaması üzerine, Cevdet Sunay’ın görev süresinin uzatılması fikri ortaya atılmıştır. Sunay’ın cumhurbaşkanlığı süresini uzatmak üzere anayasa değişikliği maddesi, fikir birliği sağlanamadığı için mecliste yapılan oylamada kabul edilmemiştir.⁹²

Mecliste sonuç alınamaması üzerine, AP ve CHP arasındaki temaslar artmış ve ortak bir aday bulma formülü dikkate alınmıştır. Kontenjan senatörü olan Emekli

⁹¹ TBMMTD, 4’üncü Birleşim,13.03.1973, s.149.

⁹² Yücel, 2012, s.95-98.

Oramiral Fahri Korutürk'ün ismi bu temaslardan sonra ortaya çıkmıştır. Böylelikle cumhurbaşkanlığı seçimindeki tıkanıklık iki partinin uzlaşması ile çözüme kavuşmuştur.⁹³

6 Nisan 1973 tarihinde, Meclis Başkanı Sabit Osman Avcı başkanlığında meclis birleşimi açılmıştır. Gündemde cumhurbaşkanlığı seçimi vardır. Meclis başkanlığına sunulan önerge ile CHP, AP ve CGP Grup Başkanvekillerinin ortak kararı ile Fahri Korutürk cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir.⁹⁴

Cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan 15. Tur oylamaya 557 üye katılmıştır. Fahri Korutürk 365, Faruk Gürler 87, Ferruh Bozbeyli 51, Tekin Arıburun 17 oy almıştır.⁹⁵ 365 oy alan Kontenjan Senatörü Fahri Korutürk⁹⁶ Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.⁹⁷

⁹³ Yücel, 2012, s.95-98.

⁹⁴ TBMMTD ,16'ncı Birleşim, 06.04.1973, s.222.

⁹⁵ TBMMTD ,16'ncı Birleşim, 06.04.1973, s.224.

⁹⁶ *Fahri Sabit Korutürk*, 1903 yılında İstanbul da doğdu. 1916 yılında Bahriye Mektebine girdi. 1923 yılında Deniz Harp Okulu'ndan, 1933 yılında Deniz Harp Akademisi'nden mezun oldu. 1934 yılında bizzat Atatürk tarafından kendisine Korutürk soyadı verildi. Montrö Boğazlar Konferansı'nda Türk Heyetinin içinde yer aldı.1950 yılında oramiral oldu. 1960-1964 yılları arasında Moskova Büyükelçisi olarak görev yaptı.1968 yılında cumhuriyet senatosu üyesi oldu. 1973 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde TBMM tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. Cumhurbaşkanı seçildi. Görev süresi dolan kadar bu görevini yürüttü. 12 Ekim 1987 tarihinde vefat etti.

⁹⁷Resmî Gazete, 7 Nisan 1973-14500

İKİNCİ BÖLÜM

1980 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

1980 cumhurbaşkanlığı seçim sürecine giderken hükümette Süleyman Demirel'in Başbakan olduğu Azınlık Hükümeti⁹⁸ (AP öncülüğünde, MSP ve MHP'nin dışardan desteklediği hükümet) yer alıyordu. Akşam Gazetesi'nin paylaştığı habere göre de meclis aritmetiği tablo 2.1.'de gösterilmiştir.⁹⁹

Tablo 2. 1. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Sırasında TBMM Aritmetiği

CHP	267
AP	264
MSP	29
MHP	18
Milli Birlik Grubu	18
Kontenjan Grubu	14
Bağımsızlar	14
CGP	3
Tabii Üye	1
Boş	5
Toplam	634

Seçim sürecine giderken meclis aritmetiği bize şunu göstermektedir: Siyasiler bir araya gelmeden ve ortak bir aday üzerinde anlaşmadan cumhurbaşkanı seçilemez. Zira 1961 Anayasası'nın cumhurbaşkanının seçilmesi ile ilgili 95. Maddesi; cumhurbaşkanı seçilecek kişi ilk iki turda üçte iki çoğunluğun oyunu almalıdır. Sonraki turlarda ise üye tam sayısının salt çoğunluğu aranacaktır.¹⁰⁰ Bu durumda ilk iki turda seçilmek için 423, sonraki turlarda ise 318 parlamenterin oyunu alabilen aday

⁹⁸ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-cumhuriyeti-hukumetleri-134271> (Erişim tarihi: 02.03.2022)

⁹⁹ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, s.1.

¹⁰⁰ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1961-anayasasi/> (Erişim tarihi 02.03.2022)

cumhurbaşkanı seçilecektir. Durum böyle olunca bir partinin tek başına cumhurbaşkanını seçmesi olanaksızdır.

Diyalog kurmanın zorunlu olduğu seçimler yaklaşırken gazetelerde seçimler hakkında haberlerini arttırmıştır. Seçimlerin başlamasına 1 hafta kala “*Diyalog Gerekli*” haberini yapan Günaydın Gazetesi, CHP ve AP’nin diyalog kurmasının zorunlu olduğunu; ancak şu ana kadar iki partinin de bir diyalog kurmadığını yazmıştır. Gazete bir sonraki günkü yazısında ise, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in: “*CHP, AP ile diyalog kurma arzusundadır. Ancak şimdiye kadar AP hiçbir adım atmamıştır. Diyalog kurmak için yanıt bekliyoruz.*” sözlerini aktarmıştır.¹⁰¹

Seçimlerin başlamasına 2 gün kala son bir diyalog çağrısı daha yapan Bülent Ecevit’in çağrısı yanıtsız kalınca, iki büyük partide bir aday çıkarmadan ve anlaşmadan seçim gününün gelmesini beklemeye geçmişlerdir.¹⁰²

2.1. MECLİSTE YAPILAN TURLAR

2.1.1. 6. Birleşim

22.03.1980 tarihinde Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında meclis toplantısı başlamıştır. Ana gündem maddesi cumhurbaşkanlığı seçimidir. Başkan Cahit Karakaş: “*Anayasa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne uygun olarak cumhurbaşkanı seçimi yapılacaktır.*”¹⁰³ sözleriyle oturumu başlatmıştır.

Oturumun başlamasının ardından Meclis Başkanı Cahit Karakaş’ın resmi aday olmadığı anlaşıldığından adaysız olarak turlara geçmek istemesi üzerine, Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve Konya Milletvekili Şener Battal itiraz ettiklerini beyan etmişlerdir. Söz alan Ahmet Şener: “*Aday olmadan seçime gidilemez.*” demiştir. Bunun üzerine Başkan Karakaş: “*Resmi aday olmadığı ve bu şekilde turlara geçilmesine itiraz olduğu için cumhurbaşkanlığı seçimini yapmak ve turlara devam*

¹⁰¹ Günaydın Gazetesi, 15 Mart 1980, s.1.

¹⁰² Sema Akyüz, *Türk Siyasal Sisteminde Cumhurbaşkanının Yeri ve Seçimi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2006, s.71.

¹⁰³ 1982 Anayasası’nın 95’nci maddesine göre; Cumhurbaşkanı seçilebilmek için, 40 yaşını doldurmak, üniversite tahsili yapmış olmak, TBMM üyesi olmak gereklidir. Seçim gizli oylama ile yapılp ilk iki turda üçte iki çoğunluk aranır. İlk iki turda üçte iki çoğunluk sağlanamazsa, sonra yapılacak olan turlarda salt çoğunluğun sağlanması yeterlidir. (TBMMTD, 22.03.1980, s.174.)

etmek için 25.03.1980 tarihinde saat 15.00'da tekrar toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.”¹⁰⁴ diyerek birleşimi sona erdirmiştir.

2.1.1.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Aday Çıkmadı, Turlara Geçilemedi”¹⁰⁵ başlığını atan gazete, uzun süredir siyasi partilerin aday çıkarabilmek için görüştüğünü; ancak netice alınamadığını yazmıştır.

Ordunun, geçmiş cumhurbaşkanlığı seçimlerine göre yakın bir ilgi duymadığını da yazan gazete, Başbakan Demirel'in: “Cumhurbaşkanlığı seçimi, muhakkak bir sonuca ulaşacaktır.”¹⁰⁶ sözlerini okuyucusuna aktarmıştır.

Hürriyet

“Meclis Bir Başkan Adayı Bulamadı”¹⁰⁷ başlığını atan gazete, diyalog, çağrı, birleşme derken turlar başlayamadı diye yazmıştır. Siyasi liderlerin görüşlerine şu şekilde değinilmiştir. Başbakan Süleyman Demirel: “Her şey mecrasında yürümektedir.” ve kimlerin aday olabileceği sorusuna “Her şeyi bilmeye ben mecbur muyum?”¹⁰⁸

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit'in: “Bu sonuç diyalogu somut bir aşamaya vardır amamanın bir sonucudur. Süreç başlamadan önce sürekli diyalog kurulmasını istedik.”¹⁰⁹ sözleri ön plana çıkarılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçiminden önce parti grup toplantılarının da yapıldığını aktaran gazete, iki parti grubunda da seçim hakkında bir kaniya varılamadığını belirtmiştir. CHP grubunda konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in: “15 gün içinde cumhurbaşkanı seçilemezse (1973 seçimlerine atıfta bulunarak) geçen seferki gibi müdahaleye uygun bir ortam olabilir.”¹¹⁰ dediği haberde yer almıştır.

¹⁰⁴ TBMMTD, 6'ncı Birleşim, 22.03.1980, s.175.

¹⁰⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, Manşet.

¹⁰⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, s.9.

¹⁰⁷ Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, Manşet.

¹⁰⁸ Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, s.9.

¹⁰⁹ Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, s.9.

¹¹⁰ Hürriyet Gazetesi, 23 Mart 1980, s.9.

Sabah

*“Yeni Devlet Başkanı Seçimin Uzayacağı Anlaşıldı”*¹¹¹ başlığı altında gazete, siyasi partilerin ilk gün herhangi bir aday göstermediğini ve buna bağlı olarak seçimin uzayacağını anlaşıldığını yazmıştır.

Siyasi partilerin seçimin uzayacağını tahmin ettiğini ve adayların yıpranmaması için isim öne sürmediklerini yazan gazete, AP ve CHP yetkililerinin bir araya gelerek anlaştıktan sonra bir aday öne süreceklerini yazmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında konuşan MSP lideri Necmeddin Erbakan’ın *“Yeni cumhurbaşkanı bizim eserimiz olacaktır”*¹¹² sözüne yer veren gazete, MSP ile CHP’nin bu hafta bir aday üzerinde anlaşacağını, okuyucusuna aktarmıştır.

Tercüman

*“Aday Çıkmadı Seçim Salı’ya Kaldı”*¹¹³ manşeti ile çıkan gazete, CHP, AP, MSP ve MHP’nin boş oy kullanma kararı için sonuç almanın imkânsız olduğunu, seçimin salı gününe ertelendiğini okuyucusuyla buluşturmuştur.¹¹⁴

Akşam

*“Partilerin Adayları Belli Değil”*¹¹⁵ manşet haberini paylaşan gazete, 6 Nisan’da görev süresi dolacak olan Fahri Korutürk’ün yerine Cumhurbaşkanı seçiminin bugün yapılacak turlarla başlayacağını haberleştirmiştir. Yapılacak oylamaların yasal içeriğine değinen gazete, ilk iki tur oylamada TBMM üye tam sayısının üçte ikisi olan 423’ün aranacağını, sonraki turlarda seçilmek için ise üye tam sayısının salt çoğunluğu olan 318 oyu alan kişinin cumhurbaşkanı seçileceğini okuyucusuna duyurmuştur.¹¹⁶

Akşam gazetesi manşet haberinin yanında, meclis sandalye sayısını da paylaşmıştır. Buna göre CHP 267, AP 264, MSP 29, MHP 18, Milli Birlik Grubu 18,

¹¹¹ Sabah Gazetesi, 24 Mart 1980, Manşet.

¹¹² Sabah Gazetesi, 24 Mart 1980, s.7.

¹¹³ Tercüman Gazetesi, 23 Mart 1980, Manşet.

¹¹⁴ Tercüman Gazetesi, 23 Mart 1980, s.7.

¹¹⁵ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, Manşet.

¹¹⁶ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, s.1.

Kontenjan Grubu 14, Bağımsızlar 14, CGP 3, DP 1, Tabii Üye 1, Boş 5 olmak üzere toplam 634 üye bulunmaktadır.¹¹⁷

Gazete haberinin devamında ihtimaller üzerine durmuştur. AP'ye destek veren partilerin tam olarak oy vermesi halinde 316 oya ulaşabildiği, bu sayıya kontenjan grubundan destek gelmesi halinde sonraki turlarda AP destekli adayın seçilme ihtimalinin yüksek olduğuna vurgu yapılmıştır.¹¹⁸

Gazete tarafından CHP oyları üzerinde de bir değerlendirme yapılmıştır. Habere göre, CHP'nin Milli Birlik Grubu ile hareket edebileceği, MSP ve Bağımsızlarında katılma ihtimali ile bu sayının en fazla 317'yi bulacağı yazılmıştır. Bu ihtimallerle bile 318 sayısına ulaşamadığından, CHP'nin Kontenjan Grubu'ndan da destek alması gerektiği haberde yer almıştır.¹¹⁹

Gazete haberleri değerlendirildiğinde, partilerin ilk etapta nabız yoklayarak süreci görmek istedikleri anlaşılmaktadır. Zira meclis aritmetiği tek bir parti adayının seçilmek için gerekli 318 oyu tek başına almasının mümkün olmadığını göstermektedir. Partilerin bir araya gelerek ortak bir aday belirleme zorunluluğu ortadadır. Nitekim parti liderlerinin açıklamaları da diyalog kurarak bir adayın çıkarılması gerekliliğini göstermektedir. Ancak ilk aşamada bunun olması da zor görünmektedir.

Siyasi ortamın gergin olduğu bir dönemde gündemi meşgul edecek olan cumhurbaşkanlığı seçimi, süreç başlamadan öncede basında yer almıştır. Seçim sürecinin başlamasıyla da basında geniş yer bulmuş; ancak anayasada yer alan seçilme koşulların oluşmaması nedeniyle ilk tur oylama yapılamamıştır. Basında yer alan izlenimlerde zaten seçim sürecinin uzun ve meşakkatli olacağını göstermiştir. Başbakan Süleyman Demirel, cumhurbaşkanını biz seçeceğiz derken, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, süreç uzarsa ordu olaya dahil olabilir mesajını en başından vermiş ve aslında iki liderin birbirinden farklı odaklarda olduğunu göstermiştir.

¹¹⁷ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, s.1.

¹¹⁸ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, s.7.

¹¹⁹ Akşam Gazetesi, 22 Mart 1980, s.7.

2.1.2. 7. Birleşim

1.Tur

25.03.1980 tarihinde Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında meclis toplantısı başlamıştır. Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz meclis başkanlığına, cumhurbaşkanlığına aday olduğunu bildirmiştir. Seçilmesine engel durumun olmadığı ve anayasanın 95. maddesinde yer alan şartları taşıdığı meclise duyurulmuştur. Meclis başkanlığı tarafından, seçimin gizli oylama ile yapılacağını, ilk iki turda üçte iki çoğunluk aranacağı, ilk iki turda üçte iki çoğunluk sağlanamazsa sonra yapılacak olan turlarda salt çoğunluğun seçilmek için yeterli olacağını üyelere hatırlatılmıştır.¹²⁰

Oylamanın nasıl yapılacağı Meclis Başkanı Cahit Karakaş tarafından şöyle anlatılmıştır. Karakaş: *“Oy pusulaları görevli arkadaşlarımız tarafından ismi okunan üyelere verilecektir. Oy pusulası ve zarfını alan üyemiz, kürsünün sağında yer alan gizli bölmede yer alan kalemlerle oy vermek istediği adayın ismini yazacaktır. Bir adayın isminin baş harfi ve soyadının tamamının yazılması yeterlidir. Sadece soyadı yazılırsa ve bu oy direkt adayı işaret ediyorsa bu oyda geçerli olacaktır. Aynı soy isme sahip aday olması ve pusulanın hangi adayı işaret ettiği net değilse oy geçersiz sayılacaktır. Böyle bir durum olmaması için pusula üstünde yer alan ismin net bir adayı işaret ediyor olması lazımdır. Oy pusulalarını sadece kabinler içinde yer alan kalemlerle doldurulacaktır. Renkli kalemle oy kullanılır veya pusula üzerine işaret konması veya imza atılması halinde oy geçersiz sayılacaktır. Resmi olarak aday olmayan üyelere oy çıkarsa bu oylarda geçerli olacaktır. Seçilme hakkına sahip olmayan üyelere veya başka kimselere oy çıkması halinde bu oylar işleme alınmayacaktır.”*¹²¹ açıklamasının ardından TBMM’de cumhurbaşkanlığı seçimi için ilk tur oylamaya geçilmiştir.

Oylamaya Cumhuriyet Senatosu üyelerinden başlanmıştır. Oylar kullanıldıktan sonra tasnif işlemine geçilmiş ve tasnif raporuna göre: Oylamaya 556 üye katılmıştır. Oyların dağılımı tablo 2.2.’de gösterilmiştir.¹²²

¹²⁰ TBMMTD ,7’nci Birleşim,25.03.1980, s.178.

¹²¹ TBMMTD ,7’nci Birleşim,25.03.1980, s.179.

¹²² TBMMTD ,7’nci Birleşim,25.03.1980, s.180.

Tablo 2. 2. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 1. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy Sayısı
Nurettin Yılmaz	80
Muhsin Batur	14
Cahit Karakaş	9
İhsan Sabri Çağlayangil	8
Hasan Akkuş	8
Sırrı Atalay	6
Faik TÜRÜN	5
Şener Battal	5
Sadettin Bilgiç	4
Esat Kıratlıoğlu	4
Kemal Güven	3
Fevzi Ergun	3
Hayrettin Erkmen	3
İsmail Hakkı Köylüoğlu	3
Kemal Kayacan	3
Cevdet Sunay	2
Yakup Üstün	2
Muhittin Taylan	2
Şeref Bakşık	2
Kemal Cantürk	1
Yusuf Çetin	1
Şükrü Meto	1
Celâl Yardımcı	1
Nilüfer Güsoy	1
Fahri Özdilek	1
Bahri Dağdaş	1
Sadi Irmak	1
Sıtkı Yırcalı	1
Orhan Eyüboğlu	1

Şerif Tüten	1
Celâl Ertuğ	1
Zeyyat Baykara	1
Necdet Uğur	1
Naci Gacıroğlu	1
Hilmi Fırat	1
Necmettin Erbakan	1
Mehmet Yüceler	1
İrfan Özaydınlı	1
Nurettin Ok	1
Nermin Abadan Unat	1
Turan Güneş	1
Geçersiz	16
Boş	352

Yapılan 1. Tur oylamada 41 farklı isme oy çıkmıştır. Hiçbir aday seçilebilmek için gerekli olan 3/2 çoğunluğun oyunu alamadığı için 2. Tur oylamaya geçilmiştir. İkinci tur oylama sonucu yapılan sayım işlemine göre 406 üye oy kullanmış; ancak anayasaya göre 3/2 çoğunluk (423) oluşmadığı için tasnif işlemi yapılmamıştır. Mecliste bulunan kişi sayısı göz önüne alınarak Başkan tarafından 3. Tur oylamaya geçilmemiş ve cumhurbaşkanlığı seçimi turlarına 26.03.1980 tarihinde devam edilmek üzere birleşim kapatılmıştır.¹²³

2.1.2.1. Basına Yansımaları

Cumhuriyet

“Seçimim İlk İki Turunda Sonuç Yok”¹²⁴ başlığıyla seçimin ilk iki turunda mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, 634 üyeden 556’sının oy kullandığını ve tek aday Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz’a 80 oy

¹²³ TBMMTD ,7’nci Birleşim,25.03.1980, s.181.

¹²⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, Manşet.

çıkıldığını bildirmiştir. İlk turda aday olmadıkları halde kendilerine oy çıkan kişiler ve aldıkları oylarda paylaşılmıştır.¹²⁵

Gazete seçimlerle ilgili yer verdiği başka bir yazıda “*diyalogu başlattık*” alt başlığı ile AP ve CHP’li yöneticilerin Meclis Başkanı Cahit Karakaş ile meclis lokantasında yemek yediğini ve parti yöneticilerinin bir araya gelerek seçimler hakkında görüştüklerini aktarmıştır. Gazete haberin devamında, CHP Grup Başkanvekili Coşkun Karagözoğlu’nun sohbet ile ilgili verdiği demeçte: “*CHP olarak AP’ye cumhurbaşkanlığı sorununun bir an önce çözülmesinin ülke yararına olduğunu aktardık.*” sözlerini ve AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün’ün: “*Verimli bir görüşme oldu. Beklenen diyalogu başlattık.*”¹²⁶ sözlerini okuyucusuyla buluşturmuştur.

Aynı gazete farklı bir haberinde, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in partisinin cumhurbaşkanı adayını belirlemek için parti içinde genel eğilim yoklaması yapacağını ve tek tek partililerle görüşüp adaylarını açıklayacağını yazmıştır. Yine Ecevit’in bir gazetecinin sorduğu “*Adayınız Kemal Güven mi?*” sorusuna: “*Kesinlikle böyle bir şey yok. Grubumun eğilimini öğrenmeden, kendi adayımı düşünmem*”¹²⁷ açıklamasına da yer vermiştir.

Günaydın

“*Turlar Uzuyor ama Seçilen Yok!*”¹²⁸ manşet haberiyle okuyucusuna turlar hakkında bilgi veren gazete, Nurettin Yılmaz’ın aday olmasıyla turların başladığını; ancak partiler arası diyalog süreci başlamazsa turların uzayacağını yazmıştır.¹²⁹

Seçimde etkin rolü AP ve CHP’nin oynadığını yazan gazete, bu iki partinin bir araya gelerek ortak bir adayda anlaşmaları gerektiğini yazmıştır. İki parti liderinin açıklamalarına da yer veren gazete, Demirel’in: “*Cumhurbaşkanı bizim seçtiğimiz aday olacaktır. Aksi halde anlaşmamız mümkün değildir.*” sözüne karşılık Ecevit’inde: “*Cumhurbaşkanı kesinlikle bizim partimizden çıkmalıdır.*”¹³⁰ sözlerini ön plana çıkarmış ve iki partinin şu aşamada anlaşmasının zor olduğunu belirtmiştir.

¹²⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, s.9.

¹²⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, s.9.

¹²⁷ Hürriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, s.9.

¹²⁸ Günaydın Gazetesi, 27 Mart 1980, Manşet

¹²⁹ Günaydın Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

¹³⁰ Günaydın Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

Seçimde büyük partilerinin etkili olacağını bildiren gazete, siyasilerin ülkede bir dolu sorun varken bir an önce anlaşıp cumhurbaşkanını seçmeleri gerekliliğine vurgu yapmıştır. Gazete MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan'ın: *"AP ve CHP bir aday üzerinde anlaşsınlar, biz görüşümüzü sonra açıklarız."*¹³¹ sözlerine de yer vermiştir.

Hürriyet

*"Yazık Sadece Bir Tur"*¹³² manşetiyle okuyucusuna seçim hakkında bilgi veren gazete, Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz'ın 1. Tur oylamada 80 oy aldığını ve bu durumun tartışmalara sebep olduğu yazmıştır. İkinci tur oylamada 3/2 çoğunluk sağlanamadığını ve turların bugün yapılacak turlara ertelendiğini yazan gazete, bugün yapılacak 3.turda da 3/2 çoğunluk aranacağını sonrasında 318 oy alan adayın cumhurbaşkanı seçileceğini yazmıştır.¹³³

Seçim turlarının başlamasıyla olası adaylar üzerinde bir derleme yapan Hürriyet Gazetesi, bazı isimleri ön plana almıştır. Meclis Başkanı Cahit Karakaş'ın, cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin ilk günlerinde en gözde aday olduğunu, CHP'nin yarıdan fazla yesinin Karakaş'a oy vereceğini, geçmişte AP'li olmasından dolayı AP'den de en az CHP oyları kadar destek alacağını, MSP oylarının tamamını alabileceğini; ancak MHP'den de destek istediğinin ortaya çıkmasından sonra güvenilirliğinin azaldığını yazmıştır.¹³⁴

Gazete, İhsan Sabri ağlayangil 'den, Demirel'in kalbindeki aday olarak bahsederken; ancak kendi partisi içinde bile tam oy almasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Eski Meclis Başkanı Kemal Güven hakkında ise, CHP içinde en çok oy alma potansiyeli olan aday ve diğer partilerinde sempatik bakabileceği aday olarak bahsetmiştir. Muhsin Batur için, son arede artık birini seçelim adayı. Turhan Feyzioğlu'nun, cumhurbaşkanlığı için biçilmiş kaftan olduğunu; ancak asabiyetinin onu engellediğini yazmıştır. CHP'li Turan Güneş'in, partililer tarafından sevildiğini ve AP'nin de sıcak bakacağı isim olabileceği, gazete tarafından değerlendirilmiştir.¹³⁵

¹³¹ Günaydın Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

¹³² Hürriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, Manşet.

¹³³ Hürriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, 1.

¹³⁴ Hürriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, 7.

¹³⁵ Hürriyet Gazetesi, 26 Mart 1980, 7.

Milliyet

“Bağımsız Milletvekili Yılmaz, Aday Olunca Turlar Başladı.”¹³⁶ manşet haberi ile çıkan gazete, partilerin aday göstermediği cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk gününde mecliste yaşanan gelişmeler hakkında bilgi vermiştir. Resmi olarak aday olmayan üyelere çıkan oylarında geçerli olacağını yazan gazete, ilk tur oylamadan sonra tasnif komisyonunca açıklanan sonuçları okuyucusuna aktarmıştır.¹³⁷

Gazete, manşet haberinin yanında Ecevit’in diyalog çağrısını ön plana çıkarmıştır. Ecevit’in: “*Meclis dışardan gelebilecek etkilere maruz kalmadan Cumhurbaşkanını seçmelidir. Süreç uzarsa bunun kamuoyuna izahını yapamayız. 1972 yılında Demirel’e diyalog teklif ettim. O zaman diyalog kurulmayınca 12 Mart sürecine gidildi. Diyalog kurmaktan korkulmamalıdır.*”¹³⁸ sözleri gazete haberinde yer almıştır.

Sabah

“Ciddi Adaylar Henüz Ortada Yok!”¹³⁹ manşet haberiyle seçime yönelik gelişmeleri okuyucusuna duyuran gazete, cumhurbaşkanının salt çoğunluk olan 318 oyla seçilmesinin kesin olduğunu yazmıştır.¹⁴⁰

Gazete haberin devamında, 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ünde salt çoğunlukla seçildiğini hatırlatmıştır. Gazete yine partilerin ilk günlerde ciddi adaylarını, yıpranırlar endişesiyle açıklamadığını yazmıştır. Gazete, MSP lideri Erbakan’ın aday için partilerle görüştüğünü, AP ve CHP’nin ise henüz bir araya gelmediğini okuyucusuna duyurmuştur.¹⁴¹

Tercüman

“Turlar Başladı”¹⁴² manşet haberi ile okuyucusunun karşısına çıkan gazete, 556 üyenin katıldığı 1. Tur oylamasının sonuçları hakkında bilgi vermiştir. CHP’nin

¹³⁶ Milliyet Gazetesi, 26 Mart 1980, Manşet.

¹³⁷ Milliyet Gazetesi, 26 Mart 1980, 1.

¹³⁸ Milliyet Gazetesi, 26 Mart 1980, s.6.

¹³⁹ Sabah Gazetesi, 26 Mart 1980, Manşet.

¹⁴⁰ Sabah Gazetesi, 26 Mart 1980, 1.

¹⁴¹ Sabah Gazetesi, 26 Mart 1980, 7.

¹⁴² Tercüman Gazetesi, 26 Mart 1980, Manşet.

parti adayını bulabilmek için kulis çalışması yaptığını ve Ecevit'in: "*Diyalog çağrımıza verilecek cevabı bekliyoruz.*"¹⁴³ sözlerini de okuyucusuna aktarmıştır.

Gazete haberleri incelendiğinde, mecliste çoğunluğu elinde bulunduran iki parti liderinin de kendi adaylarının cumhurbaşkanı seçilmesini istedikleri görülüyor. Durum böyle olunca turların uzamasının kaçınılmaz olduğu haberlerde yer almıştır. Parti yöneticileri arasında kısmen diyalog görüşmeleri başlasa da esas noktanın liderlerin atacağı adımlara bağlı olacağı ilk demeçlerden anlaşılıyor.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 1973 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yaşanan sürece yönelik olarak yaptığı değerlendirme, bu sürecin de diyalog kurmadan sonuçlanamayacağı göstermektedir. Zira 1973 seçimlerinde de mecliste, 1980 seçimlere benzer bir aritmetik vardı. O seçimlerde ordunun olaya dahil olması ile ancak cumhurbaşkanı seçilebilmişti. Ecevit, benzer sürecin yaşanmaması için diyalog çağrılarını yinelemiş ve bu işin ancak diyalog ile çözülebileceğinin mesajını vermiştir.

2.1.3. 8. Birleşim

3.ve 4.Tur

26.03.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 8. Birleşim açılmıştır. İlk iki turda sonuç alınamamış ve üçüncü tur için meclis toplantısı başlamıştır. Başkan Karakaş'ın: "*Aday olmak isteyen üye var mı?*" Sorusu üzerine, Bingöl Milletvekili Hasan Celaleddin Ezman aday olduğunu açıklamıştır. Başkan Karakaş, anayasaya göre bundan sonra yapılacak oylamalarda salt çoğunluğun aranacağını belirtmiş ve oylama için ad çekme yöntemiyle 9 kişilik tasnif komisyonu oluşturulmuş ve oylama başlamıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 3. Tur oylamaya 504 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.3.'te gösterilmiştir.¹⁴⁴

¹⁴³ Tercüman Gazetesi, 26 Mart 1980, s.6.

¹⁴⁴ TBMMTD ,8'nci Birleşim 26.03.1980, s.184-185.

Tablo 2. 3. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 3. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Hasan Celalettin Ezman	81
Muhsin Batur	38
Hasan Akkuş	19
İsmail Hakkı Köylüoğlu	16
Naci Gacıroğlu	11
Kemal Kayacan	11
Muhtelif Oylar	91
Geçersiz	9
Boş	228

Yapılan 3. Tur oylamada resmi olarak adaylık başvurusunda bulunmamasına rağmen birçok üyeye oy verilmiştir. Görüldüğü üzere en çok oyu adaylığını ilan eden Hasan Celalettin Ezman 81 oy ile almış; ancak seçilmek için gerekli salt çoğunluk olan 318'e ulaşmadığı için 4. Tur oylamaya geçilmiştir.

Cumhurbaşkanı seçimi için yapılan 4. Tur oylamaya 253 üye katılmıştır. Gerekli salt çoğunluk sağlanamadığı için bu oylamada ismen tasnif yapılmamıştır. Yeterli üye sayısına ulaşamadığı için cumhurbaşkanı seçimini yapmak üzere 27.03.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim kapatılmıştır.¹⁴⁵

2.1.3.1. 3.ve 4. Tur oylamaların Basına Yansımaları

Hürriyet

*“TBMM’de Sonuçsuz Turlar Sürüyor”*¹⁴⁶ başlığıyla 3.ve 4. Tur oylamalar hakkında okuyucusunu bilgilendiren gazete, adayların aldığı oyları paylaşmıştır. AP’nin henüz aday göstermediğini, CHP’de ise Ecevit’in parti içi aday yoklamasına devam ettiği haberde yer almıştır. AP ve CHP’li yetkililerin üçüncü kez bir araya geldiği; ancak bir sonuca varılamadığı haberde yer almıştır.¹⁴⁷

¹⁴⁵ TBMMTD ,8’nci Birleşim 26.03.1980, s.186.

¹⁴⁶ Hürriyet Gazetesi, 27 Mart 1980, Manşet.

¹⁴⁷ Hürriyet Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

“Bilgiç aday olmak, Demirel vazgeçirmek istiyor”¹⁴⁸ haberiyle gazete, AP’de henüz cumhurbaşkanı adayının çıkmamasının sebebi olarak Demirel’in Çağlayangil’i aday yapmak istediği; ancak Sadettin Bilgiç’inde aday olmak istemesi üzerine partide bir iç karışıklık olduğunu yazmıştır. Haberin devamında, AP’li yöneticilerin Bilgiç’i ikna etmeye çalıştığı ve küskünlük olmaması için yoğun gayret harcadığı belirtilmiştir.¹⁴⁹

Gazete bir diğer haberde, mecliste yer alan MSP’nin Sadettin Bilgiç’in olası adaylığına sıcak baktığını, kendi adaylarının seçilme şansının olmadığını, “Mukaddesatçı” bir aday olan Bilgiç’in destekleneceği açıklamıştır. Haberin devamında MHP üzerinden de bir açıklama yapılmış, MHP’nin Demirel’in çıkaracağı sağ eğilimli bir adayı destekleyebileceği ifade edilmiştir.¹⁵⁰

Günaydın

“Cumhurbaşkanlığı Seçiminde İpler Demirel ile Ecevit’in Elinde”¹⁵¹ haberiyle, mecliste yapılan turlardan sonuç alınamadığı okuyucusuna aktaran gazete, AP ve CHP’li parlamenterlere dayandırdığı bilgiye göre, Demirel ve Ecevit seçime karışmazsa düğümün kısa sürede çözüleceğini yazmıştır.¹⁵²

Gazete seçimle ilgili olarak resim 2.1.’deki karikatürü paylaşmıştır.¹⁵³

Resim 2. 1. Günaydın Gazetesi, 28 Mart 1980

¹⁴⁸ Hürriyet Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

¹⁴⁹ Hürriyet Gazetesi, 27 Mart 1980, s.9.

¹⁵⁰ Hürriyet Gazetesi, 27 Mart 1980, s.9.

¹⁵¹ Günaydın Gazetesi, 28 Mart 1980, Manşet.

¹⁵² Günaydın Gazetesi, 28 Mart 1980, s.1.

¹⁵³ Günaydın Gazetesi, 28 Mart 1980, s.1.

Milliyet

“AP ve CHP’nin Kısa Sürede Aday Bulması Güç”¹⁵⁴ manşet haberi ile okuyucusuna seçim hakkında bilgi veren gazete, 3. Turda CHP Bingöl Milletvekili Ezman’ın aday olduğunu; ancak seçilmek için gerekli 318 oyu alamadığını yazmıştır.

Haberin devamında ise iki büyük partinin parti içi tartışmalarla uğraştığını ve bu hafta aday çıkaramadığını yazmıştır. AP’de konuşulan ismin İhsan Sabri Çağlayangil olduğu; ancak ona rakip olarak Sadettin Bilgiç’in de isminin geçtiği haberde yer almıştır. CHP’de ise Ecevit’in aday sayısını azaltabilmek için yoğun uğraş içinde olduğunu haberde yer almıştır.¹⁵⁵

Sabah

“MSP, CHP ile İş Birliği Yapıyor”¹⁵⁶ manşet haberiyle seçimler hakkında bilgi veren gazete, MSP lideri Erbakan’ın cumhurbaşkanını soldan seçmek için yoğun çaba sarf ettiğini yazmıştır.

Gazete, seçimde henüz ciddi adayların ortada görünmediğini ve turlardan sonuç alınamadığını okuyucusuna aktarmıştır. MSP lideri Erbakan’ın: “Cumhurbaşkanı AP’nin istediği kişi olmayacak” dediğini yazan gazete, CHP ile MSP’nin temaslarının sürdüğünü aktarmıştır.¹⁵⁷

Tercüman

“Dalgalanma Devam Ediyor”¹⁵⁸ başlığıyla çıkan gazete, TBMM’de yapılan turlardan sonuç alınamadığını yazmıştır. 3. Turda CHP Bingöl Milletvekili Ezman’ın aday olduğunu; ancak 81 oy aldığı yazan gazete, bunun seçilebilmek için yeterli olmadığını okuyucusuna aktarmıştır.

Haberin içinde birde karikatür kullanan gazete, Demirel’e atfen “adaylar bozulmadı buzdolabındalar”¹⁵⁹ ifadesiyle adayların hemen hemen belli olduğunu; ancak duyurulmadığını belirtmiştir.

¹⁵⁴ Milliyet Gazetesi, 27 Mart 1980, Manşet.

¹⁵⁵ Milliyet Gazetesi, 27 Mart 1980, s.10.

¹⁵⁶ Sabah Gazetesi, 27 Mart 1980, Manşet.

¹⁵⁷ Sabah Gazetesi, 27 Mart 1980, s.7.

¹⁵⁸ Tercüman Gazetesi, 27 Mart 1980, Manşet.

¹⁵⁹ Tercüman Gazetesi, 27 Mart 1980, s.1.

2.1.4. 9. Birleşim

5. ve 6. Tur

27.03.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 9. Birleşim açılmıştır. CHP'nin cumhurbaşkanlığı seçimi için vermiş olduğu önerge oylanmış ve mecliste kabul edilmiştir. Bu öneriye göre meclis, cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçlanıncaya kadar cumartesi ve pazar hariç olmak üzere her gün toplanıp birleşimlerine devam edecektir.¹⁶⁰

Önergenin oylanmasının ardından cumhurbaşkanlığı seçimi gündemine geçilmiştir. Bir önceki turda aday olan Celaleddin Ezman adaylıktan çekilmiştir. Ankara Senatörü İbrahim Öztürk aday olduğunu açıklamış ve 9 kişilik tasnif komisyonun oluşturulmasıyla oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 5. Tur oylamaya 474 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.4.'te gösterilmiştir.¹⁶¹

Tablo 2. 4. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 5. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
İbrahim Öztürk	71
Muhsin Batur	55
Kemal Kayacan	29
Celal Ertuğ	24
İsmail Hakkı Köylüoğlu	18
Muhtelif Oylar	66
Geçersiz	9
Boş	202

Bu sonuçlara göre seçilmek için yeterli çoğunluk oyu alan aday olmadığı için 6. Tur oylamaya geçilmiştir. Yapılan 6. Tur oylamaya 184 üye katılmıştır. Yeterli çoğunluk sağlanamadığı için ismen tasnif yapılmamıştır. Cumhurbaşkanı seçimini

¹⁶⁰ TBMMTD ,9'uncu Birleşim,27.03.1980, s.188.

¹⁶¹ TBMMTD ,9'uncu Birleşim,27.03.1980, s.189-190.

yapmak için 28 Mart 1980 tarihinde toplanmak üzere birleşim Meclis Başkanı tarafından sona erdirilmiştir.¹⁶²

2.1.4.1. 5. ve 6. Tur Oylamanın Basına Yansıması,

Cumhuriyet

*“Sonuçsuz Turlar Sürdü, AP’de Bilgiç Sorun Oldu”*¹⁶³ başlığını atan gazete 5. ve 6. Tur oylamalarda da sonuç alınamadığını yazmıştır. Meclisin cumartesi ve pazar hariç olmak üzere her gün toplanacağını bildiren gazete, CHP önerisinin AP milletvekilleri toplantı halinde oldukları için CHP milletvekillerinin oylarıyla kabul edildiğini açıklamıştır.¹⁶⁴

Mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, geçersiz sayılan oylar arasında *“bu iş çabuk bitirilmeli”* ve *“daha ciddi olmak gerekir”* yazılı pusulalarında oluşunu yazmıştır.¹⁶⁵

CHP lideri Bülent Ecevit’in grup konuşmasındaki sözlerini okuyucusuna aktaran gazete, Ecevit’in grup toplantısında: *“Cumhurbaşkanlığı sorunu CHP’nin sorunu değil rejimin sorunudur. Türk halkı bunun bilincindedir. Cumhurbaşkanını seçmek için yalnızca CHP oyları yeterli değildir. AP’nin de bu sürece dahil olması gereklidir. Bunun içinde diyalog şarttır.”*¹⁶⁶ sözlerini okuyucusuna aktarmıştır.

AP ile ilgili gelişmeleri de aktaran gazete, Bilgiç’in aday olmak istediğini ve parti içinde destekçilerinin sayısının oldukça fazla olduğunu yazmıştır. Bazı milletvekillerinin parti içi demokrasinin işletilmesini istediğini yazan gazete, Demirel’in Çağlayangil’i bu sebepten açıklayamadığını belirtmiştir. Bilgiç’in bu durumdan hoşnut olduğunu yazan gazete, Demirel’in parti grubunda: *“Seçim için acele etmeyeceğiz. Milletin kabul edeceği doğru adayı bulup onun için çabalayacağız.”*¹⁶⁷ sözlerini de okuyucusuna ulaştırmıştır.

¹⁶² TBMMTD ,9’uncu Birleşim,27.03.1980, s.190.

¹⁶³ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1980, Manşet.

¹⁶⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1980, s.1.

¹⁶⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1980, s.9.

¹⁶⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1980, s.9.

¹⁶⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1980, s.9.

Hürriyet

“*Turlar Süriyor Sonuç Yok*”¹⁶⁸ haberiyle, TBMM’ de sonuçsuz turların sürdüğünü yazan gazete, 5. Tur da İbrahim Öztürk’ün aday olduğunu; ancak 71 oy alabildiğini buna karşın Muhsin Batur’un 51 oy alabildiğini yazmıştır.

6. Tur oylamaya 184 üyenin katıldığını yazan gazete, çoğunluk sağlanamadığı için birleşimin sona erdiğini ve turların bugün devam edeceğini yazmıştır.¹⁶⁹

Tercüman

“*AP ile CHP Önce Kendi Güçlerini Deneyecek*”¹⁷⁰ manşet haberi ile okuyucularına seçimler hakkında bilgi veren gazete, AP ve CHP’nin kendi güçleri ile cumhurbaşkanını seçemezlerse diyalog yoluna geçeceklerini aktarmıştır.¹⁷¹

Parti liderlerinin sözlerinin de aktarıldığı yazıda, Demirel’in: “*Meseleyi anayasanın koyduğu hususlar dahilinde TBMM çözecektir.*” sözleri ve Ecevit’in: “*Hiçbir adaya angaje olmuş ya da hiçbir adaya engel olmuş değilim.*”¹⁷² sözleri gazete haberinde yer almıştır.

Gazete manşet haberin ayrıntısını aktardığı diğer sayfada, CHP’li vekillerin kulis çalışması yaptığı ve partiler arası diyalog görüşmelerinin göstermelik olduğunu yazmıştır. Kulislerde partilerin öncelikle kendi güçlerini görmek istediği eğer bu mümkün olmazsa diyalog yoluna gidileceği aktarılmıştır. AP’nin MSP, MHP ve Bağımsız Milletvekillerinin nabızlarını yokladığı, CHP’nin ise Milli Birlik Grubu, Kontenjan Senatörleri ve bazı MSP’li vekillerden medet umduğu yazılmıştır.¹⁷³

Diyalog süreçleri hakkında da bilgi veren gazete, Ecevit’in isteği ile CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün’ün, AP ile diyalog kurmak için yaptığı teklifin Demirel tarafından erken bulunduğu için ret edildiğini yazmıştır. AP’li yöneticilere göre, partiler önce kendi adaylarını çıkarmalı; ancak öne çıkan isimler olursa iki liderin bir

¹⁶⁸ Hürriyet Gazetesi, 28 Mart, Manşet.

¹⁶⁹ Hürriyet Gazetesi, 28 Mart, s.1.

¹⁷⁰ Tercüman Gazetesi, 28 Mart, Manşet.

¹⁷¹ Tercüman Gazetesi, 28 Mart, s.1.

¹⁷² Tercüman Gazetesi, 28 Mart, s.1.

¹⁷³ Tercüman Gazetesi, 28 Mart, s.9.

araya gelerek ortak aday hususunun o zaman değerlendirilmesinin daha uygun olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁷⁴

2.1.5. 10. Birleşim

7. ve 8.Tur

28.03.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 10. Birleşim açılmıştır. Yine öncelikli olarak tasnif komisyonu oluşturulmuş ve cumhurbaşkanlığı seçimi için 7. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 7. Tur oylamaya 362 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.5.'te gösterilmiştir.¹⁷⁵

Tablo 2. 5. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 7. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
İbrahim Öztürk	55
Muhsin Batur	52
Kemal Kayacan	18
İsmail Hakkı Köylüoğlu	10
Muhtelif Oylar	57
Geçersiz	8
Boş	162

Yapılan 7. Tur oylamada da seçilmek için yeterli olacak 318 oya ulaşan aday olmadığı için 8. Tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 8. Tur oylamasına 129 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 31.03.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Tercüman Gazetesi, 28 Mart, s.9.

¹⁷⁵ TBMMTD ,10'uncu Birleşim,28.03.1980, s.192-194.

¹⁷⁶ TBMMTD ,10'uncu Birleşim,28.03.1980, s.194.

2.1.5.1. 7. ve 8. Tur Oylamanın Basına Yansıması,

Günaydın

“Düinde Sonuç Alınamadı”¹⁷⁷ manşeti ile seçimin yapılan 7. ve 8. Tur oylamalarında sonuç alınmadığını yazan gazete, aday olan İbrahim Öztürk’ün yeterli oyu alamadığı ve seçime pazartesi gününden itibaren devam edileceğini yazmıştır. CHP Başkanvekili Metin Tüzün’ün sözlerine de yer veren gazete, Tüzün’ün: “Diğer partilerin bir an önce sorumluluk çizgisine gelmelidir.” dediğini de yazmıştır. Gazete, partilerin cumartesi ve pazar günü temaslarını sürdüreceğini okuyucusuna duyurmuştur.¹⁷⁸

Gazete, manşet haberinin alt kısmında resim 2.2.’deki karikatürü paylaşmıştır.¹⁷⁹

Resim 2. 2. Günaydın Gazetesi, 30 Mart 1980

Hürriyet

Demirel: “Ordudan Bir Telkin Gelmedi”¹⁸⁰ haberi ile Başbakan Demirel’in Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile haftalık yaptığı olağan görüşmenin ardından gazetecilerin sorusuna verdiği cevabı haberleştiren gazete, Demirel’in: “Ordunun cumhurbaşkanı seçimine yönelik bir beklentisi yoktur. Seçimlere karışmaları gibi bir husus ortada bulunmamaktadır.”¹⁸¹ sözlerini okuyucusuna aktarmıştır.

¹⁷⁷ Günaydın Gazetesi, 30 Mart 1980, Manşet.

¹⁷⁸ Günaydın Gazetesi, 30 Mart 1980, s.1.

¹⁷⁹ Günaydın Gazetesi, 30 Mart 1980, s.1.

¹⁸⁰ Hürriyet Gazetesi, 29 Mart 1980, Manşet.

¹⁸¹ Hürriyet Gazetesi, 29 Mart 1980, s.11.

7. ve 8. Tur oylamalar hakkında da bilgi veren gazete, Demirel ve Ecevit'in oylamalara katılmadığını, oylamalarda tek aday olan İbrahim Öztürk'ün 7. Turda 55 oy aldığını ve 8.turda çoğunluk sağlanamadığını okuyucularına aktarmıştır.¹⁸²

Tercüman

"Göstermelik Turlar Devam Ediyor"¹⁸³ haberi ile seçimler hakkında bilgi veren gazete, AP ve CHP'nin henüz ciddi adaylarını ortaya koymadığını yazmıştır. Seçimin yapılan 7. Tur oylaması hakkında da bilgi veren gazete, iptal edilen 7 oydan birisinin üzerinde "*Parlamentonun haysiyetini koruyalım*" yazdığını da aktarmıştır.¹⁸⁴

Gazete, seçim süreci ile ilgili resim 2.3.'deki karikatürü paylaşmıştır.¹⁸⁵

Resim 2. 3. Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980

"AP'ye, MSP ve MHP'den 3 Aday"¹⁸⁶ başlığıyla kulislere konuşulan adaylar hakkında da bilgi veren gazete, Başbakan Demirel'in gönlünde yatan adayın Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil olduğunu yazmıştır. Demirel'e yakın isimlerin açıklamalarına göre, CHP adaylarının belirlenmesinden ve oylanmasından sonra güçlü aday olarak Çağlayangil'in adının meclise sunulacağını yazmıştır. Çağlayangil'in ise "*seçilme garantisi*" olmadan aday olmaya sıcak bakmadığı haberde yer almıştır. Buna karşın MSP'li vekillerin bir kısmının Çağlayangil'e sıcak bakmadığı da haberde yer almıştır.¹⁸⁷

¹⁸² Hürriyet Gazetesi, 29 Mart 1980, s.11.

¹⁸³ Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980, Manşet.

¹⁸⁴ Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980, s.10.

¹⁸⁵ Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980, s.1.

¹⁸⁶ Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980, s.10.

¹⁸⁷ Tercüman Gazetesi, 29 Mart 1980, s.10.

MHP'deki durum hakkında da bilgi veren gazete, MHP'de desteklenecek aday için henüz net bir karar olmadığını yazmıştır. Ortaya atılan görüşe göre MSP ve MHP, AP'den 3 aday üzerinde anlaşıp bunu Demirel'e sunacak ve Demirel'de bu 3 adaydan birisini seçip 3 partinin desteğiyle bu ismin Cumhurbaşkanı seçilmesi için ortak çalışacaklardır. Ancak bu fikrin henüz düşünce aşamasında olduğu da gazete tarafından yazılmıştır.¹⁸⁸

CHP'nin seçim stratejisi hakkında da yazan gazete, Ecevit'in parti içinde aday olmak isteyen vekillerin önce kendisine veya genel başkan yardımcılara bilgi vermesi zorunluluğu koymasının, parti içi demokrasiye zarar verdiğini yazmıştır. CHP'li vekillerin bir CHP'li adayı Cumhurbaşkanı seçtirmek istediklerini ve bu sebepten olası Çağlayangil adaylığına sıcak bakmadıkları da haberde yer almıştır.¹⁸⁹

2.1.6. 11.Birleşim

9 ve 10. Tur

31.03.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 11. birleşim açılmıştır. Ankara Senatörü İbrahim Öztürk dışında başka bir aday olmamıştır. Yine öncelikli olarak ad çekme yöntemiyle tasnif komisyonu oluşturulmuş ve cumhurbaşkanlığı seçimi için 9. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 9'uncu tur oylamaya 385 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.6.'da gösterilmiştir¹⁹⁰

Tablo 2. 6. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 9. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	48
İbrahim Öztürk	45
İsmail Hakkı Köylüoğlu	34
Kemal Kayacan	10
Muhtelif Oylar	26
Geçersiz	11
Boş	211

¹⁸⁸ Tercüman Gazetesi,29 Mart 1980, s.10.

¹⁸⁹ Tercüman Gazetesi,29 Mart 1980, s.10.

¹⁹⁰ TBMMTD ,11'inci Birleşim,31.03.1980, s.196-198.

Yapılan 9’uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 10’uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 10’uncu tur oylamasına 129 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 01.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.¹⁹¹

2.1.6.1. 9 ve 10. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Günaydın

“Çağlayangil, Çankaya’ya Yerleşmeye Hazırlanıyor”¹⁹² haberiyle haftanın derlemesini yapan gazete, sonuçsuz turların devam ettiğini ve yeni cumhurbaşkanı pazar gününe kadar seçilemezse Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil’in anayasa gereği vekâleten Çankaya’ya çıkacağını yazmıştır.¹⁹³

Bir başka sayfada, “Cumhurbaşkanlığı seçimi bu hafta kızıyor” haberini okuyucularına duyuran gazete, 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün görev süresinin pazar günü dolacağını hatırlatmıştır. CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün’ün; “AP cumhurbaşkanlığı vekâletine oynuyor, tüm çabalarımıza rağmen diyalog çağrılarımıza olumlu cevap verilmedi.”¹⁹⁴ demeci de haberde yer almıştır.

Hürriyet

“Meclis Aday, Vatandaş İş Bekliyor”¹⁹⁵ manşet haberi ile çıkan gazete, nafîle turların devam ettiğini, kullanılan oyların içinde Ajda Pekkan, Aynur Aydan gibi sanatçılara da oy çıktığını ve seçimin iyice sulandığını yazmıştır. Gazete, buna karşın vatandaşları ilgilendiren birçok yasal düzenlemenin genel kurulun gündemine giremediğini yazmıştır. Eleştirilerine devam eden gazete, “AP ve CHP anlaştı Başkan bugün seçiliyor” başlığı, çok güzel 1 Nisan şakası olurdu yazmıştır.¹⁹⁶

Son yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, 9. Turda aday olan İbrahim Öztürk’ün 45, aday olmayan CHP Senatörü Muhsin Batur’un 48 oy aldığını yazmıştır.

¹⁹¹ TBMMTD ,11’inci Birleşim,31.03.1980, s.198.

¹⁹² Günaydın Gazetesi, 1 Nisan 1980, Manşet.

¹⁹³ Günaydın Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.1.

¹⁹⁴ Günaydın Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.10.

¹⁹⁵ Hürriyet Gazetesi, 1 Nisan Mart 1980, Manşet.

¹⁹⁶ Hürriyet Gazetesi, 1 Nisan Mart 1980, s.1.

10. Tur oylamada çoğunluk sağlanamadığını yazan gazete turların bugün devam edeceğini aktarmıştır.¹⁹⁷

CHP Genel Başkanı Ecevit'in gazetecilerin sorularını yanıtladığını aktaran gazete, Adayınız kim ve ne zaman açıklanacak benzeri sorulara Ecevit'in: *"Harcansınlar mı?"* diye cevap verdiğini yazmıştır. Ecevit'in, parti olarak üzerine düşenleri yaptıklarını, iktidar partisinin bu konuda kaçamak yaptığını ve asıl sıkıştırılması gereken tarafın AP olduğunu, söylediği haberde yer almıştır.¹⁹⁸

6. Cumhurbaşkanının akıbeti hakkında da bilgi veren gazete, 6 Nisan'a kadar cumhurbaşkanı seçilemezse, Senato Başkanı Çağlayangil'in cumhurbaşkanlığına vekâlet edeceğini yazmıştır. Korutürk'ün 6 Nisan'dan sonra bir müddet orduvinde kalacağını da yazan gazete, 8 Nisan'dan sonra tabii senato üyesi olarak mecliste görev alacağını belirtmiştir. Korutürk'ün, İnönü ve Sunay'dan sonra 3. tabii üye olarak görev alacağını hatırlatan gazete, Celal Bayar'ın anayasanın tanıdığı bu haktan yararlanmadığını da okuyucusuna hatırlatmıştır. Meclisteki üye sayısı hakkında da bilgi veren gazete, Korutürk'ün yemin edip senato üyesi olmasından sonra 185'inci senatör olacağını ve üye tam sayısının 635'e yükseleceğini belirtmiştir.¹⁹⁹

Milliyet

*"9. ve 10. Turlarda da Sonuç Alınamadı"*²⁰⁰ manşet haberini paylaşan gazete, turlar hakkında okuyucularına bilgi vermiştir. Oylamalardaki sonuçları paylaşan gazete, aday olmayan Muhsin Batur'un, aday olan İbrahim Öztürk'ten daha çok oy aldığını ifade etmiştir. Yapılan 10. Tur oylamaya da değinen gazete, 129 üyenin katıldığı oylamada yeterli çoğunluk sağlanamadığı için tasnif yapılmadığını da yazmıştır.²⁰¹

CHP Grup Başkanvekili Öymen'in sözlerine de yer veren gazete, *"Biz üzerimize düşeni yapıyoruz, diğer partiler parmaklarını bile kıpırdatmıyor..."*

¹⁹⁷ Hürriyet Gazetesi, 1 Nisan Mart 1980, s.9.

¹⁹⁸ Hürriyet Gazetesi, 1 Nisan Mart 1980, s.9.

¹⁹⁹ Hürriyet Gazetesi, 1 Nisan Mart 1980, s.9.

²⁰⁰ Milliyet Gazetesi, 1 Nisan 1980, Manşet.

²⁰¹ Milliyet Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.10.

sözlerini paylaşmıştır. Önceki oylamada artistlere de oy çıkmasını eleştiren Öymen, durumu: “*Bu, en hafif deyimle dengesizliktir.*”²⁰² olarak ifade etmiştir.

Tercüman

“*Göstermelik Turlar Dünde Devam Etti*”²⁰³ haberini paylaşan gazete, kulislere göre seçimin daha da uzayacağını ve Çağlayangil’in 6 Nisan da vekâlete başlayacağını yazmıştır.²⁰⁴

Ecevit’in, partililerle görüşmeler yaptığını ve blok halinde bir adayın desteklenmesini sağlamaya çalıştığını yazan gazete, Ecevit’in yurt gezisine çıkarak durumu yurttaşlara aktaracağını belirtmiştir. Henüz resmi programın oluşturulmadığı; ancak cumartesi ve pazar günleri halka durumun anlatılmaya çalışılacağı aktartılmıştır.²⁰⁵

Aday olarak turlarda yer alan CHP Ankara Senatörü İbrahim Öztürk’ün demecine de yer veren gazete, Öztürk’ün: “*Hiçbir parti veya kişiden talimat almadım. Kendi öz irademle ve parti içi demokrasinin bir temayülü olarak vicdanımla aday oldum. Diyalog kurmak istemeyen partilerin oyunlarını bozmak için aday oldum ve turlar devam ediyor.*”²⁰⁶ dediğini yazmıştır.

2.1.7. 12. Birleşim

11. ve 12. Tur

01.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 12. Birleşim açılmıştır. Ankara Senatörü İbrahim Öztürk’ün adaylığının yanına Senatör Osman Salihoğlu da aday gösterilmiştir. Yine öncelikli olarak ad çekme yöntemiyle tasnif komisyonu oluşturulmuş ve cumhurbaşkanlığı seçimi için 11. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 11’inci tur oylamaya 436 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.7.’de gösterilmiştir.²⁰⁷

²⁰² Milliyet Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.10.

²⁰³ Tercüman Gazetesi, 1 Nisan 1980, Manşet.

²⁰⁴ Tercüman Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.1.

²⁰⁵ Tercüman Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.12.

²⁰⁶ Tercüman Gazetesi, 1 Nisan 1980, s.12.

²⁰⁷ TBMMTD ,12’inci Birleşim,01.04.1980, s.201-202.

Tablo 2. 7. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 11. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
İbrahim Öztürk	65
Muhsin Batur	56
Osman Salıhoğlu	26
İsmail Hakkı Köylüoğlu	24
Kemal Kayacan	13
Çeşitli Oylar	34
Geçersiz	9
Boş	209

Yapılan 11’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 12’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 12. tur oylamasına 189 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 02.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.²⁰⁸

2.1.7.1. 11. ve 12. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Hürriyet

Ecevit: “*Demirel Bunalım Üstüne Bunalım Yaratıyor.*”²⁰⁹ manşet haberini paylaşan gazete, CHP Genel Başkanı Ecevit’in sözlerine yer verdiği haberinde, Ecevit’in Fahri Korutürk’ün görev süresinin bitmesine 5 gün kaldığını hatırlatarak: “*Sonuç için umut verici bir gelişmenin olmadığını buna mukabil süreç uzarsa darbe dahil sonuçlar ortaya çıkabilir.*”²¹⁰ dediğini yazmıştır.

Mecliste yapılan turlara değinen gazete, yapılan 11. ve 12. Tur oylamada da sonuç alınamadığını okuyucusuna aktarmıştır. CHP lideri Ecevit: “*Demirel hükümetinin parlamentonun çalışmasını engelliyor. Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılmasını geciktiriyor.*” demiştir. Buna karşın AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün:

²⁰⁸ TBMMTD ,12’inci Birleşim,01.04.1980, s.202.

²⁰⁹ Hürriyet Gazetesi, 2 Nisan 1980, Manşet.

²¹⁰ Hürriyet Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.1.

*“Normal süresinden biraz sonra doğan çocuk da normal doğmuş sayılır.”*²¹¹ sözleriyle anayasaya uygun olarak sürecin ilerlediğini ifade etmiştir.

Gazete haberin devamında, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in: *“Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde diyalog ve iş birliği devam edecektir. Cumhurbaşkanı seçiminden sonra ise hükümetin istifası gereklidir.”*²¹² açıklamasını paylaşmıştır.

Günaydın

“Başpehlivanlar Artık Mindere Çıksınlar” ²¹³CHP Ankara senatörü İbrahim Öztürk’ün bu sözleriyle manşet atan gazete, Öztürk’ün: *“Örnek olmak için aday oldum artık ciddi adaylar ortaya çıkmalıdır. Atatürkçü olduğum için bu göreve talip oldum. Hiçbir parti veya gruptan tavsiye almadım. Anayasaya uygun olarak parti içi demokrasinin bir tezahürü olarak aday oldum. Güçlü bir aday çıkarsa çekilirim.”*²¹⁴ dediğini yazmıştır.

Ecevit: *“Ortaya isim atayım da yıpransın mı?”*²¹⁵ haberini de yapan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in basın mensuplarına verdiği demeçteki sözlerini ön plana çıkarmıştır. Ecevit: *“Parti olarak üzerimize düşeni yapıyoruz. Aday olmak isteyen üyelerimize kolaylık sağlıyoruz. Partiler arası iş birliği şarttır. İktidar kanadı sıkıştırılmalı, adaylarını ortaya sürmelidir. Ancak henüz adaylarını çıkarmadılar.”*²¹⁶ açıklaması gazetede yer almıştır.

Gazete haberinin içinde olası adaylara yer vermiştir. Olası AP adayları olarak; İhsan Sabri Çağlayangil, Sadettin Bilgiç, Faik Türein ön plana çıkarılmıştır. Olası CHP adayları olarak da Cahit Karakaş, Turan Güneş ve Muhsin Batur’un isminin öne çıktığı haberde yer almıştır.²¹⁷

Dış basında ki yansımalar hakkında haber yapan gazete, BBC radyosunun *“Seçimler gecikirse dış yardımlar sekteye uğrayabilir”* yorumunu okuyucusuna aktarmıştır. Alman gazetesi Franffurter Allgamine’nin: *“Demirel cumhurbaşkanlığı*

²¹¹ Hürriyet Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.1.

²¹² Hürriyet Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.9.

²¹³ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, Manşet.

²¹⁴ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.1.

²¹⁵ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.7.

²¹⁶ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.7.

²¹⁷ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.7.

seçiminin hükümet bunalımına yol açmasından korkuyor” haberini de paylaşmıştır. Alman gazetesinin, CHP ve AP anlaşıp bir aday çıkarmalı, meclis aritmetiği bunu gerektiriyor. Seçimin uzaması istikrarsızlığa yol açacağından dış yardımlarında sekteye uğrayacaktır. Haberi, Alman gazetesine dayandırılarak okuyucuya aktarılmıştır.²¹⁸

Sabah

Şimdiye kadar yapılan turlar hakkında genel bir değerlendirme yapan gazete, Turlar 6 Nisan’a kadar sonuçlanmazsa Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün görevi, anayasa uyarınca Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil’e devredeceğini yazmıştır.²¹⁹

1961 Anayasası’nın 100. maddesinde bu husus şöyle aktarılmıştır: *“Cumhurbaşkanının hastalanması, yurt dışında bulunması veya kısa süreliğine görevden ayrılması, ölmesi, görevden çekilmesi ya da başka bir sebeple cumhurbaşkanlığı mevkiinin boşalması durumunda yeni Cumhurbaşkanı gelene kadar, Cumhuriyet Senato Başkanı bu makama vekillik eder.”*²²⁰

Fahri Korutürk’ün 7 yıllık cumhurbaşkanlığı süresinin dolmasının ardından tekrar senato üyesi olacağını aktaran gazete, böylelikle senatör sayısının 185 olacağını, TBMM üye sayısının ise 635’e yükseleceğini yazmıştır.²²¹

Tercüman

*“Seçim Uzarsa Parlamento Bunalımı Doğar”*²²² manşetini atan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in sözlerini haber yapmıştır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in: *“Cumhurbaşkanlığı seçimi süreci uzarsa ciddi sorunlar ortaya çıkacaktır. İktidar partisi seçimi geciktiriyor ve sürece aşırı ilgisizdir. Süreç uzarsa parlamento hiçbir yasa çıkaramaz ve parlamento bunalımı oluşur.”*²²³ açıklaması okuyucuya aktarılmıştır.

²¹⁸ Günaydın Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.7.

²¹⁹ Sabah Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.9.

²²⁰ <https://anayasa.gen.tr/1961ay.htm> (Erişim Tarihi, 02.04.2022)

²²¹ Sabah Gazetesi, 2 Nisan 1980, s.9.

²²² Tercüman Gazetesi, 2 Nisan 1980, Manşet.

²²³ Tercüman Gazetesi, 2 Nisan 1980, s10.

2.1.8. 13. Birleşim

13. ve 14. Tur

02.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 13. Birleşim açılmıştır. Oturum başlayınca söz alan Ankara Senatörü İbrahim Öztürk: “TBMM çatısı altında olan herkese sorumluluk düşüyor. Cumhurbaşkanlığı seçimleri bir an önce tamamlanmalıdır. Anayasaya göre 15 günü içinde seçim tamamlanmalıdır. Bu süreç uzarsa Meclis ve halkımız derin yaralar alır. Adaylıktan çekiliyorum. Yeni ve güçlü adayları bekliyorum.”²²⁴ sözleriyle adaylıktan çekilmiştir. İbrahim Öztürk’ün adaylıktan çekilmesiyle aday olmadan oylamaya devam edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 13’üncü tur oylamaya 428 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.8.’de gösterilmiştir. ²²⁵

Tablo 2. 8. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 13. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	114
İsmail Hakkı Köylüoğlu	26
Osman Salıhoğlu	21
Çeşitli Oylar	60
Geçersiz	7
Boş	200

Yapılan 13’üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 14’üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 14. tur oylamasına 181 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 03.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ²²⁶

²²⁴ TBMMTD ,13’üncü Birleşim,02.04.1980, s.204.

²²⁵ TBMMTD ,13’üncü Birleşim,02.04.1980, s.204.

²²⁶ TBMMTD ,13’üncü Birleşim,02.04.1980, s.206.

2.1.8.1. 13. ve 14. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Ciddi Turlara Geçilebilmesi İçin MSP’nin Tavrını Açıkça Ortaya Koyması Gerekıyor” ²²⁷manşet haberini paylaşan gazete, cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde partilerin ortak aday noktasında anlaşılamadığını ve adeta seçimi buzdolabına koyduğunu aktarmıştır. Başbakan Demirel’in, CHP ve AP bir araya gelemez demesinin ardından, MSP’nin kilit parti noktasına geldiği haberde yer almıştır. ²²⁸

Gazete manşet haberinin altında, *“Partiler cumhurbaşkanı seçimi konusunda ertesi gün bir araya gelecekler”* ²²⁹haberini de yapmıştır. Mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, Başkan Karakaş liderliğinde toplanan mecliste, İbrahim Öztürk’ünde adaylıktan çekildiğini ve oylamaların resmi aday olmadan sürdüğünü aktarmıştır. ²³⁰

Gazete, Millet Meclisi Danışma Kurulu toplantısından sonra, mecliste grubu bulunan partilerin Genel Başkan yardımcılarının bir araya gelerek değerlendirme yapacağı yazmıştır. CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün’ün: *“Siyasi parti liderlerinin bir araya gelmesi çözümü daha hızlı yapacaktır.”* ²³¹ sözleri de haberde yer almıştır. CHP’nin güçlü bir aday çıkarmaya hazırlandığını belirten gazete, önümüzdeki hafta ciddi adayın çıkmasının beklendiğini yazmıştır.

Parti grup başkanvekillerinin görüşmesi sonrası AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün’ün: *“Bütün partilerin ve grupların amacı cumhurbaşkanını daha seri şekilde seçmektir. Cumhurbaşkanını hızlı seçebilmek için neler yapılabilir? Bu konuyu görüştük.”* ²³² açıklaması okuyucuya aktarılmıştır.

Günaydın

“Cumhurbaşkanı Adayının Asker Kökenli Olması Gerektiği Fikri Ağırılık Kazanıyor!” ²³³haberini yapan gazete, siyasi çevrelerin bu yönde bir

²²⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²²⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.1.

²²⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.1.

²³⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.1.

²³¹ Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²³² Cumhuriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

²³³ Günaydın Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

beklentisinin olduğunu yazmıştır. Asker kökenli bir adayın, ordu içinde oluşabilecek olumsuz bakış açılarını da kaldıracığı haberde yer almıştır.²³⁴

Gazete bir diğer haberinde: “Cumhurbaşkanlığı seçimi bahanesiyle halkın sorunları ortada kaldı.”²³⁵ başlığı altında, turlar uzadığı için halkın sorunları mecliste görüşülüyor. Adil vergi yasası, yüksek kira fiyatları, sosyal yaşamdaki sıkıntılar bir türlü meclis gündemine girmedi. Halkın sorunları öteleniyor. Siyasi çekişmeler sürdükçe ciddi bir adayın ortaya çıkmasının zor görüldüğü yazılmıştır.

Hürriyet

“Başkanlık Seçimi İçin Kıpırdanma Var”²³⁶ manşet haberini paylaşan gazete, Ankara Senatörü İbrahim Öztürk’ün: “Atatürk’ün makamına layık bir aday çıkmalıdır. Diğer adaylara yer açmak ve cesaretlendirmek için adaylıktan çekiliyorum.” sözlerini paylaşmıştır. Başkanın anayasal süre içinde seçilmesinin zor olduğunu belirten gazete, Millet Meclisi Danışma Kurulu’nda olumlu gelişmelerin olduğunu ve kurulun cuma günü tekrar toplanılacağını yazmıştır.²³⁷

CHP parti grubunun açıklamasına göre cuma günü yapılacak kurul toplantıları liderlerin bir araya gelmesine öncülük sağlayacaktır. Diğer taraftan MHP’nin turlar yapılırken meclisin yasama çalışmalarına da devam etmesi yönündeki önerisi, başkanlık seçimine öncelik verilmelidir ve yasal süre dolmadan seçilmesi için gayret edilmelidir denilerek ret edildiği haberde yer almıştır.²³⁸

Süreç hakkında açıklama yapan AP Genel Başkan yardımcılarında Gıyaseddin Karaca’nın: “CHP yetkilileriyle görüşmeler olumlu gidiyor. Ana ilkeler üzerinde görüş birliğine varılmaya başlandı. Yakın zamanda üç beş aday ön plana çıkacaktır. Parti il divanlarımız ertelenmiştir ve tüm milletvekillerinin Ankara da olması istenmiştir. Buda bizim yasal süreç içinde Başkanı seçme kararlılığımızı gösteriyor. Süre gecikirse sakıncalar oluşur diyenler de gereğini yerine getirmelidir.”²³⁹ sözleri de gazete de yer almıştır.

²³⁴ Günaydın Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

²³⁵ Günaydın Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

²³⁶ Hürriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²³⁷ Hürriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.1.

²³⁸ Hürriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

²³⁹ Hürriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan gazetecilere verdiği demeçte: “Bizde dahil olmak üzere meclisteki tüm partiler seçimin nihayete ermesi için gerekli gayreti gösteriyor.”²⁴⁰ sözleriyle CHP’nin “diğer partiler gerekli özveriği göstermiyor” iddiasına yanıt vermiştir.

Sabah

“Cumhurbaşkanı Seçiminden Sonra Bir Hükümet Bunalımı Ortaya Çıkabilir”²⁴¹ manşet haberiyle çıkan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan gibi konuştuğunu yazmıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili basın toplantısı düzenleyen Ecevit: “AP ve MSP seçim konusunda üzerine düşeni yapmıyor. Seçim sürecini uzatarak meclisin çalışmasını engelliyorlar. Seçim için anayasada belirlenen 15 günlük sürenin dolmasına az bir süre kaldı. CHP olarak üzerimize düşeni yapıyoruz. Ancak AP ve MSP üzerine düşeni yapmıyor. Diyalog çağrılarımıza doğru dürüst cevap bile vermediler.”²⁴² sözleri gazete haberinde yer almıştır.

Tercüman

Başbakan Süleyman Demirel’in: “Cumhurbaşkanı seçiminin uzaması bunalım yaratmaz” sözlerini manşet yapan gazete, Demirel’in: “... daha ben grubumun genel eğilimini yoklamadım.”²⁴³ açıklamasını okuyucusuna aktarmıştır.

AP, CHP, MSP ve MHP grup başkanlarının seçim sürecini değerlendirmek üzere bir araya geldiğini belirten gazete, seçimin sonuçlanabilmesi için bir neticeye varılması gerektiğini ve uzlaşa sağlanırsa 5 veya 6 Nisan tarihlerinde cumhurbaşkanının seçilebileceğini yazmıştır.²⁴⁴

MHP ve MSP genel başkan yardımcılarının, AP Genel Başkan Yardımcıları Gıyasettin Karaca ve Oğuz Aygün’den 15-20 kişilik bir isim listesi istediği ve oy alma potansiyeline sahip adayları daha sonra AP yöneticilerine bildirecekleri de başka bir haberde yer almıştır.²⁴⁵ Habere göre MHP ve MSP’li yöneticiler bu listeyi kendi

²⁴⁰ Hürriyet Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.9.

²⁴¹ Sabah Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²⁴² Sabah Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²⁴³ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, Manşet.

²⁴⁴ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁴⁵ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

grupların da görüşecekler ve en çok oy alan adayları AP'li yöneticilere bildireceklerdir. AP bu teklife kendi Genel Başkanının görüşünü alıp cevap verme kararı almıştır.²⁴⁶

Parti genel başkan yardımcılarının demeçlerine de yer veren gazete, AP Genel Başkan Yardımcısı Oğuz Aygün'ün: *"Seçimlerin tamamlanabilmesi için elimizden ne geliyorsa yapacağız. Parti olarak en yakışan adayı seçme gayesindeyiz. Diğer partilerle görüşmelerimiz devam ediyor."*²⁴⁷sözlerine, CHP Genel Başkan Yardımcısı Metin Tüzün'ün: *"Parlamento aritmetiği ortadır. Özellikle AP durumunu açıklamalıdır. Bu işi çözmek mi istiyorlar yoksa tıkamak mı? Bu durum netleşince partimizin durumunu açıklarız."*²⁴⁸sözlerine MSP Genel Başkan Yardımcısı Şener Battal'ın: *"En başından beri partilerin aday göstermelerini istiyoruz. Partiler birbirini suçlayıp duruyor. Parlamentonun yıpranmasını razı değiliz. Bir an önce adaylarını açıklamalıdır."*²⁴⁹sözlerine ve MHP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Demirtola'nın: *"MHP olarak sayımız fazla olmasa da AP ve CHP'li yöneticilere fikrimizi söyleyeceğiz. Biz aday göstermeyeceğiz. Cumhuriyeti temsil etme donanımına sahip adaya destek vereceğiz."*²⁵⁰ sözlerine yer vermiştir.,

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın AP ve CHP Genel Başkanlarıyla görüşme yapacağı da gazetede yer almıştır. Erbakan'ın parti grubunda: *"Şimdiye kadar iki büyük partinin seçimde aday çıkarmadıklarını gördük. Bu durum bizi üzüyor. Ülke de zaten ekonomik sıkıntılar mevcuttu. Bir de bunun üstüne seçim sıkıntısı çıktı. 12 gündür Cumhurbaşkanını seçemedik. Bu yüzden mecliste grubu bulunan parti liderleriyle bu sorunu görüşeceğim."*²⁵¹ sözlerini paylaşmıştır.

6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresinin 6 Nisan'da sona ereceğini hatırlatan gazete, Korutürk'ün veda turlarının devam ettiğini ve 6 Nisan Pazar günü Köşkte bir tören ile görevden ayrılacağını yazmıştır.²⁵²

²⁴⁶ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁴⁷ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁴⁸ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁴⁹ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁵⁰ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁵¹ Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

²⁵² Tercüman Gazetesi, 3 Nisan 1980, s.10.

2.1.9. 14. Birleşim

15. ve 16. Tur

03.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 14. Birleşim açılmıştır. Milli Selamet Partisi mensubu Erzurum Senatörü Lütfi Doğan'ın aday olduğu açıklanmış ve adaylığı genel kurula duyurulmuştur.²⁵³

Meclis genel kurulunda cumhurbaşkanını seçebilmek için yeterli çoğunluğun var olduğu anlaşıldığından cumhurbaşkanlığı seçimi için 15. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 15'inci tur oylamaya 472 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.9.'da gösterilmiştir.²⁵⁴

Tablo 2. 9. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 15. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	131
Lütfi Doğan	83
İsmail Hakkı Köylüoğlu	30
Hasan Akkuş	23
Osman Salihoğlu	16
Çeşitli Oylar	28
Boş	161

Yapılan 15'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 16'ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 16'ncı tur oylamasına 228 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 04.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.²⁵⁵

²⁵³İstanbul Milletvekili Abdullah Tomba tarafından adaylığı duyurulan Erzurum Senatörü Lütfi Doğan ismi meclis genel kurulunda ilk etapta bir anlaşmazlığa sebep olmuştur. Aynı isme sahip Malatya Milletvekili Lütfi Doğan da olduğundan karışıklığı gidermek için Meclis Başkanı Karakaş: "...Diğer Lütfi Doğan'a oy vermek isteyenler isminin yanına Malatya yazsınlar." diyerek durumu açıklamıştır. (TBMMTD, 03.04.1980:208)

²⁵⁴ TBMMTD ,14'üncü Birleşim,03.04.1980, s.209.

²⁵⁵ TBMMTD ,14'üncü Birleşim,03.04.1980, s.210.

2.1.9.1. 15. ve 16. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

“TBMM’de Pazarlık Kapsamı Genişliyor”²⁵⁶manşet haberiyle baskı yapan gazete, partilerin başkanlık seçimi ile birlikte hükümet ve olası erken seçim konularında da pazarlık yapmaya başladığını yazmıştır. Mecliste siyasi çoğunluğu olan partilerin, cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda uzlaşma aramaya çalışırken hükümet ve olası erken seçim konusunda da konum almaya çalıştığını yazan gazete, parti liderlerinin bu dönemde çok olasılıklı politikalar üretmeye çalıştığını yazmıştır.

257

“Cumhurbaşkanı Korutürk, pazar günü öğleden sonra Köşk’ten ayrılacak” başlıklı bir başka haberde, 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün, veda turlarına devam ettiği Başbakan ve bakanlarla vedalaştığı, cumartesi günü de Anıtkabir’i ziyaret edeceği paylaşılmıştır.²⁵⁸

Hürriyet

“Erbakan Devrede”²⁵⁹ manşet haberiyle okuyucusuna cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında bilgi veren gazete, MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan’ın basın toplantısı yaparak süreç hakkında basın mensuplarının sorularını yanıtladığını yazmıştır. Erbakan: “...diğer siyasi parti liderleriyle görüşeceğim. Partimiz içinden de bir aday çıkaracağız.” açıklamasını yapmıştır. Bu açıklamaya paralel olarak MSP Milletvekili Lütfi Doğan cumhurbaşkanlığı seçiminde adaylığını açıklamıştır. Gazete haberinin devamında, CHP, AP, MSP ve MHP grup başkanvekillerinin bir araya gelerek süreç hakkında değerlendirme toplantısı yaparak çözüm arayacaklarını yazmıştır.²⁶⁰

Seçim süreci hakkında, CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün basın mensuplarının sorularını yanıtlamış ve kamuoyunda “CHP aday gösterecek mi?” Diye beklenti var sorusuna: “CHP aday gösterip kamuoyunun takdirini almak için

²⁵⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, Manşet.

²⁵⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁵⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁵⁹ Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, Manşet.

²⁶⁰ Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.1.

*değil, cumhurbaşkanını seçecek diyalog ve fikir birliğini sağlamak için çalışıyor.”*²⁶¹
cevabını vermiştir.

Manşet haberinde Erbakan’ın sözlerine yer veren gazete haberin devamında, MSP Genel Başkanı Erbakan’ın seçim için “*Aksiyon Planı*”²⁶² hazırladığını yazmıştır. Erbakan’ın: “*Anayasada seçim için belirtilen sürenin dolmasına 3 gün kaldı. Seçimin uzaması ülke içindeki bunalımlara yenilerini ekleyecektir. Bu sebepten aksiyon alıp parti liderleriyle görüşeceğim. Parti olarak kendi adayımızı çıkaracağız.*”²⁶³ açıklamalarını da okuyucusuyla buluşturmuştur.

“*MSP’nin önerisi*” alt başlığıyla haberine devam eden gazete, MSP’nin mecliste 29 oyunun olduğunu 289 oyu bulan adaya destek vereceğini yazmıştır. Böylelikle seçilmek için gerekli 318 oy alınmış olacak ve kendisini kilit parti olarak gören MSP, bu durumdan bir kazanım elde edecektir.²⁶⁴

Sabah

“*Yeni Cumhurbaşkanını Seçmek İçin MSP-CHP Ortaklığa Hazırlanırken*” haberini yapan gazete, MSP ve CHP grup başkanvekillerinin bir araya gelerek olası birliktelik ve ortak hareket edebilmek için görüşme yaptıklarını yazmıştır.²⁶⁵

“*Veda görüşmesi*” başlığı altında Cumhurbaşkanı Korutürk’ün pazar günü görev süresi dolacağı için veda turlarına devam ettiği ve bugün Başbakan Demirel’i ziyaret edeceği okuyucuya duyurulmuştur. Bu ziyaretin ardından Cumhurbaşkanı Korutürk’ün Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve kuvvet komutanlarına da uğrayıp veda ziyareti gerçekleştireceği yazılmıştır. Korutürk’ün görev süresinin dolacağı 6 Nisan da bir veda mektubu yazarak görevden ayrılacağı haberleştirilmiştir.²⁶⁶

2.1.10. 15. Birleşim

17. ve 18. Tur

²⁶¹ Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁶² Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁶³ Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁶⁴ Hürriyet Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.9.

²⁶⁵ Sabah Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.1.

²⁶⁶ Sabah Gazetesi, 4 Nisan 1980, s.1.

04.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 15. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 17. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 17. Tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 17’nci tur oylamaya 408 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.10’da gösterilmiştir.²⁶⁷

Tablo 2. 10. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 17. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	121
Lütfi Doğan	49
Hasan Akkuş	37
Osman Salihoglu	27
İsmail Hakkı Köylüoğlu	20
Çeşitli Oylar	27
Boş	124

Yapılan 17’nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 18’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 18’inci tur oylamasına 153 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 07.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.²⁶⁸

2.1.10.1. 17. ve 18. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Erbakan Liderlerle Görüştü” manşet haberi ile okuyucusuna cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında bilgi veren gazete, MSP lideri Erbakan’ın: *“AP içerisinde bir arkadaşımızın seçilmesi için elimizden gelen çabayı göstereceğimizi ifade ettim.”*²⁶⁹ sözlerini ön plana çıkarmıştır.

²⁶⁷ TBMMTD ,15’inci Birleşim, 04.04.1980, s.212-213.

²⁶⁸ TBMMTD ,15’inci Birleşim, 04.04.1980, s.214.

²⁶⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.1.

Haberin devamında gazete, MSP liderinin sırasıyla Başbakan Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ile görüşme yaptığını yazmıştır. Başbakan Demirel ile Erbakan'ın görüşmesinin yaklaşık 40 dakika sürdüğünü yazan gazete, Erbakan'ın görüşme sonrası demecine yer vermiştir. Erbakan'ın: *“12 günlük süre geçmesine rağmen cumhurbaşkanının seçilemedi. MSP olarak elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Demirel ile yapıcı bir konuşma yaptık. Millî görüşe uygun bir kişinin cumhurbaşkanı seçilmesi için gerekli çabayı gösteriyoruz.”*²⁷⁰ sözleri haberde yer almıştır.

“Çağlayangil Köşk'te Vekâlet Görevine Başlıyor” haberi de yapan gazete, hafta sonu tatilinin girmesiyle mecliste oylama yapılmamasına rağmen süreç hakkında okuyucularını bilgilendirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı süresi dolacak olan 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresinin dolmasıyla birlikte Köşk'ten ayrılacağı ve yasa gereği Senato Başkanı olan İhsan Sabri Çağlayangil yeni Cumhurbaşkanı seçilinceye kadar vekâlet görevinin başlayacağı okuyucuya duyurulmuştur.²⁷¹

“AP'nin Adayı Pazartesi ya da Salı Günü Turlara Katılacak” haberini yapan gazete, MSP lideri Erbakan'ın önceki gün yaptığı temaslara beraber sürecin hızlandığını yazmıştır. Tatil nedeniyle oylamanın yapılamadığı günlerde de kulis çalışmalarının sürdüğünü yazan gazete, CHP lideri Ecevit'in parti binasında kurmaylarıyla toplantılar yaptığını, MSP lideri Erbakan'ın parti merkezinde Genel Başkan Yardımcılarıyla görüşmeler yaptığını, Başbakan Demirel'in ise evinde görüşmeler yaptığını yazmıştır.²⁷²

AP lideri Demirel'in evinde sürdürdüğü temaslarda, parti adayını belirlemeye çalıştığı ve yedi sekiz aday üzerinde durduğu belirtilmiştir. AP'nin çıkarılacak adayda MSP ve MHP oylarını da alabilecek bir aday bulmaya çalıştığı ve bu adayın pazartesi veya salı günü kamuoyuna duyurulmasının beklendiği haberde yer almıştır.²⁷³

AP grubundan alınan duyumlara da yer veren gazete, CHP içinden de oy alabilecek bir adayın daha uygun ve seçimin sonuçlanması için gerekli olduğunu

²⁷⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.9.

²⁷¹ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.9.

²⁷² Cumhuriyet Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.1.

²⁷³ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.9.

düşüncesinin ön plana çıktığını yazmıştır. MSP lideri Erbakan'ın AP adayını destekleyeceğiz sözlerinin gerçeği yansıtmadığını kulislere dayanarak haber yapan gazete, *“politik bir taktik”* diye haberleştirdiği yazısında, oylamaların gizli yapıldığını, MSP'nin amacının AP adayını yıpratmak olduğunu ve AP adayına oy vermeyeceğini yazmıştır.²⁷⁴

AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün demecine de yer veren gazete, Aygün'ün: *“Cumartesi ve pazar günleri görüşmeler sürecektir. Temayül yoklamasına göre adayımız pazartesi veya salı günü belli olacaktır. MSP ile temaslarımız devam ediyor. Fahri Korutürk'ün görev süresi pazar günü doluyor. Bu tarihten sonra parlamento seçimi bir an önce sonuçlandırılmalıdır.”*²⁷⁵ sözlerine yer vermiştir.

Sabah

“Yeni Cumhurbaşkanını Seçmek İçin MSP-CHP Ortaklığı Hazırlanırken...” manşeti ile çıkan gazete, CHP ve MSP grup yöneticilerinin bir araya gelerek görüşme yaptıklarını yazmıştır.²⁷⁶

“Kontenjan ve Milli Birlik Grubu AP-CHP diyalogu için çalışıyor” haberini de yapan gazete, pazar günü görev süresi dolacak olan Korutürk'ün yerine bir an evvel yeni cumhurbaşkanının geçmesi için partiler arası diyalogun senatörler tarafından sağlanmaya çalışıldığını yazmıştır. Kulislerde konuşulanlara göre Demirel ile Ecevit'in 10 Nisan'dan sonra bir araya gelebileceği ve AP liderinin meselenin aceleye gelmemesini istediği öne sürülmüştür.²⁷⁷

MSP ile AP arasından yürütülen görüşmelerden sonuç alınamadığı, MSP'nin öne sürülen AP'li adaylarının hiç birisine sıcak bakmadığı yazan gazete, CHP ile MSP arasındaki görüşmelerinde neticelenmediği yazmıştır.

MHP'nin tutumu hakkında da bilgi veren gazete, MHP'li Faruk Demirtola'nın şu sözlerini ön plana çıkarmıştır: *“Biz parti olarak diyalogdan yanayız. Şimdiye kadar partilerin adaylarını sunmalarını ve görüş bildirmelerini istedik. Nihayet AP'li yöneticiler Genel Başkanlarıyla görüşüp bize 15 20 kişilik bir aday listesi sunacaklar.*

²⁷⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Nisan 1980, s.9.

²⁷⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Nisan 1980, s.9.

²⁷⁶ Sabah Gazetesi, 5 Nisan 1980, Manşet.

²⁷⁷ Sabah Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.7.

Bizde istemediklerimizi belirtip onlara bildireceğiz. Bu şekilde bir aşama olursa 6 veya 7 Nisan da seçim nihayete erecektir.” ²⁷⁸

Tercüman

“Çözüm Zirvede Aranıyor.” manşet haberini yapan gazete, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın parti liderleriyle görüşmesini ön plana çıkarmıştır. AP lideri Demirel ile 40 dakika görüşen Erbakan’ın: *“AP içinden münasip bir adayın çıkması halinde destek vereceğiz...”* ²⁷⁹ sözleri haberde yer almıştır.

Gazete liderler arasında yapılan toplantılardan sonra verilen demeçlere de yer vermiştir. MSP lideri Erbakan: *“12 günlük sürede istenilen sonuç alınamamıştır. MSP olarak elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Biz aday olarak Lütfi Doğan’ı çıkardık. Millî Görüş düşüncesinde bir adayın seçilmesini istiyoruz. Kendi adayımızın seçilmesi şu an için zor olduğundan diğer partilerle diyalog kurma yoluna geçtik. Başbakan Demirel ile olumlu bir görüşme yaptık. Kendisine münasip bir aday çıkarırsanız destek vereceğimizi ifade ettim. Olumlu bir görüşme oldu. Parti içi istişarelerini yapıp bir aday çıkaracaklar.”* ²⁸⁰

Gazete, AP lideri Başbakan Demirel’in: *“Cumhurbaşkanını bir an önce seçmek herkesin arzusudur. Ancak bunu arzulamak yetmiyor. Meclis aritmetiği ortak bir aday olmasını zaruri kılıyor. Olumlu bir görüşme oldu. Cumhurbaşkanlığı seçimine olumlu yansıtacaktır.”* ²⁸¹ sözlerine yer vermiştir.

2.1.11. 16. Birleşim

19. ve 20. Tur

07.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 16. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme geçilmiştir. MSP grubu önerisi ile: *“Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonuçlanıncaya değin TBMM’nin her gün saat 15.00’den 24.00’e kadar çalışması”* genel kurulda oylanmış ve kabul edilmiştir. Daha sonra cumhurbaşkanlığı seçimi için 19. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 19. Tur oylaması

²⁷⁸ Sabah Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.7.

²⁷⁹ Tercüman Gazetesi, 5 Nisan 1980, Manşet.

²⁸⁰ Tercüman Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.7.

²⁸¹ Tercüman Gazetesi, 5 Nisan 1980, s.7.

yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 19’uncu tur oylamaya 409 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.11.’de gösterilmiştir.²⁸²

Tablo 2. 11. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 19. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	125
Lütfi Doğan	46
İsmail Hakkı Köylüoğlu	28
Kemal Kayacan	11
Çeşitli Oylar	15
Geçersiz Oylar	3
Boş	181

Yapılan 19’uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 20’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 20’nci tur oylamasına 163 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 08.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.²⁸³

2.1.11.1. 19. ve 20. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Korutürk: Demokrasi Vazgeçilmez Bir Hal Aldı” manşet haberini yapan gazete, görev süresi önceki gün dolan 6. Cumhurbaşkanı Korutürk’ün veda mesajını paylaşmıştır. Korutürk mesajında: “Kısa geçmişi olmasına Türkiye de demokrasi vazgeçilmez hale gelmiştir. Siyasi partilerin bir araya gelerek ülke sorunlarına çözüm bulması zaruridir.”²⁸⁴ demiştir.

Seçim süreci hakkında da bilgi veren gazete, “Başkanlık Seçiminde Bugün Hareketli Sürece Girilmesi Bekleniyor” haberiyle, bugünden itibaren turların sabah

²⁸² TBMMTD ,16’ncı Birleşim,07.04.1980, s.218-219.

²⁸³ TBMMTD ,16’ncı Birleşim,07.04.1980, s.218-219.

²⁸⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 7 Nisan 1980, s.9.

saatlerinden başlayıp gece yarısına kadar devam edeceğini ve sonuç alınana kadar hareketli olacağını yazmıştır. CHP grup yöneticilerin görüşlerinin paylaşıldığı haberde, Ecevit ve Demirel'in olası görüşmesinin bu hafta yapılabileceği ve hafta içinde seçim ile ilgili sıcak gelişmelerin yaşanacağı yazılmıştır. AP yetkilileri de bu hafta içinde sorunun çözümü için başkanlık divanının, başkanlık seçimi ana gündem maddesi ile toplanacağını, bu durumun çözümün yakın olduğunun en büyük göstergesi olduğu haberde yer almıştır.²⁸⁵

Günaydın

"Cumhurbaşkanı Seçiminde Umut Haftası!" haberini yazan gazete, iki haftadır göstermelik turlarla zamanın harcandığını, bu hafta içinde AP adayının belirlenmesinin beklendiği ve sonuca yakın olunduğunu yazmıştır. AP'nin öncelikle MSP, MHP, Kontenjan Grubu ve Bağımsızların desteğiyle bir adayı seçtirebilmek için çaba sarf edeceğini haberleştiren gazete, AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün: *"Seçimin hafta ortasında sonuçlanabileceği düşünüyoruz."*²⁸⁶ sözlerine haberde yer vermiştir.

*"AP'nin Adayını Bugün Açıklaması Bekleniyor"*²⁸⁷ manşetiyle okuyucusunun karşısına çıkan gazete, partilerin temaslarının arttığını yazmıştır. AP Grup Başkan vekili Oğuz Aygün: *"Partilerinin çıkaracakları adayın seçilene kadar destekleneceğini, başka bir aday çıkarma gibi bir düşüncelerinin olmadığını"* açıklamıştır. MHP ve MSP'den oy alabilme potansiyeline sahip parti içinden fire vermeden desteklenecek bir aday çıkararak seçimin nihayete erdirilmesini istediklerini ifade eden Aygün: *"MHP ve MSP'ye 20 kişiden oluşan bir liste verdiklerini, belirlenecek parti adaylarının seçilene kadar destekleneceğini."*²⁸⁸ açıklamıştır.

Hürriyet

"Güle Güle Başkan" ²⁸⁹manşeti ile çıkan gazete, 6. Cumhurbaşkanı Korutürk'ün Köşke veda ettiğini ve vekâlet görevini Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil'in yapacağını yazmıştır. TBMM'de başkanlık seçim süreci sona erene

²⁸⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 7 Nisan 1980, s.9.

²⁸⁶ Günaydın Gazetesi, 7 Nisan 1980, s.4.

²⁸⁷ Günaydın Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

²⁸⁸ Günaydın Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.4.

²⁸⁹ Hürriyet Gazetesi, 7 Nisan 1980, Manşet.

kadar bu görevi vekâleten Çağlayangil'in devam edeceği aktarılmıştır.²⁹⁰ Görev süresi dolan Korutürk, anayasaya göre senatoda yemin ederek tabi üye olarak görev alacak ve TBMM üye sayısının 635'e çıkacaktır.²⁹¹

*“Yeni Hafta Olumsuz Başladı”*²⁹² haberini yapan gazete, mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi vermiş ve bu hafta sonuçlanması beklenen seçimin grup başkanvekillerinin anlaşılamaması nedeniyle olumsuzla döndüğünü yazmıştır. CHP grubunun çoğunluk sağlanamadığından toplanmadığı ifade edilen haberde, AP grubundan bazı yöneticilerin yurt dışına bir geziye gittikleri, aynı geziye katılacak CHP'li yöneticilere Ecevit'in izin vermediği haberde yer almıştır.²⁹³

CHP grup toplantısının gündemde konu olmadığı için bir karar almadan dağıldığı belirtilen haberde, CHP Genel Başkanı Ecevit'in: *“Diğer partilerin eğilimlerini araştırıyoruz. Önerilerimiz demokratiktir. CHP grubuna her an toplanılabileceğini bildirdik.”*²⁹⁴ sözlerine yer verilmiştir.

Gazete bir başka haberinde, vekâleten cumhurbaşkanlığı görevini yapacak olan İhsan Sabri Çağlayangil'in, Çankaya da bulunan evinden cumhurbaşkanına ait araba ile köşke geldiğini, vekâleten bu görevi yapmaya başladığını yazmıştır. Çağlayangil: *“Türkiye Cumhuriyeti sonsuza dek var olacaktır. Devlette başıboşluk olması düşünülemez. Çeşitli nedenlerle cumhurbaşkanlığı mevkii boşaldığında yerine kimin geçeceği anayasa da belirtilmiştir. Bu kişi Senato Başkanıdır. Bu sebeple üzerime düşen bu görevi yapmaya başlıyorum.”*²⁹⁵ açıklamasını yapmıştır.

Milliyet

*“Çağlayangil Vekâlete Başladı.”*²⁹⁶manşet haberiyle çıkan gazete, cumhurbaşkanlığı seçimi için grup başkanvekillerinin yaptığı toplantılardan sonuç alınamadığını ve Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil'in yemin ederek vekalet görevine başladığını yazmıştır.

²⁹⁰ Hürriyet Gazetesi, 7 Nisan 1980, s.7.

²⁹¹ Hürriyet Gazetesi, 7 Nisan 1980, s.7.

²⁹² Hürriyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

²⁹³ Hürriyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.9.

²⁹⁴ Hürriyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.9.

²⁹⁵ Hürriyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

²⁹⁶ Milliyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

Çağlayangil'in, Çankaya da bulunan evinden saat 09.15 de Cumhurbaşkanı Başyaveri Albay Çetin Ersar tarafından alınarak saat 10.00'da Köşke geldiği belirtilen haberde, İhsan Sabri Çağlayangil'in: *"7 yıldır bu kutsal görevi yerine getiren Sayın Korutürk'ün görev süresi dün saat 24.00'da sona ermiştir. Anayasa göre üzerime düşen bu görevi yapmaya başlıyorum."*²⁹⁷ açıklamasına yer verilmiştir.

Seçim sürecini hızlandırmak için parti yöneticilerinin yaptığı görüşmelerden bir sonuç alınmadığını da haberleştiren gazete, MSP grubunun önerisiyle CHP, AP, MHP, Milli Birlik Grubu ve Kontenjan Grubundan yöneticilerin bir araya gelerek altılı toplantı yaptığını yazmıştır. Toplantıdan sonra açıklama yapan MSP Grup Başkanvekili Hasan Aksay: *"Çalışmaların hızlı yapılması ve bir an önce seçimi sonuçlandırmak için bir araya geldik. Anayasaya göre seçim için belirtilen 15 günlük süre sona erdi. Aylar öncesinden bu seçimin yapılacağı belliydi. Hala aday belirlemek için zaman kaybına gerek yok. Görüşmeler devam edecektir."*²⁹⁸ demiştir.

Toplantı sonrasında AP ve MHP'li bazı yöneticilerin yemek yediği aktarılan gazete haberinde, AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün yemek sonrasında basına yaptığı açıklamaya da yer verilmiştir. Aygün: *"Bütün partiler seçimin bir an önce sonuçlanması konusunda hem fikirler. Toplantı da süreci nasıl hızlandırırız onu konuştuk. Diğer partilerin görüşlerini öğrenmiş olduk. Görüşmeler devam edecek."*²⁹⁹ demiştir.

Tercüman

"TBMM 15'den 24'e Kadar Çalışacak" ³⁰⁰manşet haberi ile çıkan gazete, AP dışındaki partilerin desteği ile TBMM'nin 15 ile 24 arası çalışacağı belirtilmiştir. MSP'nin önerisinin kabul edilmesinden sonra oylamanın devam ettiği; ancak sonuca ulaşamadığı haberde yer almıştır.³⁰¹

Henüz ortada olmayan ciddi adaylar hakkında da haber yapan gazete, AP genel idare kurulunun toplantısının bugün yapılacağını ve Başbakan Demirel liderliğinde

²⁹⁷ Milliyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.6.

²⁹⁸ Milliyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.6.

²⁹⁹ Milliyet Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.6.

³⁰⁰ Tercüman Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

³⁰¹ Tercüman Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.1.

yapılacak olan toplantı da CHP ve Kontenjan Grubundan da oy alma potansiyeline sahip birisinin belirleneceğini yazmıştır.³⁰²

Sabah

*“Erbakan Lastik Gibidir”*³⁰³ manşet haberiyle çıkan gazete, Eski MSP Genel Sekreteri Gündüz Sevilgen ile yapılan röportajı okuyucusuna taşımıştır. Partinin şu an ki yönetimine eleştiriler getiren Sevilgen: *“MSP’nin şu an ki yönetiminin CHP’nin her isteğini yerine getireceğini, Erbakan’ın ise AP’nin yerine CHP’yi seçeceğini”*³⁰⁴ söylemiştir.

Gündüz Sevilgen röportajın devamında, CHP ve MSP görüşmelerinin ardında yatan asıl sebebin, cumhurbaşkanlığı seçimi bahanesi ile olası bir hükümet değişikliği sürecinde beraber hareket etmek olduğunu öne sürmüştür. Sevilgen, CHP’nin iktidar dışında kalmasının partiyi kötü etkilediğini ve bu süreci MSP ile ilişkileri sıkı tutarak CHP, MSP ve Bağımsızlardan oluşan bir koalisyon kurmak olduğunu belirtmiştir. Necmeddin Erbakan’ın bu birlikteliğe sıcak baktığını da ifade eden Sevilgen: *“Parti kurucularından Malatya Milletvekili Turhan Akyol’un sözlerine dem vurarak Hoca lastik gibidir. Basiyorsun yan yassı oluyor. Ezdim sanıyorsun, bıraktığın zaman eski haline geliveriyor.”*³⁰⁵ sözlerini kullanarak Erbakan’ın zamanı geldiğinde iktidarda olma arzusunu tekrarlayacağını ifade etmiştir.

Akşam

*“Ecevit: Seçimin Demokratik Olmasını İstiyoruz”*³⁰⁶ manşeti ile çıkan gazete, parti gruplarının önceki gün mecliste bir araya gelerek seçim hakkında görüştüklerini yazmıştır. CHP grup toplantısı sonrası CHP Genel Başkanı Ecevit gazetecilerin sorularını yanıtlamıştır. Ecevit: *“Demokratik bir seçim olmasını istiyoruz. Diğer partilerin görüşünü henüz öğrenemedik. Grup başkanvekilleri görüşüyorlar. Alınacak neticelere göre seçimlerin demokratik olarak tamamlanmasını istiyoruz. Bizim*

³⁰² Tercüman Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.1.

³⁰³ Sabah Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

³⁰⁴ Sabah Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.1.

³⁰⁵ Sabah Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.7.

³⁰⁶ Akşam Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

*önerimiz adayların meclis bileşimlerinde ya da parti gruplarında oluşacak eğilimlere göre belirlenmesidir. Buna göre sonuçların alınmasını bekliyoruz.”*³⁰⁷ demiştir.

“Çağlayangil Cumhurbaşkanlığı Vekâlet Görevine Dün Başladı” haberini de okuyucusuna duyuran gazete, anayasa uyarınca 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün görev süresinin dolmasından dolayı Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil’in vekâlet görevine başladığını yazmıştır. Cumhurbaşkanlığı görev süresi dolan Fahri Korutürk’ün tabii üye olarak senato grubuna dâhil olacağını yazan gazete, Korutürk ile birlikte senatör sayısının 185 olacağını bildirmiştir. Vekâlet görevini yürüten Çağlayangil’in, 7. Cumhurbaşkanı seçilip mecliste yemin edeceği süreye kadar bu görevi vekâleten yürüteceği de haberde yer almıştır.³⁰⁸

Bugün

“Çağlayangil Vekâlet Görevine Dün Başladı” Ve “Korutürk Dinleniyor”³⁰⁹ haberleriyle çıkan gazete, Korutürk’ün görev süresinin dolmasıyla bu göreve Senato Başkanı Çağlayangil’in vekâlet etmeye başladığını haberleştirmiştir. Görev süresi dolan Korutürk’ün, Ankara orduvinde gününü dinlenerek ve kitap okuyarak geçirdiği de haberde yer almıştır.³¹⁰

2.1.12. 17. Birleşim

21. ve 22. Tur

08.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 17. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme geçilmiştir. MHP grubu önerisi ile: “*Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonuçlanıncaya değin TBMM’nin haftanın iki günü salı ve perşembe günleri yasama görevini yapması*” genel kurulda oylanmış; ancak kabul edilmemiştir. Daha sonra cumhurbaşkanlığı seçimi için 21. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 21. Tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 21’inci tur oylamaya 445 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.12.’de gösterilmiştir.³¹¹

³⁰⁷ Akşam Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.7.

³⁰⁸ Akşam Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.7.

³⁰⁹ Bugün Gazetesi, 8 Nisan 1980, Manşet.

³¹⁰ Bugün Gazetesi, 8 Nisan 1980, s.7.

³¹¹ TBMMTD,17’nci Birleşim,08.04.1980, s.225-226.

Tablo 2. 12. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 21. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	53
Lütfi Doğan	51
İsmail Hakkı Köylüoğlu	22
Kemal Kayacan	15
Çeşitli Oylar	46
Boş	258

Yapılan 21'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 22'nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 22'nci tur oylamasına 272 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 09.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.³¹²

2.1.12.1. 21. ve 22. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Tercüman

*“AP'den Adaylar Ertesi Gün Açıklanacak”*³¹³ manşet haberiyle okuyucusunun karşısına çıkan gazete, AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün açıklamalarına yer vermiştir. Aygün: *“AP grubu olarak Ankara da toplanıp en geç perşembe gününe kadar adayımızı açıklayacağız.”*³¹⁴ demiştir. Aday gösterdikleri kişiyi parti olarak destekleyeceklerini açıklayan Aygün: *“Yasaya göre partiler aday gösteremiyor ama içimizden çıkacak adaya milletvekillerimiz oylarıyla destek olacaktır.”* İfadelerini kullanmıştır. Haberde, Başbakan Demirel başkanlığında toplanacak parti grubunun, aday üzerinde uzlaşa sağlayarak AP adayını kamuoyuna açıklayacağını yazmıştır.³¹⁵

*“Batur Bana Oy Vermeyin”*³¹⁶ haberini de paylaşan gazete, Batur'un resmen aday olmadığı halde kendisine oy verilmesinin parti içinde karışıklığa sebep olduğunu

³¹² TBMMTD, 17'nci Birleşim, 08.04.1980, s.226.

³¹³ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

³¹⁴ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.1.

³¹⁵ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

³¹⁶ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

ve adaylık sürecinin resmiyete kavuşana kadar kendisine oy verilmesini istemediğini yazmıştır.³¹⁷

“MSP Çağlayangil’e Evet Demeyecek” haberini de yazan gazete, MSP Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Cumalıoğlu’nun sözlerine yer vermiştir. Cumalıoğlu: “AP aday olarak Çağlayangil’i gösterirse desteklemeyeceğiz. Parti olarak destekleyeceğimiz aday Millî Görüş’e yakın olmalıdır.”³¹⁸ demiştir.

“Turlarda Yine Sonuç Yok”³¹⁹ haberiyle mecliste yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, AP adayının ortaya çıkmasından sonra konunun hareketleneceğini yazmıştır.

Gazete, seçim haberinin alt kısmında resim 2.4.’teki karikatürü paylaşmıştır.³²⁰

Resim 2. 4. Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980

Hürriyet

“AP Adayını Çıkıyor”³²¹ haberini okuyucusuna aktaran gazete, AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün’ün “Adayımız en geç perşembe günü belli olur.” sözlerini haberleştirmiştir.

Bir başka haberde, MSP ve MHP’nin destekleyecekleri adayların listesini AP’ye verdikleri yazılmıştır. Listede; Süleyman Demirel, Faik Türün, Nuri Bayar, Oğuz Aygün’ün isimlerinin her iki partinin listesinde de ortak olduğu belirtilmiştir.³²²

³¹⁷ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.1.

³¹⁸ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

³¹⁹ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

³²⁰ Tercüman Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

³²¹ Hürriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

³²² Hürriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

Gazete, AP’de olası adayları üzerinde durmuş ve “AP’de Bilgiç Sorunu” başlığı altında, Sadettin Bilgiç’in aday olmak istediğini ve 30 kadar milletvekilinin Bilgiç aday olmazsa başka adayı desteklemeyiz dediğini yazmıştır. Süleyman Demirel’in bu durumu çözmeye çalıştığı ve Bilgiç’i aday olmama konusunda ikna etmeye çalıştığı da haberde yer almıştır. AP’nin planının, AP’den 250 oyu tam alan, MSP’den 29, MHP’den 18 ve CHP ve bağımsızlardan da 20 oyu alabilecek bir adayı çıkarmak olduğu belirtilmiştir.³²³

CHP grup toplantısından da bahseden gazete, Batur’un partililere: “*Henüz adaylığım net değildir. Bu aşamada oylarınızı bana vermeyiniz. Bu göreve ben talip olmadım. Arkadaşlar teveccüh gösterip bana oy veriyorlar. Bunca oy almama rağmen henüz partim tarafından aday gösterilmedim. Bu yüzden bu aşamada bana oy vermeyiniz.*”³²⁴ demiştir.

Cumhuriyet

“AP, Başkan Adayını Açıklıyor”³²⁵ manşet haberi ile çıkan gazete, sonuçsuz geçen turların ardından AP adayının ertesi gün açıklanacağını yazmıştır.

AP grubunun bugün toplanacağı ve çıkaracakları adayın diğer partilerden oy alma potansiyeline sahip biri olması için eğilimlerin devam ettiği haberde yer almıştır.³²⁶

Bugün

“MSP, Çağlayangil Aday Olursa Oy Vermeyecek”³²⁷ manşet haberi ile seçimler hakkında bilgi veren gazete, MSP Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Cumalıoğlu’nun: “AP aday olarak Çağlayangil’i gösterirse bizden oy alamaz.” sözlerini ön plana çıkarmıştır.

MSP’nin, AP veya CHP’li adayları destekleme yönünde bir kararlarının olmadığı; ancak basında isimleri geçen Çağlayangil, Celal Yardımcı isimlerine sıcak

³²³ Hürriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

³²⁴ Hürriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.4.

³²⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

³²⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.9.

³²⁷ Bugün Gazetesi, 9 Nisan 1980, Manşet.

bakmadığı da haberde yer almıştır. İsmi geçen Sadettin Bilgiç için ise MSP’nin henüz bir tavrının olmadığı da ifade edilmiştir.³²⁸

Akşam

“Çağlayangil Tüm Yetkilere Sahiptir” haberini yapan gazete, anayasa profesörü Mümtaz Soysal’ın açıklamalarına yer vermiştir. Soysal: “Çağlayangil, Cumhurbaşkanının tüm yetkilerine sahiptir. Süresi dolan kontenjan senatörlerini seçip kanunları onaylayabilir.”³²⁹ demiştir. Nitekim gündemde Çağlayangil’in senatörleri atamaması gerektiği tartışılıyordu.

2.1.13. 18. Birleşim

23. ve 24. Tur

09.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 18. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 23. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 23’ncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 23’ncü tur oylamaya 458 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.13.’te gösterilmiştir.³³⁰

Tablo 2. 13. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 23. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	64
Lütfi Doğan	46
İsmail Hakkı Köylüoğlu	40
Kemal Kayacan	10
Çeşitli Oylar	42
Geçersiz Oylar	7
Boş	249

³²⁸ Bugün Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.5.

³²⁹ Akşam Gazetesi, 9 Nisan 1980, s.7.

³³⁰ TBMMTD ,18’inci Birleşim, 09.04.1980, s.230-231.

Yapılan 23'ncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 24'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 24'üncü tur oylamasına 251 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 10.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.³³¹

2.1.13.1. 23. ve 24. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

*“İlk Aday AP'den Bilgiç”*³³² manşet haberini yapan gazete, AP grubunun bugün toplanarak Sadettin Bilgiç'i aday göstereceğini yazmıştır. Bilgiç'in adaylığının resmi olarak meclise sunulacağını haberde yer almıştır.

Basın mensuplarına adaylığı hakkında demeç veren Bilgiç: *“AP, MSP ve MHP grupları beni aday gösterecekler. İnşallah diğer partiler de aynı teveccühü gösterip beni desteklerler.”* Bilgiç'in basına verdiği bu demece karşılık MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan: *“Grup başkanvekilleri kendi aralarında görüşüyorlar. Henüz bir kararımız yok. En hayırlısı neyse onu yaparız.”*³³³ demiştir.

Bugün

*“Demirel: Umarım Bugün Aday Çıkar!”*³³⁴ manşet haberi ile çıkan gazete, basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Başbakan Demirel'in gazetecilere verdiği cevabı ön plana çıkarmıştır. AP grup toplantısı öncesi basına konuşan Demirel: *“Partilerin adayı diye bir şey olamaz. TBMM'de seçilecek kadar oy alabilecek aday vardır. Bizde o adayı sonun kadar destekleyeceğiz.”*³³⁵ açıklamasını yapmıştır.

AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün açıklamalarının da yer aldığı bir başka haberde, Aygün: *“Bizim aday çıkarmamız bekleniyor. Çıkaracağımız aday seçilecek aday olmalıdır. Bu yüzden ülke dışında bulunan milletvekillerimizden yurda*

³³¹ TBMMTD, 18'inci Birleşim, 09.04.1980, s.232.

³³² Cumhuriyet Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³³³ Cumhuriyet Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.9.

³³⁴ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³³⁵ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.1.

*dönmelerini istedik. Adayımızı perşembe gününe kadar açıklamak istiyoruz...”*³³⁶ demiştir.

*“Liderler Köşkte Güçlü Aday İstemiyor”*³³⁷ haberini de okuyucusuna aktaran gazete, AP eski bakanı Sebati Ataman ile yapılan röportajı paylaşmıştır. Röportajda Ataman: *“CHP’li bir adayın seçilme olasılığı daha fazladır. AP’nin içinde bulunduğu durumda parti içi gruplaşmalar var. Bu sebepten CHP adayı daha şanslıdır. Ancak her iki partinin de birbirinin adayını desteklemeye ihtiyacı var. Partilerin bir araya gelerek birbirinden oy alabilecek adayları sunmaları lazım. Ancak iki partide buna yanaşmıyor.”*³³⁸ demiştir.

Günaydın

*“Liderler Siyasi Hesaplarına Uygun Bir Aday Arıyor”*³³⁹ haberini yapan gazete, anayasa da partilerin aday gösteremeyeceği açıkça yer almasına rağmen parti liderleri iplerini elinde tutacağı, manevralarına göz yumacak ve onları destekleyecek bir aday gezdiğini yazmıştır.³⁴⁰

Haberin devamında seçim öncesinde parlamenterlerle yapılan görüşmelere değinen gazete, partilerin Korutürk’ün bazı atamalara engel olmasını tecrübe ettiklerini, yeni seçilecek cumhurbaşkanının istediklerini onaylayacak, onlara destek verecek, yer yer destekleyecek bir aday bulmaya çalıştıklarını yazmıştır. Küçük partilerinde seçilecek adayda olası koalisyon hükümetlerinde kendilerini de yer verecek bir adayı destekleyeceklerini yazmıştır.³⁴¹

AP adayı ile de haber yapan gazete, kulislerde Demirel’in Çağlayangil’in adaylığını istediği yönündeki bilgilerin gerçek olamayacağını yazmıştır. Zira Demirel’in Çağlayangil’in seçilemeyeceğini bildiğini ve onu aday yapıp yıpratmak istemediği yorum haberde yer almıştır.³⁴²

MSP ve MHP’nin AP adayını bekledikleri de ifade edilen haberde, iki partide AP’den liste bekliyor. Erbakan sürekli açıklama yaparak kamuoyu önünde AP’yi

³³⁶ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³³⁷ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³³⁸ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³³⁹ Günaydın Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³⁴⁰ Günaydın Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³⁴¹ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.1.

³⁴² Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

sıkıştırıyor. AP'nin ise ordudan da çekindiği ve Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'i aday gösterebileceğinin kulislerde konuşulduğu haberde yer almıştır. Demirel'in önündeki ihtimallere değinen gazete, Demirel'in çıkaracağı aday ile 318'i bulması için MSP, MHP ve bazı kontenjan senatörlerinde destek alması gerektiği, bunun olmasının zor bir ihtimal olduğu yazılmıştır. Demirel'in aday çıkarması ve seçilememesi durumunda sıranın CHP'ye geçeceği, CHP adayının seçilmesi halinde ise iktidar olarak hezimete uğrayacak olan Demirel'in büyük bir handikapla karşılaşacağı da haberde yer almıştır.³⁴³

Hürriyet

*"Ve AP Aday Buldu: Bilgiç"*³⁴⁴ manşeti ile çıkan gazete, ilk resmi aday çıktı; ancak kimse kazanacağı sanmıyor diye yazmıştır. AP'nin, MSP ve MHP'ye Bilgiç'i destekleyelim dediği; ancak MSP'nin öneriyi kabul etmediği MHP'nin ise tepki vermediği belirtilmiştir. CHP ise Bilgiç'in adaylığı için Bilgiç'i harcama operasyonu demiştir.³⁴⁵

Demirel'in isteği ile Bilgiç'in aday gösterildiği yazılan haberde, MSP'nin bu isme sıcak bakmadığı ve kendi parti gruplarında bunu konuşacakları ifade edilmiştir. MHP'nin çekimser kaldığı, CHP'den ise Bilgiç'e oy çıkmayacağı yazılmıştır. Haberde, AP içinde bile Bilgiç'e sıcak bakmayan parlamenterler olduğu ifade edilmiştir.³⁴⁶

Mecliste yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, 23 ve 24.tur oylamalar da bir sonuç alınamadığını 25. Tur oylamanın bugün yapılacağını yazmıştır.

Sabah

*"AP'nin Destekleyeceği Aday Bugün Açıklanacak"*³⁴⁷ manşet haberini yapan gazete, AP grubu tarafından desteklenecek adayın bugün Başbakan Demirel tarafından açıklanacağı yazmıştır. AP'nin, yurtdışında bulunan milletvekillerine acil olarak yurda dönmesi içinde haber verdiği haberde yer almıştır.³⁴⁸

³⁴³ Bugün Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³⁴⁴ Hürriyet Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³⁴⁵ Hürriyet Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.1.

³⁴⁶ Hürriyet Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.9.

³⁴⁷ Sabah Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³⁴⁸ Sabah Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.1.

“MSP yine hükümetle uğraşiyor” haberini de ilk sayfadan okuyucusuna duyuran gazete, Erbakan’ın hükümetten desteğini çekmek için cumhurbaşkanı seçimini beklediği ve CHP ile ortak hareket ettiğini yazmıştır.³⁴⁹

Gazete, MSP’li yöneticilerin söylediklerine göre hükümetin şu anki aksiyonlarına tepki verilmediğini, başkanlık seçiminden sonra gündemlerinin hükümet ile kurulan ortaklık olduğunu yazmıştır.³⁵⁰

Tercüman

“AP’li Aday Çıkarsa Turlar Hareketlenecek”³⁵¹ manşet haberi ile çıkan gazete, Sadettin Bilgiç’in; AP, MSP ve MHP ortak önerisiyle aday olmasının beklendiğini bu gerçekleşirse turların hareketleneceğini yazmıştır. AP tarafından aday gösterileceği öne sürülen Bilgiç: “Üç parti tarafından aday gösteriliyorum. İnşallah diğer partiler de teveccüh gösterir ve seçilirim”³⁵² açıklamasını yapmıştır.

CHP cephesinden de cumhurbaşkanlığı seçimi hakkında bilgi veren gazete, CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün’ün: “Biz yedek akçe değiliz. Seçimde izlenecek yol diyalog yoludur. AP eninde sonunda diyalog yolunu seçecektir. Erbakan partimize aday çıkarmamız için 48 süre verdiğini açıklamış. Kendisi AP adayını destekleyeceğini bildirdi. Partimize süre vermesinin bir anlamı yoktur.”³⁵³ açıklamalarına da haberde yer vermiştir.

“Demokrasi ofsayta düşer”³⁵⁴ haberiyle MSP grup sözcüsü Şener Battal’ın: “AP ve CHP’ye süre verdik. Topu bir an önce oyuna sokmalılar. Yoksa demokrasi Ofsayta düşer. Ayrıca Demirel’e mason olmayan bir adayın çıkması halinde destekleme sözü verdik...”³⁵⁵ sözlerine yer vermiştir.

Gazete haberleri incelendiğinde AP ve CHP’nin diyalog kurma yolunda biraz çekimser davrandığı görülüyor. Her iki parti lideri de seçilecek adayın kendi isteklerini onaylayabilecek bir aday olması hususunu ön plana çıkarıyor. Haberler arasında ilginç olan ise Kenan Evren isminin AP tarafından aday gösterilebileceği haberidir. Evren,

³⁴⁹ Sabah Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.1.

³⁵⁰ Sabah Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.7.

³⁵¹ Tercüman Gazetesi, 10 Nisan 1980, Manşet.

³⁵² Tercüman Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³⁵³ Tercüman Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³⁵⁴ Tercüman Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

³⁵⁵ Tercüman Gazetesi, 10 Nisan 1980, s.5.

herhangi bir parti tarafından aday gösterilmemiş; ancak 12 Eylül sonrası 8.Cumhurbaşkanı olarak karşımıza çıkacaktır.

2.1.14. 19. Birleşim

25, 26 ve 27. Tur

10.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 19. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 25. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. AP grup önerisi okunmuş ve Dr. Sadettin Bilgiç³⁵⁶'in cumhurbaşkanlığına aday olduğu açıklanmıştır.³⁵⁷

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 25'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 25'inci tur oylamaya 581 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.14.'te gösterilmiştir.³⁵⁸

Tablo 2. 14. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 25. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	183
Muhsin Batur	76
İhsan Sabri Çağlayangil	18
Çeşitli Oylar	61
Geçersiz Oylar	9
Boş	234

³⁵⁶ Mehmet Sadettin Bilgiç, 1920 yılında Isparta'da doğdu. 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1961 seçimlerinde AP Isparta Milletvekili seçildi. AP'de çeşitli kademelerde görev yaptı. 1967 yılında Demirel Hükümeti'nde Ulaştırma Bakanı olarak görev yaptı. 1970 yılında partisinden ihraç edilince Demokratik Parti'yi kurdu. 1976'da tekrar AP'ye döndü ve genel başkan yardımcılığı görevine getirildi. Demirel Hükümeti'nde Milli Savunma Bakanı olarak görev yaptı. Bilgiç, 1980 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde AP Genel Başkan Yardımcısı görevindeyken cumhurbaşkanı adayı olarak gösterildi. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra siyasetten yasaklandı. 1987'de siyasi yasakların kaldırılmasından sonra Doğru Yol Partisi'nde tekrar siyasete döndü. 1992 yılında aktif olarak yürüttüğü siyasi kariyerini sona erdirdiğini açıkladı. 20 Nisan 2012 tarihinde İstanbul'da vefat etti.

³⁵⁷ TBMMTD, 19'uncu Birleşim, 10.04.1980, s.234.

³⁵⁸ TBMMTD, 19'uncu Birleşim, 10.04.1980, s.236.

Yapılan 25’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 26’ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 26’ncı tur oylamasına 504 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.15.’te gösterilmiştir.³⁵⁹

Tablo 2. 15. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 26. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	193
Muhsin Batur	106
İhsan Sabri Çağlayangil	15
Çeşitli Oylar	44
Geçersiz Oylar	2
Boş	144

Yapılan 26’ncı tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 27’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 27’nci tur oylamasına 225 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 11.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.³⁶⁰

2.1.14.1. 25, 26 ve 27. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Hürriyet

“*Bilgiç Oylandı*”³⁶¹ manşet haberiyle okuyucusuna seçimler hakkında bilgi veren gazete, 264 oya sahip AP’nin adayının 183 oy alabildiğini yazmıştır. Mecliste yapılan 25, 26 ve 27. Tur oylamalar hakkında da bilgi veren gazete mecliste ilk kez resmi bir aday ile oylama yapıldığını, oylama öncesi Demirel’in “320 oyumuz var” dediğini, oylama sonrasında ise “*hür iradeye kimse karışamaz*” dediğini yazmıştır.³⁶²

³⁵⁹ TBMMTD ,19’uncu Birleşim,10.04.1980, s.237.

³⁶⁰ TBMMTD ,19’uncu Birleşim,10.04.1980, s.237.

³⁶¹ Hürriyet Gazetesi,11 Nisan 1980, Manşet.

³⁶² Hürriyet Gazetesi,11 Nisan 1980, s.1.

Bilgiç'in aday gösterilmesinden sonra MSP ve MHP'nin de Bilgiç'i destekleyeceğini açıklayan AP'li yöneticilerin, MSP'yi suçlayarak oy vermediler dediği, MSP'lilerin ise biz oyumuzu verdik dediğini yazan gazete, AP'nin sandalye sayısının 264 olduğunu kendi parti milletvekillerinin bile Bilgiç'e oy vermediğini yazmıştır.³⁶³

Bilgiç'in resmi aday olduğu oylamada İhsan Sabri Çağlayangil'e de oy çıkmasının sebebi olarak Bilgiç'in parti içinde tam destek alamadığının kanıtı olduğunu yazan gazete, oylamanın AP'de şok etkisi yarattığını yazmıştır. Parti grubunda konuşan Demirel: *"Adayımız Sadettin Bilgiç'tir. 320 oyumuz var. Eksiklerimiz olabilir ama tamamlayacağımızı umuyoruz."*³⁶⁴ demiştir.

Grup toplantısı sonrası basına konuşan AP adayı Sadettin Bilgiç: *"AP adayını çıkarmıştır. CHP ile bir temasım olmadı. Hayırlısı olsun."* demiştir. AP Genel Sekteri Nahit Menteşe: *"Umutluyuz adayımızı çıkardık. Bilgiç'i yıpratmak gibi bir niyetimiz neden olsun? Sayın Bilgiç Cumhurbaşkanı olacaktır. Özel sohbetlerde CHP'li arkadaşlarımız da Bilgiç'e oy vereceklerini söylediler."*³⁶⁵ açıklamasını yapmıştır.

Gazete CHP'nin Bilgiç'in adaylığıyla ilgili olarak beklemeye geçtiğini yazmıştır. CHP Genel Başkanı Ecevit'in oylamaların durumuna göre bir açıklama yapmasının da beklendiği haberde yer almıştır.

"Kalem Meselesi" başlığı altında bir haber daha paylaşan gazete, MSP'li bazı yöneticilerin yeşil mürekkepli kalemle Bilgiç'e oy vereceğiz. Böylece parti olarak 29 oy verdiğimizizi ispatlayacağız demiştir. Buna karşın Meclis Başkanı Karakaş basına verdiği demeçte: *"Oy pusulaları sadece kabinde bulunan kalemle doldurulacaktır. Farklı renkte yapılan oylamalar kabul edilmeyecektir açıklamasını yapmıştır."*³⁶⁶ Böyle olunca MSP'nin kalem taktiğinin tutmadığı haberde yer almıştır.

Tercüman

*"Bilgiç 183 Oy Alabildi"*³⁶⁷ manşet haberi ile okuyucusuna seçimler hakkında bilgi veren gazete, AP'li Aygün Karaca ve Cahit Dalokay tarafından Sadettin Bilgiç'in

³⁶³ Hürriyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.11.

³⁶⁴ Hürriyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.11.

³⁶⁵ Hürriyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.11.

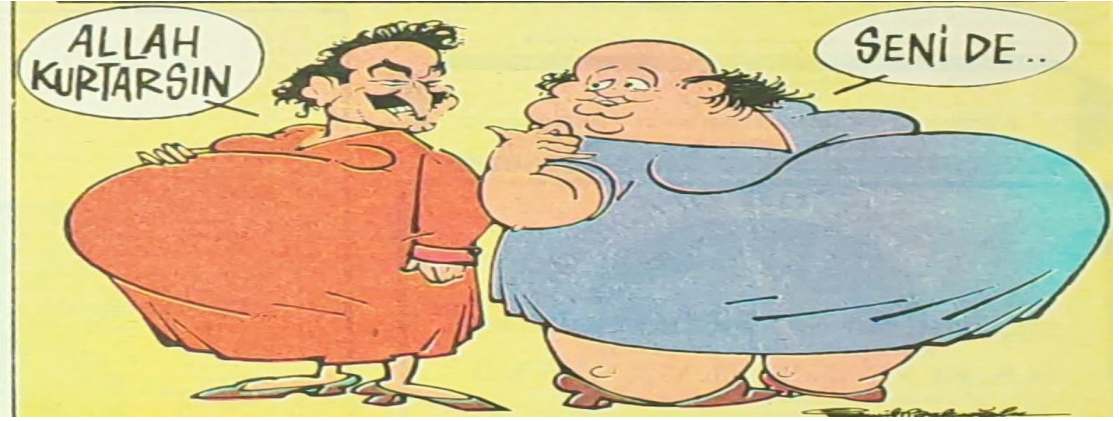
³⁶⁶ Hürriyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.11.

³⁶⁷ Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1980, Manşet.

cumhurbaşkanlığına aday gösterildiğini ve 25.tur oylamada 183 oy alabildiğini yazmıştır.

Cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında bakanlar kurulu toplantısından önce konuşan Başbakan Demirel: “Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin bir an önce bitirilmesi herkesin temennisidir. Kararı TBMM verecektir. AP içindeki temayül Bilgiç’i aday göstermemizi sağladı. MSP ve MHP bize adayınızı çıkartın destekleyelim dediler. Parti adayı diye bir şey yoktur. Ancak desteklenecek aday vardır. Netice almak için her türlü desteği vereceğiz.”³⁶⁸açıklamasını yapmıştır.

Gazete, seçim haberinin alt kısmında resim 2.5.’teki karikatürü paylaşmıştır.³⁶⁹

Resim 2. 5. Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1980

Bugün

“Bilgiç de Seçimden Umdüğünü Bulamadı”³⁷⁰manşet haberiyle çıkan gazete, AP grubunun ortak adayı olarak açıklanan Bilgiç’in 25 ve 26. Tur oylamalarda gerekli oyu alamadığını yazmıştır. Bilgiç’in aday olmasının ardından MSP’den aday olan Lütfü Doğan’ın adaylıktan çekildiği de gazete haberinde yer almıştır.

Milliyet

“Bilgiç 183, Sonuç Yok”³⁷¹ manşet haberiyle çıkan gazete, Sadettin Bilgiç’in AP tarafından aday gösterildiğini; ancak yapılan oylamada sonuç alınamadığını yazmıştır.

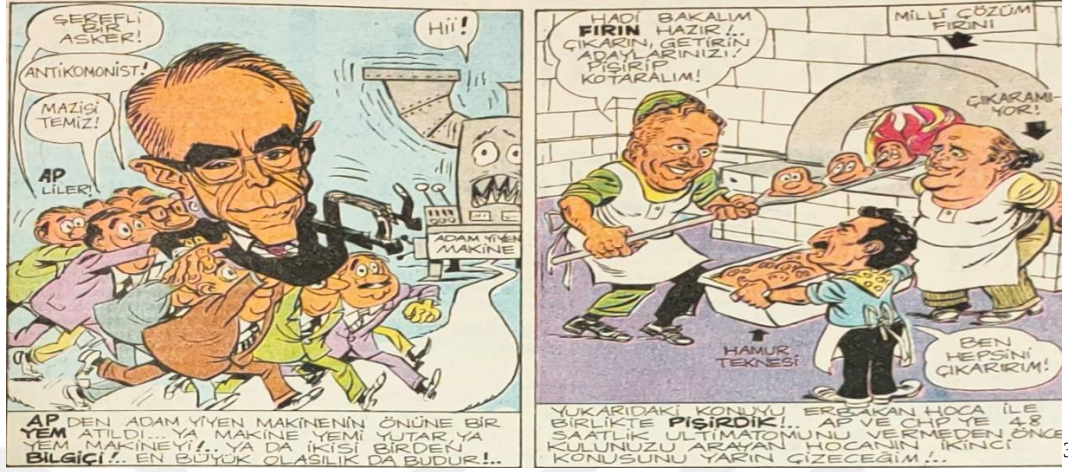
³⁶⁸ Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.9.

³⁶⁹ Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1980, Manşet.

³⁷⁰ Bugün Gazetesi, 11 Nisan 1980, Manşet.

³⁷¹ Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, Manşet.

Gazete, AP tarafından aday gösterilen Sadettin Bilgiç ile ilgili olarak aşağıdaki iki karikatürü paylaşmıştır.

Resim 2. 6. Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1980

Resim 2. 7. Milliyet Gazetesi, 12 Nisan 1980

2.1.15. 20. Birleşim

28, 29 ve 30. Tur

11.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 20. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 28. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 28'inci tur oylaması yapılmıştır.

³⁷² Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1980, s.1.

³⁷³ Milliyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.1.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 28'inci tur oylamaya 548 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.16.'da gösterilmiştir. ³⁷⁴

Tablo 2. 16. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 28. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	200
Muhsin Batur	121
İhsan Sabri Çağlayangil	20
Çeşitli Oylar	49
Geçersiz Oylar	8
Boş	150

Yapılan 28'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 29'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 29'uncu tur oylamasına 450 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.17.'de gösterilmiştir. ³⁷⁵

Tablo 2. 17. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 29. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	187
Muhsin Batur	111
İhsan Sabri Çağlayangil	16
Çeşitli Oylar	26
Geçersiz Oylar	10
Boş	100

Yapılan 29'uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 30'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 30'uncu tur oylamasına 182 üye katılmıştır. Çoğunluk

³⁷⁴ TBMMTD ,20'nci Birleşim,11.04.1980, s.240-241.

³⁷⁵ TBMMTD ,20'nci Birleşim,11.04.1980, s.241.

sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 12.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.³⁷⁶

2.1.15.1. 28, 29 ve 30. Tur Oylamanın Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Bilgiç’e Oy Verilmemesi AP’de Karışıklık Yarattı” manşet haberiyle çıkan gazete, Demirel’in açık desteğine rağmen AP grubunda çatlak oluştuğunu yazmıştır. Yapılan ilk resmi adaylı oylamada 193 oy alabilen Bilgiç’in parti içinde gruplaşmalara yol açtığı, parti temsilcilerin toplantı yaparak durum değerlendirmesi yaptığı haberde yer almıştır. Bazı partililerin Bilgiç’in geri çekilmesini istediği de haberde yer almıştır.³⁷⁷

Turlara başlamadan önce konuşan Bilgiç: *“AP adayını belirlemiştir. Geri çekilme söz konusu değildir.”*³⁷⁸ sözleriyle parti içi ve dışı eleştirilere cevap vermiştir.

“AP’nin adayı Bilgiç dün de en çok 200 oy alabildi” haberini de yapan gazete, Bilgiç’in 548 üyenin katıldığı 28. Tur oylamada 200 oy alabildiğini, CHP’li Muhsin Batur’un aday olmamasına rağmen 121 oy alarak partililerinin teveccühüne mahzar olduğunu yazmıştır.³⁷⁹

Bugün

*“Bilgiç En Çok 200 Oy Alabildi”*³⁸⁰ manşet haberiyle çıkan gazete, AP’lilerin kendi adaylarına oy vermediğini, önceki gün yapılan oylamalarda Bilgiç’in en çok 200 oya ulaştığını yazmıştır. Turlar hakkında da bilgi veren gazete, Muhsin Batur’un aday olmamasına rağmen 121 oy aldığını, CHP’nin muhtemelen pazartesi günü resmi adayını açıklamasının beklendiğini yazmıştır.

“Demirel, aceleye gerek yok hiçbir makam boş kalmaz” haberiyle Başbakan Demirel’in Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil’e yaptığı ziyaret sonrası basın mensuplarının sorularını yanıtladığını yazan gazete, Demirel’in: *“Seçimler*

³⁷⁶ TBMMTD ,20’nci Birleşim,11.04.1980, s.242.

³⁷⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.1.

³⁷⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.9.

³⁷⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.9.

³⁸⁰ Bugün Gazetesi, 12 Nisan 1980, Manşet.

acelele getirilmemelidir. Cumhurbaşkanı vekili tüm yetkiye sahiptir. Hiçbir makam boş kalmaz. Devlette çarklar dönüyor. Sayın Bilgiç'in adaylığı devam ediyor. Seçimlere geçildiğinden bu yana meclis ilk kez ciddi bir iş yapıyor”³⁸¹ sözlerini okuyucusuna aktarmıştır.

Günaydın

“AP, Bilgiç'in Adaylığını Tartışıyor”³⁸² manşet haberiyle çıkan gazete, AP’li bazı parlamenterlerin Bilgiç’in adaylığını istemediğini yazmıştır. Partide Bilgiç dışında daha güçlü ve değerli adaylar vardı. Nereden çıktı Bilgiç? Diye yakınan bazı parlamenterlerin Demirel’le tartıştığını yazmıştır.

Parti içinde Bilgiç’i destekleyenler ve karşı olanlar şekilden iki grup oluştuğunu yazan gazete, bir grup milletvekilinin partimizin kararına saygılı davranmalıyız. Bir aday çıktı ve bölünmeyi bırakıp adayımızı sonuna kadar desteklemeyiz dediğini yazmıştır. Diğer taraftan Bilgiç’in adaylığına karşı olanların, Başbakan Demirel’e bu adaylıktan duydukları memnuniyetsizliği dile getirdikleri ve yeni bir aday çıkarılmasını istedikleri de yazılmıştır. Demirel’in ise buna sıcak bakmadığı ve kararımızı verdik dediği öne sürülmüştür.³⁸³

Gazete, parti içindeki huzursuzluğun farkında olan Demirel’in, parlamenterleri ikna etmeye çalıştığını yazmıştır. Demirel’in partililere: “Yola çıktık. Bu yoldan dönemeyiz. Adayımızı desteklemek zorundayız. Aksi durum hem partimiz hem de ülkemiz için olumsuz sonuçlar doğurur. Bu durumun bilincinde olmalıyız.”³⁸⁴ demiştir.

“CHP Bilgiç’i Destekleme Niyetinde Değil” haberini de yapan gazete, AP’nin adayı olan Bilgiç’in kesinlikle desteklenmeyeceği ve AP’den bu konuda gelebilecek destek taleplerine olumsuz cevap verileceğini yazmıştır. CHP’li yetkililerin söylemlerine de yer veren gazete, CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ’ın: “Bilgiç’in aday gösterilmesi Demirel oyunudur. AP kendi başına bir aday çıkarmıştır. Biz bu işte yokuz. Bilgiç seçilemeyecektir.”³⁸⁵ dediğini yazmıştır.

³⁸¹ Bugün Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.1.

³⁸² Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, Manşet.

³⁸³ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.4.

³⁸⁴ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.4.

³⁸⁵ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.4.

“*Bol Nitelikli Aday*” başlığı altında eleştiri yorum haberi de yapan gazete, tepkilere neden olan Bilgiç’in adaylığına eleştirel bir bakışla yaklaşmıştır. Bilgiç’in, partisini yolda bırakan bir kişi olduğunu, önce Demirel’le başkanlık için yarıştığını sonra ise partiden ayrılıp Demokrat Parti’nin ikinci kez kurulmasını sağladığını, şartlar değişince tekrar AP’ye geçtiğini yazmıştır. Bilgiç’in adaylığını eleştiren gazete, bu haberin peşine: “*Demek ki seçilecek cumhurbaşkanı yıpranmamış, kendisine saygı duyulan bir kişi olmalı*”³⁸⁶ yazmıştır.

Bilgiç’in; militan, kafatasçı bir sağcı olduğunu yazan gazete, cumhurbaşkanı seçilecek kişi yurttaşlar arasında ayırım yapmayan, tarafsız, çağdaş düşünceli birisi olmalıdır diye yazmıştır. Bilgiç’in, kurulmasına öncülük ettiği bankadan usulsüz teşvik belgesi aldığı ve talih oyunlarına düşkün olduğu da haberde yer almıştır. Bilgiç’in şeker hastalığının bulunduğu, bu sebepten beklenmedik yerlerde uyuya kaldığı, şişman olduğu ve giyimine özen göstermediği, homurtu tarzında konuştuğu da yazıda yer almıştır. İç politika için yeterli bir imajı olan Bilgiç’in yabancı dil bilmediği ve dış politikada yetersiz olacağı da eleştiri haberinde yer almıştır.

“*AP’nin ikinci adamı*”³⁸⁷ haberiyle Bilgiç’in aday çıkarılma serüvenine de değinen gazete, Bilgiç’in 1964 yılında parti başkanlığına Demirel ile birlikte aday olduğunu ve seçimi kaybettiğini, sonraki yıllarda ise partide aldığı görevlerle ikinci adam olmayı başardığını yazmıştır. Bilgiç’in son seçimlerde Demirel’in yurt gezilerinde yer alarak onun gözüne girdiği de haberde yer almıştır.

“*Bilgiç nasıl aday oldu?*” sorusuna cevap veren gazete, Demirel’in gönlünde yatan adayın İhsan Sabri Çağlayangil olduğunu; ancak MSP’nin, onu desteklemeyiz demesi üzerine, aday olmak isteyen Bilgiç’e yöneldiğini yazmıştır. Bilgiç için MHP oylarının garanti görüldüğü, MSP’nin ise Bilgiç’i destekleriz demesi üzerine mecburen ibrenin Bilgiç’e döndüğü haberde yer almıştır. Gazete, Bilgiç’in Demirel’e: “*Beni aday yapmazsanız en az 50 kişi ile sizin çıkaracağınız adayı desteklemem.*” sözlerine karşın Demirel’in bir hesap yaptığı ve “*Bilgiç’i aday gösterelim yoksa*

³⁸⁶ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.4.

³⁸⁷ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.1.

*partimize zarar verecek. Yeterli oyu alamaz ise boyunun ölçüsünü alır.”*³⁸⁸
düşüncesinde olduğunu öne sürmüştür.

Hürriyet

*“Bilgiç Tıkandı, CHP Aday Arıyor”*³⁸⁹ manşet haberi ile çıkan gazete, Demirel’in *“mübarek cuma günü Bilgiç’e oy verin”* demesine rağmen bazı AP’lilerin Bilgiç’e oy vermediğini yazmıştır. Haberde, AP’nin aday çıkarmasının ardından havanın kızıştığı ve CHP’nin aday aramaya başladığı da yer almıştır.

Cumhurbaşkanı aday olmak isteyen partililerin Genel Başkan Ecevit’e bugün saat 12.00’a kadar başvuruda bulunması gerektiği gazete haberinde yer almıştır. Bu sürenin dolmasının ardından parti yöneticilerinin bir araya gelerek görüşme yapacağı da yazılmıştır. Partililerden alınan bilgiye göre, başvuru yapan aday sayısının fazla olması halinde TBMM’de hepsinin oylanacağı, az oy alan adaylara oy verilmemesinin partililerden isteneceği ve en son olarak en çok oyu alan aday ile oylamalara devam edileceği belirtilmiştir. CHP Genel Başkanı Ecevit’in, AP’nin düştüğü duruma düşmemek için parti içi temayül yoklamasına sıcak baktığı ve çıkarılacak aday için ortak karar alındıktan sonra resmen ilan edilmesini istediği haberde yer almıştır.³⁹⁰

Mecliste yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, 548 üyenin katıldığı oylamada, Bilgiç’e partisinden 75 kadar milletvekilinin oy vermediğini yazmıştır. Parti içinde bu durumun aşılmaya çalışıldığı, Başbakan Demirel’in bu durumu çözmek için ortak grup toplantısında partililere: *“Gelin tek seferde oylarınızı Bilgiç’e verin. Böyle yaparsak eksik kalan kısım için diğer partilerle diyalog kurma yolunu tutabiliriz. 263 oyumuz var tek vücut olup Sadettin Bey’i destekleyelim.”*³⁹¹ Dediği yazılmıştır.

Tercüman

*“Partisiz Bir Başkan’a Doğru”*³⁹² haberini yapan gazete, Bilgiç’in ilk resmi aday olmasının ardından yapılan turlarda, Bilgiç 200 oyun üstüne çıkamadığı yazmıştır. Gazete, Bilgiç’in ilk planının AP, MSP, MHP oylarını alıp 300 sayısına

³⁸⁸ Günaydın Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.4.

³⁸⁹ Hürriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, Manşet.

³⁹⁰ Hürriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.9.

³⁹¹ Hürriyet Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.9.

³⁹² Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1980, Manşet.

Kendi Partisi içinde bile Bilgiç'e oy vermeyenlerinde olduğu belirtilen haberde, MSP'nin, AP'liler Bilgiç'i destekleyecek mi? Önce bir görelim politikasını güttüğü, MHP'nin ise AP kendi adayına sahip çıkacak mı çıkmayacak mı? Sorusunun cevabını görmek için ilk turlarda bekleyip Bilgiç'e oy vermediğini yazmıştır.

³⁹³ Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.10.

Gazete yine bir karikatür ile liderlerin diyalog kurmadan uzak davranarak çıkardıkları ve çıkaracakları adayları, içinde su olmayan bir havuza balıklama attıkları yukardaki karikatürü paylaşmıştır.³⁹⁴

2.1.16. 21. Birleşim

31. Tur

12.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 21. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre Cumhurbaşkanlığı seçimi için 31. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 31'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 31'inci tur oylamaya 301 üye katılmış ve neticede çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır.³⁹⁵

Mecliste çoğunluğun sağlanamadığının anlaşılması üzerine Meclis Başkanı tarafından 13.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.

2.1.17. 22. Birleşim

13.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 22. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olmadığı anlaşıldığından 14.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.³⁹⁶

2.1.17.1. Basına Yansıması

Günaydın

“AP Şansını Kaybetti, Sıra CHP’de”³⁹⁷ haberini yapan gazete, Bilgiç’in istenilen oy sayısına ulaşmadığını, CHP’nin yakın zamanda adayını çıkaracağını yazmıştır. CHP’de öne çıkan isimlerin; Muhsin Batur, Kemal Kayacan ve Sırrı Atalay olduğu ifade edilen haberde, 3 isimden birisinin aday olacağı yazılmıştır. Ecevit’in aday sıkıntısı yaşadığı yazılan haberde, Ecevit: “3 arkadaşımızda çok değerli. Kimseyi üzmeden bir aday çıkarmak istiyoruz.” demiştir.

³⁹⁴ Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1980, s.1.

³⁹⁵ TBMMTD ,21’inci Birleşim, 12.04.1980, s.245.

³⁹⁶ TBMMTD ,22’nci Birleşim, 13.04.1980, s.248.

³⁹⁷ Günaydın Gazetesi, 13 Nisan 1980, Manşet.

“*Bilgiç’in adaylığı ve sonrası*”³⁹⁸haberini yapan gazete, Koca Reis olarak anılan Bilgiç’in, tam bir seçim uzmanı olduğunu yazmıştır. Geçmiş yıllarda yapılan seçimler ve Bilgiç’in bu seçimlere öngörüsünü paylaşan gazete, Koca Reis neden bu sefer başaramadı? Sorusunu sormuş ve cevaplarını açıklamıştır. Parti içinde aday olmak isteyen birçok isim vardı. Bilgiç’i öne çıkaran gelişme ise MSP ve MHP gruplarının destek sözü oldu. Bu desteği gören Bilgiç aday oldu. Ancak parti içindeki bölünmüşlük ve destek sözü veren partilerin oy vermemesi Koca Reis’in başarısız olmasına neden oldu diye yazmıştır.

Hürriyet

“*Bunalım 4. Haftaya Giriyor*”³⁹⁹ manşet haberiyle çıkan gazete, nafile turlarla 3 üç haftanın heba edildiğini, Bilgiç’in oylarının tıklandığını ve CHP adayının açıklanmasının beklediğini yazmıştır.

İlk turlarda oylanıp yeterli oyu alamamasına rağmen AP Cumhurbaşkanı adayı Bilgiç’in seçimlerde hala umutlu olduğunu yazan gazete, Bilgiç’in eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ı ziyaretini haberleştirmiştir. Ziyarete Bilgiç’in Bayar’dan destek istediği yazılmıştır. Görüşmede Celal Bayar: “*AP’nin başarılı olmasını isterim.*” demiştir.⁴⁰⁰

“*Bunalım*” başlığı altında seçim sürecini değerlendiren gazete, cumhurbaşkanlığı seçiminde gerçek adayların henüz öne sürülmediğini yazmıştır. Demirel’in gönlünde yatan adayın İhsan Sabri Çağlayangil olduğu; ancak parti içinde öne çıkan ismin Faik Türün olduğu ifade edilmiştir. Bu beklentiye rağmen AP’li yetkililerin: “*Bilgiç’i sonuna kadar destekleyeceğiz.*” dedikleri haberde yer almıştır.

401

CHP adayı ile ilgilide bilgi veren gazete, CHP grubunun bugün toplanacağını ve adayını çıkaracağını yazmıştır. Öne çıkan isimlerin; Kemal Kayacan, Sırrı Atalay ve Muhsin Batur olduğu haberde yer almıştır.⁴⁰²

³⁹⁸ Günaydın Gazetesi, 13 Nisan 1980, s.4.

³⁹⁹ Hürriyet Gazetesi, 14 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁰⁰ Hürriyet Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.1.

⁴⁰¹ Hürriyet Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.9.

⁴⁰² Hürriyet Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.9.

Milliyet

“CHP’de Cumhurbaşkanlığı Adaylığı İçin 6 Aday Var”⁴⁰³manşet haberi ile çıkan gazete, Celal Ertuğ, Kemal Sariibrahimoğlu, Lütfi Doğan, Kemal Kayacan, Sırrı Atalay ve Muhsin Batur’un adaylık için Genel Başkan Bülent Ecevit’e başvuruda bulunduğunu yazmıştır.

CHP’nin daha önce aldığı karar neticesinde, Genel Başkan Bülent Ecevit’e bu 6 aday başvuru yapmıştır. Bu isimler dışında Turan Güneş’in önce aday olmak istediği; ancak Genel Başkan Ecevit ile yaptığı görüşmeden sonra aday olmaktan vazgeçtiği de haberde yer almıştır. CHP’nin adayını pazartesi günü açıklayacağı belirtilmiştir.⁴⁰⁴

Tercüman

“CHP’den 6 Aday Çıktı”⁴⁰⁵manşeti ile çıkan gazete, Celal Ertuğ, Kemal Sariibrahimoğlu, Lütfi Doğan, Kemal Kayacan, Sırrı Atalay ve Muhsin Batur’un adaylık için başvuru yaptığını, adı kulislerde sıkça geçen Meclis Başkanı Cahit Karakaş’ın, başkanın mutlak tarafsız olması gerektiğini düşündüğü için aday olmayı istemediğini yazmıştır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit adayları değerlendirdikten sonra basın mensuplarına yaptığı açıklamada: “Cahit Karakaş ile telefonda görüştük. Adaylık için uyguladığımız yöntem çok demokratiktir. Ancak Cahit Bey meclis başkanının tarafsız olması gerektiğini düşündüğü için adaylığa müracaat etmeyi uygun görmedi.”⁴⁰⁶ demiştir. Adaylık için başvuruda bulunan adaylar arasında parti içinde bir eğilim yoklamasının yapılacağı yazılan haberde, CHP’nin ortak grup toplantısında nasıl bir seçim yapacağının belli olacağını yazmıştır.

“MSP, adayları mukayese edecek”⁴⁰⁷başlığında MSP’nin tutumunu değerlendiren gazete, MSP’nin CHP adayları arasında bir değerlendirme yapacağı, Bilgiç ile bu adayların karşılaştırılıp kime destek vereceklerinin belli olacağını yazmıştır.

⁴⁰³ Milliyet Gazetesi, 13 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁰⁴ Milliyet Gazetesi, 13 Nisan 1980, s.6.

⁴⁰⁵ Tercüman Gazetesi, 13 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁰⁶ Tercüman Gazetesi, 13 Nisan 1980, s.10.

⁴⁰⁷ Tercüman Gazetesi, 13 Nisan 1980, s.10.

Gazete CHP adayları ile ilgili Resim 2.9.⁴⁰⁸ ve Resim 2.10⁴⁰⁹da yer alan karikatürleri paylaşmıştır.

Resim 2. 9. Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980

Resim 2. 10. Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980

CHP’de bu gelişmeler yaşanırken AP Grup Başkanvekili Gıyasettin Karaca basına verdiği demeçte: “İlk ve tek adayımız Sayın Bilgiç’tir. Bundan sonra başka bir aday çıkarmayacağız. CHP kendi adayını çıkarıyor. Oylansın. Ondan sonra parti olarak ne yapacağımız belli olur.”⁴¹⁰ demiştir.

⁴⁰⁸ Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.1.

⁴⁰⁹ Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.1.

⁴¹⁰ Tercüman Gazetesi, 14 Nisan 1980, s.10.

2.1.18. 23. Birleşim

32, 33 ve 34. Tur

14.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 23. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre Cumhurbaşkanlığı seçimi için 32. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 32'nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 32'nci tur oylamaya 525 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.18.'de gösterilmiştir.⁴¹¹

Tablo 2. 18. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 32. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	185
Muhsin Batur	128
İhsan Sabri Çağlayangil	15
Kemal Kayacan	12
Çeşitli Oylar	29
Geçersiz Oylar	15
Boş	141

Yapılan 32'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 33'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 33'üncü tur oylamasına 318 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.19.'da gösterilmiştir.⁴¹²

Tablo 2. 19. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 33. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	98
Muhsin Batur	80
Çeşitli Oylar	26
Geçersiz Oylar	7
Boş	107

⁴¹¹ TBMMTD ,23'üncü Birleşim,14.04.1980, s.250-251.

⁴¹² TBMMTD ,23'üncü Birleşim,14.04.1980, s.252.

Yapılan 33'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 34'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 34'üncü tur oylamasına 185 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 15.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴¹³

2.1.18.1. Basına Yansıması

Tercüman

*“CHP Adaylarını Sürmedi”*⁴¹⁴ manşet haberi ile çıkan gazete, CHP ortak grubunda yapılan görüşmelerde usul tartışması yaşandığını, Sırrı Atalay ve Kemal Sariibrahimoğlu'nun adaylıktan çekildiğini yazmıştır.

CHP grup toplantısında yaşanan gelişmelere değinen gazete, Muhsin Batur'un adayların TBMM'de teker teker oylanması görüşünde olduğunu, diğer adayların ise topluca oylanalım düşük oy alanlar elensin görüşünde olduğunu yazmıştır. Parti toplantısında konuşan bazı vekillerin, *“Genel başkan yetkisini kullanıp bu adaylardan birisini seçsin. Mecliste oylama yapmanın sakıncaları vardır.”* düşüncesini öne sürmüşlerdir. Bu gelişmeler üzerine Sırrı Atalay ve Kemal Sariibrahimoğlu yaptıkları açıklama ile adaylıktan çekilmiştir.⁴¹⁵

Grup toplantısı çıkışı konuşan Ecevit: *“Toplantının uzaması ve bir karar alınamaması yadırğanmasın. Arkadaşlar aday belirleme yöntemini çok önemsiyorlar. Düşüncelerini açıklıyorlar. Demokratik bir süreç olması için uğraşıyoruz. Bugünkü turlar bittikten sonra durumu değerlendireceğiz.”*⁴¹⁶ açıklamasını yapmıştır.

“Bilgiç: oylarım artacak” başlığı altında tek resmi aday olarak oylan AP adayı Bilgiç'in sözlerine yer veren gazete, Bilgiç'in: *“Adaylıktan çekilmem söz konusu değil, oylarım artacak”* açıklamasını okuyucusuna aktarmıştır.⁴¹⁷

⁴¹³ TBMMTD ,23'üncü Birleşim,14.04.1980, s.252.

⁴¹⁴ Tercüman Gazetesi, 15 Nisan 1980, Manşet.

⁴¹⁵ Tercüman Gazetesi, 15 Nisan 1980, s.10.

⁴¹⁶ Tercüman Gazetesi, 15 Nisan 1980, s.10.

⁴¹⁷ Tercüman Gazetesi, 15 Nisan 1980, s.10.

*“Siyasi buhran ve cumhurbaşkanlığı seçimi”*⁴¹⁸ başlığı altında seçim süreci hakkında yorum haberi yapan gazete, 30 tur oylama yapılmasına rağmen cumhurbaşkanının seçilememesi buhranı derinleştiriyor. Mecliste çoğunluğu olan parti kendi partisinden birisinin başkan olmasını istiyor. Benzer durum meclis başkanlığı seçiminde de yaşanıyor. Orda centilmenlik yapıp bazen başka parti adayına oy verilebiliyor. Ancak cumhurbaşkanının yetkileri fazla olduğu için turlar uzadıkça uzuyor. Mecliste AP 264, CHP 267 çoğunlukta. İkisi de kendi parti adayının seçilmesi için rekabet halinde. Benzer durum yılladır yaşanıyor. Çözüm ise süreci tıkayan uygulamaların kaldırılması veya değiştirilmesi olacaktır yorum haberini paylaşmıştır.

Akşam

“Bilgiç 318 Oyu Gene Sağlayamadı” haberiyle okuyucusuna seçimler hakkında bilgi veren gazete, Bilgiç’in yapılan oylamalarda gerekli oy sayısına ulaşamadığını yazmıştır. Gazetecilerin sorularına yanıtlayan Bilgiç: *“Celal Bayar’ı nezaketen ziyaret ettim. Destek talebinde bulundum. Seçim sonuçları iyidir. Şikâyetim yoktur. CHP adayları hayırlı olsun. Kendi oylarım artacaktır.”*⁴¹⁹ açıklamasını yapmıştır.

CHP hakkında da bilgi veren gazete, CHP lideri Ecevit’in adaylarla son kez bir görüşme yapacağı ve CHP adayının bugün belli olmasının beklendiği yazmıştır.

Hürriyet

*“CHP Bütün Gün Başkanı Tartıştı”*⁴²⁰ manşet haberi ile çıkan gazete, ön başvuru yaparak aday olmak isteyen 6 parlamenterden, Sırrı Atalay’ın adaylıktan çekildiğini, geri kalan 5 aday arasından birisinin bugün yapılacak oylamalarda duyurulmasının beklendiğini yazmıştır. CHP grubunun önceki gün sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki kere toplandığını yazan gazete, Ecevit’in aday olan siyasilerin görüşlerini aldığını yazmıştır. Parti grubunda konuşan Milletvekili Necdet Uğur: *“Aday olan arkadaşlarımızın Mecliste hep beraber oylatılması yanlış bir uygulama olur. Seçilemeyeceğini bile bile aday olanlar var. Bizim adayımız tek CHP oyları ile*

⁴¹⁸ Tercüman Gazetesi, 15 Nisan 1980, Manşet.

⁴¹⁹ Akşam Gazetesi, 15 Nisan 1980, s.7.

⁴²⁰ Hürriyet Gazetesi, 15 Nisan 1980, Manşet.

seçilemez. Bunu herkes görüyor. Bu yüzden diğer partilerle temas halinde olmalıyız.”⁴²¹ demiştir.

Daha önce adaylık başvurusunda bulunan Sırrı Atalay’ın çekildiğini yazan gazete, Atalay’ın önerilerini paylaşmıştır. Atalay: “*CHP aday olan arkadaşlarımızın içinden 3 aday belirlesin. CHP tek başına cumhurbaşkanını seçecek oya sahip değil. Bu 3 aday için diğer partilerle istişare yapıp ön plana çıkan aday mecliste oylanıp desteklensin.*”⁴²² demiştir.

Sabah

“Başkan Adayı İçin CHP’de İhtilaf”⁴²³ manşet haberi ile çıkan gazete, CHP’de yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle adayın bir türlü netleştirilemediğini yazmıştır.

CHP grubunun, adaylar arasında görüş ayrılığı olduğundan dolayı ortak bir fikre varamadan dağıldığını yazan gazete, CHP içinde yaşanan aday belirlemedeki farklı görüşlerin partilileri rahatsız ettiğini ve bu durumun “*AP’nin ekmeğine yağ sürmekten başka bir işe yaramayacağını*” söylediklerini yazmıştır.⁴²⁴

2.1.19. 24. Birleşim

35, 36 ve 37. Tur

15.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 24. Birleşim açılmıştır. CHP grubu tarafından cumhurbaşkanlığına Muhsin Batur⁴²⁵ aday gösterilmiş ve meclis grubuna sunulmuştur. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 35. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 35’inci tur oylaması

⁴²¹ Hürriyet Gazetesi, 15 Nisan 1980, s.9.

⁴²² Hürriyet Gazetesi, 15 Nisan 1980, 9.

⁴²³ Sabah Gazetesi, 16 Nisan 1980, Manşet.

⁴²⁴ Sabah Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.9.

⁴²⁵ *Muhsin Batur*, 1920 de İstanbul’da doğdu. 1940 da Harp Okulu’ndan mezun olup Havacılık okuluna yazıldı.1942 yılında Türk Hava Kuvvetleri’nde pilot olarak görev yapmaya başladı. Ordu bünyesinde çeşitli görevlerde yer aldıktan sonra 1969 da Hava Kuvvetleri Komutanı olarak atandı. 12 Mart 1971 Muhtırasına imza koyan 4 yüksek rütbeli komutandan birisi oldu. 1974 de askerlikten emekli oldu. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından kontenjan senatörü olarak seçildi ve parlamentoya girdi. 1980 de CHP tarafından cumhurbaşkanı adayı yapıldı. Mecliste yapılan turlarda seçilmek için yeterli oyu alamadı. 1999 da İstanbul da vefat etti.

yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 35'nci tur oylamaya 573 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.20.'de gösterilmiştir.⁴²⁶

Tablo 2. 20. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 35. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	263
Sadettin Bilgiç	185
Çeşitli Oylar	28
Geçersiz Oylar	35
Boş	62

Yapılan 35'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 36'ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 36'ncı tur oylamasına 543 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.21.'de gösterilmiştir.⁴²⁷

Tablo 2. 21. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 36. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	265
Sadettin Bilgiç	209
Çeşitli Oylar	17
Geçersiz Oylar	14
Boş	38

Yapılan 36'ncı tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 37'nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 37'nci tur oylamasına 63 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 16.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴²⁸

⁴²⁶ TBMMTD ,24'üncü Birleşim,15.04.1980, s.255.

⁴²⁷ TBMMTD ,24'üncü Birleşim,15.04.1980, s.257.

⁴²⁸ TBMMTD ,24'üncü Birleşim,15.04.1980, s.258.

2.1.19.1. Basına Yansıması

Sabah

“*Muhtıracı Batur AP’den Oy Bekliyor*”⁴²⁹ manşet haberiyle çıkan gazete, kontenjan senatörüken CHP’ye giren Batur, CHP’nin göstermelik adayı oldu ifadelerini kullanmıştır. Batur’un, Başbakan Demirel’den randevu istediği belirtilen haberde, Demirel’in bu talebe olumsuz yanıt verdiğini yazılmıştır. Gazete Batur’un, 1970 yılında Demirel Başbakanken muhtıra veren komitenin içinde yer aldığını ve CHP’lilerin bile Batur’a destek vermeye sıcak bakmadığını yazmıştır.

“*Göstermelik aday*”⁴³⁰ başlığı altında Batur’un adaylığını değerlendiren gazete, Kontenjan senatörü iken CHP’ye geçen Batur’un bu müesseseyi basamak olarak kullandığını yazmıştır. CHP grubunda yapılan aday oylamasından sonra, oyların Bülent Ecevit’in odasında sayıldığını yazan gazete, Ecevit’in odasında sadece grup başkanvekilleri vardı. Neden oylama parti grubunda değil de birkaç kişinin olduğu bir yerde yapıldı? Yoksa Batur’un oyları daha mı düşüktü? Bunda bir bit yeniği olduğunu yazmıştır.

Tercüman

“*Batur 265, Bilgiç 209 Oy Aldı*”⁴³¹ haberini yapan gazete, CHP grup başkanvekillerinin Muhsin Batur’u aday göstermesiyle mecliste iki adayın oylandığını yazmıştır. CHP’de aday belirleme sürecinde yaşananlar hakkında bilgi veren gazete, Topuzcuların Muhsin Batur’u desteklerini, parti içindeki sol ağırlıklı grupların öne çıkan 3 adaya oy verdikleri, genel merkez kanadının ise Sırrı Atalay’ı desteklediği; ancak Batur’un en çok oyu alan aday olarak öne çıktığını yazmıştır.

“*Ecevit, Ortak Gruptan tam destek istedi*”⁴³² başlığı altında parti içindeki gelişmeleri de paylaşan gazete, Ecevit’in partililere: “*Grup temayüllerinde en çok oyu Muhsin Batur almıştır. Adayımızı parti olarak tam kadro destekleyelim. Demokratik olarak adaylarımız oylandılar. Kırgınlıklar olmadan, partimize yakışır biçimde çıkan adayımızı desteklemeliyiz. Hiçbir parti adayı sadece kendi parti oyları ile seçilemez.*”

⁴²⁹ Sabah Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴³⁰ Sabah Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.7.

⁴³¹ Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, Manşet.

⁴³² Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.10.

Bunun bilincinde olarak diyalog kurmaya her zaman hazırız. Sürecin bir an evvel sonuçlandırılması demokrasimiz için bir kazanım olacaktır. Sürecin uzaması bunalımlara yol açar. Adayımız Muhsin Batur'a başarılar diliyorum.” demiştir.

CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün'ün basına yaptığı açıklamayı da paylaşan gazete, Tüzün'ün: “Batur diğer partilerden de oy alacaktır. Oylamalar yapılsın. Batur istenilen desteği ve oyu alamazsa daha sonra tekrar bir değerlendirme yaparız.” sözlerini paylaşmıştır.

“Batur, Bana ilk anayasa dersini İsmet Paşa verdi” başlığı altında parti grubunda konuşan Batur'un sözlerine yer veren gazete, Ecevit'in konuşmasının ardından söz alan Batur'un, öz geçmişini anlattığını, 12 Mart ve 27 Mayıs döneminde yaşanan gelişmeleri özet halinde partililere anlattığını yazmıştır. Batur, generallerle yaptığı toplantılar sırasında ilk anayasa dersini İsmet Paşadan aldığını da söylemiştir. Aday gösterildiği için mutlu olan Batur, “Seçilip seçilmemek demokrasilerde önemli değil. Bundan sonra partim için çalışacağım.”⁴³³ açıklamasını yapmıştır.

Adaylığı açıklanan Muhsin Batur'un yaptığı ziyaretlerde gazete haberinde yer almıştır. Kontenjan ve Milli Birlik gruplarını ziyaret eden Batur'un, AP ve MHP'yi ziyaret etmeyi düşünmediği yazılmıştır.

MSP grup sözcüsü Şener Battal'ında görüşlerine yer veren gazete, Battal'ın: *“CHP'den aday olan arkadaşlarımız kıymetli kimselerdir. Ancak biz cumhurbaşkanı adayını AP içinden aramaya devam edeceğiz. Ancak AP'liler tam kadro adaylarına destek vermiyorlar. Bu sıkıntılı bir süreçtir. Ancak biz AP adayını desteklemeye devam edeceğiz.”*⁴³⁴ dediğini yazmıştır.

MHP sözcüsü Faruk Demirtola'nın da görüşlerini aktaran gazete, Demirtola: *“CHP'de adayını çıkardı. İki parti adayı da kıymetlidir. Beklentimiz bu iki adaydan birisinin seçilmesidir. Bu adaylar seçilemezse yeni adaylar tabi ki çıkacaktır. Öyle bir durum olursa da kontenjan kısmından birisinin seçilmesi muhtemeldir.”*⁴³⁵ demiştir.

⁴³³ Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.10.

⁴³⁴ Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.10.

⁴³⁵ Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.10.

*“Cumhurbaşkanı adayı Batur”*⁴³⁶ başlığıyla Batur hakkında bilgi veren gazete, eski Hava Kuvvetleri Komutanı olan Batur’un, canı sıkıldıkça uçak uçurup demokrasiye darbe vuran birisi olduğunu yazmıştır. 12 Mart Muhtırasını Muhsin Batur’un kaleme aldığını, Batur’un, 1973 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de partililere baskı kuran ekibin başında yer aldığını yazmıştır. İşte böyle birisini CHP aday gösterdi diye yazan gazete, CHP ve Batur’u eleştirmiştir.

Milliyet

*“35. Turda Batur Resmen Aday Gösterildi ve Batur 263, Bilgiç 185 Oy Aldı”*⁴³⁷ haberiyle seçim turları hakkında bilgi veren gazete, 35. Tur oylamada Batur’un ilk kez resmi aday olarak oylandığını ve Bilgiç’ten daha yüksek oy aldığını yazmıştır.

“Batur Bizden oy alamaz” başlığı altında AP Milletvekili Ali Elverdi’nin sözlerine yer veren gazete, CHP’li yöneticilerin Batur’un aday olmasının ardından diğer parti ve gruplarla görüşmeye başlayacağını yazmıştır. AP Milletvekili Ali Elverdi bu gelişmeler üzerine bir açıklama yaparak: *“Şimdiye kadar 3 defa ihtilal girişiminde bulunan bir kişi CHP tarafından aday gösterilmiştir. Böyle bir kimsenin aday gösterilmesi düşündürücüdür. Batur seçilirse bile yeniden ihtilal yapmaya çalışır. 12 Mart Muhtırası sırasındaki tutumu ve davranışları AP’lilerin zihninde yer alan birisinin, partimizden oy alması beklenmesin.”*⁴³⁸ demiştir.

Hürriyet

*“Batur 263 Oy Aldı”*⁴³⁹ manşet haberi çıkan gazete, CHP tarafından adaylığı resmen duyurulan Batur’un yeterli oyu alamadığı; ancak Bilgiç’in oylarından daha fazla oy aldığı haberleştirilmiştir. AP adayı Bilgiç’in tek başına attığı başkanlık turlarının CHP adayı Batur’unda katılmasıyla yarışa döneceği haberde yer almıştır.

Oylamada geçersiz sayılan oy pusulaları hakkında da bilgi veren gazete, 34. Tur oylamada geçersiz sayılan 35 oydan 10’unun Muhsin Batur’a verildiğini, zarf üzerine *“General”* yazıldığı için bu oyların iptal edildiğini yazmıştır. İptal edilen ve Bilgiç’e verilen 25 oyun üzerinde ise *“Doktor”* yazıldığı için bu oyların iptal olduğu

⁴³⁶ Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.1.

⁴³⁷ Milliyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, Manşet.

⁴³⁸ Milliyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.10.

⁴³⁹ Hürriyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, Manşet.

haberde yer almıştır. AP'lilerin itirazları üzerine Meclis Başkanı Karakaş'ın: *"Günlerdir aday isimlerinin yanına herhangi bir işaret konulmaması, renkli kalem kullanılmaması için uyarı yaptık. İtirazlarınız yersizdir."*⁴⁴⁰ açıklaması gazete haberinde yer almıştır.

Batur'a verilen oyların hesaplamasını yapan gazete, 34. Tur oylamaya CHP'den 254 parlamenterin katıldığını, Batur'un aldığı 263 oyun içerisinde Bağımsızlar, Kontenjan Grubu ve MGB üyelerinin de oylarının olduğunu yazmıştır. Batur'un ilk oylamasında 263 oya ulaşmasının CHP içinde sevinçle karşılandığı da gazete haberinde yer almıştır. AP'lilerin ise parti içi çekişmelerden dolayı hala tam kadro Bilgiç'e oy vermediği yazılmıştır.⁴⁴¹

Muhsin Batur'un ilk tur oylama hakkında: *"Arkadaşlar hür iradelerini kullandılar. Gizli oy açık tasnif yapıldı. Arkadaşlar sağ olsunlar."* söylemi haberde yer almıştır. CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün: *"Bu oylama parti içi demokrasimizin zaferidir. Mecliste olmadığı için oy kullanamayan arkadaşlarımız oldu. Batur'un oyları daha artacaktır."*⁴⁴² açıklamasını yapmıştır.

Batur'un parti grubunda aday olarak gösterilmesinin ardından yaptığı konuşmanın bir kısmını da paylaşan gazete, Batur'un: *"Türk askeri ister istemez politikanın içinde her zaman olmuştur. Aktif siyasete 1960 yılında girdim. İhtilalle Kütahya valisi olarak görevlendirildim. Olayların içine ister istemez dahil oldum. 12 Mart belgesi bir muhtıra değildir."*⁴⁴³ Bildirinin 3. Maddesinde; *Türk Silahlı Kuvvetleri, kanunların kendisine verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak kollamak görevini benim araya girmemden dolayı uygulamadı. Belgenin sonu arz ederim şeklinde biter. Devlet Başkanına görüşlerimizi ifade ettik. 12 Mart ve sonraki süreçten büyük dersler çıkardım. Demokratik parlamenter sistemden daha iyi bir sistem yoktur. 7 Haziran'a*

⁴⁴⁰ Hürriyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.9.

⁴⁴¹ Hürriyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.9.

⁴⁴² Hürriyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.9.

⁴⁴³ "12 Mart 1971 Muhtırası" Dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve Deniz Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur imzası yayınlanan bildiri. Bildiri de Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğinin ağır tehlike altında olduğu, meclis ve hükümetin üzerine düşen görevi yerine getirmeyip ülkeyi anarşi ortamına ittiği, eğer hükümet ve meclis üzerine düşeni yapmazsa bunu silahlı kuvvetlerin yerine getireceği ifade edilmiştir. Bildiriden sonra Başbakan Demirel istifa etmiştir. Ordunun desteklediği şekilde Nihat Erim hükümeti kurulmuştur. (<https://web.archive.org/web/20130720005301/http://blog.milliyet.com.tr/yazi-dizisi--40--yilinda-tum-ayrintilari-ile-12-mart-muhtirasi-3/Blog/?BlogNo=294982>)- (Erişim Tarihi 11.04.2022)

kadar senatör olarak görev yapma sürem var. Bu tarihe kadar seçilirsem devlet için hizmet ederim. Bu gerçekleşmezse sonraki süreçte partime hizmet edeceğim.”⁴⁴⁴ sözleri haberde yer almıştır.

Akşam

“Muhsin Batur Bilgiç ile Yarıştı, İkisi de 318’e Ulaşamadılar”⁴⁴⁵ manşet haberi ile çıkan gazete, eski Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur’un CHP’den aday gösterildiğini; ancak seçilmek için gerekli olan 318 oya ulaşamadığını yazmıştır. AP adayı Sadettin Bilgiç ile yarışa giren Batur’un ilk oylama sonuçlarından memnun olduğu da haberde yer almıştır.

2.1.20. 25. Birleşim

38, 39 ve 40. Tur

16.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 25. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 38. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 38’inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 38’inci tur oylamaya 552 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.22.’de gösterilmiştir. ⁴⁴⁶

Tablo 2. 22. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 38. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	258
Sadettin Bilgiç	218
Çeşitli Oylar	21
Geçersiz Oylar	6
Boş	49

Yapılan 38’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 39’uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma

⁴⁴⁴ Hürriyet Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.9.

⁴⁴⁵ Akşam Gazetesi, 16 Nisan 1980, s.1.

⁴⁴⁶ TBMMTD ,25’nci Birleşim,16.04.1980, s.261.

göre seçimin 39'uncu tur oylamasına 333 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.23.'de gösterilmiştir.⁴⁴⁷

Tablo 2. 23. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 39. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	252
Sadettin Bilgiç	35
Çeşitli Oylar	7
Geçersiz Oylar	5
Boş	34

Yapılan 39'uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 40'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 40'uncu tur oylamasına 109 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 17.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴⁴⁸

2.1.20.1. Basına Yansıması

Akşam

*“Batur Bilgiç’e Gene Fark Yaptı”*⁴⁴⁹ haberiyle mecliste yapılan turlar hakkında bilgi veren gazete, 38,39 ve 40. Tur oylamalarından da sonuç alınamadığını yazmıştır.

Haberde, Batur'un yapılan oylamalar da Bilgiç'in üzerinde oy alarak güven tazelediği yazılmıştır. Oylama sonrasında basına demeç veren Batur ve Bilgiç'in adaylıktan çekilme gibi bir düşüncelerinin olmadığını da gazete haberinde yer almıştır.

450

⁴⁴⁷ TBMMTD ,25'nci Birleşim,16.04.1980, s.262.

⁴⁴⁸ TBMMTD ,25'nci Birleşim,16.04.1980, s.262.

⁴⁴⁹ Akşam Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁵⁰ Akşam Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.7.

Bugün

“Başkanlık Seçiminde İlerleme Kaydedilmedi”⁴⁵¹ manşet haberi ile çıkan gazete, yapılan turlarda Batur 258, Bilgiç’in 218 oy alabildiğini yazmıştır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in grup toplantısındaki sözlerine de yer veren gazete, Ecevit’in partililere Batur’a gösterdikleri teveccüh ve oy desteği için teşekkür ettiğini yazmıştır. Ecevit: “*Parti grubumuzun turlarda gösterdiği beraberlik ve bütünlük cumhurbaşkanlığı sorununun çözümü için önemli bir güçtür. Konunun demokratik olarak çözülmesi için diğer partilerin de adayımızı destekleyeceğine inanıyorum...*”⁴⁵² demiştir.

Günaydın

“Tek Çare Partilerin Anlaşması”⁴⁵³ manşet haberi ile çıkan gazete, mecliste cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan nafîle turların sonuç getirmediğini yazmıştır. Ortak desteklenecek bir aday olmadan yapılan turların, seçilmek için gerekli olan 318 oya ulaşmayı imkânsız hale getirdiğini yazan gazete, AP ve CHP’li yetkililerin “*Tek Çare İki Büyük Partinin Anlaşması!*” görüşünde birleştiklerini yazmıştır.

Mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, Batur’un istenilen oy sayısına henüz ulaşamadığını, Bilgiç’in oylarının da belli bir seviyede kaldığını yazmıştır. İki parti yöneticilerin birleşim olmadan seçim sonuçlanamaz görüşünü savunduklarını yazan gazete, meclisteki parlamenterlerin iki parti birleşmeden mecliste yapılacak turlardan bir sonuç alınamayacağını ifade ettiğini yazmıştır. Gazete, uzlaşi için Demirel ve Ecevit bir an önce bir araya gelmeli yoksa nafîle turlar uzayıp gidecektir diye yazmıştır.⁴⁵⁴

“*Demirelciler Sadettin Bilgiç’e oy vermiyor*”⁴⁵⁵ haberini de yapan gazete, Bilgiç’in mecliste oy kullanmaya gelmeyen AP’li vekillerin çetelesini tuttuğunu yazmıştır. Gazete, parti içindeki gruplaşmadan dolayı bazı vekillerin Bilgiç’e oy vermediğini yazmıştır. Bilgiç’in, mecliste yapılan oylama sonrası oy kullanan vekillerin imza listelerini aldığını ve kendisine oy vermeyen partilileri tespit ettiğini

⁴⁵¹ Bugün Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁵² Bugün Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.1.

⁴⁵³ Günaydın Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁵⁴ Günaydın Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.5.

⁴⁵⁵ Günaydın Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.1.

yazan gazete, bu durumun parti içinde huzursuzluğa yol açtığını yazmıştır. Bazı AP'lilerin Bilgiç'in oy çetelesi tutmasını, siyasi iradelerine baskı olarak yorumladığını yazan gazete, parti içinde huzursuz bir ortam oluşuyor diye yazmıştır.

Hürriyet

*"Batur'un Oyları Artmadı"*⁴⁵⁶ manşet haberi ile çıkan gazete, Batur'un bir önceki oylamada aldığı oy sayısının üstüne çıkamadığını yazmıştır. Seçilmek için 318 oya hiçbir adayın ulaşamadığını yazan gazete, AP grubunun Bilgiç'in oylarını arttırmak için çalışmaya başladığını, CHP'nin ise milletvekillerini yurt dışı görevlerine göndermeyerek Batur'a tam kadro destek vermeyi planladığını yazmıştır.

*"Turlara ara veriliyor"*⁴⁵⁷ haberini de paylaşan gazete, 20 ilde uygulanan sıkıyönetim için mecliste cuma günü görüşme yapılacağını, bu sebepten cuma günü cumhurbaşkanlığı seçimi oylamasının yapılmayacağını yazmıştır.

Tercüman

*"Turlardan Düinde Sonuç Alınamadı"*⁴⁵⁸ manşet haberi mecliste yapılan turlar hakkında bilgi veren gazete, Bilgiç ve Batur'un oylandığı 38 ve 39. Tur oylamalarda 318 oya ulaşan aday olmadığını yazmıştır.

Dünya Parlamenterler Birliğinin toplantısında bulunan 4 CHP milletvekilinin Ecevit'in isteği ile yurda döneceği, CHP Hatay Milletvekili Malik Yalman'ın cenazesine katılan 5 parlamenterin de gelmesi ile CHP'nin tam kadro Muhsin Batur'a oy vereceği gazete haberinde yer almıştır. CHP'li parlamenterlerin MSP'li senatör ve vekillerle görüşme yaptığını da yazan gazete, Muhsin Batur'unda MSP'li Şener Battal ile görüşme yaptığını ve MSP grubunu ikna etmesi için ricada bulunduğu yazmıştır.

459

⁴⁵⁶ Hürriyet Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁵⁷ Hürriyet Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.9.

⁴⁵⁸ Tercüman Gazetesi, 17 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁵⁹ Tercüman Gazetesi, 17 Nisan 1980, s.10.

2.1.21. 26. Birleşim

41, 42 ve 43. Tur

17.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 26. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 41. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 41’inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 41’inci tur oylamaya 568 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.24.’te gösterilmiştir.⁴⁶⁰

Tablo 2. 24. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 41. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	290
Sadettin Bilgiç	204
Çeşitli Oylar	16
Geçersiz Oylar	14
Boş	44

Yapılan 41’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 42’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 42’nci tur oylamasına 540 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.25.’te gösterilmiştir.⁴⁶¹

Tablo 2. 25. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 42. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	254
Sadettin Bilgiç	224
Çeşitli Oylar	12
Geçersiz Oylar	11
Boş	39

⁴⁶⁰ TBMMTD ,26’ncı Birleşim, 17.04.1980, s.265.

⁴⁶¹ TBMMTD ,26’ncı Birleşim, 17.04.1980, s.266.

Yapılan 42'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 43'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 43'üncü tur oylamasına 55 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 18.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴⁶²

2.1.22.1. Basına Yansıması

Tercüman

*“Dünkü Turlardan da Sonuç Alınamadı”*⁴⁶³ başlığı altında mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, Batur'un 290 oy aldığını Bilgiç'in 224 oyda kaldığını yazmıştır.

41. tur oylama öncesinde kulislere Muhsin Batur'un adaylıktan çekileceğine yönelik iddialar ortaya çıktığını yazan gazete, Batur'un bu duruma ilişkin olarak gazetecilere, *“Açıklama yapmayacağım”* dediğini yazmıştır. Bazı CHP'li yöneticilerinde Batur'un çekilebileceği yönünde değerlendirmeler yaptığını yazan gazete, 41. Tur oylama sonucunda Batur'un oylarının bir anda 290'a çıkması ile bu durumun değiştiğini yazmıştır.⁴⁶⁴

CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ'ın, *“Durum liderler seviyesinde temas haline geldi”* sözlerine yer veren gazete, Batur'un oylarının 290'a çıkmasıyla ilgili değerlendirme yapan Üstündağ'ın açıklamalarına yer vermiştir. Üstündağ: *“Sonuç bizimde beklentilerimizin üstünde. Artık cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinde diğer parti liderleri ile görüşüp sonuç alma noktasına gelmiştir.”*⁴⁶⁵ demiştir.

Milliyet

*“Batur'un Oyları 290'a Yükseldi, Bilgiç 204 Oy Aldı”*⁴⁶⁶ manşet haberi ile çıkan gazete, 41. Tur oylamada Batur'un şimdiye kadar alınan en yüksek oyu aldığını yazmıştır. Batur'un 41. Tur oylamadan sonra adaylıktan çekilme niyetinin olduğu;

⁴⁶² TBMMTD ,26'ncı Birleşim, 17.04.1980, s.267.

⁴⁶³ Tercüman Gazetesi, 18 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁶⁴ Tercüman Gazetesi, 18 Nisan 1980, s.10.

⁴⁶⁵ Tercüman Gazetesi, 18 Nisan 1980, s.10.

⁴⁶⁶ Milliyet Gazetesi, 18 Nisan 1980, Manşet.

ancak oylarının artması ile CHP’li yöneticilerin de desteği ile adaylıktan çekilmediğini yazan gazete, Bülent Ecevit’inde Batur’a oy vermeyen partililerle görüşüp oy vermelerini istediğini yazmıştır.

CHP’lilerin artık AP’den diyalog beklentisinde olduğunu yazan gazete, Batur’un oylarının arttığını, Bilgiç’in ise oylarının bir noktada kaldığını, çözüm için AP’nin diyalog kurmasının şart olduğunu yazmıştır.⁴⁶⁷

Hürriyet

*“257 CHP’linin Katıldığı Oylamada Batur 290 Oy Aldı”*⁴⁶⁸ manşet haberiyle çıkan gazete, Batur’un ilk kez 300 oy sınırına yaklaştığını yazmıştır. Yapılan oylamada toplam 257 CHP’li vekilin olduğunu yazan gazete, CHP’lilerin dışında en az 33 kişinin daha Batur’a oy verdiğini yazmıştır. Gazete, Batur’a sürekli oy veren 9 bağımsız üyenin dışında 24 parlamenterin daha Batur’a destek verdiğini yazmıştır.

Gazete, 41. tur oylamadan sonra Bülent Ecevit, Muhsin Batur ve Grup Başkanvekili Metin Tüzün’ün Genel Başkan odasında 10 dakika kadar toplantı yaptığını, Batur’un çıkışta gazetecilere, *“Ben çekileceğim dedim mi?”*⁴⁶⁹ sözlerine de yer vermiştir.

“AP Sözcüsü Seçim ve Anayasa Değişikliği İstiyor” başlığı altında AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün’ün görüşlerine yer veren gazete, Aygün’ün televizyon programında: *“Genel seçim ya da anayasa değişikliği yapılsın. Cumhurbaşkanı ondan sonra seçilsin. 14 Ekim’de halk AP’yi iktidara taşımıştır. Cumhurbaşkanı’nın da AP’li ya da bu görüşe uygun birisinin olmasını istemektedir. Ancak mecliste ki aritmetik ortadadır. Bu şekilde netice almak imkânsızdır. En doğrusu başkanlık sistemine dönmek veya cumhurbaşkanını halkın seçmesidir. Biz bunu kabul ederiz. Ancak bu durum bir anaya değişikliği gerektiriyor. Eğer bu olmazsa genel seçimlere gidilsin. Genel seçim sonuçlarına göre cumhurbaşkanını parlamento rahatça seçer.”*⁴⁷⁰ sözleri gazete haberinde yer almıştır.

⁴⁶⁷ Milliyet Gazetesi, 18 Nisan 1980, s. 10.

⁴⁶⁸ Hürriyet Gazetesi, 18 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁶⁹ Hürriyet Gazetesi, 18 Nisan 1980,9.

⁴⁷⁰ Hürriyet Gazetesi, 18 Nisan 1980,9.

Aynı TV programında konuşan CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün'ün sözlerine de yer veren gazete, Tüzün: *“AP'nin bu önerisi çözümsüzlüktür. Diyalog asıl çözümdür. Buda liderler seviyesinde yapılması gereken diyalogdur.”*⁴⁷¹ demiştir.

Program da konuşan MHP'li Kabadayı: *“Çözüm MSP ve AP'nin kesin olarak anlaşmasında yatıyor. İki partide taşlarını dökmelidir. MHP, MSP ve AP adayı bu şekilde seçilir. Millet 14 Ekim seçiminde bize bunu söyledi.”*⁴⁷² demiştir.

Akşam

*“Karakaş'ın Yıldızı Parlamaya Başladı”*⁴⁷³haberi ile çıkan gazete, Batur ve Bilgiç'in 318 oya ulaşamaması sebebiyle Meclis Başkanı Cahit Karakaş'ın adaylık için yıldızının parlamaya başladığını yazmıştır.

Mecliste yapılan turlar hakkında bilgi veren gazete, 41,42 ve 43. Tur oylamalarda 318 oy alan aday olmadığını buna karşın Batur'un Bilgiç ile olan oy farkını koruduğunu yazmıştır. İki adayın seçilmek için gerekli 318'e ulaşamaması sebebiyle AP'de İhsan Sabri Çağlayangil'in, CHP'de Cahit Karakaş'ın yeni adaylar olarak öne çıktığı haberde yer almıştır. Olası Karakaş adaylığına MHP'nin destek verebileceği de gazete haberinde yer almıştır. Karakaş ve Çağlayangil'in aday olmaları ve istenilen oya ulaşamamaları durumunda CHP ve AP diyalogunun kaçınılmaz olacağını yazan gazete, diyalog da konuşulacak olan adayların bu sefer kontenjan senatörleri olacağını yazmıştır.⁴⁷⁴

Sabah

*“Liderler Geziye Çıkıyor”*⁴⁷⁵manşet haberinde, Siyasi parti liderlerinin yurt gezilerinde bulunmak üzere Ankara'dan ayrılacağını yazan gazete, cumhurbaşkanının bu safhada seçilemeyeceğinin anlaşıldığını yazmıştır.

Parti liderlerinin yapacağı seyahatler hakkında bilgi veren gazete, CHP lideri Bülent Ecevit'in hafta sonu Adapazarı'nda, MHP lideri Alparslan Türkeş'in Bolu'da, MSP lideri Necmettin Erbakan'ın Kırşehir ve akabinde Kayseri de olacağını yazmıştır. Bu sebepten liderler olmadan mecliste yapılacak oylamalardan sonuç alınamayacağı

⁴⁷¹ Hürriyet Gazetesi, 18 Nisan 1980,9.

⁴⁷² Hürriyet Gazetesi, 18 Nisan 1980,9.

⁴⁷³ Akşam Gazetesi,18 Nisan 1980, Manşet.

⁴⁷⁴ Akşam Gazetesi,18 Nisan 1980, s.7.

⁴⁷⁵ Sabah Gazetesi, 19 Nisan 1980, Manşet.

yazmıştır. AP lideri Başbakan Süleyman Demirel'in yurt gezilerine mayıs başında başlayacağı da haberde yer almıştır. ⁴⁷⁶

2.1.22. 27. Birleşim

18.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 27. Birleşim açılmıştır. Bu birleşimde cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili bir oylama yapılmamıştır. Ülke içinde ilan edilen sıkıyönetim kararlarının uzatılması veya kaldırılması yönünde hükümet tarafından sunulan başbakanlık tezkeresi oylanmış ve meclis tarafından öneriler kabul edilmiştir. 21.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim Meclis Başkanı tarafından kapatılmıştır. ⁴⁷⁷

2.1.23. 28. Birleşim

44.Tur

21.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 28. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 44. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 44'üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 44'üncü tur oylamaya 162 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 22.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ⁴⁷⁸

2.1.23.1. 19-22 Nisan arası Basın

Sabah

"Çok Kritik Bir Gün"⁴⁷⁹ haberini yapan gazete, MSP lideri Erbakan'ın dediği olursa bugün yapılacak turlarda Muhsin Batur'un Cumhurbaşkanı seçileceğini yazmıştır. Yapılacak olan 44. Tur oylamada Erbakan'ın partisi içinde yer alan 12'ler grubunu ikna ederse MSP grubunun tam kadro Batur'a oy vereceğini yazan gazete,

⁴⁷⁶ Sabah Gazetesi, 19 Nisan 1980, s.7.

⁴⁷⁷ TBMMTD ,27'nci Birleşim,18.04.1980, s.291.

⁴⁷⁸ TBMMTD ,28'inci Birleşim,21.04.1980, s.295.

⁴⁷⁹ Sabah Gazetes,21 Nisan 1980, s.1.

muhtemelen 44. Tur sonrasında darbeci Muhsin Batur 7.Cumhurbaşkanı olacak yazmıştır.

Geçtiğimiz hafta Batur’a çıkan 290 oydan 10 tanesinin MSP tarafından verildiğini yazan gazete, Korkut Özal etrafında toplanan ve 12’ler olarak adlandırılan grubun ikna edilmeye çalışıldığını yazmıştır. Erbakan’ın bu gruba yakın olan kişilerle konuştuğu ve onları ikna ederse tam kadro Batur’a oy vermeyi planladığını yazan gazete, 12’ler grubunun ise Batur’a oy vermeye kesinlikle yanaşmadığını yazmıştır.

480

Akşam

“*Bilgiç’in Adaylığı Tarihi ve Sorumsuz Bir Yanılgıdır.*”⁴⁸¹ haberiyle AP yanlısı olarak nitelendirdiği “*Ocak Gazetesi’nin*” haberini paylaşan gazete, Ocak Gazetesi’nin Bilgiç’e yönelik eleştirilerini paylaşmıştır. Ocak Gazetesi’nde, Bilgiç eleştirilmiş, AP için gelecek de başını ağrıtabilecek, niteliksiz bir aday olarak vurgulanmıştır. Aranan kriterlerin Bilgiç’te olmadığı ve parti içindeki bölünmenin bundan olduğu Ocak Gazetesi’nde yer almıştır.

Hürriyet

“*Demirel: Cumhurbaşkanı Bugün İçin TBMM Çıkaracak*” haberiyle Başbakan Demirel’in sözlerine yer veren gazete, Demirel’in cumhurbaşkanlığını görevini vekaleten yürüten İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptığı görüşmeden sonra gazetecilere verdiği demeci paylaşmıştır. Demirel: “*Cumhurbaşkanı seçimi bugünkü usullerle çözümlenecektir. Cumhurbaşkanı halkın seçmesinden yanayız. Ancak bugünkü koşullar buna uygun değildir.*”⁴⁸² demiştir.

“*Ecevit, Cumhurbaşkanlığı Seçimi İçin Liderlerle Görüşecek*”⁴⁸³ haberini de paylaşan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in cumhurbaşkanlığı seçim süreci için diyalog başlatacağını yazmıştır. Haberde, Ecevit’in, Muhsin Batur’un adaylıktan çekilebileceğine yönelik sinyaller vermesi üzerine diğer parti liderleriyle bir görüşme planladığı yazılmıştır. CHP’ye yakın çevrelerden edinilen bilgilere göre Ecevit’in, AP

⁴⁸⁰ Sabah Gazetes, 21 Nisan 1980, s.7.

⁴⁸¹ Akşam Gazetesi, 20 Nisan 1980, s.1.

⁴⁸² Hürriyet Gazetesi, 19 Nisan 1980, s.1.

⁴⁸³ Hürriyet Gazetesi, 19 Nisan 1980, s.11.

ve MHP'ye gidip gitmeyeceğinin henüz belli olmadığı, diğer partiler ve kontenjan gruplarıyla yakın temas kurarak diyalog kurmayı planladığı yer almıştır.

21 Nisan'da *"Ecevit: Anayasayı değiştirmek için Başkan seçtirmiyorlar"* manşeti ile çıkan gazete, CHP lideri Bülent Ecevit'in Sakarya mitingi sırasında söylediği sözlerini ön plana çıkarmıştır. Ecevit miting esnasında: *"AP'nin, işte bakın, bu anayasayla cumhurbaşkanı bile seçilemiyor. Diyebilmek için rejimi işletmiyor."*⁴⁸⁴ demiştir.

Ecevit konuşmasında: *"Cumhurbaşkanlığı seçimi bütün iyi niyetimize rağmen AP tarafından sürüncemede bırakılmıştır. AP seçimin önünü tıkayarak meşru zeminleri yozlaştırarak anayasayı değiştirmeyi planlıyor. Sistem değişikliğini planlayanlar, doğrudan demokratik rejime karşı olanlardır. Anayasamıza göre cumhurbaşkanını halkın seçtiği meclis seçecektir."*⁴⁸⁵ demiştir.

*"44. turda oy ayrımı bile yapılamadı"*⁴⁸⁶ haberini de yapan gazete, cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan 44. Tur oylamanın tam bir nafile tur olduğunu, oylamaya 162 parlamenter katıldığını ve tasnif yapılmadığını yazmıştır.

Günaydın

*"Demirel: Cumhurbaşkanı Bu Hafta Seçilir"*⁴⁸⁷ haberinde gazete, Başbakan Süleyman Demirel'in basına verdiği demeci paylaşmıştır. Basın mensuplarına açıklama yapan Demirel: *"Demokrasi sabır işidir. Cumhurbaşkanı seçimi son aşamaya geldi. Zannedirim bu hafta seçilecektir. Parlamento içinde bu görevi en iyi yapacak kişi seçilecektir. Bu seçim liderlerin işi değil parlamentonun işidir."* demiştir.

*"Cumhurbaşkanını bu hafta da seçemeyeceğiz"*⁴⁸⁸ haberiyle 23 Nisan haftasında olunması sebebiyle birçok parlamenterin Ankara dışına çıktığını yazan gazete, çoğunluk sağlanamayacağı için 2 gün oylama yapılamayacağını yazmıştır. Sıkıyönetimin 20 ilde 2 ay daha uzatılması görüşmeleri, hafta sonu tatilinin olması ve 23 Nisan tatili birleştiği için mecliste bu hafta cumhurbaşkanı seçimi turlarının devam edemeyeceğini yazan gazete, boşuna geçen bir hafta daha demiştir.

⁴⁸⁴ Hürriyet Gazetesi, 21 Nisan 1980, s.1.

⁴⁸⁵ Hürriyet Gazetesi, 21 Nisan 1980, s.11.

⁴⁸⁶ Hürriyet Gazetesi, 22 Nisan 1980, s.11.

⁴⁸⁷ Günaydın Gazetesi, 20 Nisan 1980, s.1

⁴⁸⁸ Günaydın Gazetesi, 21 Nisan 1980, s.1.

2.1.24. 29. Birleşim

22.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 29. Birleşim açılmıştır. 23 Nisan resmî tatili öncesi olduğundan birçok vekilin şehir dışında olmasından dolayı çoğunluk sağlanamamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 24.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴⁸⁹

2.1.25. 30. Birleşim

45 ve 46. Tur

24.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 30. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre Cumhurbaşkanlığı seçim turlarına devam edileceği açıklanmıştır.⁴⁹⁰

Cumhurbaşkanlığı seçimine geçmeden evvel İzmir Milletvekili Süleyman Genç söz almıştır. Genç, 41. Tur oylamasında basında yer alan iddialar ile ilgili olarak meclis başkanlığının bir açıklama yapması gerektiğini ifade etmiştir. *“Batur Nasıl 290 oy aldı?”* Bu habere bir cevap verilmelidir. Başkanvekili daha sonra bu haber hakkında açıklama yapılacağını ifade etmiştir.⁴⁹¹

Seçime geçilmeden önce bir başka husus da meclisin toplandığı sıralarda senatonun da kendi toplantısını yapması meselesidir. İstanbul Milletvekili Metin Tüzün söz alarak bu hususu dile getirmiş ve ülkenin önemli bir meselesi görüşülürken senatonun toplanmasının bir kasıt olduğunu dile getirmiştir. Başkanlık senatoya haber verildiğini bildirmesine rağmen mecliste tartışmalar artmış ve seçim için ancak saat 16.00'da toplanılabilmektedir.⁴⁹²

⁴⁸⁹ TBMMTD ,29'uncu Birleşim,22.04.1980, s.298.

⁴⁹⁰ TBMMTD ,30'uncu Birleşim,24.04.1980, s.300.

⁴⁹¹ TBMMTD ,30'uncu Birleşim,24.04.1980, s.301.

⁴⁹² TBMMTD ,30'uncu Birleşim,24.04.1980, s.302.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 45'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 45'inci tur oylamaya 367 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.26.'da gösterilmiştir.⁴⁹³

Tablo 2. 26. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 45. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	225
Sadettin Bilgiç	82
Çeşitli Oylar	8
Geçersiz Oylar	5
Boş	47

Yapılan 45'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 46'ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 46'ncı tur oylamasına 151 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 25.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁴⁹⁴

2.1.25.1. 45 ve 46. Tur oylamanın Basına Yansıması

Akşam

“Çağlayangil: Cumhurbaşkanı Bir An Evvel Seçilmelidir.”⁴⁹⁵ haberiyle Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil'in 23 Nisan mesajında, “Ülkemizin şartları düşünülerek cumhurbaşkanlığı seçimi bir an önce sonuçlandırılmalıdır.”⁴⁹⁶ sözlerini ön plana çıkarmıştır.

Günaydın

“Başkanlık Seçimi Kördüğüm Oldu” haberiyle AP ve CHP liderlerinin anlaşılmadığını yazan gazete, Demirel'in “AP olarak diyaloga hazırız” demesine

⁴⁹³ TBMMTD ,30'uncu Birleşim,24.04.1980, s.304.

⁴⁹⁴ TBMMTD ,30'uncu Birleşim,24.04.1980, s.304.

⁴⁹⁵ Akşam Gazetesi, 24 Nisan 1980, s.1.

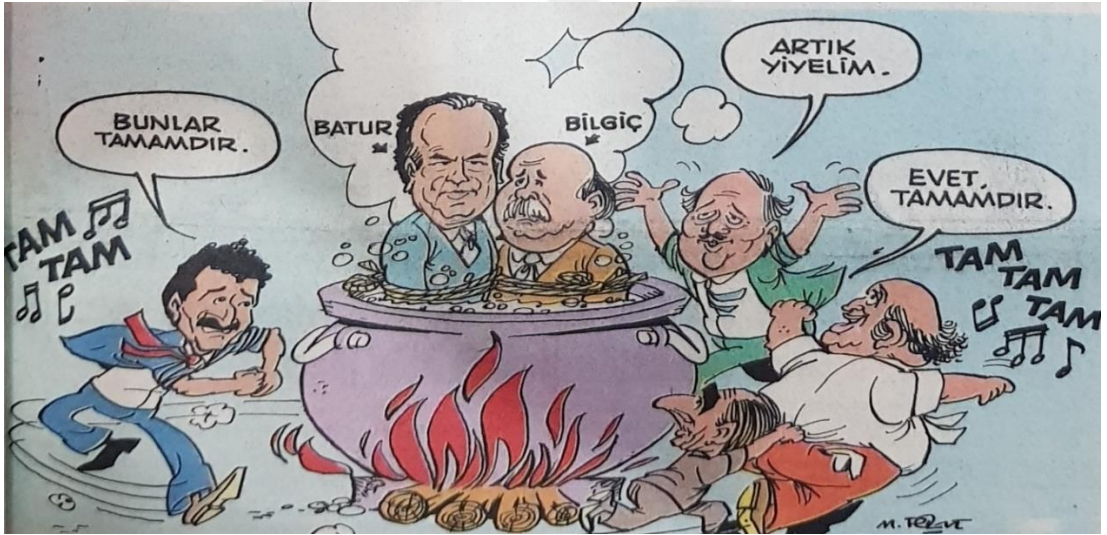
⁴⁹⁶ Akşam Gazetesi, 24 Nisan 1980, s.7.

rağmen kaç gündür “*diyalog diyalog*” diyen Ecevit’in bir araya gelemediğini yazmıştır.⁴⁹⁷

Günlerden beri yapılan turlardan sonuç alınamadığını ve havanda su dövüldüğünü yazan gazete, parlamenterler ve üst düzey yöneticilerin, Demirel ve Ecevit’i bir araya getiremediğini ve bu çabalarından vazgeçerek işi akışına bıraktıklarını yazmıştır. Demirel ve Ecevit’in birbirini suçladığını yazan gazete, vakit boşa geçti, cumhurbaşkanlığı seçimi mecliste ciddi bir iş olmaktan çıktı diye yazmıştır.

“*Erbakan yine sahnede*”⁴⁹⁸ haberinde de gazete, MSP lideri Erbakan’ın liderlerle ve senatörlerle görüşüp işi kördüğüm olmaktan çıkarmaya çalışacağını yazmıştır. Erbakan’ın niyetinin, yeni bir aday tespit etmek ve çıkacak adayın CHP’ye de ters gelmeyecek nitelikte olması için çalıştığı da haberde yer almıştır.

Gazete seçimlerle ilgili Resim 2.11’deki karikatürü paylaşmıştır.⁴⁹⁹

Resim 2. 11. Günaydın Gazetesi, 25 Nisan 1980

Tercüman

“AP, Cumhurbaşkanlığı Seçimine Ağırlığını Koyuyor”⁵⁰⁰ manşet haberi ile çıkan gazete, Başbakan Demirel’in AP’li parlamenterlere gönderdiği mektubu ön

⁴⁹⁷ Günaydın Gazetesi, 25 Nisan 1980, s.1.

⁴⁹⁸ Günaydın Gazetesi, 25 Nisan 1980, s.2.

⁴⁹⁹ Günaydın Gazetesi, 25 Nisan 1980, s.1.

⁵⁰⁰ Tercüman Gazetesi, 25 Nisan 1980, Manşet.

plana çıkarmıştır. Demirel AP'lilerden, 29-30 Nisan ve 1 Mayıs da tam kadro mecliste olunmasını ve cumhurbaşkanlığı seçim oylamalarına katılmalarını istemiştir.

AP genel idare kurulunun 29 Nisan da toplanacağını yazan gazete, toplantıya Başbakan Demirel'in başkanlık edeceğini ve ana gündemin cumhurbaşkanlığı seçimi olacağını yazmıştır. AP adayı Sadettin Bilgiç'in seçilebilmesi için yoğun çaba harcanacağı aktarılan haberde, 29-30 Nisan ve 1 Mayıs da yapılacak turlarda Bilgiç'in kazanması için tam kadro destek verileceği eğer Bilgiç bu turlarda seçilemezse diğer partilerle diyalog kurulacağı haberde yer almıştır.⁵⁰¹

Hürriyet

"Demirel, Erbakan ve Türkeş'ten Randevu İstedi"⁵⁰² haberini yapan gazete, AP lideri Demirel'in pazartesi günü görüşmek için MSP ve MHP liderlerinden randevu istediğini yazmıştır. Seçimlerde önümüzde ki haftanın diyalog haftası olacağını yazan gazete, liderlerin görüşmesinin beklendiğini yazmıştır.

2.1.26. 31. Birleşim

47 ve 48. Tur

25.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 31. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçim turlarına devam edileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 47'nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 47'nci tur oylamaya 399 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.27.'de gösterilmiştir.⁵⁰³

Tablo 2. 27. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 47. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	247
Sadettin Bilgiç	92
Çeşitli Oylar	5
Geçersiz Oylar	1
Boş	54

⁵⁰¹ Tercüman Gazetesi, 25 Nisan 1980, s.10.

⁵⁰² Hürriyet Gazetesi, 25 Nisan 1980, s.1.

⁵⁰³ TBMMTD ,31'inci Birleşim, 25.04.1980, s.307-308.

Yapılan 47'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 48'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 48'inci tur oylamasına 189 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 26.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁰⁴

2.1.26.1. 47 ve 48. Tur oylamanın Basına Yansıması

Akşam

“Erbakan, Milli Çözüme İnanan Cumhurbaşkanı Seçtireceğiz.” haberini yapan gazete, MSP Genel Başkanı Necmeddin Erbakan'ın demecine yer vermiştir. Erbakan: *“Hükümette olmadığımız son iki yıl içinde Türkiye'nin durumu daha da kötüleşmiştir. İktidarda yer alan partiler batı bloğu politikası güderek ülkeyi daha da kötü duruma düşürmüşlerdir. Önümüzde cumhurbaşkanlığı seçimi var. MSP kilit parti konumundadır ve niyetimiz milli çözüme inanan bir cumhurbaşkanı seçtirmektir. Cumhurbaşkanı seçiminden sonra yeni hükümet kurulacaktır. Yeni cumhurbaşkanının milli görüşe inanması ve uygulaması gereklidir.”*⁵⁰⁵ sözlerine yer vermiştir.

Günaydın

*“Bir Ay Boşa Harcandı!”*⁵⁰⁶ manşet haberi ile çıkan gazete, 25 Mart'ta başlayan cumhurbaşkanlığı seçim turları nedeniyle meclisin başka bir konuyu gündeme alamadığını, 45 gündür devam eden ve sonuç alınamayan turların ülkeye maliyetinin 180 milyon lirayı aştığını yazmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinin başlamasından bu yana 1 ay geçmesine rağmen sonuç alınamadığını yazan gazete, yakın gelecekte de seçimlerin sonuçlanmasının mümkün olmadığını yazmıştır. Seçim sürecinin uzamasından dolayı ülkedeki sorunların meclis gündemine gelemediğini yazan gazete, ülkedeki anarşinin her geçen gün arttığını, ekonomik buhranın düzelmediğini, yasal düzenlemelerin yapılamadığını yazmıştır. Parlamentonun bir günlük maliyetinin 6 milyon lira olduğunu yazan gazete, 30 gündür sonuçsuz kalan turların 180 milyon liralık bir maliyete ulaştığını yazmıştır.

⁵⁰⁴ TBMMTD ,31'inci Birleşim,25.04.1980, s.308.

⁵⁰⁵ Akşam Gazetesi,26 Nisan 1980, s.7.

⁵⁰⁶ Günaydın Gazetesi,26 Nisan 1980, Manşet.

Mecliste yapılan 45 tur oylamaya rağmen henüz sonuç alınamadığını yazan gazete, Bilgiç ve Batur'un adaylıktan çekilmeyi düşünmediğini yazmıştır. Batur'un bu hafta oyları artarsa aday kalmaya devam edeceğini yazan gazete, Bilgiç'in ise Batur adaylıktan çekilmediği sürece aday olmaya devam edeceğini yazmıştır.⁵⁰⁷

Hürriyet

*"Meclis, Bir Nafîle Turu Daha Attı"*⁵⁰⁸ haberiyle mecliste yapılan turlar hakkında bilgi veren gazete, 47. Tur oylamada Muhsin Batur'un 247 oy aldığını, sonra yapılan 48. Tur oylamada gerekli çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı sayım yapılmadığını yazmıştır.

2.1.27. 32. Birleşim

26.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 32. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme geçilmiştir.

Bu birleşimde Orta doğuda yaşanan gelişmeler üzerine Dış İşleri Bakanı Hayrettin Erkmen açıklama yapmış, dış ve iç politika ağırlıklı bir gündem olmuştur. Diğer siyasi parti gruplarının da gündeme dair açıklamaları ve mecliste yaşanan görüşmelerin uzaması nedeniyle bu birleşimde cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili bir oylama yapılamamıştır. Meclis Başkanı tarafından çalışma saatinin bitmek üzere olması hasebiyle 28.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.

509

2.1.28. 33. Birleşim

49 ve 50. Tur

28.04.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüpoğlu başkanlığında 33. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre Cumhurbaşkanlığı seçim turlarına devam edileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 49'uncu tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı

⁵⁰⁷ Günaydın Gazetesi, 26 Nisan 1980, s.2.

⁵⁰⁸ Hürriyet Gazetesi, 26 Nisan 1980, s.1.

⁵⁰⁹ TBMMTD ,32'nci Birleşim, 26.04.1980, s.351.

seçimi için 49’uncu tur oylamaya 456 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.28.’de gösterilmiştir.⁵¹⁰

Tablo 2. 28. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 49. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	241
Sadettin Bilgiç	145
Çeşitli Oylar	113
Geçersiz Oylar	2
Boş	55

Yapılan 49’uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 50’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 50’nci tur oylamasına 244 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 29.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵¹¹

2.1.28. 1. Basına Yansıması

Hürriyet

“Başkanlık Seçiminde Yeni Bir Deneme Haftası” haberini yapan gazete, AP’nin bu hafta taarruza geçeceğini, CHP’nin ise MSP ile temaslarını sıklaştıracığını yazmıştır. Haberde, CHP ile MSP’nin birlikte hareket edeceği, cumhurbaşkanlığı seçimi ile hükümet sorununun aynı düşünüldüğü ve iki partinin ortak hareket etmeye başladığı yazılmıştır. CHP ile MSP yaklaşması hakkında CHP Grup Başkanvekili Metin Tüzün: “MSP ile temas halindeyiz. Aynı şeyleri düşünmesek de yakın görüşlerde olduğumuz şeyler var. Türkiye’nin gündeminde olanları değerlendiriyoruz. Bu hafta yükleme haftasıdır. Sıcak temasların olacağı bir haftaya giriyoruz. Ülkede bir hükümet sorunu vardır. CHP üzerine ne düşüyorsa onu yapacaktır.”⁵¹² demiştir.

⁵¹⁰ TBMMTD ,33’üncü Birleşim,28.04.1980, s.354-355.

⁵¹¹ TBMMTD ,33’üncü Birleşim,28.04.1980, s.356.

⁵¹² Hürriyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.1.

AP'nin seçimlerde bu hafta taarruza geçeceğini yazan gazete, Demirel'in Sadettin Bilgiç'e destek istemek için MHP lideri Türkeş ile görüştüğünü, bu hafta içinde de MSP lideri Necmettin Erbakan ile görüşme yapacağını yazmıştır. AP yönetim kurulunun da toplanacağı yazılan haberde, Bilgiç'e tüm imkânlarla destek sağlamak için bakanlarla görüşüleceği ve AP içindeki parlamenterlerin ikna edilmeye çalışılacağı yazılmıştır.⁵¹³

Sadettin Bilgiç'in MSP Genel Başkan Yardımcısı Recai Kutan ile bir görüşme yaptığı ve kendisine destek istediği yazılan bir başka haberde, görüşme sonrası Recai Kutan: *"En başından beri Bilgiç'e oy veriyoruz. AP bütünleşmelidir mesajını Bilgiç'e söyledik."*⁵¹⁴ demiştir. Tüm bu çabaya rağmen Bilgiç'e yeterli destek çıkmazsa AP'nin ne yapacağını da sorgulandığı haberde, AP'lilerin, *"Bir savaşa girdik. Savaşa kaybedilmek için girilmez"* düşüncesinde oldukları yazılmıştır.

Milliyet

Demirel: *"AP, Bu Hafta Ağırlığını Koyacak"*⁵¹⁵ haberiyle çıkan gazete, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ile yaptığı görüşmeyi haberleştirmiştir. Görüşme sonrası gazetecilerin sorularını yanıtlayan Demirel: *"Partili parlamenterlerimizin Bilgiç'e destek vermesi için rica da bulundum. Ricada bulunmaya devam edeceğim. MHP'den Bilgiç'e destek vermelerini istedim. Erbakan ile de görüşüp destek vermeleri için rica da bulunacağım. Bu hafta AP olarak cumhurbaşkanlığı seçimine ağırlığımızı koyacağız."*⁵¹⁶ demiştir. Gazetecilerin CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile de görüşme yapacak mısınız? Sorusuna Demirel: *"Henüz çok erken. İleriyi görme şansımız yok."* cevabını vermiştir.

Görüşme sonrası açıklama yapan MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş: *"Demirel, bize desteklerimiz için teşekkür etti. Bu desteğin devamını istedi. MHP, AP içinden bir cumhurbaşkanı çıkmasını istiyor ve AP'ye destek vermeye devam edeceğiz."*⁵¹⁷ demiştir.

⁵¹³ Hürriyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.9.

⁵¹⁴ Hürriyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.9.

⁵¹⁵ Milliyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.1.

⁵¹⁶ Milliyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.7.

⁵¹⁷ Milliyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.7.

Batur, “Erbakan ile görüşmem olumlu geçti” haberini yapan gazete, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ile CHP adayı Muhsin Batur arasında gerçekleşen ziyareti haberleştirmiştir. MSP ile CHP arasında temasların arttığını yazan gazete, basından gizli yapılan ancak gün yüzüne çıkmasıyla beraber Muhsin Batur’un açıklamalarına yer vermiştir. Görüşme hakkında Batur: “Adaylığım açıklandıktan sonra Erbakan’ı ziyaret edip destek istemiştim. Bu defa Erbakan ve partililer iade-i ziyarette bulundular. Olumlu bir görüşme oldu. Sonuçlarını oylamalarda göreceğiz.”⁵¹⁸ açıklamasını yapmıştır.

2.1.29. 134. Birleşim

51, 52 ve 53. Tur

29.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 34. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 51. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 51’inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 51’inci tur oylamaya 584 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.29.’da gösterilmiştir.⁵¹⁹

Tablo 2. 29. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 51. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	264
Sadettin Bilgiç	246
Çeşitli Oylar	19
Boş	55

Yapılan 51’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 52’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 52’nci tur oylamasına 560 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.30.’da gösterilmiştir.⁵²⁰

⁵¹⁸ Milliyet Gazetesi, 29 Nisan 1980, s.7.

⁵¹⁹ TBMMTD ,34’üncü Birleşim, 29.04.1980, s.358-359.

⁵²⁰ TBMMTD ,34’üncü Birleşim, 29.04.1980, s.360.

Tablo 2. 30. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 52. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	253
Sadettin Bilgiç	234
Çeşitli Oylar	5
Geçersiz Oylar	17
Boş	51

Yapılan 45’nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 53’üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 53’üncü tur oylamasına 188 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 30.04.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵²¹

2.1.29.1. Basına Yansıması

Tercüman

“AP ve CHP Turlara Bütün Üyelerin Katılmasını İstedi” manşet haberi ile çıkan gazete, Demirel ve Ecevit’in kendi partililerine turlara katılmaları yönündeki çağrılarını paylaşmıştır. AP genel idare kurulunda konuşan Demirel: “*Parti adayımıza sahip çıkalım. Birlik içinde hareket etmeli ve adayımızı desteklemeliyiz. Kurul üyeleri olarak hepimiz birbirimizi ikna etmeli ve Bilgiç’e oy vermeliyiz. Oylamalara katılması için partili parlamenterlere mektup yazdım. Buna rağmen oylamalara katılım sağlamayan arkadaşlarımız hakkında genel idare kurulu gerekli müeyyideleri uygulayacaktır.*”⁵²² demiştir.

CHP’deki gelişmeler hakkında da bilgi veren gazete, Bülent Ecevit’in partililerden, Seçimin bir an önce sonuçlanması için tam kadro olarak meclisteki turlara katılmasını istediğini yazmıştır. Parti grubunda konuşan Ecevit, Demirel ile Türkeş’in görüşmesini eleştirerek: “*Demirel, Cumhurbaşkanını liderler değil meclis*

⁵²¹ TBMMTD ,34’üncü Birleşim, 29.04.1980, s.361.

⁵²² Tercüman Gazetesi,30 Nisan 1980, s.10.

*seçecek diyordu. Şimdi liderlerle görüşmeye başlamış. Cepheci bir formülle cumhurbaşkanını seçmeye çalışıyorlar.”*⁵²³ demiştir.

2.1.30. 35. Birleşim

54, 55 ve 56. Tur

30.04.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 35. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 54. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 54’üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 54’üncü tur oylamaya 578 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.31.’de gösterilmiştir.⁵²⁴

Tablo 2. 31. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 54. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	250
Muhsin Batur	240
Hayrettin Erkmen	14
Çeşitli Oylar	10
Geçersiz Oylar	10
Boş	54

Yapılan 54’üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 55’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 55’inci tur oylamasına 544 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.32.’de gösterilmiştir.⁵²⁵

⁵²³ Tercüman Gazetesi,30 Nisan 1980, s.10.

⁵²⁴ TBMMTD ,35’inci Birleşim,30.04.1980, s.364-365.

⁵²⁵ TBMMTD ,35’inci Birleşim,30.04.1980, s.366.

Tablo 2. 32. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 55. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	237
Sadettin Bilgiç	237
Hayrettin Erkmen	14
Çeşitli Oylar	8
Geçersiz Oylar	3
Boş	45

Yapılan 55'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 56'ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 56'ncı tur oylamasına 139 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 01.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵²⁶

2.1.30.1. Basına Yansıması

Tercüman

“Demirel, Erbakan’dan Bilgiç İçin Destek İstedi”⁵²⁷ haberiyle gazete, Başbakan Süleyman Demirel’in MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ı ziyaretini ve ziyarette görüşülenleri okuyucusuna aktarmıştır. 45 dakika sürdüğü aktarılan görüşmede, Erbakan’ın Demirel’e yönelik olarak “Öncelikle AP’lilerin Bilgiç’e oy vermesini sağlayın.” dediği yazılmıştır. Görüşme sonrasında dağıtılan kadayıf sırasında ise Erbakan’ın: “Bilgiç’in payını ayırın. Onun düğün merasimi için toplandık.”⁵²⁸ sözleri haberde yer almıştır.

Görüşme sonrasında açıklama yapan MSP lideri Erbakan: “Sayın Başbakan Bilgiç için destek istedi. Biz kendisini destekliyoruz. Oylarının az çıkmasının sebebi AP’lilerin ona destek vermemesidir. AP dışında Bilgiç’e çok ciddi destek veriliyor. 50- 100 arası AP’li Bilgiç’e oy vermeyip boş oy atıyor. Bilgiç’e AP’liler oy verse 300

⁵²⁶ TBMMTD ,35’inci Birleşim,30.04.1980, s.366.

⁵²⁷ Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, Manşet.

⁵²⁸ Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, s.1.

civarı oyu olur. Kantar ortada. Sayın Demirel başka aday çıkarmayacaklarını söyledi. Ancak bu iş böyle gitmez. AP'nin bir an önce kendisini toparlaması lazım. Bu işin uzamasına kimsenin tahammülü kalmamıştır."⁵²⁹ demiştir.

İki liderin görüşmesinden sonra tatlı yenildiğini yazan gazete, ikram sırasında Demirel: *"Hoca kilomuzun eksildiğini görmüş bize tatlı ikram etti. Bilgiç'in seçilmesi için çalışmalarımız devam ediyor. Bilgiç dışında başka AP'li bir aday gündemimizde yok."*⁵³⁰ demiştir.

"Batur: Adaylığımı geri almamı grup takdir eder" haberiyle CHP adayı Muhsin Batur'un açıklamalarına yer veren gazete, Batur'un: *"Beni CHP grubu aday gösterdi. Adaylıktan çekilme hususu grubun bileceği iştir. Takdir CHP grubundadır."*⁵³¹ sözlerine yer vermiştir.

*"Bilgiç Batur'u Geçti"*⁵³² haberiyle gazete, 54. Tur oylamada ilk defa Bilgiç'in Batur'dan fazla oy aldığını yazmıştır. Hatırlanacağı üzere bu oylamada Sadettin Bilgiç 250, Muhsin Batur 240 oy almıştır.

2.1.31. 36. Birleşim

57 ve 58. Tur

01.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 36. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 57. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 57'nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 57'nci tur oylamaya 534 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.33.'te gösterilmiştir.⁵³³

⁵²⁹ Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, s.10.

⁵³⁰ Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, s.10.

⁵³¹ Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, s.10.

⁵³² Tercüman Gazetesi, 1 Mayıs 1980, s.10.

⁵³³ TBMMTD ,36'ncı Birleşim,01.05.1980, s.368-369.

Tablo 2. 33. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 57. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	242
Sadettin Bilgiç	236
Çeşitli Oylar	14
Geçersiz Oylar	5
Boş	37

Yapılan 57’nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 58’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 58’inci tur oylamasına 286 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 02.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵³⁴

2.1.31.1. Basına Yansıması

Bugün

“Cumhurbaşkanlığı Seçimi Meclis Gündemini Tıkadı”⁵³⁵ haberiyle mecliste bitmek bilmeyen turlar ve gündem hakkında haber yapan gazete, artan hayat pahalılığı, yüksek enflasyon gibi sorunların mecliste yapılan cumhurbaşkanlığı seçim turları nedeniyle gündeme gelemediğini yazmıştır.

23 Mart’tan itibaren devam eden ve 58. tura gelen oylamalardan bir sonuç alınamadığını yazan gazete, TBMM’nin 1 günlük çalışmasının ortalama 3 milyon olduğunu, 40 günlük seçim turlarının maliyetinin 120 milyona dayandığını ve kısa sürede de seçimin bitmeyeceğinin anlaşıldığını yazmıştır.⁵³⁶

Tercüman

“Erbakan: Cumhurbaşkanının Bu Hafta Seçilmesi İçin Elimizden Geleni Yapacağız” haberiyle MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın sözlerini haberleştiren gazete, MSP tarafından düzenlenen bir etkinlikte Erbakan’ın: “*Milli*

⁵³⁴ TBMMTD ,36’ncı Birleşim,01.05.1980, s.369.

⁵³⁵ Bugün Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.1.

⁵³⁶ Bugün Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.1.

2.1.32. 37. Birleşim

59 ve 60. Tur

02.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 37. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 59. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 59'uncu tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 59'uncu tur oylamaya 347 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.34.'te gösterilmiştir.⁵⁴¹

Tablo 2. 34. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 59. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	255
Sadettin Bilgiç	56
Çeşitli Oylar	4
Geçersiz Oylar	3
Boş	29

Yapılan 59'uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 60'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 60'uncu tur oylamasına 188 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 05.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁴²

2.1.32.1. Basına Yansıması

Hürriyet

“MHP, AP'nin Adayını Değiştirmesini İstedi” haberini yapan gazete, MHP Grup Başkanvekilleri İhsan Kabadayı ve Faruk Demirtola'nın demecine yer vermiştir. Mecliste 40 gündür süren nafile turlardan sonuç alınamadığını yazan gazete, MHP

⁵⁴¹ TBMMTD, 37'nci Birleşim, 02.05.1980, s.373.

⁵⁴² TBMMTD, 37'nci Birleşim, 02.05.1980, s.374.

Grup Başkanvekillerinin: “MHP mevcut kadrosuyla Bilgiç’i destekledi. AP kendi içindeki sıkıntılardan dolayı bir türlü Bilgiç’e tam kadro oy vermiyor. İç ve dış tehditlerin arttığı bir dönemde bu hususun bir an önce çözülmesi gerekiyor. AP, bu işin üzerine eğilmeli ve ciddi tedbirleri alarak adayını da gözden geçirmelidir.”⁵⁴³sözlerine yer vermiştir.

Mecliste yapılan oylamalar hakkında da bilgi veren gazete, AP’li parlamenterlerin büyük çoğunluğunun TBMM’de dünkü oturumuna katılmadığını yazmıştır. AP’li yöneticilerin çok sayıda parlamenterin olmadığını görünce, mevcut olanları da salona sokmayarak çoğunluk olmasını engellemeye çalıştığını yazan gazete, tüm bu çabalara rağmen mecliste çoğunluğun sağlanarak oylama yapıldığını yazmıştır.⁵⁴⁴

CHP’de yaşananlar hakkında da bilgi veren gazete, Bülent Ecevit’in parti grubundan, Batur’a oy vermeye devam etmelerini istediğini yazmıştır. Ecevit: “Tüm partililerimizin eksiksiz olarak Batur’a oy vermesini istiyoruz.”⁵⁴⁵ demiştir.

Günaydın

“Cumhurbaşkanı Seçiminden Sonra MSP Bazı Bakanlıklara Talip Olacak”⁵⁴⁶haberini yapan gazete, bir buçuk aydır mecliste nafile turların devam ettiğini ve cumhurbaşkanının seçilemediğini yazmıştır. MSP’nin yeni bir hükümet oluşturulmasını istediğini yazan gazete, MSP’nin AP’yi artık desteklemeyi bırakacağını ve yeni bir hükümet kurulmasını istediğini yazmıştır.

Milliyet

“AP’liler 59. Tura Katılmayınca Bilgiç’e 56, Batur’a 255 Oy Çıktı” haberini yapan gazete, AP’li çoğu parlamenterin katılmadığı oylamanın sonuç ve yankılarını paylaşmıştır. 59. Tur oylama öncesi mecliste çoğunluk ile ilgili tartışma yaşandığını yazan gazete, AP’li birçok parlamenterin oylamadan önce salonda ayrıldığını yazmıştır. Oylama sonrasında ise AP adayı Sadettin Bilgiç: “Arkadaşlarımız salonda bulunan kişi sayısının az olduğunu görünce dışarı çıktılar. Bana verilen 56 oy içinde

⁵⁴³ Hürriyet Gazetesi,3 Mayıs 1980, s.9.

⁵⁴⁴ Hürriyet Gazetesi,3 Mayıs 1980, s.9.

⁵⁴⁵ Hürriyet Gazetesi,3 Mayıs 1980, s.9.

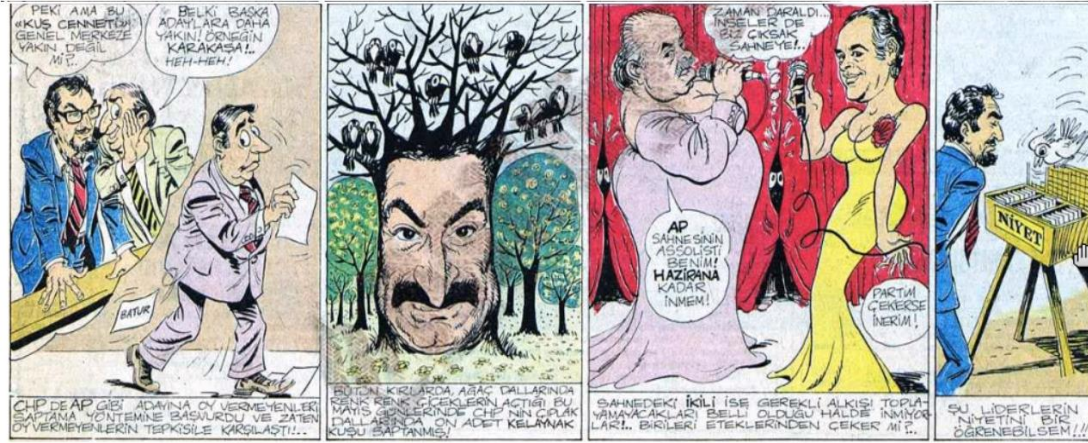
⁵⁴⁶ Günaydın Gazetesi,4 Mayıs 1980, s.1.

partimizden oy yoktur. Özellikle MSP’liler bizim grubun oy vermediğini görünce bana destek veriyorlar algısı oluşturmak için oy verdiler. Bugüne kadar yapılan oylamalarda gerçekten oy verselerdi çoktan 300’ü geçerdim.”⁵⁴⁷ açıklamasını yapmıştır.

Bilgiç’in açıklamalarına karşın MSP Grup Başkanvekili Hasan Aksay: “Biz sürekli olarak Bilgiç’e oy verdik. Bilgiç kendi partisinden sürekli fire alıyor.”⁵⁴⁸ açıklamasını yapmıştır.

MHP Grup Başkanvekili Faruk Demirtola süreç hakkında: “AP bir an önce süreci ciddiye almalıdır. MHP olarak Bilgiç’i destekliyoruz. Ancak AP kendi içinde tam olarak adayını desteklemiyor. Ülke içindeki düzenin de sağlanması için bir an önce süreç tamamlanmalıdır.”⁵⁴⁹ demiştir.

Gazete seçimlerle ilgili Resim 2.13’deki karikatürü paylaşmıştır.⁵⁵⁰

Resim 2. 13. Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1980

Gazetelerin cumhurbaşkanlığı seçime yönelik haberleri, Mayıs’ın ilk haftasından itibaren azalmaya başlamıştır. Gazeteler, mayıs ayına girilmesiyle ülkedeki artan enflasyon, anarşi, sıkıyönetim, gensoru haberlerine daha fazla yer vermeye başlamış ve meclisteki turlar hakkında umut iyice azalmıştır. Nitekim gazeteler, turlar hakkında haftada bir gün genel bir değerlendirme yapmış ve meclisteki görüşmeler hakkında kısaca bilgi vermiştir.

⁵⁴⁷ Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁴⁸ Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁴⁹ Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁵⁰ Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1980, s.1.

2.1.33. 38. Birleşim

05.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 38. Birleşim açılmıştır. İsim yoklaması yapılmış; ancak salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 06.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁵¹

2.1.33. 1. Basına Yansıması

Milliyet

*“AP’liler Gelmediği İçin Cumhurbaşkanı Seçimi Turlarına Devam Edilmedi”*⁵⁵² haberini yapan gazete, AP’li vekillerin meclis oturumu başlamadan hemen önce salondan ayrılarak çoğunluğun sağlanmasını engellediğini yazmıştır. Çoğunluk sağlanamamasından sonra basına demeç veren MSP grup sözcüsü Şener Battal: *“AP’nin boykotunu anlamlandıramıyoruz. Orta Doğu’nun savaş ikliminde olduğu, ülkede anarşinin arttığı, ekonomik buhranın olduğu bir dönemde meclisi çalıştırmamak için toplantılara katılamamayı hayretle karşılıyoruz.”*⁵⁵³ açıklamasını yapmıştır.

Mecliste yaşanan gelişmelerden sonra CHP bir bildiri yayınlarak AP’yi eleştirmiştir. Bildiride, *“Cumhurbaşkanı seçimimi engelleyen iktidara iktidar denilmez. Diyalogdan kaçan, sorunları öteleyen bir iktidar Türkiye’nin en büyük sorunudur. CHP her şeye rağmen bu oyunu bozan taraf olacaktır.”*⁵⁵⁴ İfadeleri yer almıştır.

Hürriyet

“CHP Batur İçin Yüklenme Kararı Aldı” manşet haberiyle çıkan gazete, AP adayı Sadettin Bilgiç’in bu hafta adaylıktan çekilmesinin beklendiğini, Bilgiç çekilirse CHP’nin son bir kez yüklenerek Batur’a destek olacağını yazmıştır. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in partililerden bu hafta mecliste olmalarını istediğini yazan

⁵⁵¹ TBMMTD, 38’inci Birleşim, 05.05.1980, s.377.

⁵⁵² Milliyet Gazetesi, 6 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁵³ Milliyet Gazetesi, 6 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁵⁴ Milliyet Gazetesi, 6 Mayıs 1980, s.7.

gazete, CHP'nin Batur'a son bir destek daha vererek seçim sürecini bitirmeyi planladığını yazmıştır.⁵⁵⁵

Mecliste şimdiye kadar 60 tur oylama yapıldığını yazan gazete, yapılan 60 tur oylamanın 27'sinde çoğunluk olmadığı için isme dayalı tasnif yapılmadığını okuyucusuna hatırlatmıştır. TBMM'nin hiçbir oylamaya tam kadro katılmadığını yazan gazete, 630 üyenin olduğu mecliste en kalabalık oylamanın 29 Nisan'da yapılan 51. Tur oylamada 584 üye ile sağlandığını yazmıştır.⁵⁵⁶

CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu'nun cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında söylediklerine de yer veren gazete, Feyzioğlu: *"Sayıları fazla olan partiler seçim sürecini ciddiye almıyorlar. Anarşi ve hayat pahalılığı artıyor. Bu ciddiyetsiz seçim süreci artık nihayete erdirilmelidir."*⁵⁵⁷ demiştir.

AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün'ün açıklamalarına da yer veren gazete, Aygün'ün: *"Bu hafta seçim sürecinde bir duraksama, durgunluk olacak. Bu durgunluk yeni gelişmelere sebep olacaktır. Partiler arası diyaloglar yaşanabilir. Mesele liderlerin konuşması ile çözülecek bir boyutta değildir. Siyasi partiler samimi ve içten olurlarsa sorun çözülecektir."*⁵⁵⁸ sözlerine yer vermiştir.

Bugün

"DP Kongresinde AP'ye Katılma Kavgası Çıktı" haberini yapan gazete, hafta içinde AP ve DP arasında bir yakınlaşma olduğunu, bazı partililerin desteklediği bazılarının da karşı olduğu bu yakınlaşmanın parti içinde gergin bir ortam oluşturduğunu ve Faruk Sükan yanlıları ile Ferruh Bozbeyli yanlıları arasında kavga çıktığını yazmıştır.⁵⁵⁹

Devrim

"Bir Gerçek Ortaya Çıkıyor" manşet haberi ile cumhurbaşkanlığı seçim süreci hakkında bilgi veren gazete, AP'nin seçimi geciktirmesinin nedenlerini şöyle açıklamıştır. Gazete, Demokrat Parti'nin yakın zamanda AP'ye katılacağını böylelikle kontenjan senatörlerin AP saflarından çıkacağını yazmıştır. Cumhurbaşkanı Vekili

⁵⁵⁵ Hürriyet Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁵⁶ Hürriyet Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁵⁷ Hürriyet Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.9.

⁵⁵⁸ Hürriyet Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.9.

⁵⁵⁹ Bugün Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.5.

İhsan Sabri Çağlayangil tarafından seçilecek olan senatörlerin AP yanlısı olarak seçileceğini yazan gazete, yeni AP adayının da kontenjan senatörü olarak seçilecek olan eski DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli olacağını yazmıştır. ⁵⁶⁰AP'nin bu durumdan dolayı süreci yavaşlattığı haberde yer almıştır.

2.1.34. 39. Birleşim

61 ve 62. Tur

06.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 39. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 61. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 61'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 61'inci tur oylamaya 460 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.35.'te gösterilmiştir. ⁵⁶¹

Tablo 2. 35. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 61. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	281
Sadettin Bilgiç	115
Çeşitli Oylar	10
Geçersiz Oylar	9
Boş	45

Yapılan 61'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 62'nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 62'nci tur oylamasına 261 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 07.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ⁵⁶²

⁵⁶⁰ Devrim Gazetesi, 5 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁶¹ TBMMTD ,39'uncu Birleşim,06.05.1980, s.381.

⁵⁶² TBMMTD ,39'uncu Birleşim,06.05.1980, s.382.

2.1.34.1. Basına Yansıması

Milliyet

Ecevit: “Cumhurbaşkanı Seçimini Engelleyenlere Türk Ulusu Ceza Verecek”⁵⁶³ haberini yapan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in CHP ortak grup toplantısındaki sözlerini ön plana çıkarmıştır. Ecevit: “Demirel ve AP seçim sürecini öteleyerek başka amaçlara hizmet ediyor. AP TBMM’yi protesto ederek oturumlara katılmıyor. Devlet başkanını seçtirmemek demokrasimize bir darbedir. Birçok AP’linin de bu durumdan rahatsız olduğuna inanıyorum. AP’nin bu tutumunu, Türk Ulusu demokratik yollardan cezalandıracaktır.”⁵⁶⁴ demiştir.

“Bir grup AP’li turlara geçilince oturumu terk etti” haberini de yapan gazete, AP’li bazı parlamenterlerin cumhurbaşkanlığı oylamasına geçilince oturumdan ayrıldığını yazmıştır. AP’li parlamenterlerin oylama sırasında ayrılmaları konusunda, MHP sözcüsü Faruk Demirtola: “MHP olarak tam kadro AP adayına destek veriyoruz. AP ise kendi adayına sahip çıkmıyor. Oturuma katılmıyorlar. AP’liler artık bir araya gelip adaylarını desteklemelidir.”⁵⁶⁵ demiştir.

“AP’de, dolaylı yoldan Bilgiç’in adaylıktan çekilmesi istendi”⁵⁶⁶ haberi yapan gazete, AP başkanlık divanında yaşanan gelişmeleri yazmıştır. Gazete haberin ayrıntısında, başkanlık divanında Bilgiç’e yeterince destek verilmesine rağmen bir kilitlenme olduğu ve başka bir aday çıkarmanın da tartışıldığını yazmıştır.

2.1.35. 40. Birleşim

63 ve 64. Tur

07.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüpoğlu başkanlığında 40. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 63. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 63’üncü tur oylaması yapılmıştır.

⁵⁶³ Milliyet Gazetesi, 7 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁶⁴ Milliyet Gazetesi, 7 Mayıs 1980, s.6.

⁵⁶⁵ Milliyet Gazetesi, 7 Mayıs 1980, s.6.

⁵⁶⁶ Milliyet Gazetesi, 7 Mayıs 1980, s.6.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 63'üncü tur oylamaya 410 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.36.'da gösterilmiştir.⁵⁶⁷

Tablo 2. 36. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 63. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	245
Sadettin Bilgiç	113
Çeşitli Oylar	7
Geçersiz Oylar	5
Boş	40

Yapılan 63'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 64'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 64'üncü tur oylamasına 127 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 08.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁶⁸

2.1.36. 41. Birleşim

65 ve 66. Tur

08.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüpoğlu başkanlığında 41. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 65. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 65'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 65'inci tur oylamaya 347 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.37'de gösterilmiştir.⁵⁶⁹

⁵⁶⁷ TBMMTD, 40'inci Birleşim (07.05.1980), s.384.

⁵⁶⁸ TBMMTD, 40'inci Birleşim (07.05.1980), s.385.

⁵⁶⁹ TBMMTD ,41'inci Birleşim,08.05.1980, s.394-395.

Tablo 2. 37. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 65. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	207
Sadettin Bilgiç	99
Çeşitli Oylar	4
Geçersiz Oylar	4
Boş	33

Yapılan 65’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 66’ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 66’ncı tur oylamasına 101 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 09.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁷⁰

2.1.36.1. Basına Yansıması

Günaydın

“AP’nin Cumhurbaşkanını Seçmeye Şimdilik Niyeti Yok”⁵⁷¹ haberiyle gazete, AP’nin siyasi hesaplar yaparak cumhurbaşkanlığı seçim sürecini uzattığını yazmıştır. AP’nin yaptığı hesabı da paylaşan gazete, parlamento aritmetiğinin Bilgiç’in seçilmesini imkânsız kıldığını ve bu aritmetik değişmediği süreci Bilgiç’in seçilemeyeceğinin bilindiğini yazmıştır. Durum böyle olunca AP’li Çağlayangil’in köşkte oturmaya devam etmesinin diğer ihtimallerden daha iyi olduğu AP kurmaylarınca hesaplanmıştır. Cumhurbaşkanlığı turlarını kilitli tutarak erken genel seçime gitmek ve AP lehine meclis aritmetiğini çevirmeye çalışıp yeni mecliste AP yanlısı bir cumhurbaşkanı seçmenin daha kolay olacağının hesaplandığı haberde yer almıştır.

AP Grup Başkanvekili Oğuz Aygün’ün açıklamalarına da yer veren gazete, Aygün’ün: “Cumhurbaşkanını şimdi seçilse ne olacak? Seçim gecikiyor diye kopan bir şey yok. Partili parlamenterlerimizin oylamalara katılıp katılmamaları kendi

⁵⁷⁰ TBMMTD ,41’inci Birleşim,08.05.1980, s.396.

⁵⁷¹ Günaydın Gazetesi, 8 Mayıs 1980, s.2.

bilecekleri iştir. Bu anayasaya göre zorla aday çıkarmak da zorla aday seçtirmek de mümkün değildir. Tüm yolları deneceğiz. Eğer hiçbir şey olmuyorsa millet nihai kararı verecektir.”⁵⁷² açıklamasını paylaşmıştır.

2.1.37. 42. Birleşim

09.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 42. Birleşim açılmıştır. İsim yoklaması yapılmış; ancak salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 12.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁷³

2.1.37.1. Basına Yansıması

Milliyet

Demirel: *“Başkanlık Seçiminde Biz Daha Yüzlerce Tur Atarız”*⁵⁷⁴ manşetini atan gazete, Başbakan Demirel’in, İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptığı haftalık görüşme sonrası basına yaptığı açıklamayı paylaşmıştır. Başbakan Süleyman Demirel: *“CHP vekâleten cumhurbaşkanlığı görevini yürüten İhsan Sabri Çağlayangil’in Çankaya’yı işgal ettiğini söylüyor. Meclis cumhurbaşkanını seçemiyorsa bu Çağlayangil’in suçu değildir. Yunanistan’da yasa koyucular 3. Turda Başkan seçilmezse genel seçime gidilir diye madde koymuşlar. Bizde böyle bir şey yok bu gidişle yüzlerce tur daha atarız.”*⁵⁷⁵ demiştir.

*“Başkanlık seçimi için AP ve CHP’de yeni girişimler başladı”*⁵⁷⁶ haberini yapan gazete, AP ve CHP’nin cumhurbaşkanlığı seçiminde bu hafta yeni girişimlere başlayacağını yazmıştır. Gazete, Başbakan Demirel’in AP genel idare kurulundan Bilgiç’e oy verilmesi için yardım istediğini yazmıştır. Gazete, AP’nin bu hafta Bilgiç’e son bir kez daha yükleneceği ve oyların artmaması durumunda Bilgiç’in adaylıktan çekilebileceği eğer Bilgiç çekilirse Bilgiç kanadından yeni bir adayın çıkarılmasının beklendiğini yazmıştır. Bilgiç’i destekleyenlerden birisinin yeni aday olarak

⁵⁷² Günaydın Gazetesi, 8 Mayıs 1980, s.2.

⁵⁷³ TBMMTD ,42’nci Birleşim,09.05.1980, s.398.

⁵⁷⁴ Milliyet Gazetesi, 10 Mayıs 1980, Manşet.

⁵⁷⁵ Milliyet Gazetesi, 10 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁷⁶ Milliyet Gazetesi, 12 Mayıs 1980, s.1.

gösterilmemesi halinde AP'nin daha da karışacağı, bu sebeple bu kanattan birisinin yeni aday olmasının beklendiği gazete haberinde yer almıştır.

Türkeş: “Parlamento kitlendi, erken seçime gidilsin” haberini de yapan gazete, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in: *“Cumhurbaşkanı seçilememektedir. Kanunlar görüşülemiyor ve yapılamıyor. Meclis kitlenmiştir. Milletimizin beklentileri karşılanmıyor. Bu işin çözümü seçime gitmektir.”*⁵⁷⁷ açıklamasını paylaşmıştır.

2.1.38. 43. Birleşim

67 ve 68. Tur

12.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 43. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 67. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 67'nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 67'nci tur oylamaya 448 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.38.'de gösterilmiştir.⁵⁷⁸

Tablo 2. 38. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 67. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	214
Sadettin Bilgiç	176
Çeşitli Oylar	7
Geçersiz Oylar	15
Boş	36

Yapılan 67'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 68'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 68'inci tur oylamasına 163 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 13.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁷⁹

⁵⁷⁷ Milliyet Gazetesi, 12 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁷⁸ TBMMTD ,43'üncü Birleşim,12.05.1980, s.400-401.

⁵⁷⁹ TBMMTD ,43'üncü Birleşim,12.05.1980, s.402.

2.1.38.1. Basına Yansıması

Milliyet

Demirel: “Başkan Seçimi Çabuk Olsun Demek, 7 Sene Sürecek Sıkıntılara Talip Olmak Demektir.”⁵⁸⁰ haberini yapan gazete, Başbakan Demirel’in AP ortak grubundaki sözlerini ön plana çıkarmıştır. AP ortak grubunda konuşma yapan Demirel: “Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda uyguladığımız strateji doğrudur. Hemen cumhurbaşkanını seçelim demek, 7 sene sürecek sıkıntılara talip olmaktır. En iyisi bir an önce olsun ama en iyisi olsun demektir.”⁵⁸¹ demiştir.

CHP ortak grubunda konuşan Bülent Ecevit’in: “Demokratik yollarla Muhsin Batur’u aday gösterdik. Desteklemeye devam edeceğiz. Batur’un grup içinde tepki alması halinde yeni adayı yine demokratik yollarla saptayacağız.”⁵⁸² açıklamaları gazete haberinde yer almıştır.

Mecliste yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, 67 ve 68. Tur oylamalarından da sonuç alınamadığını okuyucusuna aktarmıştır.

2.1.39. 44. Birleşim

69, 70 ve 71. Tur

13.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 44. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 69. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 69’uncu tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 69’uncu tur oylamaya 546 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁵⁸³

⁵⁸⁰ Milliyet Gazetesi, 13 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁸¹ Milliyet Gazetesi, 13 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁸² Milliyet Gazetesi, 13 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁸³ TBMMTD, 44’üncü Birleşim, 13.05.1980, s.403-404.

Tablo 2. 39. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 69. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	273
Sadettin Bilgiç	214
Çeşitli Oylar	6
Geçersiz Oylar	11
Boş	42

Yapılan 69’uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 70’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 70’inci tur oylamasına 484 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁵⁸⁴

Tablo 2. 40. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 70. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	274
Sadettin Bilgiç	165
Çeşitli Oylar	4
Geçersiz Oylar	5
Boş	36

Yapılan 70’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 71’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 71’inci tur oylamasına 86 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 14.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁸⁵

⁵⁸⁴ TBMMTD, 44’üncü Birleşim,13.05.1980, s.406.

⁵⁸⁵ TBMMTD, 44’üncü Birleşim,13.05.1980, s.407.

2.1.39.1. Basına Yansıması

Milliyet

Erbakan: “AP Milleti Oyalyor”⁵⁸⁶haberini yapan gazete, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın mecliste yaptığı basın toplantısını haberleştirmiştir. Erbakan: “50 gündür cumhurbaşkanını seçmeye çalışıyoruz. AP’nin tavrı milletimizi üzmemektedir. AP ve CHP parti içlerindeki birlikteliği sağlamalı ve adaylarını desteklemelidir. Bu iki parti dışında 100 kadar oy bulunmaktadır. Herkes üzerine düşüne yapmalı ve artık cumhurbaşkanını seçmeliyiz. Biz gurup olarak üzerimize düşeni yaptık yapıyoruz. AP milleti oyalamayı bırakmalı ve erken seçim istiyorsa tüm grubundan imzaları alıp meclise getirmelidir.”⁵⁸⁷ demiştir.

2.1.40. 45. Birleşim

72 ve 73. Tur

14.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı yıldırım başkanlığında 45. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 72. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 72’nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 72’nci tur oylamaya 560 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir. ⁵⁸⁸

Tablo 2. 41. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 72. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	275
Sadettin Bilgiç	228
Çeşitli Oylar	9
Geçersiz Oylar	6
Boş	42

⁵⁸⁶ Milliyet Gazetesi, 14 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁸⁷ Milliyet Gazetesi, 14 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁸⁸ TBMMTD ,45’inci Birleşim, 14.05.1980, s.410-411.

Yapılan 72'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 73'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 73'üncü tur oylamasına 226 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 15.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁸⁹

2.1.40.1. Basına Yansıması

Milliyet

Demirel: *“Devletin Rastgele Ellere Geçmesine Sebep Olamayız”*⁵⁹⁰ sözlerini paylaşan gazete, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in: *“Cumhurbaşkanı seçimi için tüm partiler bir araya gelmeli”* sözlerine karşı, Demirel'in değerlendirmesini haberleştirmiştir. Partisinin ortak grubunda konuşan Başbakan Demirel: *“Genelkurmay Başkanı'nın beyanatını farklı yerlere çekmek son derece yanlıştır. Mesele parlamento içinde çözülecektir. Bunun için çabamız devam ediyor. Kim olursa olsun birisini seçelim demek yanlıştır. TBMM'yi yok saymaktır. Devletin rastgele ellere geçmesine sebep olamayız. Dışardan gelen baskı ve propagandalara boyun eğmeyeceğiz.”* açıklamasını yapmıştır.

Grup toplantısının ardından basına açıklama yapan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit: *“Genelkurmay Başkanı'nın açıklamalarını partililerimizle görüştük. Konu hakkında bugün açıklama yapmayacağım.”*⁵⁹¹ demiştir.

Genelkurmay Başkanı'nın açıklamalarına karşın, MHP grubu adına açıklama yapan Grup Başkanvekili İhsan Kabadayı: *“Demokratik rejimlerde hiçbir zorlama ve müdahale kabul edilemez. Bazı işler geç işler, ağır işler ama rayını bulur. Gecikmeler en doğrusunu bulmak içindir. Yüce Meclis görevinin başındadır. Gereğini yapmak meclisin işidir.”*⁵⁹² demiştir.

⁵⁸⁹ TBMMTD ,45'inci Birleşim,14.05.1980, s.412.

⁵⁹⁰ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁹¹ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁹² Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.7.

MSP grubu adına açıklama yapan Şener Battal: “Genelkurmay Başkanı Türk halkının gönlünden geçenleri söylemiştir. Sözlerinin altında başka şeyler aramak yanlıştır.”⁵⁹³ demiştir.

“72. Turda Batur 275, Bilgiç 228 oy aldı” haberi ile gazete, mecliste yapılan turlar ve kulisler hakkında bilgi vermiştir. CHP’de Muhsin Batur’un adaylıktan çekilmeye hazırlandığını yazan gazete, Batur adaylıktan çekilirse CHP’nin yeni cumhurbaşkanı adayının Meclis Başkanı Cahit Karakaş olacağı yazmıştır.⁵⁹⁴

Gazete Genelkurmay Başkanı Kenan Evren’in sözlerine atfen Resim 2.14’deki karikatürü paylaşmıştır.⁵⁹⁵

Resim 2. 14. Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs1980

2.1.41. 46. Birleşim

74 ve 75. Tur

15.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 46. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 74. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 74’üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 74’üncü tur oylamaya 469 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir. ⁵⁹⁶

⁵⁹³ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁹⁴ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.7.

⁵⁹⁵ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.1.

⁵⁹⁶ TBMMTD ,46’ncı Birleşim,15.05.1980, s.414-415.

Tablo 2. 42. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 74. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	203
Muhsin Batur	136
Çeşitli Oylar	13
Geçersiz Oylar	2
Boş	115

Yapılan 74'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 75'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 75'inci tur oylamasına 131 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 16.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁵⁹⁷

2.1.41.1. Basına Yansıması

Milliyet

“Batur Adaylıktan Çekildi”⁵⁹⁸ manşet haberi ile çıkan gazete, CHP Senatörü Muhsin Batur’un Cumhurbaşkanı adaylığından çekildiğini yazmıştır. Parti grup toplantısının ardından basına açıklama yapan Muhsin Batur: “CHP içinden cumhurbaşkanı çıkarmak mümkündü. Ancak bu gerçekleşmedi. Konu artık yeni bir aşamaya geldi. Diyalog. Ancak bu diyalog kısmına başka bir bakış Genelkurmay Başkanı tarafından getirildi. Demokratik düzenlerde parlamenterlerin yapamadığı işleri 27 Mayıs ve 12 Mart’ta olduğu gibi meclise dışardan telkin ve müdahaleler gelebiliyor. Genelkurmay Başkanı ile tanışırız. Sözlerine üzüldüğüm yerler oldu. Elbette cumhurbaşkanı seçilecektir. Bu demokratik mi olacaktır? Yoksa önceki seçimler gibi kendimizi demokratik seçim oluyor diye mi kandıracağız? Adaylıktan çekilirken bana destek olan parlamenterlere teşekkür ederim.”⁵⁹⁹ açıklamasıyla

⁵⁹⁷ TBMMTD ,46’ncı Birleşim,15.05.1980, s.416.

⁵⁹⁸ Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs 1980, Manşet.

⁵⁹⁹ Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs 1980, s.7.

adaylıktan çekildiğini açıklamıştır. Gazete, CHP grubunun Batur'un çekilmesinin ardından salı gününe kadar yeni bir aday çıkarmayı planladığını yazmıştır.

Ecevit: “Cumhurbaşkanı vekilinin olduğu bir dönemde seçim güvenliğinden bahsedilemez.”⁶⁰⁰ haberiyle gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’ in basına yaptığı açıklamayı haberleştirmiştir. Ecevit: “Çağlayangil’in senatör atamaya yetkisi yoktur. AP erken seçim istiyor; ancak partili cumhurbaşkanı vekilinin olduğu bir dönemde seçim güvenliğinden bahsedilemez. Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, bir yurttaş olarak hislerini paylaşmıştır. Parlamenterler olarak sorunu bir an önce çözmeliyiz. Parlamento dışından neler söylendiğini çok ciddiye almamalıyız. Demirel, cumhurbaşkanını geç seçmenin bir yaptırımı zararı yoktur dedi. Başbakan olan bir kişi sorumluluklarını yaptırımlara göre yapmaz. Meclis Başkanı Cahit Karakaş’ın şu an için adaylığı söz konusu değildir.” açıklamaları gazete haberinde yer almıştır.

Gazete diyalog çağrılarının tekrar gündeme gelmesine ilişkin olarak Resim 2.15’deki karikatürü paylaşmıştır.⁶⁰¹

Resim 2. 15. Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs1980

2.1.42. 47. Birleşim

16.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 47. Birleşim açılmıştır. İsim yoklaması yapılmış; ancak salt çoğunluk

⁶⁰⁰ Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs 1980, s.7.

⁶⁰¹ Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs 1980, s.1.

olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 20.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁰²

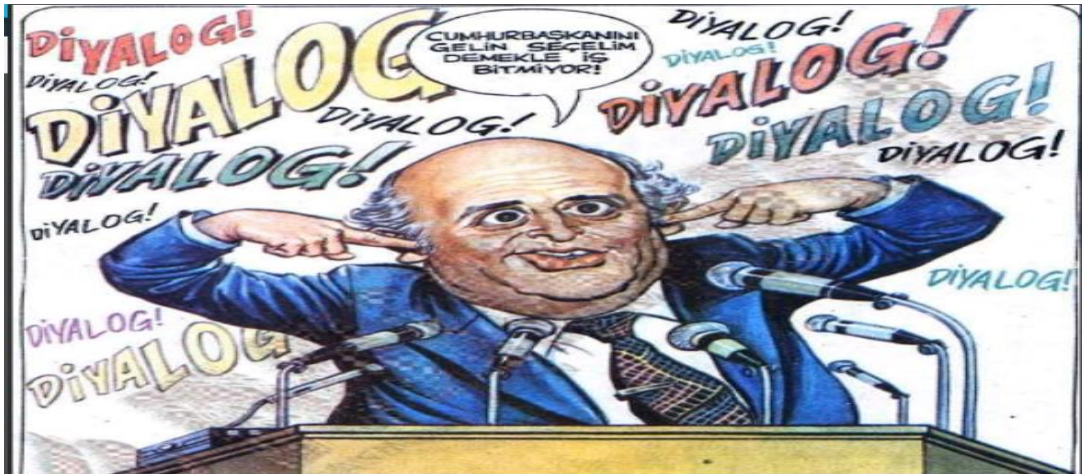
2.1.42.1. Basına Yansıması

Milliyet

Ecevit: “Bilgiç’te Adaylığını Çekerse Yeni Aşamaya Varılabilir” haberini yapan gazete, basın toplantısında konuşan CHP lideri Ecevit’in: “Adayımız Muhsin Batur, AP adayı Sadettin Bilgiç’ten daha fazla oy almasına rağmen çekilmiştir. Seçilme şansı olmayan Bilgiç’in daha önce adaylıktan feragat etmesi gerekirdi. Bilgiç’in seçilme şansı kalmamıştır. Adaylığa devam etmesi demek sürecin AP tarafından tıkanmaya çalışıldığının göstergesidir.”⁶⁰³ sözlerini ön plana çıkarmıştır.

İhsan Sabri Çağlayangil ile haftalık görüşmesini yaptıktan sonra Çankaya’dan ayrılırken basın mensuplarının sorularını yanıtlayan AP lideri Süleyman Demirel, gazetecilerin sorduğu “Muhsin Batur adaylıktan çekildi. Bilgiç de adaylıktan çekilecek mi? Sorusuna, Demirel: “Burası parlamento değil. Devlet meselelerini görüştük. Adaylık mevzuu parlamentonun işidir.”⁶⁰⁴cevabını vermiştir.

Gazete diyalog çağrılarına Demirel’in bakışını yansıtan Resim 2.16’daki karikatürü paylaşmıştır.⁶⁰⁵

Resim 2. 16. Milliyet Gazetesi, 17 Mayıs1980

⁶⁰² TBMMTD ,47’nci Birleşim, 16.05.1980, s.418.

⁶⁰³ Milliyet Gazetesi, 17 Mayıs 1980, s.7.

⁶⁰⁴ Milliyet Gazetesi, 17 Mayıs 1980, s.7.

⁶⁰⁵ Milliyet Gazetesi, 17 Mayıs 1980, s.1.

*“CHP Grubu, cumhurbaşkanı seçimiyle ilgili yeni yöntemini salı günü saptayacak”*⁶⁰⁶haberini yapan gazete, CHP’nin Batur’un adaylıktan çekilmesi ile yeni aday ve izlenecek yol haritasını salı günü yapacağı toplantıda ele alacağınız yazmıştır.

*Bilgiç: “Adaylıktan çekilmem söz konusu değil”*⁶⁰⁷haberiyile gazete, AP adayı Sadettin Bilgiç’in gazeteye verdiği röportajı haberleştirmiştir. Sadettin Bilgiç: *“Haziran ayında parlamentoya 5 yeni senatör atanacak. Sürecin bu sebepten uzatıldığı yönünde söylemler yanlışdır. Seçilmiş parlamenterler varken dışarıdan parlamentoya atanacak kişiler arasından aday bulmak ve seçmek yanlışdır. Kimsenin önünü tıkmıyorum. Seçilme şansı benden daha fazla olan kişiler tabi ki aday olabilir. İki büyük parti arasında diyalog tabi ki olmalıdır. Yapılacak diyalog dışardan bir adayı ön plana çıkarmak için olmamalıdır. Parlamento içinden cumhurbaşkanını seçmek mümkündür. Parlamentoya bir an önce seçimi yapın. Birisini seçin demek yanlışdır. Eninde sonunda mutlaka cumhurbaşkanı seçilecektir.”* açıklamasını yapmıştır.

*“Cumhurbaşkanı Kim Olmalı”*⁶⁰⁸sorusunu okuyucusuna soran gazete, anayasaya göre cumhurbaşkanını seçmek parlamentonun işidir. Ancak parlamento kitlenmiştir. İki büyük parti arasında diyalog kurulması gerekirken siyasi hesaplar yüzünden bu diyalog bir türlü yapılmıyor. En güçlü aday olarak anılan aday bile çekildi. Artık diyalog şarttır. Partiler bir araya gelerek bir isim üzerinde uzlaşmalıdır. Bu ismi de halka sorarak cevabı bekliyoruz. Yorum haberini yapmıştır.

2.1.43. 48. Birleşim

76 ve 77. Tur

20.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüboğlu başkanlığında 48. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 76. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 76’ncı tur oylaması yapılmıştır.

⁶⁰⁶ Milliyet Gazetesi, 18 Mayıs 1980, s.1.

⁶⁰⁷ Milliyet Gazetesi, 19 Mayıs 1980, s.1.

⁶⁰⁸ Milliyet Gazetesi, 20 Mayıs 1980, s.1

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 76'ncı tur oylamaya 371 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁶⁰⁹

Tablo 2. 43. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 76. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	146
Sadettin Bilgiç	82
Çeşitli Oylar	12
Geçersiz Oylar	2
Boş	129

Yapılan 76'ncı tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 77'nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 77'nci tur oylamasına 125 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 21.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶¹⁰

2.1.43.1. Basına Yansıması

Milliyet

“CHP Grubu Ecevit’e Tam Yetki Verdi”⁶¹¹haberini yapan gazete, CHP grubunun Genel Başkan Bülent Ecevit’e yeni CHP’li adayın saptanması hususunda tam yetki verdiğini yazmıştır. Batur’un adaylıktan çekilmesi sonrası toplan parti grubunda, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in tam yetki aldığı ve yeni adayı belirlemekle yetkilendirildiği, gazete haberinde yer almıştır.

Parti grubunda konuşan CHP lideri: “Seçilmesi imkânsız olan Bilgiç’in adaylıktan çekilmeyeceği görülmüyor. Bu, cumhurbaşkanlığı seçimini kilitlemekten başka bir şey değildir.”⁶¹² demiştir.

⁶⁰⁹ TBMMTD ,48’inci Birleşim,20.05.1980, s.420-421.

⁶¹⁰ TBMMTD ,48’inci Birleşim,20.05.1980, s.422.

⁶¹¹ Milliyet Gazetesi, 21 Mayıs 1980, s.1.

⁶¹² Milliyet Gazetesi, 21 Mayıs 1980, s.6.

“AP, Bilgiç de ısrar edecek” haberiyle gazete, AP grubunda konuşan Demirel’in sözleri ön plana çıkarmıştır. Demirel: “Dışarda olan arkadaşlarımızın da katılımıyla Bilgiç’i desteklemeye devam edeceğiz. Herkes oylamalara katılmalıdır.”⁶¹³ demiştir.

2.1.44. 49. Birleşim

78 ve 79. Tur

21.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüboğlu başkanlığında 49. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 78. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 78’inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 78’inci tur oylamaya 416 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir. ⁶¹⁴

Tablo 2. 44. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 78. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	177
Sadettin Bilgiç	81
Çeşitli Oylar	5
Geçersiz Oylar	4
Boş	149

Yapılan 78’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 79’uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 79’uncu tur oylamasına 97 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 22.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ⁶¹⁵

⁶¹³ Milliyet Gazetesi, 21 Mayıs 1980, s.6.

⁶¹⁴ TBMMTD ,49’uncu Birleşim, 21.05.1980, s.424-425.

⁶¹⁵ TBMMTD ,49’uncu Birleşim, 21.05.1980, s.426.

2.1.44.1. Basına Yansıması

Milliyet

*“Demirel, Cumhurbaşkanını Halkın Seçmesini İstedi, Ecevit Karşı Çıktı”*⁶¹⁶ manşet haberi ile çıkan gazete, Başbakan Demirel’in cumhurbaşkanını halkın seçmesi için bir öneri sunduğunu, CHP lideri Bülent Ecevit’in bu öneriye sıcak bakmadığını yazmıştır. Partisinin ortak grubunda konuşan Başbakan Demirel: *“Meclis kitlenmiştir. Cumhurbaşkanını seçemiyoruz. Bizim adayımıza CHP oy vermiyor. CHP’nin adayına AP oy vermiyor. Dışardan birisini seçtirmek de oldukça güç. Anayasa da 318 oyu alan kişi seçilir diyor. Meclis cumhurbaşkanını seçer diyor. Anayasa da değişiklik yapalım. Sadece bu maddeyi değiştirip halk cumhurbaşkanını seçer yapalım. Bu işi 2 hafta içinde yaparız.”*⁶¹⁷ demiştir.

AP lideri Süleyman Demirel’in *“Anayasa değişikliği yapalım”* sözlerine CHP lideri Ecevit: *“Demirel’in önerisi bir aldatmacadır. Aylardır diyalog çağrımıza cevap vermeme nedenleri açığa çıkmıştır. Amaçları sistemi çalıştırmamak ve yeni bir model ortaya çıkarmakmış. Demirel, demokrasiyi yozlaştırmak, hakları engellemek, işçi haklarını kısıtlamak istiyor. Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Orda yapılacak bir değişiklik ile bütün taşlar yerinden oynar. AP tarafından erken seçim sesleri yükselmeye başladı. Seçimler zamanında yapılmalıdır. Eğer AP bu işi yapamıyorsa yapamadık deyip çekilsin.”*⁶¹⁸ demiştir.

*“AP’de Bilgiç’in çekilmesi istendi”*⁶¹⁹ haberini yapan gazete, AP grubunda Bilgiç’in adaylıktan çekilmesi yönünde görüşlerin arttığını yazmıştır. AP grubunda konuşan Senatör Atıf Benderlioğlu: *“Sayın Bilgiç’i yeterince destekledik ama bu iş olmuyor. Artık çekilme zamanı gelmiştir.”* demiştir. Bu sözlere karşı AP lideri Demirel: *“Bilgiç çekilirse ne değişecek. Bilgiç bana bir hafta önce çekilme arzusunu söyledi. Bu durumu kabul etmedim. Cumhurbaşkanını seçmek için ne gerekiyorsa yapıyoruz.”* demiştir. Bu gelişmelerin üstüne söz alan Bilgiç: *“Ben kendiliğimden aday olmadım. Sizler destek verdiniz. MSP ve MHP destek vaadinde bulundular. Böyle olunca aday*

⁶¹⁶ Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1980, Manşet

⁶¹⁷ Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1980, s.6.

⁶¹⁸ Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1980, s.6.

⁶¹⁹ Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1980, s.1.

oldum. Çekilmemi istiyorsanız beni destekleyen MSP ve MHP ile de görüşüp kararımı vereceğim.”⁶²⁰ demiştir.

2.1.45. 50. Birleşim

80 ve 81. Tur

22.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 50. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 80. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 80’inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 80’inci tur oylamaya 345 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁶²¹

Tablo 2. 45. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 80. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	155
Sadettin Bilgiç	67
Çeşitli Oylar	10
Geçersiz Oylar	3
Boş	110

Yapılan 80’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 81’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 81’inci tur oylamasına 92 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 23.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶²²

⁶²⁰ Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1980, s.6.

⁶²¹ TBMMTD, 50’nci Birleşim, 22.05.1980, s.427-428.

⁶²² TBMMTD, 50’nci Birleşim, 22.05.1980, s.430.

2.1.45.1. Basına Yansıması

Milliyet

“AP, Anayasa Değişikliğini İmzaya Açıyor”⁶²³ manşet haberi ile çıkan gazete, AP lideri Demirel’in, cumhurbaşkanı seçimini için anayasa değişikliği teklifini kısa sürede meclise getireceğini yazmıştır. Bakanlar Kurulu toplantısından sonra açıklama yapan Başbakan Demirel: “Cumhurbaşkanını şu an ki koşullarda meclis seçemiyor. Meclis seçemiyorsa halk seçmelidir. Halkın hakemliğinden neden korkuyorlar. Bu işin bitmesini istiyorsanız gelin vatandaşa gidelim. Anayasa değişikliği talebimizi iki hafta içinde meclise taşıyacağız.”⁶²⁴ demiştir.

AP grubunun Demirel’in önergesini imzaya açacağı yazılan haberde, “Cumhurbaşkanı 15 gün içinde seçilemediği takdirde seçim halk tarafından yapılır.” fıkrasının anayasaya ekleneceğini yazmıştır.⁶²⁵

Gazete, AP’nin anayasa değişikliği hakkındaki açıklamasının ardından Anayasa Hukukçusu Mümtaz Soysal’ın açıklamalarına da yer vermiştir. Soysal: “Önerilen yasa değişikliğinin geçebilmesi için meclisin üçte iki çoğunluğunun karar alması gerekir. Salt çoğunluğu bile sağlayamamış meclis nasıl bunu uygulayacak. Bu resmen işi yokuşa sürmektir.”⁶²⁶ demiştir.

Ecevit: “İktidarın tek elde toplanması demokrasiyle bağdaşmaz”⁶²⁷ haberini de yapan gazete, CHP lideri Ecevit’in sözlerine yer vermiştir. Ecevit: “Demirel çıkmış cumhurbaşkanını seçemiyoruz diyor. Anayasayı değiştirmek istiyor. Önce vekillerinizi meclise getirin. Cumhurbaşkanını seçmek varken, halkın sorunları ile ilgilenmek varken, sosyal kanunları çıkarmak varken, tutmuş anayasayı değiştirecekmiş. Anayasa değişikliği ile yargı etkisiz hale getirilmek isteniyor.” demiştir.

AP’nin sunduğu anayasa değişikliği hakkında konuşan CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu: “Anayasanın bir maddesini değiştirmekle, cumhurbaşkanını halkın

⁶²³ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, Manşet.

⁶²⁴ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, s.6.

⁶²⁵ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, s.6.

⁶²⁶ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, s.6.

⁶²⁷ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, s.6.

*seçmesi mümkün değildir. Hem daha salt çoğunluğu sağlayamayanlar nasıl olacak da üçte iki çoğunluğu sağlayacaklar.”*⁶²⁸ demiştir.

2.1.46. 51. Birleşim

23.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 51. Birleşim açılmıştır. İsim yoklaması yapılmış; ancak salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 28.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ⁶²⁹

2.1.46.1. Basına Yansımı

Milliyet

*“Demirel ve Ecevit Bugün Buluşuyor”*⁶³⁰manşet haberi ile çıkan gazete, Başbakan Demirel’in MSP, MHP ve CHP ile görüşüp destek isteyeceğini yazmıştır. Mecliste yapılması planlanan görüşmelerde Demirel’in, Ecevit, Erbakan ve Türkeş ile görüşeceği ve anayasa değişikliği için destek isteyeceği haberde yer almıştır.

Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptığı haftalık görüşmeden sonra basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Başbakan Demirel: *“TBMM şu ana kadar kilidi açamamıştır. Kapıyı kırmak yerine anahtarı değiştirmek daha iyi olacaktır. Bu sebepten cumhurbaşkanını millet seçsin diyoruz. Millet kördüğümü çözecektir. Neden halktan korkuyorlar. Halka gitmemenin cezasını yine halk verecektir.”*⁶³¹ açıklamasını yapmıştır.

Ecevit: *“Anayasa değişikliği için kararımız hayırdır”* haberini yapan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in basına yaptığı açıklamayı haberleştirmiştir. Ecevit: *“Demirel ile görüşebiliriz. Ancak anayasa değişikliğine kararımız hayırdır. Demirel’in cumhurbaşkanlığı seçimini meclis yapamadığı için halk seçsin diyor. Bu mantığa göre meclis yasaları da çıkaramıyor. Onun içinde mi farklı yöntemlere başvuralım.”*⁶³² demiştir.

⁶²⁸ Milliyet Gazetesi, 23 Mayıs 1980, s.6.

⁶²⁹ TBMMTD, 51’inci Birleşim, 23.05.1980, s.432.

⁶³⁰ Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980, Manşet.

⁶³¹ Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980, s.7.

⁶³² Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980, s.7.

“AP’nin anayasa değişikliği teklifi hazır”⁶³³ haberini yapan gazete, son aşamaya gelen teklife göre; 15 gün içinde cumhurbaşkanını meclis seçemezse cumhurbaşkanı, halk tarafından genel oyla seçilir ibaresinin olacağını yazmıştır.

Gazete, Demirel ve Ecevit arasındaki anayasaya bakış farklılığını resim 2.17’deki karikatür ile anlatmıştır.⁶³⁴

Resim 2. 17. Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980

“Diyalog Olumlu Başladı”⁶³⁵ manşet haberi ile çıkan gazete, Demirel’in CHP, MSP ve MHP Genel Başkanları ile yaptığı görüşmeleri ve yansımalarını haberleştirmiştir. CHP Genel Başkanı Ecevit, Başbakan Süleyman Demirel ile yaptıkları görüşme sonrası basın açıklaması yapmıştır. Ecevit: “Uzun bir aradan sonra böylesi bir diyalog iyi olmuştur. Cumhurbaşkanlığı seçim süreci ve ülkenin içinde bulunduğu durum hakkında görüş alışverişinde bulunduk. İlerleyen süreçte partilerin üst düzey yetkilileri de görüşecekler. Demirel’in görüşlerini ve düşüncelerini parti grubumuzla görüşüp sonucunu kendisine ileteceğim. Demokrasilerde temel şartlardan biri de uzlaşma ve diyalog sürecidir. Bizde bu durum olmadığı için mecliste tıkanma var. Anayasamız, meclis tarafından seçilecek kişinin en azından salt çoğunluğu almasını ve seçildikten sonra da partisiyle ilişkisini kesmesini istiyor. Biz geçmiş dönemlerde cumhurbaşkanını seçtik. Bunu diyalog yoluyla yeniden yapabiliriz. Cumhurbaşkanını halkın seçmesinden korkmuyoruz. Yasa değişikliğine anayasaya

⁶³³ Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980, s.7.

⁶³⁴ Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1980, s.1.

⁶³⁵ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, Manşet.

güvendiğimiz için diyalog kurmayı başarabileceğimiz için karşı çıkıyoruz. Demirel'e anayasa değişikliğine karşı olduğumuzu söyledim. Bu anayasa değişikliği başkanlık sistemine geçiştir ve elinde büyük yetkiler olan bir Cumhurbaşkanı, bizim gibi demokrasisi daha tam oturmamış ülkelerde derin sıkıntılara yol açar.”⁶³⁶ açıklamasını yapmıştır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile görüşmesinin ardından basına açıklama yapan AP Genel Başkanı Başbakan Süleyman Demirel: “62 gün geçmesine rağmen meclis cumhurbaşkanını seçememiştir. Anayasada açıkça seçimin nasıl yapılması gerektiği yazılıdır. İlk iki turda üçte iki çoğunluk aranır, daha sonra salt çoğunluğu aranır. Kaideler ortadır. Ancak meclis iç dinamiği bunca zamandır bunu yapamamıştır. Sadece diyalog kurmak için diyalog kurulmaz. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra tarafsız olacaktır. Ama seçilinceye kadar partilidir. Biz AP'den cumhurbaşkanı seçilsin istiyoruz. CHP kendi içinden bir adayın seçilmesini istiyor. Böyle olunca da şu an ki durum ortaya çıkıyor. Birbirimizi kötölemenin bir anlamı yoktur. Bu şekilde devam ederse yüzlerce tur daha atarız. Biz seçemiyorsak halka gidelim halk cumhurbaşkanını seçsin. Anayasayı değiştirmek için bizim çoğunluğumuz yoktur. Bu sebepten diğer partilerden destek istemek ve çözüm bulmak için uğraşıyoruz. Sayın Ecevit anayasa değişikliğine karşı olmakla beraber gruplarında görüşeceğini ifade ettiler. 62 gündür bu düğüm çözülmiyorsa bence en iyi hakem halktır.”⁶³⁷ açıklamasını yapmıştır.

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Demirel ile görüşmesinin ardından yaptığı açıklamada: “Demirel'in anayasa değişikliği teklifi seçimlere kalan süre düşünülmünce işlemez durumdadır. Yapılan süreci iyice oyalamaktır. Çoğunluğu elinde bulunduran partiler gereğini yapmalıdır.”⁶³⁸ açıklamasını yapmıştır.

MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, Demirel ile görüşmesinin ardından yaptığı açıklamada: “AP'nin anayasa değişikliği önerisine evet diyeceğiz. Halk kendi seçtiği cumhurbaşkanına daha fazla güven duyacaktır. Hem de meclisteki tıkanma ortadan kalkacaktır.”⁶³⁹ demiştir.

⁶³⁶ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, s.7.

⁶³⁷ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, s.7.

⁶³⁸ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, s.7.

⁶³⁹ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, s.7.

“AP’nin anayasa değişikliği talebi gruplara dağıtıldı”⁶⁴⁰ haberini de yapan gazete, AP tarafından hazırlanan öneriyi paylaşmıştır. Önerinin hazırlanma sebebi olarak; “Anayasada yer alan hükümler sonuç almayı zorlamakta ve Meclisi kilitlemektedir. Bu durum meclisin otoritesini sarsmakta, demokrasiye zarar vermektedir.” Gazete, AP tarafından hazırlanan öneriyi de paylaşmıştır. Öneriye göre; “15 gün içinde cumhurbaşkanı seçilemezse bu süreyi takip eden 21. günü takip eden ilk pazar günü genel oylama ile Devlet Başkanı seçilir. Cumhurbaşkanının nasıl seçileceği ve adayların nasıl belli olacağı kanunla ifade edilir.”

Cumhuriyet

“Sunay Cumhurbaşkanını Halkın Seçmesinden Yanayım Fakat Kolay Değil” haberini yapan gazete, Eski Cumhurbaşkanılarından tabii Senatör Cevdet Sunay’ın görüşlerini haberleştirmiştir. Sunay: *“Meclisin şu anki yapısıyla içinden bir cumhurbaşkanı seçmesi kolay görünmüyor. Ben evvelden beri halkın cumhurbaşkanını seçmesinden yanayım. Ancak anayasayı değiştirmek de kolay görünmüyor.”⁶⁴¹* demiştir.

Cahit Karakaş: “Parlamento isterse aday olurum” haberini yapan gazete, Meclis Başkanı Karakaş’ın basın mensuplarının sorusuna verdiği cevabı paylaşmıştır. CHP’nin aday gösterebileceği kişiler arasında gösterilen Karakaş: *“Aday olmak istenince olan bir şey değil. Bu meclis şartlarında ancak parlamento isterse aday olurum.”⁶⁴²* açıklamasını yapmıştır.

Milliyet

Batur: “Partim uygun görürse tekrar aday olabilirim.”⁶⁴³ haberini yapan gazete, CHP’nin eski Cumhurbaşkanı adayı Muhsin Batur’un sözlerini haberleştirmiştir. Batur: *“Meclisteki tikanıklığı gidermek için adaylıktan çekildim. Partim ve Genel Başkan uygun görürse tekrar aday olabilirim.”* demiştir.

⁶⁴⁰ Milliyet Gazetesi, 25 Mayıs 1980, s.1.

⁶⁴¹ Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mayıs 1980, s.11.

⁶⁴² Cumhuriyet Gazetesi, 27 Mayıs 1980, s.9.

⁶⁴³ Milliyet Gazetesi, 27 Mayıs 1980, s.6.

Gazete, anayasa değişikliği süreci hakkında Demirel ve Ecevit’in demeçlerine uygun Resim 2.18’deki karikatürü aylaşmıştır.⁶⁴⁴

Resim 2. 18. Milliyet Gazetesi, 27 Mayıs1980

2.1.47. 52. Birleşim

82 ve 83. Tur

28.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 52. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 82. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 82’nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 82’nci tur oylamaya 373 ye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁶⁴⁵

Tablo 2. 46. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 82. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	120
Muhsin Batur	86
Çeşitli Oylar	9
Boş	158

⁶⁴⁴ Milliyet Gazetesi, 27 Mayıs 1980, s.1.

⁶⁴⁵ TBMMTD, 52’nci Birleşim, 28.05.1980, s.434-435.

Yapılan 82'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 83'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 83'üncü tur oylamasına 84 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 29.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁴⁶

2.1.47.1. Basına Yansıması

Milliyet

*“CHP Grubu, Anayasa Teklifini Görüşmeden Reddetti”*⁶⁴⁷ haberini yapan gazete, AP'nin önerdiğini anayasa değişikliği önergesini CHP grubunun gündeme almadan reddettiğini yazmıştır. Ecevit ile Demirel arasında gerçekleşen buluşma sonrası toplanan CHP ortak grubu, Kars Milletvekili Turgut Artaç'ın önergesi ile bu görüşmenin gündeme alınmadan reddedilmesi yönünde bir önerge vermiş ve yapılan oylamada gündeme alınmayan önerge reddedilmiştir. Grubun ret kararının Ecevit tarafından Demirel'e bildirildiği gazete haberinde yer almıştır.

TBMM'de yapılan turlar hakkında da bilgi veren gazete, tek resmi aday Bilgiç'in 120 oy aldığını turlara ertesi gün yapılacak oylamalarla devam edileceğini yazmıştır.

Cumhuriyet

*Ecevit, Başkanlık Seçimi İçin Demirel'e “Eleme Yöntemini” Önerdi*⁶⁴⁸ haberini yapan gazete, CHP grubu tarafından anayasa değişikliği önerisinin görüşülmeden reddedildiğini yazmıştır. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in, mecliste Demirel ile bir araya geldiğini yazan gazete, CHP grubunun kararının Demirel'e bildirildiğini yazmıştır. Ecevit'in henüz her yol denenmediği için anayasa değişikliğine sıcak bakmadığını yazan gazete, Ecevit'in Demirel'e cumhurbaşkanlığı seçimi için yeni bir yöntem sunduğunu yazmıştır. Görüşme sonrası açıklama yapan Ecevit: *“İki partinin diyalog kurması demokrasimiz için vazgeçilmez ve en doğru yoldur. Anayasa değişikliğine hayır dediğimizi Genel Başkana ilettim. Bir de öneri sunduk. Partililer bir araya gelerek seçilme ihtimali yüksek olan adayları belirleyecek ve yüksek oyu*

⁶⁴⁶ TBMMTD, 52'nci Birleşim, 28.05.1980, s.436.

⁶⁴⁷ Milliyet Gazetesi, 29 Mayıs 1980, s.6.

⁶⁴⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 29 Mayıs 1980, s.1.

alan aday turlara devam edecektir. Birkaç tur sonra oyları artmayan adaylar çekilecek ve yüksek oyu alan aday devam edecektir. Sonraki aşamada partiler tekrar bir araya gelip bir aday üzerinde anlaşacaktır. Bu önerimiz, Demirel tarafından parti grubuna götürülecek ve görüşülecektir. Daha sonra tekrar bir araya gelmeyi umuyorum.”⁶⁴⁹ demiştir.

Görüşme sonrası açıklama yapan AP lideri Demirel: “TBMM’nin bu aritmetikle cumhurbaşkanı seçmesi imkânsızdır. Sayın Ecevit’in teklifini genel idare kurulunda görüşeceğiz. Bizim dediğimiz olursa cumhurbaşkanını en geç 5 hafta içinde seçeriz.”⁶⁵⁰ açıklamasını yapmıştır.

2.1.48. 53. Birleşim

84 ve 85. Tur

29.05.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 53. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 84. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 84’üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 84’üncü tur oylamaya 329 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁶⁵¹

Tablo 2. 47. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 84. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Sadettin Bilgiç	116
Muhsin Batur	73
Çeşitli Oylar	8
Geçersiz Oylar	5
Boş	127

Yapılan 84’üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 85’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan

⁶⁴⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 29 Mayıs 1980, s.5.

⁶⁵⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 29 Mayıs 1980, s.5.

⁶⁵¹ TBMMTD, 53’üncü Birleşim, 29.05.1980, s.438-439.

sayıma göre seçimin 85'inci tur oylamasına 50 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 30.05.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁵²

2.1.48.1. Basına Yansıması

Bugün

*“Cumhurbaşkanı Seçiminde 6 Haziran’dan Sonra Sonuç Alınacak”*⁶⁵³ manşet haberi ile çıkan gazete, Demirel ve Ecevit’in önümüzdeki hafta bir aday üzerinde anlaşmaya varmasının beklediğini ve böylelikle sürecin hızlanacağını yazmıştır.

CHP ve AP yetkilerinden alınan duyuma göre, iki liderin haftaya bir araya geleceği ve bir süredir devam eden görüşmeleri nihayete erdireceğini yazan gazete, parlamento içinden bir aday bulmanın şu şartlarda zor olduğunu, görev süresi dolan 5 senatörün yerine seçilecek senatörlerden birisinin 6 Haziran’dan sonra cumhurbaşkanı adayı olmasının beklendiğini yazmıştır.

Cumhuriyet

“Demirel, Ecevit’in Önerisini Reddetti” haberini yapan gazete, CHP lideri tarafından sunulan eleme yönteminin AP tarafından reddedildiğini yazmıştır. Demirel’in mecliste Ecevit ile yarım saat süren bir görüşme yaptığını yazan gazete, görüşme sonrası Demirel’in: *“CHP’nin önerisinden netice alınamayacağını gördük. Fazla sayıda aday çıkarıp onları elemeye tabii tutmak demokratik olmayacağı ve seçim sürecini yıpratacağı için öneri uygun bulmadık. Meclisin seçemediği cumhurbaşkanı halk seçecektir.”*⁶⁵⁴ dediğini yazmıştır.

Milliyet

*“Ecevit Demirel ve Erbakan ile Görüştü”*⁶⁵⁵ haberini yapan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in diyalog çabalarını haberleştirmiştir. Ecevit’in parlamentosunda önce Demirel ile görüşüğünü yazan gazete, görüşme sonrası

⁶⁵² TBMMTD, 53’üncü Birleşim, 29.05.1980, s.440.

⁶⁵³ Bugün Gazetesi, 30 Mayıs 1980, Manşet.

⁶⁵⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 30 Mayıs 1980, s.9.

⁶⁵⁵ Milliyet Gazetesi, 30 Mayıs 1980, s.6.

açıklama yapan Ecevit'in: *"Önceki gün sunduğumuz cumhurbaşkanı seçimi hususundaki yöntem, somut sonuç alınması bakımından yetersiz görüldüğü gerekçesiyle AP tarafından kabul edilmemiştir. Demirel, anayasa değişikliği dışında bir çözümün olamayacağını düşünüyor. Ortak ve yeni bir yol bulacağımıza inanıyorum."* sözlerini paylaşmıştır.

CHP lideri Ecevit'in Demirel ile görüşmesinin ardından MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ile de görüştüğü yazan gazete, 1 saat 45 dakika süren görüşme sonrası açıklama yapan Bülent Ecevit'in: *"Cumhurbaşkanı seçimini hızlandırmak istiyoruz. Bu konuda fikir alışverişinde bulunduk. Görüşme bu minval üzerinde yapılmıştır. Ülkede artan anarşik olaylar ve ekonomik sıkıntılar görüşülmemiştir."*⁶⁵⁶ dediğini yazmıştır.

Görüşme sonrası MSP Genel Başkanı Erbakan: *"Ülkenin içinde bulunduğu ortamdan çıkılması için diyalog çok önemlidir. Demirel samimi davranmıyor. Ülkede birde hükümet sorunu var. Ancak önceliğimiz cumhurbaşkanı seçmektir. CHP'nin önerisi zaman kaybına neden olur. CHP milli görüşe uygun bir aday çıkaracak. Bizde o adayı destekleyeceğiz."*⁶⁵⁷ demiştir.

2.1.49. 54. Birleşim

30.05.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 54. Birleşim açılmıştır. İsim yoklaması yapılmış; ancak salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 02.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁵⁸

Günaydın

*"MSP'nin Hükümet İçin Tutumu, Cumhurbaşkanı Seçimi Sonuçlanırsa Belli Olacak"*⁶⁵⁹haberini yapan gazete, AP tarafından kurulan azınlık hükümetine destek veren MSP'nin destek tutumunun değişmeye başladığını yazmıştır.

Hükümet değişikliğinin cumhurbaşkanı seçim süreci sürerken yanlış olduğunu düşünen MSP'nin, gensorular vermeye devam edeceğini yazan gazete, MSP'nin

⁶⁵⁶ Milliyet Gazetesi, 30 Mayıs 1980, s.6.

⁶⁵⁷ Milliyet Gazetesi, 30 Mayıs 1980, s.6.

⁶⁵⁸ TBMMTD, 54'üncü Birleşim, 30.05.1980, s.442.

⁶⁵⁹ Günaydın Gazetesi, 31 Mayıs 1980, s.2.

düzenleyici bir rol almak istediğini ve AP, CHP, MSP geniş tabanlı bir hükümetin kurulması için çaba sarf edeceğini yazmıştır.

Milliyet

Ecevit: “Demirel ile Diyalogun Sürmesine İmkân Kalmamıştır.”⁶⁶⁰haberini yapan gazete, CHP lideri Ecevit’in ortak grup toplantısındaki sözlerini haberleştirmiştir. CHP grubunda konuşan Ecevit: “Demirel, anayasanın özünü değiştirmeye çalışıyor. Bir Başbakan anayasa ile nasıl ters düşebilir. Bu bir bunalımdır. Cumhurbaşkanı seçtirmemek için meclisi kilitlediler. Şimdide erken seçim istiyorlar. Anarşinin arttığı, sokak başlarının tutulduğu bir ortamda seçim yapılamaz. Seçimler ancak güvenli bir ortamda yapılabilir. Bu şartlar altında Demirel ile diyalog imkânsızdır.”⁶⁶¹demiştir.

Ortak grup toplantısından sonra Milli Birlik Grubu ve Kontenjan Grubu ile görüşen Ecevit, cumhurbaşkanlığı seçimi için destek istemiştir. Gazete haberin içeriğinde Ecevit’in Muhsin Batur ile bir görüşme yaptığını ve Batur’un tekrar aday gösterilmesinin beklendiğini yazmıştır.

Tercüman

“MSP, CHP İçinden Yalnızca Batur’a Destek Verecek”⁶⁶² haberini yapan gazete, 6 Haziran’da senatörlük görev süresi dolacak olan Muhsin Batur’un yeniden CHP tarafından aday gösterilmesinin beklendiğini, MSP’nin bu adaylığa sıcak baktığını yazmıştır. Gazete, mecliste 29 üyesi bulunan MSP’nin tam kadro Batur’a oy vereceğini yazmıştır⁶⁶³.

Milliyet

“CHP Önümüzdeki Hafta Cumhurbaşkanı Seçimi İçin Tüm Çabasını Gösterecek”⁶⁶⁴haberini yapan gazete, salı günü toplanacak CHP grubunda Batur’un tekrar aday gösterileceğini yazmıştır. Batur’un adaylığını MSP, Milli Birlik Grubu ve

⁶⁶⁰ Milliyet Gazetesi, 31 Mayıs 1980, s.1.

⁶⁶¹ Milliyet Gazetesi, 31 Mayıs 1980, s.6.

⁶⁶² Tercüman Gazetesi, 1 Haziran 1980, s.1.

⁶⁶³ Tercüman Gazetesi, 1 Haziran 1980, s.9.

⁶⁶⁴ Milliyet Gazetesi, 1 Haziran 1980, s.6.

Kontenjan Grubunun desteklediğini yazan gazete, salı günü aday gösterilecek Batur'un 300 oy alması halinde çarşamba günü sonucun belli olacağını yazmıştır.

*“CHP ve MSP, cumhurbaşkanı seçimi ile hükümet sorununu ayrı tutuyor”*⁶⁶⁵haberini yapan gazete, CHP'nin bugün eski aday Muhsin Batur'u tekrar aday göstereceğini yazmıştır. CHP ve MSP'nin iç politikadaki yakınlaşmasını aktaran gazete, iki partinin de öncelikli olarak cumhurbaşkanını seçmek için birlikte hareket edip daha sonra hükümetin düşürülmesi için çaba harcayacaklarını yazmıştır. CHP'nin tekrar aday göstereceği Muhsin Batur'un MSP tarafından destekleneceği de haberde yer almıştır.

Süreç hakkında konuşan MSP sözcüsü Şener Battal: *“Anayasal olarak bir adayı grup olarak desteklememiz mümkün değil. Parlamenterlerimizin Batur'a karşı bir sempatisi vardır. Batur'un 300 oyu geçebileceğini düşünüyoruz. Genel idare kurulumuz, hükümetten desteği çekme yolunda bir karar alabilir. Böyle olursa hükümet istifa etmek durumunda kalabilir.”*⁶⁶⁶açıklamasını yapmıştır.

2.1.50. 55. Birleşim

86. Tur

02.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 55. Birleşim açılmıştır. Başkanlığa sunulan tezkere ile AP Milletvekili Sadettin Bilgiç adaylıktan çekildiğini ifade etmiştir. Gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 86. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 86'ncı tur oylaması yapılmıştır. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre oylamaya 184 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 03.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁶⁷

⁶⁶⁵ Milliyet Gazetesi, 2 Haziran 1980, s.1.

⁶⁶⁶ Milliyet Gazetesi, 2 Haziran 1980, s.6.

⁶⁶⁷ TBMMTD,55'inci Birleşim,02.06.1980, s.444-445.

2.1.50.1. Basına Yansıması

Milliyet

“*Bilgiç Çekildi, Türün AP’nin Yeni Adayı Oldu*”⁶⁶⁸ manşet haberi ile çıkan gazete, uzun süredir çekilmesi beklenen Bilgiç’in adaylıktan çekildiğini ve AP’nin yeni adayının Manisa Milletvekili Faik Türün olacağını yazmıştır.

TBMM’de yapılan son birleşimde Bilgiç’in bir tezkere göndererek adaylıktan çekildiği yazan gazete, Bilgiç’in: “*Partim anayasa değişikliği ile millete gitmeye karar verdi. Partimin kararını destekliyor ve önlerini açmak için adaylıktan çekiliyorum*”⁶⁶⁹ sözleriyle adaylıktan çekildiğini yazmıştır.

CHP’nin Batur’u bugün tekrar açıklayacağını da yazan gazete, Kontenjan Senatörü Batur’un, CHP ortak grubunun kararı ile tekrar aday gösterileceğini yazmıştır. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in Batur’a destek için Kontenjan Grubu, Bağımsızlar ve MSP’den destek istediğini yazan gazete, Batur’un 4 gün boyunca destekleneceğini, 4 gün sonunda seçilemezse görev süresi dolduğu için Batur’un adaylığının sona ereceğini yazmıştır.⁶⁷⁰

“*Kim Olmalı*”⁶⁷¹ geçtiğimiz haftalarda bir anket düzenleyerek “Kimi Cumhurbaşkanı olarak görmek istersiniz? sorusunu okuyucusuna soran gazete, okuyucudan gelen cevaplara göre, Sırrı Atalay, Sadettin Bilgiç, Hayrettin Erkmen, Kemal Güven, Muhsin Batur, İhsan Sabri Çağlayangil, Cahit Karakaş, Turan Güneş ve Faik Türün’ün halk tarafından cumhurbaşkanı adayı olarak en çok yazılan isimler olduğunu paylaşmıştır.

Sabah

“*Batur, Yeniden Aday Olurken Erken Seçim Meclis Gündeminde*”⁶⁷² manşet haberi ile çıkan gazete, 35. Turda aday olup 73. Turda adaylıktan çekilen Batur’un CHP tarafından tekrar aday gösterildiğini yazmıştır. CHP tarafından aday gösterilen

⁶⁶⁸ Milliyet Gazetesi, 3 Haziran 1980, Manşet.

⁶⁶⁹ Milliyet Gazetesi, 3 Haziran 1980, s.7.

⁶⁷⁰ Milliyet Gazetesi, 3 Haziran 1980, s.7.

⁶⁷¹ Milliyet Gazetesi, 3 Haziran 1980, s.1.

⁶⁷² Sabah Gazetesi, 3 Haziran 1980, Manşet.

Batur'un görev süresinin dolmasına 4 gün kaldığını yazan gazete, bu süre zarfında CHP'nin yoğun çaba göstererek Batur'u seçtirmeye çalışacağını yazmıştır.

AP'nin anayasa değişikliği teklifine sıcak bakılmadığını yazan gazete, cumhurbaşkanı bu hafta seçilmezse erken seçim gündeminin iyice ısınacağını ve AP'nin erken seçim için ısrarcı olacağını yazmıştır.⁶⁷³

2.1.51. 56. Birleşim

87 ve 88.ve 89. Tur

03.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 56. Birleşim açılmıştır. Başkanlığa AP grubundan tezkere sunulmuştur. Tezkereye göre Manisa Milletvekili Faik Türün cumhurbaşkanlığına aday gösterilmiştir. Tezkerenin okunmasının ardından gündeme geçilmiş ve cumhurbaşkanlığı seçimi için 87. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 87'nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 87'nci tur oylamaya 548 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.48.'de gösterilmiştir.⁶⁷⁴

Tablo 2. 48. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 87. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	293
Faik Türün	211
Çeşitli Oylar	2
Geçersiz Oylar	9
Boş	33

Yapılan 87'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 88'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 88'inci tur oylamasına 511 üye katılmış oyların dağılımı tablo 2.49.'da gösterilmiştir.⁶⁷⁵

⁶⁷³ Sabah Gazetesi, 3 Haziran 1980, s.7.

⁶⁷⁴ TBMMTD,56'ncı Birleşim,03.06.1980, s.449-450.

⁶⁷⁵ TBMMTD,56'ncı Birleşim,03.06.1980, s.451.

Tablo 2. 49. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 88. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	294
Faik Türün	188
Geçersiz Oylar	4
Boş	25

Yapılan 88’nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 89’uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 89’uncu tur oylamasına 84 ye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt oğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 04.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁷⁶

2.1.51.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

“*Batur’un Oyu 294’e Yükseldi, Türün 211 Oy Alabildi*”⁶⁷⁷ haberini yapan gazete, AP’nin yeni adayının Faik Türün olduğu, CHP’nin aday olarak tekrar Batur’u aday gösterdiği 87. Tur oylamanın sonuçlarını paylaşmıştır.

Batur’un adaylığı hakkında konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit: “*Muhsin Batur’u yeniden aday gösterdik. Bu sefer daha şanslı olacağını umuyorum. Birkaç gün içinde neticeye varılacağını düşünüyorum.*”⁶⁷⁸ açıklamasını yapmıştır.

Mecliste yapılan oylama hakkında bilgi veren gazete, Muhsin Batur’a CHP’nin tam kadro, Milli Birlik Grubu, Kontenjan Grubu, Bağımsız milletvekilleri ve MSP’nin oy verdiğini yazmıştır. Gazete 211 oy alan AP adayı Faik Türün’n, yalnızca AP’li parlamenterlerden oy aldığını yazmıştır. MHP’nin Sine-i Millete döndüğü için oylamalara katılmadığı haberde yer almıştır.

⁶⁷⁶ TBMMTD,56’ncı Birleşim,03.06.1980, s.451.

⁶⁷⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.1.

⁶⁷⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.9.

Akşam

“*CHP Ortak Grubunda Kavga Çıktı*”⁶⁷⁹ haberini yapan gazete, cumhurbaşkanlığı seçim sürecini görüşmek üzere toplanan CHP ortak grubunda Batur’un tekrar aday gösterilmesini ve CHP Genel Başkanı Ecevit’i eleştiren partililerle, karşıt görüşte yer alan partililer arasında kavga çıktığını yazmıştır.

Parti ortak grubunda konuşan CHP Diyarbakır Senatörü Selahattin Cizrelioğlu: “1950 yılından beri ilk kez CHP’den bir cumhurbaşkanı seçilme şansı vardı. Genel Başkan bu şansı diyalog diyerek bitirdi. Diyalog kuralım diyorsunuz sonrasında Batur’u tekrar aday gösteriyorsunuz. Ecevit diyalogu önce kendi grubuyla kurmalıydı. Sonrasında mecliste yer alan diğer parti ve gruplarla kendisi diyalog oluştursa şimdiye kadar CHP’den bir cumhurbaşkanı seçilmiş olurdu.” açıklamasını yapmıştır. Gazete haberde, Cizrelioğlu’nun konuşması bittikten sonra Milletvekili Zeki Eroğlu ile Cizrelioğlu arasında konuşma sürerken başlayan atışmanın kavgaya döndüğünü, kavganın diğer partililerin araya girmesiyle güçlkle yatıştırıldığını yazmıştır.⁶⁸⁰

Hürriyet

“*Şimdide Paşalar Turu Başladı. Batur’a Karşı Türün*”⁶⁸¹haberini yapan gazete, CHP tarafından tekrar aday gösterilen Batur’un karşısına, AP tarafından Emekli Orgeneral Faik Türün’ün aday gösterildiğini yazmıştır.

Mecliste yapılan turlar hakkında bilgi veren gazete, CHP adayı Batur’a tam kadro oy vereceklerini vaat eden MSP’lilerin tam kadro Batur’a oy vermediğini yazmıştır. Gazete yaptığı hesaplama göre 87. Turda 293 oy alan Muhsin Batur’a MSP’den 12-13 oy geldiğini yazmıştır. AP adayı Faik Türün’ün ise kendi partisinin tüm oylarını alamadığını yazmıştır.⁶⁸²

AP’de yaşanan gelişmeler hakkında bilgi veren gazete, grup konuşmasında Demirel tarafından Türün’ün aday gösterilmesinin parti içindeki bölünmeyi derinleştirdiğini yazmıştır. Oylamada Türün’ün tüm AP’lilerden oy alamadığını yazan gazete, Türün’ün adaylığının destek göremeyeceğinin anlaşıldığını yazmıştır.⁶⁸³

⁶⁷⁹ Akşam Gazetesi, 4 Haziran, 1980, s.1.

⁶⁸⁰ Akşam Gazetesi, 4 Haziran, 1980, s.5.

⁶⁸¹ Hürriyet Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.1.

⁶⁸² Hürriyet Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.1.

⁶⁸³ Hürriyet Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.13.

Tercüman

“*Batur’un Adaylığı CHP Grubunu Karıştırdı*”⁶⁸⁴ haberini yapan gazete, CHP ortak grubunda konuşan Senatör Selahattin Cizrelioğlu’nun, Ecevit’i Neron’a benzetmesi sonucu partililer arasında tartışma yaşandığını yazmıştır. Bu durum karşısında Ecevit’in salonu terk ettiği ve bir süre Muhsin Batur’la görüştüğü gazete haberinde yer almıştır.

Turlar hakkında da bilgi veren gazete, Batur’un şimdiye kadar alınan en yüksek oya ulaştığını, Batur’un 318 oya ulaşabilme ümitlerinin arttığını yazmıştır. Oylama sırasında tek tip renkli kalem kullanıldığı için oylamanın 2 saat sürdüğü de gazete haberinde yer almıştır.⁶⁸⁵

2.1.52. 57. Birleşim

90,91 ve 92. Tur

04.06.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 57. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 90. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 90’ıncı tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 90’ıncı tur oylamaya 563 üye katılmış ve oyların dağılımı tablo 2.50.’de gösterilmiştir.⁶⁸⁶

Tablo 2. 50. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 90. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	296
Faik Türün	232
Çeşitli Oylar	3
Geçersiz Oylar	4
Boş	28

Yapılan 90’ıncı tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 91’inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma

⁶⁸⁴ Tercüman Gazetesi, 4 Haziran 1980, s.1.

⁶⁸⁵ Tercüman Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.12.

⁶⁸⁶ TBMMTD ,57’nci Birleşim,04.06.1980, s.455.

göre seçimin 91'inci tur oylamasına 542 üye katılmış oyların dağılımı tablo 2.51.'de gösterilmiştir.⁶⁸⁷

Tablo 2. 51. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 91. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	295
Faik TÜRÜN	217
Çeşitli Oylar	2
Geçersiz Oylar	5
Boş	23

Yapılan 91'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 92'nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 92'nci tur oylamasına 304 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 05.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁶⁸⁸

2.1.52.1. Basına Yansıması

Tercüman

“Batur 296, TÜRÜN 232 Oy Aldı”⁶⁸⁹ haberini yapan gazete, 90. Tur oylamada Batur ve TÜRÜN'ün oylarının arttığını yazmıştır.

Oylama sırasında yaşananlar hakkında da bilgi veren gazete, 90. Tur oylama sürerken CHP Milletvekili Muammer Aksoy'un bildiri dağıtması üzerine tartışmalar yaşandığını yazmıştır. Dağıtılan bildire; Batur'a oy verilmesini, Batur seçilmezse demokrasinin sekteye uğrayacağını yazıldığını yazan gazete, Aksoy tarafından bildirinin AP'lilere de verilmek istendiğini ve tartışmalar yaşandığını yazmıştır. Meclis Başkanı Karakaş'ın uyarıları ve CHP'li diğer parlamenterlerin araya girmesiyle Aksoy'un engellendiği haberde yer almıştır.⁶⁹⁰

⁶⁸⁷ TBMMTD ,57'nci Birleşim,04.06.1980, s.456.

⁶⁸⁸ TBMMTD ,57'nci Birleşim,04.06.1980, s.457.

⁶⁸⁹ Tercüman Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.1.

⁶⁹⁰ Tercüman Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.12.

Cumhuriyet

“*CHP’den 10-15 Kişi Batur’a Oy Vermiyor*”⁶⁹¹haberini yapan gazete, MSP’nin Batur’u destekleyeceğini açıklaması üzerine AP’nin taktik olarak Nakşibendi tarikatından olan Faik Türün’ü aday gösterdiğini ve Türün’ün MSP’den 10-15 oy aldığını yazmıştır.

AP’nin anayasa değişikliği talebi üzerine Bilgiç’in adaylıktan çekildiğini yazan gazete, göstereceği adayın seçilme şansı olmamasına rağmen AP’nin MSP’den oy alabilecek Nakşibendi tarikatı üyesi Faik Türün’ü aday gösterdiğini, AP’nin amacının MSP oylarını bölerek Batur’un seçilme şansını azaltmak olduğunu yazmıştır.⁶⁹²

Faik Türün hakkında da bilgi veren gazete, 12 Mart döneminin karanlık paşası dediği Türün için, “*İşkenceci Paşa taktik olarak cumhurbaşkanı adayı gösterildi.*” demiştir.⁶⁹³

Muhsin Batur’a oy vermeyen CHP’liler olduğunu yazan gazete, 90. Tur oylamaya CHP’den 262 parlamenterin katıldığını, Millî Birlik Grubundan 15, Kontenjan Grubundan 5, Bağımsız Milletvekillerinden 10 kişinin Batur’a oy verdiğini, MSP’nin 29 üyesi ile Batur’a oy vermesi halinde toplam 321 oy olması gerekirken, CHP ve MSP’li bazı vekillerin Batur’a oy vermediği için Batur’un oylarının 296’da kaldığını yazmıştır.⁶⁹⁴

Muhsin Batur’un parlamentodaki görev süresinin bu hafta dolacağını yazan gazete, Batur seçilemezse CHP’nin de MSP ile cumhurbaşkanını seçemeyeceğinin anlaşılacağını, AP’den oy alabilmesi muhtemel Turan Güneş’in muhtemel yeni aday olmasının beklendiğini yazmıştır. CHP’nin asıl amacının hükümeti düşürmek olduğunu da yazan gazete, MSP’nin de cumhurbaşkanı seçimi sonuçlanmazsa CHP ile ortak hareket edip hükümetin düşürülmesi için çalışacağını yazmıştır.⁶⁹⁵

⁶⁹¹ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.1.

⁶⁹² Cumhuriyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.9.

⁶⁹³ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.9.

⁶⁹⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.9.

⁶⁹⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.9.

Milliyet

Batur: “Renksiz 42 Oy Hareketlenirse Cumhurbaşkanı Seçilir”⁶⁹⁶haberini yapan gazete, Cumhurbaşkanı adayı Batur’la yapılan röportajda Batur’un “*Şimdiye kadar boş oy atan veya oylamalara katılmayan parlamenterler bir tarafa oy verirse cumhurbaşkanı seçilebilir.*” sözlerini okuyucusuna aktarmıştır.

Cumhurbaşkanı adayı Muhsin Batur’la bir röportaj yapan gazete, Batur’un: “12 Mart Muhtırası dönemin şartlarına göre yapılması lazımdı. Bende o sebepten imzayı attım. Muhtırada meclise yapılması gerekenleri hatırlattık. Meclis üzerine düşeni yapmıyorsa suçlu neden biz olalım. 27 Mayıs 1960 olayında da imzam var. Dönemin şartlarını düşününce haklıyım. Dönemin şartlarını bilmeden eleştiri yapmak veya suçlamak doğru değil. Geriye dönüp baktığımda yanlış bir şey yapmadığım kanısındayım. Mecliste oylamalar devam ediyor. 8 Haziran’da görev sürem dolacak. Renkleri belli olmayan 42 oy var. İptal edilen oylar veya boş oy kullananların oyları. Bu 42 oyda hareketlenme olursa seçilmem mümkün olur.”⁶⁹⁷açıklaması gazete haberinde yer almıştır.

AP’de yaşanan gelişmeler hakkında da bilgi veren gazete, AP grup toplantısında konuşan Başbakan Demirel’in: “Devletin başı olan cumhurbaşkanının rastgele ellere geçmesi türlü sorunlara yol açar. Cumhurbaşkanı seçimi yeni bir yön almıştır. AP olarak üzerimize düşeni yapacağız.”⁶⁹⁸ açıklaması haberde yer almıştır.

Gazete bitmek bilmeyen cumhurbaşkanı seçimi turları hakkında, Ecevit ve Demirel arasında taktik savaşına dönen süreci Resim 2.19’daki karikatür ile yansıtmıştır.⁶⁹⁹

⁶⁹⁶ Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.1

⁶⁹⁷ Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.6.

⁶⁹⁸ Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.7.

⁶⁹⁹ Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980, s.1.

Resim 2. 19. Milliyet Gazetesi, 5 Haziran 1980

2.1.53. 158. Birleşim

93,94 ve 95. 96. Tur

05.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 58. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 93. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 93'üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 93'üncü tur oylamaya 573 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷⁰⁰

Tablo 2. 52. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 93. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	303
Faik Türün	235
Geçersiz Oylar	4
Boş	31

Yapılan 93'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 94'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonun açık sayım yaptığı sırada etrafı milletvekilleriyle çevrilip sayım zorlaşmıştır. Meclis Başkanının ikazlarına rağmen komisyonun etrafındaki milletvekilleri ayrılmamışlar tasnif

⁷⁰⁰ TBMMTD, 58'inci Birleşim, 05.06.1980, s.460-461.

güçlükle de olsa tamamlanabilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 94'üncü tur oylamasına 554  ye katılmış oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷⁰¹

Tablo 2. 53. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 94. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	298
Faik Türün	228
Geçersiz Oylar	6
Boş	22

Yapılan 94' nc  tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 95'inci tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Oylamaya geçilmeden evvel hangi oyların geçersiz olacağı hatırlatılmış birtakım tartışmaların ardından oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 95'inci tur oylamasına 344  ye katılmış oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷⁰²

Tablo 2. 54. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 95. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	293
Çeşitli Oylar	9
Geçersiz Oylar	1
Boş	41

Yapılan 95'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 96'ncı tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 96'ncı tur oylamasına 125  ye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme

⁷⁰¹ TBMMTD, 58'inci Birleşim, 05.06.1980, s.463.

⁷⁰² TBMMTD, 58'inci Birleşim, 05.06.1980, s.467.

dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 06.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁰³

2.1.53.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

*“Başkanlık Seçiminin 75. Gününde Batur 303 Oya Ulaştı”*⁷⁰⁴ haberini yapan gazete, 75 gündür süren turlarda Batur’un ilk kez 300 oyu geçtiğini, Batur’un oylarının artmasının AP’de şaşkınlık yarattığını yazmıştır.

Mecliste yapılan oylamalar hakkında bilgi veren gazete, gergin bir ortamda yapılan 94. Tur oylamada sayımın güçlüklerle yapıldığını yazmıştır. AP’li komisyon üyelerinin, Batur’a verilen katlanmış oyları geçersiz saymasının ortamı iyice gerdiğini yazan gazete, CHP’nin bu duruma itiraz ettiğini yazmıştır. Başbakan Demirel’in oylama bitene kadar salondan ayrılmadığını yazan gazete, 95. Tur oylamada AP’lilerin salondan ayrıldığını ve oylamaya katılmadığını yazmıştır.⁷⁰⁵

*“Batur’a destek MSP’liler arasında kavgaya neden oldu”*⁷⁰⁶ haberini yapan gazete, hükümete destek verilip verilmemesi konusunda parti içinde ayrışma yaşanan MSP’nin, Batur’a verilen destek noktasında da ayrışma yaşadığını yazmıştır.

MSP Milletvekili Yaşar Göçmen ile MSP Genel Sekreteri Oğuzhan Asiltürk arasında kavga çıktığını yazan gazete, oylamalar esnasında ikilinin tartışmaya başladığını ve kavgaya tutuştuklarını, diğer partililerin araya girmesiyle ikilinin yatıştırıldığını yazmıştır. Olaydan sonra açıklama yapan Yaşar Göçmen: *“Hür irademiz gasp edilmek istenmiştir. Anayasada oylar gizli verilir yazıyor. Oyumuzun rengini öğrenmek istediler. Partinin eğilimi ortadadır. Ancak hür irademize kimse karışamaz.”*⁷⁰⁷ açıklamasını yapmıştır.

⁷⁰³ TBMMTD, 58’inci Birleşim, 05.06.1980, s.467.

⁷⁰⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.1.

⁷⁰⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.9.

⁷⁰⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.1.

⁷⁰⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.9.

*“AP’nin anayasa değişikliği önerisi komisyonda reddedildi.”*⁷⁰⁸haberi yapan gazete, AP tarafından hazırlanan ve cumhurbaşkanını halkın seçmesini isteyen önerenin Meclis Anayasa Komisyonu’nda oy çokluğu ile reddedildiğini yazmıştır.

Anayasa Komisyonu Başkanı Şener Battal teklifin reddine ilişkin olarak: *“Cumhurbaşkanını meclisin seçeceği hükmü 1961 Anayasası’nda mevcuttur. Şimdiye kadar bu anayasa ile 3 Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Sistemde bir tıkanma görülmemiştir. Bu sebepten teklif reddedilmiştir.”*⁷⁰⁹ açıklamasını yapmıştır.

Milliyet

*“Asiltürk ile Göçmen Kavga Etti”*⁷¹⁰ haberini yapan gazete, MSP’li parlamenterler arasında yaşanan kavgayı haberleştirmiştir.

Mecliste yaşanan olaydan sonra açıklama yapan Oğuzhan Asiltürk: *“Partili parlamenterlerimize baskı yapıyoruz. Çünkü bir an önce cumhurbaşkanını seçmek istiyoruz. Dış basında silahlı kuvvetlerin hükümete muhtıra verdiği iddiası var. Cumhurbaşkanını seçemezsek başımıza gelecek tehlikenin farkındayız. Demirel bunları dikkate almıyor. Adaylarının Nakşibendi olduğunu alenen söyleyerek bizim oylarımızı şaşırtmaya çalışıyor.”*⁷¹¹ açıklamasını yapmıştır.

2.1.54. 59. Birleşim

97,98 ve 99. Tur

06.06.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 59. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 97. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 97’nci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 97’nci tur oylamaya 555 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷¹²

⁷⁰⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.1.

⁷⁰⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.9.

⁷¹⁰ Milliyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.4.

⁷¹¹ Milliyet Gazetesi, 6 Haziran 1980, s.4.

⁷¹² TBMMTD, 59’uncu Birleşim, 06.06.1980, s.470-471.

Tablo 2. 55. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 97. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	293
Faik TÜRÜN	222
Geçersiz Oylar	10
Boş	30

Yapılan 97'nci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 98'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 98'inci tur oylamasına 525 üye katılmış oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷¹³

Tablo 2. 56. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 98. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Muhsin Batur	291
Faik TÜRÜN	202
Geçersiz Oylar	7
Boş	25

Yapılan 98'inci tur oylamadan sonra Muhsin Batur adaylıktan çekildiğini bildirmiştir. Başkanlığa sunduğu yazılı önerge de Muhsin Batur: “*Adaylıktan çekilirken bana desteğini esirgemeyen parlamenterlere şükranlarımı sunuyorum.*”⁷¹⁴ ifadelerini kullanmıştır.

98'inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 99'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 99'uncu tur oylamasına 64 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 09.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷¹⁵

⁷¹³ TBMMTD,59'uncu Birleşim,06.06.1980, s.472.

⁷¹⁴ TBMMTD, 06.06.1980, s.472.

⁷¹⁵ TBMMTD,59'uncu Birleşim,06.06.1980, s.473.

2.1.54.1. Basına Yansıması

Milliyet

“Batur’un Adaylığı ve Senatörlüğü Sona Erdi”⁷¹⁶haberini yapan gazete, Mecliste yapılan son 3 tur oylamadan da sonuç alınamadığı ve görev süresi dolan CHP adayı Muhsin Batur’un adaylıktan çekildiğini yazmıştır. 99. tur oylama öncesinde Muhsin Batur’un adaylıktan çekildiğini yazan gazete, Batur’un meclis başkanlığına verdiği tezkere de: “Şimdiye kadar bana oylarını vererek desteklerini gösteren tüm parlamenterlere teşekkür ederim. Görev sürem dolacağı için adaylıktan çekildiğimi bildiririm.”⁷¹⁷açıklaması haberde yer almıştır.

Batur’un adaylıktan çekilmesinin ardından CHP grubunun acil toplandığını yazan gazete, Batur’un milletvekilleriyle vedalaştığını yazmıştır. Gazete, salı günü tekrar toplanacak parti grubunun durum değerlendirmesi yapacağını ve yeni aday konusunun gündemde olacağını yazmıştır.⁷¹⁸

Cumhuriyet

“MSP Bir Ay Süre Tanıdı”⁷¹⁹ manşet haberi ile çıkan gazete, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın: “Kadayıfın altı artık kızardı. Hükümet istediklerimizi yapmazsa azınlık hükümetine desteğimizi çekeceğiz. Ülkede ekonomik sıkıntılar ve anarşi artmıştır. TRT ve dış politikada da sıkıntılar artmıştır.”⁷²⁰ dediğini yazmıştır.

“MSP’nin Batur’a desteği 20 oyda takıldı”⁷²¹ haberini yapan gazete, Batur’a destek verileceğinin açıklanmasına rağmen MSP grubunun tam kadro Batur’a oy vermediğini yazmıştır.

MSP içinde yaşananlar hakkında bilgi veren gazete, 29 oyu bulunan MSP’den Batur’a 20 oy çıktığını yazmıştır. Parti içinde Nakşibendi olduğu söylenen AP adayı Faik Türün’e oy vermek isteyenler olduğunu yazan gazete, bu durumun parti içinde huzursuzluk çıkardığını yazmıştır. AP’nin MSP’li parlamenterlere baskı yaparak

⁷¹⁶ Milliyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, Manşet.

⁷¹⁷ Milliyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.7.

⁷¹⁸ Milliyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.7.

⁷¹⁹ Cumhuriyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, Manşet.

⁷²⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

⁷²¹ Cumhuriyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

“Batur seçilirse ertesi gün mescitleri kapatır.” propagandası yaptığı haberde yer almıştır⁷²²

Bugün

*“Erbakan, Hükümetin Ömrünü Bir Ay Daha Uzattı”*⁷²³ manşet haberi ile çıkan gazete, parlamento da bir toplantı yapan MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın, hükümete bir uyarı mektubu vereceğini yazmıştır.

Toplantıda Erbakan: *“AP üzerine düşeni yapmıyor. Halkın umudu artık Milli Görüş’tür. Hükümete bir uyarı mektubu verme kararı aldık. AP isteklerimizi yerine getirirse azınlık hükümetine desteğe devam ederiz, getirmezse desteğimizi çekeceğiz. Eğer işler yoluna girmezse ekim ayında erken seçime gidilebilir.”*⁷²⁴ açıklamasını yapmıştır.

Günaydın

*“Başka Çare Yok”*⁷²⁵ manşet haberi ile çıkan gazete, cumhurbaşkanlığı seçimindeki kördüğümün çözülmesi için AP ve CHP’nin bir araya gelmesi dışında bir çözümün kalmadığını yazmıştır. Beyhude atılan turlardan sonra, Milli Birlik Grubu ve bazı Bağımsız Milletvekillerinin AP ve CHP arasında diyalog kurulması için aracı olmaya karar verdiklerini yazan gazete, Milli Birlik Grubu ve Bağımsız Milletvekillerinin diyalogun sağlanması için bir komite kurduğunu yazmıştır. Şimdiye karar denenen yollardan çözüm alınamadığını yazan gazete, iki partinin muhtemel diyalogunun son ve en gerçekçi çözüm olduğunu yazmıştır.

Milli Birlik Grubu ve Bağımsız Milletvekillerinin kurduğu Komite’nin: *“Ülkemizde daha ciddi sorunlar varken cumhurbaşkanının seçilememesi yeni bir sorun daha çıkarmıştır. Bu sorunun çözümü, AP ve CHP’nin bir araya gelerek ortak bir noktaya ulaşmasından geçiyor. AP ve CHP liderlerinin bir araya getirilmesi için elimizden geleni yapacağız. Düğümün çözülmesi için yeni yollar denenecek. Diğer parlamenterlerinde desteği ile bu işi çözeceğiz. Bu her vatanseverin görevidir.”*⁷²⁶ açıklaması gazete haberinde yer almıştır.

⁷²² Cumhuriyet Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.9.

⁷²³ Bugün Gazetesi, 7 Haziran 1980, Manşet.

⁷²⁴ Bugün Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

⁷²⁵ Günaydın Gazetesi, 7 Haziran 1980, Manşet.

⁷²⁶ Günaydın Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

Ecevit: “Biz hazırız dedi”⁷²⁷ haberini de yapan gazete, AP ile CHP arasında tekrar kurulması gündeme gelen diyalog ile ilgili CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in diyaloga hazırız mesajını haberleştirmiştir. Diyalog süreci hakkında açıklama yapan Ecevit: “Diyalog sürecinde yeni girişimler ortaya çıkıyor. Daha önce kurulan diyaloglarda Demirel, bizim sunduğumuz teklifleri reddetti. Şimdi Milli Birlik Grubu bir diyalog kurma süreci başlattı. Parti olarak bu süreci destekliyoruz. Üzerimize ne düşüyorsa onu yaparız.”⁷²⁸ açıklamasını yapmıştır.

Gazete, Batur’un senatörlük süresi dolduğu için adaylıktan çekildiğini Resim 20’deki karikatür ile anlatmıştır.⁷²⁹

Resim 2. 20. Günaydın Gazetesi, 8 Haziran 1980

Akşam

AP’li Ataman: “Cumhurbaşkanı Seçildikten Sonra Hükümet Düşer”⁷³⁰ haberini yapan gazete, AP Milletvekili Sebati Ataman’ın sözlerini haberleştirmiştir.

Basına açıklama yapan Ataman: “Eldeki veriler 20 Haziran’a kadar cumhurbaşkanının seçileceğini gösteriyor. Parlamento dışından bir adayın seçileceğini düşünüyorum. Şimdiye kadar parlamento içinden seçilecek birisi çıkmadı. Bu koşullarda partilerin birleşemeyeceğini göstermektedir. MSP hükümete bir ay süre

⁷²⁷ Günaydın Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

⁷²⁸ Günaydın Gazetesi, 7 Haziran 1980, s.1.

⁷²⁹ Günaydın Gazetesi, 8 Haziran 1980, s.1.

⁷³⁰ Akşam Gazetesi, 8 Haziran 1980, s.1.

biçtiğini söyledi. MSP'nin şimdiye kadar desteğini görmedik. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra hükümet düşebilir."⁷³¹ açıklamasını yapmıştır.

2.1.55. 60. Birleşim

100. Tur

09.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüboğlu başkanlığında 60. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 100. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 100'üncü tur oylaması yapılmıştır. 100'üncü tur oylamasına 272 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 10.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷³²

2.1.55.1. Basına Yansıması

Günaydın

*"Cumhurbaşkanlığı Sorununa Birde Hükümet Sorunu Eklendi"*⁷³³ haberini yapan gazete, cumhurbaşkanlığı seçiminin 81 gün geçmesine ve 99 tur oylama yapılmasına rağmen sonuçlanmadığını bu soruna birde hükümet sorunun eklendiğini yazmıştır. Hükümetin düşürülmesi için CHP ve MSP'nin ortak hareket edebileceğini yazan gazete, CHP-AP-MSP koalisyon hükümetin kurulabileceğini yazmıştır. MSP'nin hükümetten istediği şartların yerine getirilmemesi halinde desteğini çekeceğini yazan gazete, MSP desteğini çekerse hükümetin düşürülmesinin an meselesini olacağını ve olası erken seçim için partilerin çalışmalara başladığını yazmıştır.⁷³⁴

Partilerin olası erken seçim için çalışmalara başladığını yazan gazete, partilerin seçimlerden beklentisini de açıklamıştır. AP'nin hedefinin tek başına iktidar olacak kadar vekil çıkarabilmeyi, CHP'nin, en yüksek oyu alarak bir numaralı parti olmayı,

⁷³¹ Akşam Gazetesi, 8 Haziran 1980, s.1.

⁷³² TBMMTD, 60'ıncı Birleşim,09.06.1980, s.476-477.

⁷³³ Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980, s.2.

⁷³⁴ Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980, s.2.

MSP'nin en az 100 milletvekili çıkarmayı, MHP'nin ise 16 olan sandalye sayısını en az bir kat arttırmayı hedeflediği haberde yer almıştır.⁷³⁵

Gazete Resim 2.21'deki karikatür ile süreci anlatmıştır.⁷³⁶

Resim 2. 21. Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980

2.1.56. 61. Birleşim

10.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüboğlu başkanlığında 61.Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluk olmadığından bu birleşimde oylama yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 11.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷³⁷

2.1.57. 62. Birleşim

101 ve 102. Tur

11.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 62. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 101. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 101'inci tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 101'inci tur oylamaya 354 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷³⁸

⁷³⁵ Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980, s.2.

⁷³⁶ Günaydın Gazetesi, 10 Haziran 1980, s.1.

⁷³⁷ TBMMTD, 61'inci Birleşim,10.06.1980, s.480.

⁷³⁸ TBMMTD, 61'inci Birleşim,10.06.1980, s.484.

Tablo 2. 57. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 101. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Faik Türün	204
Çeşitli Oylar	9
Geçersiz Oylar	2
Boş	139

Yapılan 101’inci tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 102’nci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 102’nci tur oylamasına 75 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 12.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷³⁹

2.1.57.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

“Ecevit ve Erbakan Cumhurbaşkanlığı Sorununu Görüştüler”⁷⁴⁰ haberini yapan gazete, CHP Genel Başkanı Ecevit’in MSP lideri Erbakan ile görüşmesinde ana gündemin cumhurbaşkanlığı seçimi olduğunu yazmıştır.

Mecliste gerçekleşen görüşme hakkında bilgi veren Ecevit: “Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde yeni bir döneme girdik. Diğer sorunlarla birlikte cumhurbaşkanlığı sorununu da ele aldık. Cumhurbaşkanlığı seçiminin bir an önce sonuçlanması için yapılması gerekenleri görüştük.”⁷⁴¹ açıklamasını yapmıştır.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile yaptığı görüşme sonrası açıklama yapan MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan: “CHP grubunda cumhurbaşkanı seçimi için çalışmalar yapılıyor. Bizde bu sürecin bir an önce nihayete ermesi için elimizden gelen

⁷³⁹ TBMMTD, 61’inci Birleşim, 10.06.1980, s.484.

⁷⁴⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.1.

⁷⁴¹ Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.9.

gayreti göstereceğiz. AP, Faik Türein'ü aday gösterdi. Kendi partisinden bile tam oy alamayan bir adaya destek vermemiz beklenmesin."⁷⁴² demiştir.

Gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in, MSP ile görüşmesi bittikten sonra Milli Birlik Grubu Başkanı Fahri Özdilek ile bir görüşme yaptığını da yazmıştır. Görüşme sonrası Ecevit: *"MBG ile cumhurbaşkanlığı sürecini konuştuk. Oldukça uzayan bu seçim sürecinde MBG'nin desteğini istedik. Yapıcı bir tavırla karşılaştık. Olumlu bir görüşme oldu."*⁷⁴³ açıklamasını yapmıştır.

Görüşme sonrası, MBG Başkanı Fahri Özdilek: *"Ecevit ile cumhurbaşkanlığı seçim sürecini konuştuk. Ecevit, MSP ile anlaştıklarını ifade etti. Süreç uzadıkça ülke içindeki sorunlara değinilemiyor. CHP'den bir an önce adaylarını çıkarmalarını ve duyurmasını istedik."*⁷⁴⁴ açıklamasını yapmıştır.

Sabah

*"Ecevit, MSP'ye Ortaklık Teklif Etti"*⁷⁴⁵ manşeti ile çıkan gazete, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ile bir araya geldiği görüşmeyi haberleştirmiştir.

İki liderin görüşmesi hakkında bilgi veren gazete, MSP'nin AP'ye hükümet işleri için 1 ay süre vermesinden sonra, CHP'nin MSP ile diyalogunun arttığını yazmıştır. CHP ve MSP liderlerinin görüşmesinde, Ecevit'in MSP'ye koalisyon teklifinde bulunduğunu yazan gazete, Erbakan'ın bu teklifi parti kuruluna götüreceğine söz verdiğini yazmıştır. Gazete yapılan görüşmelere rağmen MSP'li yetkililerin CHP ile koalisyona sıcak bakmadığını yazmıştır. Ecevit'in görüşmelerde cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde CHP adayının desteklenmesi için MSP'den destek istediği de haberde yer almıştır.⁷⁴⁶

⁷⁴² Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.9.

⁷⁴³ Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.9.

⁷⁴⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.9.

⁷⁴⁵ Sabah Gazetesi, 11 Haziran 1980, Manşet.

⁷⁴⁶ Sabah Gazetesi, 11 Haziran 1980, s.7.

2.1.58. 63. Birleşim

103 ve 104. Tur

12.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 63. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 103. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 103'üncü tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 103'üncü tur oylamaya 335 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷⁴⁷

Tablo 2. 58. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 103. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Faik Türün	199
Çeşitli Oylar	8
Geçersiz Oylar	2
Boş	126

Yapılan 103'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 104'üncü tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 104'üncü tur oylamasına 123 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 13.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁴⁸

2.1.59. 64. Birleşim

13.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 64.Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluk olmadığından bu birleşimde oylama yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 16.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁴⁹

⁷⁴⁷ TBMMTD, 64'üncü Birleşim,13.06.1980, s.487-488.

⁷⁴⁸ TBMMTD, 63'üncü Birleşim,12.06.1980, s.488.

⁷⁴⁹ TBMMTD, 64'üncü Birleşim,13.06.1980, s.490.

2.1.60. 65. Birleşim

105. Tur

16.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 65. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 105. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 105'inci tur oylaması yapılmıştır. 105'inci tur oylamasına 251 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 17.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁵⁰

2.1.61. 66. Birleşim

17.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Ali Fuat Eyüboğlu başkanlığında 66. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluk olmadığından bu birleşimde oylama yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 18.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁵¹

2.1.62. 67. Birleşim

17.06.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 67. Birleşim açılmıştır. Gündeme geçilmiştir. Meclis başkanlığına sunulan başbakanlık tezkeresi okunmuştur. Tezkereye göre daha önce ilan edilen sıkıyönetim kararlarının iki ay daha uzatılması hususu görüşülmüştür.⁷⁵²

Tezkere hakkında meclisi İç İşleri Bakanı Mustafa Gülcügil bilgilendirmiştir. Görüşmeler sırasında Nevşehir'de yaşanan hadiseler ve İzmir'de yaşanan olaylar gündeme sıkça gelmiştir. Gülcügil⁷⁵³ tarafından, Nevşehir ve İzmir'de yaşananlar

⁷⁵⁰ TBMMTD, 65'inci Birleşim, 16.06.1980, s.492.

⁷⁵¹ TBMMTD, 66'ncı Birleşim, 17.06.1980, s.497.

⁷⁵² TBMMTD, 67'nci Birleşim, 18.06.1980, s.501.

⁷⁵³ (İç İşleri Bakanı tarafından meclise verilen bilgilerde: "Nevşehir'de 17.06.1980 tarihinde yaşanan bir hadisede, Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanı ve eski Milletvekili Mehmet Zeki Tekiner'inde içinde bulunduğu 3 kişi kimliği belirsiz kişilerce öldürülmüştür. Ertesi gün cenaze törenine katılmak üzere Nevşehir'e giden CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'inde içinde bulunduğu kalabalığa ateş açılmış 2 milletvekili çeşitli yerlerinden silahla yaralanmıştır. Bülent Ecevit olayların ortasında kalmış ve bir müddet ordu evinde kalmıştır. İç İşleri Bakanı tarafından İzmir'de yaşananlar şu şekilde açıklanmıştır: "13.06.1980 tarihinde yapılacak olan üniversite sınavına katılmak üzere İzmir'e gelen öğrencilerin güvenliğini sağlamak üzere önlem alınmıştır. Sınavı protesto etmek isteyen başka bir grup öğrenci pankartlar açmış ve sloganlar atmıştır. Bölgede bulunan güvenlik güçlerinin uyarılarına

hakkında da meclise bilgi verilmiş, parti gruplarının da olaylar hakkında görüş bildirmelerinin ardından tezkere oylamaya sunulmuştur. Yapılan oylama ile tezkere kabul edilmiştir.

Tezkere oylamasının tamamlanmasının ardından bir diğer gündem maddesine geçilmiştir. Gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılacaktır. Faik Türün 'ün tek resmi aday olduğu 106. Tur oylamaya geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 106'ncı tur oylaması yapılmıştır. 106'ncı tur oylamasına 181 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 19.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁵⁴

2.1.63.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

*“Ecevit ve CHP’lilere Saldırıldı”*⁷⁵⁵ manşet haberini atan gazete, silahlı saldırıda öldürülen CHP Nevşehir İl Başkanı’nın cenaze töreninde Bülent Ecevit ve parlamenterlerin silahlı ve taşlı saldırıya uğradığını yazmıştır. CHP Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekiner’in cenaze töreninde yaşanan hadise hakkında bilgi veren gazete, Cenaze taşınırken kalabalığın üzerine bir binadan ateş açıldığını, güvenlik güçlerinin ateş edilen binaya karşılık verdiğini, silahlı çatışmanın yaklaşık 15 dakika sürdüğünü yazmıştır.⁷⁵⁶

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in olayların ardından Nevşehir hükümet konağına gittiğini yazan gazete, Ecevit’in burada Başbakan Demirel’le telefon görüşmesi yapmak istediğini; ancak Demirel’in genel idare kurulu toplantısında olmasından dolayı görüşmenin yapılamadığını yazmıştır. Başbakan ile görüşemeyen Ecevit’in Orgeneral Kenan Evren ile görüşme yaptığını yazan gazete, Ecevit’in Kenan Evren’e: *“Burada Devlet gücü yok. Güvenlik sağlanana kadar buradan*

rağmen durmayan öğrenci grubunun içinden güvenlik güçlerine silahla ateş açılmış buna mukabil verilen karşılık neticesinde 5 öğrenci ölmüş, 9 öğrenci yaralanmıştır. Silahla ateş eden sanıklar arka taraftan firar etmiştir. Soruşturma sürmektedir.” (TBMMTD, 18.06.1980:501-538)

⁷⁵⁴ TBMMTD, 67’nci Birleşim, 18.06.1980, s.540.

⁷⁵⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 19 Haziran 1980, Manşet.

⁷⁵⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 19 Haziran 1980, s.9.

ayrılmayacağım.” dediğini, Evren’in Ecevit’e güvenliğin sağlanması için teminat verdiğini yazmıştır.⁷⁵⁷

Olayların dinmesinin ardından cenaze töreninin devam ettiğini yazan gazete, cenaze töreninde bir konuşma yapan Ecevit’in: *“Halktan aldığımız kuvvetle yılmadan devam edeceğiz. Türkiye’ye faşizmi getirtmek isteyenlerin karşısında dimdik duran CHP vardır. Bizi aşamayacağını anlayanlar CHP’li siyasilere hedef alıyorlar. Biz gücümüzü halktan alıyoruz.”*⁷⁵⁸ açıklamasını yapmıştır.

2.1.64. 71. Birleşim

68, 69 ve 70. Birleşimlerde mecliste çoğunluk sağlanamadığı için oylama olmamıştır. 24.06.1980 tarihinde saat 15.00’da Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında 71.Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 107. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır.⁷⁵⁹

Cumhurbaşkanlığı seçimi için 107’nci tur oylaması yapılmıştır. 107’nci tur oylamasına 270 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 25.06.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁶⁰

2.1.64.1. Basına Yansıması

Cumhuriyet

*“CHP Yeni Cumhurbaşkanı Adayını Bugün Saptayacak”*⁷⁶¹ haberini yapan gazete, CHP ortak grubunda cumhurbaşkanlığı meselesinin görüşüldüğünü ve yeni adayının bugün görüşülüp TBMM’ye sunulmasına karar verildiğini yazmıştır. CHP ortak grubunda konuşan Ecevit: *“Türkiye önemli bir dönemeçten geçiyor. Temmuz başına kadar parlamenterlerimiz Ankara’dan ayrılmasın. Bu hafta içinde cumhurbaşkanını seçemezsek mecliste çoğunluk sağlanamaz.”*⁷⁶² demiştir.

⁷⁵⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 19 Haziran 1980, s.9.

⁷⁵⁸ Cumhuriyet Gazetesi, 19 Haziran 1980, s.9.

⁷⁵⁹ TBMMTD, 71’inci Birleşim,24.06.1980, s.549.

⁷⁶⁰ TBMMTD, 71’inci Birleşim,24.06.1980, s.550.

⁷⁶¹ Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1980, s.1.

⁷⁶² Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1980, s.1.

*“Karakaş’ın Başkan Adayı Olarak Belirlenişi CHP’yi Karıştırdı”*⁷⁶³haberini yapan gazete, CHP ortak grubunda yapılan oylamaya, muhalif kanadın katılmadığını, en çok oyu alan Meclis Başkanı Cahit Karakaş’ın yeni aday olarak açıklanmasının parti içinde sıkıntı yarattığını yazmıştır.

CHP Ortak Grubunda yaşananlar hakkında bilgi veren gazete, Bülent Ecevit’in bir sunuş konuşması yaptıktan sonra aday olmak isteyen partililerin isim yazdırmasının istendiğini yazmıştır. Böyle bir yöntemi kabul etmeyen parti içi muhalefetin bu duruma tepki gösterdiğini yazan gazete, genel merkez kanadının ise böyle yaparak aday göstermek istedikleri Cahit Karakaş’ın önünü açmak istediklerini iddia etmiştir. Toplantının ikinci kısmında Cahit Karakaş’ın adaylığının Ecevit tarafından açıklandığını yazan gazete, parti içi muhalefete rağmen Karakaş’ın adaylığının bugün mecliste çoğunluk sağlanırsa açıklanacağını yazmıştır.⁷⁶⁴

*“Karakaş Pazartesi Resmen Aday Oluyor”*⁷⁶⁵haberini yapan gazete, önceki gün adaylığının açıklanması beklenen Meclis Başkanı Cahit Karakaş’ın, diğer parti liderleriyle görüşükten sonra adaylığının pazartesi günü açıklanacağını yazmıştır.

CHP tarafından adaylığı duyurulan Cahit Karakaş’ın parti liderleriyle görüşmelerini paylaşan gazete, Karakaş’ın önce MHP Genel Başkanı Türkeş ile görüşüğünü yazmıştır. Görüşme sonrası yazılı açıklama yapan Türkeş: *“Cumhurbaşkanlığı hususunda Meclis Başkanı Cahit Karakaş ile görüş alverişinde bulunduk.”* demiştir. Daha sonra Karakaş’ın CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ile de görüşüğünü yazan gazete, Feyzioğlunun: *“Bizim üç oyumuz var. Seçimlerde çok etkili olacağını sanmıyorum. Tek parti adayından ise partilerin birleşip bir aday göstermesi daha verimli olacaktır.”*⁷⁶⁶ dediğini yazmıştır. Karakaş’ın Milli Birlik Grubu ve Kontenjan gruplarıyla da görüştüğü haberde yer almıştır.

Bir başka haberde gazete, Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil ile yaptığı görüşme sonrası açıklama yapan Başbakan Demirel’in: *“Bizim istediğimiz şey yapılıyorsa Türkiye’nin 5 haftadır seçilmiş bir cumhurbaşkanı olacaktı. CHP 3 haftadır*

⁷⁶³ Cumhuriyet Gazetesi, 26 Haziran 1980, s.1.

⁷⁶⁴ Cumhuriyet Gazetesi, 25 Haziran 1980, s.1.

⁷⁶⁵ Cumhuriyet Gazetesi, 27 Haziran 1980, s.1.

⁷⁶⁶ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1980, s.1.

*cumhurbaşkanı seçimini bırakmıştır. Türkiye'nin yeni sorunlara ihtiyacı yoktur.”*⁷⁶⁷
sözlerini paylaşmıştır.

72, 73, 74, 75 ve 76. Birleşimlerde mecliste çoğunluk olmadığı için oylama yapılmamıştır. 02.07.1980 tarihinde 77. Birleşim açılmıştır. Bu birleşimde yapılan 108'inci tur oylamaya 115 üye katılmış ve isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Çoğunluk olmadığı için birleşim 03.07.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.

2.1.65. 78. Birleşim

109, 110 ve 111. Tur

03.07.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanvekili Memduh Ekşi başkanlığında 78. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimi için 109. Tur oylamaya geçileceği açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 109'uncu tur oylaması yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 109'uncu tur oylamaya 393 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir. ⁷⁶⁸

Tablo 2. 59. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 109. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Faik TÜRÜN	246
Kemal KAYACAN	29
Geçersiz Oylar	11
Boş	107

Yapılan 109'uncu tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 110'uncu tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 110'uncu tur oylamasına 63 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için

⁷⁶⁷ Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1980, s.9.

⁷⁶⁸ TBMMTD, 78'inci Birleşim,03.07.1980, s.567.

Meclis Başkanvekili tarafından 04.07.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁶⁹

79,80,81,82,83,84,85 ve 86. Birleşimlerde mecliste çoğunluk olmadığı için oylama yapılamamıştır. 16.07.1980 tarihinde yapılan 111'inci tur oylamaya ise 86 üye katılmış ve isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Çoğunluk olmadığı için birleşim 17.07.1980 tarihinde toplanılmak üzere sona erdirilmiştir.

2.1.66. 92. Birleşim

112. Tur

88,89,90,91. Birleşimlerde mecliste çoğunluk sağlanamadığı için oylama yapılamamıştır. 23.07.1980 tarihinde 92. Birleşim Meclis Başkanvekili Muslih Görentaş başkanlığında açılmıştır.⁷⁷⁰

Meclis Başkanı Cahit Karakaş imzasıyla sunulan meclis başkanlığı sunuşu meclise okunmuştur. Sunuşta: *“Ülkenin içinde bulunduğu terör ve anarşi olaylarına karşı meclis görevini yapmalıdır. Meclis ve parlamenterlerin tarihi bir görevi olduğu...”*⁷⁷¹ bildirilmiştir.

Meclis Başkanlık Divanı'nın sunuşunda ayrıca: *“...Ülkede yaşanan faili meçhul cinayetler, anarşi olayları, ekonomik buhran ve son olarak Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu ve eski Başbakanlardan Nihat Erim'inde öldürülmesiyle ülkede kargaşa ortamı iyice artmıştır. Meclisin ortak bir görüş ile bu durumun içinden çıkması zorunluluktur.”*⁷⁷² durumu belirtilmiş ve ardından parti grubu temsilcilerine söz hakkı verilmiştir.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit hükümeti eleştirdiği konuşmasını: *“Her gün görevi başında öldürülen polisler, askerler, işkencelerde öldürülen yurttaşlarımızın hakkı için, milletimiz için birlik olalım. Devleti el ele onaralım. Seçim yolunu açarak bu işi halledelim. Ülkemize barışı getirelim.”*⁷⁷³ sözleriyle yapmıştır.

⁷⁶⁹ TBMMTD, 78'inci Birleşim,03.07.1980, s.568.

⁷⁷⁰ TBMMTD ,92'nci Birleşim,23.07.1980, s.588.

⁷⁷¹ TBMMTD ,92'nci Birleşim,23.07.1980, s.598.

⁷⁷² TBMMTD ,92'nci Birleşim,23.07.1980, s.599.

⁷⁷³ TBMMTD ,92'nci Birleşim,23.07.1980, s.604.

Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Grubu adına konuşmasını yapan Fahri Çoker: *“22 Marttan bu yana devam eden seçimlerin iki büyük partinin bir araya gelmemesi sebebiyle bir türlü sonuçlanamadığını, bu sebepten mecliste ülke gündemine dair görüşmelerin yapılamadığını...”* İfade etmiştir. Sözlerinin devamında Çoker: *“Meclisin toplanamamasından dolayı ülkeye dair olayları basından takip ediyoruz. Anarşi ve terörün arttığı şu günlerde partiler üstü bir bakış açısıyla olayları değerlendirip çözüm için ortak bir tavır sergilemeliyiz.”*⁷⁷⁴ demiştir.

AP adına konuşan Gıyasettin Karaca, meclis başkanlığının mektup yollayarak böyle bir gündemle toplanmasının yasalara uygun olmadığını söylemiştir. Konuşmasının devamında Karaca: *“Anarşiyi önlemek için ihtiyaç duyulan 2 şey vardır. Birincisi katilleri yakalamaktır. İkincisi ise hadiseden önce anarşi ile mücadele etmektir. Eski Başbakan Nihat Erim gazetelerde ve söylemlerde hedef gösterilmiş ve neticede koruma polisiyle birlikte şehit edilmiştir. Ülkede anarşiyi dindirmek için erken seçimin önü açılmalıdır.”*⁷⁷⁵ demiştir.

Hükümet adına konuşmak üzere kürsüye Başbakan Süleyman Demirel çıkmıştır. Özellikle son haftalarda yaşanan olaylara değinen Demirel: *“Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu, eski Başbakanlardan Nihat Erim, Disk Başkanı Kemal Türkler’e Allah’tan rahmet diliyorum. 18 aydır ülkede sıkıyönetim var. 11 aylık zarfı CHP iktidarı dönemine aittir. 7 aylık sürede biz görevdeyken geçti. Ülkede maalesef kan durmuyor. Anarşi durmuyor. Gelin birlik olalım. Birlikte hareket edelim. Sıkıyönetim komutanlarına yetkiyi verelim. Ülkede akan kanın durmasını birlikte önleyelim. Kanun önünüzde hep birlikte kanunu meclisten geçirelim.”*⁷⁷⁶ demiştir. Olağanüstü hâl kanunun çıkarılması için müzakerelerin devam etmesi gerektiğini ifade eden Demirel: *“Bu yasayı tartışalım müzakere edelim. Devlet güvenlik mahkemelerini çalıştıralım. Bunlara yok diyarsanız 60 gün içinde erken seçime gidelim.”*⁷⁷⁷ demiştir.

Cumhuriyetçi Güven Partisi adına konuşan Turhan Feyzioğlu ülkede yaşanan anarşi ve terör olayları hakkında konuştuğundan sonra, cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili olarak: *“Bu Meclis 3 sefer aynı metotla yani ortak bir aday çıkararak anlaşarak*

⁷⁷⁴ TBMMTD ,92’nci Birleşim,23.07.1980), s.605.

⁷⁷⁵ TBMMTD ,92’nci Birleşim, 23.07.1980, s.605.

⁷⁷⁶ TBMMTD ,92’nci Birleşim,23.07.1980, s.623.

⁷⁷⁷ TBMMTD ,92’nci Birleşim,23.07.1980, s.625.

*cumhurbaşkanını seçmiştir. Meclis bir araya gelerek bu seçim işini aradan çıkarmalıdır.”*⁷⁷⁸ İfadelerini kullanmıştır.

Mecliste gruplar ve hükümet adına konuşmalar yapıldıktan sonra cumhurbaşkanlığı seçimine geçilmiştir. Yapılan 112’nci tur oylamasına 167 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanı tarafından 24.07.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.

2.1.67. 106. Birleşim

113. Tur

93. ve 105. Birleşimler arasında mecliste çoğunluk oluşmadığı için cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılamamıştır. 18.08.1980 tarihinde Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 106. Birleşim açılmıştır. ⁷⁷⁹

Meclis başkanlığına sunulan başbakanlık tezkeresi okunmuştur. Tezkereye göre daha önce ilan edilen sıkıyönetim kararlarının iki ay daha uzatılması hususu görüşülmüştür. Tezkere hakkında hükümeti temsilen İç İşleri Bakanı Orhan Ege meclise bilgi vermiştir. Mecliste parti grubu yetkililerin konuşmalarından sonra yapılan oylama neticesinde sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması kabul edilmiştir. ⁷⁸⁰

Mecliste başbakanlık tezkeresi oylaması yapıldıktan sonra cumhurbaşkanlığı seçimine geçilmiştir. Yapılan 113’üncü tur oylamasına 166 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 19.08.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir. ⁷⁸¹

2.1.68. 109. Birleşim

114 ve 115. Tur

106 ve 108. Birleşimler arasında mecliste çoğunluk oluşmadığı için cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılamamıştır. 21.08.1980 tarihinde saat

⁷⁷⁸ TBMMTD ,92’nci Birleşim,23.07.1980, s.627.

⁷⁷⁹ TBMMTD ,106’nci Birleşim,18.08.1980, s.662.

⁷⁸⁰ TBMMTD ,106’nci Birleşim,18.08.1980, s.663-687.

⁷⁸¹ TBMMTD ,106’nci Birleşim,18.08.1980, s.690.

15.00'da Meclis Başkanvekili İsmail Hakkı Yıldırım başkanlığında 109. Birleşim açılmıştır. Yeterli çoğunluğun olduğu anlaşıldığından gündeme göre cumhurbaşkanlığı seçimine geçilmiştir.⁷⁸²

Meclis başkanlığına sunulan tezkereye göre CHP Ankara Milletvekili Kemal Kayacan cumhurbaşkanlığı seçimine aday gösterilmiştir. Manisa Milletvekili Faik Türün ve Ankara Milletvekili Kemal Kayacan'ın aday olduğu 114. Tur cumhurbaşkanlığı seçimi oylamasına geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için 114'üncü tur oylamaya 410 üye katılmış ve oyların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.⁷⁸³

Tablo 2. 60. 1980 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri 114. Tur Oylama Sonuçları

Adaylar	Aldıkları Oy
Kemal Kayacan	211
Faik Türün	167
Geçersiz Oylar	5
Boş	27

Yapılan 114'üncü tur oylamada da seçilmek için yeterli oya ulaşan aday olmadığı için 115'inci tur oylamaya geçilmiştir. Tasnif komisyonu tarafından yapılan sayıma göre seçimin 115'inci tur oylamasına 163 üye katılmıştır. Çoğunluk sağlanamadığı için isme dayalı tasnif yapılmamıştır. Salt çoğunluk olmadığı için Meclis Başkanvekili tarafından 22.08.1980 tarihinde toplanılmak üzere birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁸⁴

Mecliste yapılan 115. Tur oylama 1980 cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında yapılan son oylama olmuştur. Bu oylamadan sonra mecliste cumhurbaşkanlığı seçimi için başka bir oylama yapılamamıştır.

⁷⁸² TBMMTD ,109'uncu Birleşim,21.08.1980, s.698.

⁷⁸³ TBMMTD ,109'uncu Birleşim,21.08.1980, s.699.

⁷⁸⁴ TBMMTD ,109'uncu Birleşim,21.08.1980, s.700.

2.1.69. 124. Birleşim

109 ve 123. Birleşimler arasında mecliste çoğunluk oluşmadığı için cumhurbaşkanlığı seçimi için oylama yapılamamıştır. 11.09.1980 tarihinde saat 15.00'da Meclis Başkanı Cahit Karakaş başkanlığında 124. Birleşim açılmıştır. Bu birleşimde de yeterli çoğunluk olmadığı için 12.09.1980 tarihinde cumhurbaşkanlığı seçim turlarına devam etmek için birleşim sona erdirilmiştir.⁷⁸⁵

Meclis, yapılan 124. Birleşimden sonra tekrar toplanamamıştır. Zira, 12 Eylül 1980 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yönetime el konulmuş ve meclis fesih edilmiştir.

⁷⁸⁵ TBMMTD, 124'üncü Birleşim, 11.09.1980, s.732.

SONUÇ

Demokratik rejimlerde seçimler en önemli ayaktır. Devlet Başkanı konumundaki cumhurbaşkanının seçimleri de en önemli demokratik gelişmelerdendir. Türkiye Cumhuriyeti kazanılan askeri zaferin ardından demokratik bir ulus-devlet olarak kuruldu. 29 Ekim 1923'te cumhuriyetin ilan edildiği gün Gazi Mustafa Kemal'de Cumhurbaşkanı olarak seçilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olmuştur. Gaziyi, İsmet İnönü, Celal Bayar, Cemal Gürsel, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Kenan Evren, Turgut Özal, Süleyman Demirel, Ahmet Necdet Sezer, Abdullah Gül ve Recep Tayyip Erdoğan sırasıyla Cumhurbaşkanı olarak takip etmiştir.

Türkiye'de 1923 ile 2022 yılları arasında 21 cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. Bu seçimlerin 18'inde parlamento söz sahibi olmuştur. Kenan Evren, 1982 Anayasa oylamasına konulan bir madde ile referandum ile, Recep Tayyip Erdoğan ise 2014 ve 2018 yıllarında doğrudan halk tarafından Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

1921 Anayasası ile Teşkilatı Esasiye Kanunu'nda yapılan değişiklik ile bir kez cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. (29 Ekim 1923) 1924 yılında kabul edilen anayasa ile, Gazi Mustafa Kemal üç kez daha (1927, 1931, 1935) seçilerek toplamda dört sefer Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Gazi'nin ölümünün ardından, İsmet İnönü 1938, 1939, 1943 ve 1946 yıllarında toplamda dört sefer Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1950 seçimlerinden sonra iktidara gelen Demokrat Parti'nin Genel Başkanı Celal Bayar, 1950, 1954 ve 1957 yıllarında üç sefer Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

27 Mayıs 1960'da Milli Birlik Komitesi tarafından darbe yapılmış ve ülke yönetimi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kontrolüne geçmiştir. Kurucu Meclis tarafından 1961 Anayasası hazırlanmış ve yapılan referandum sonucu 1961 Anayasası kabul edilip yürürlüğe girmiştir. Bu anayasanın yürürlükte olduğu dönemde ilk olarak Cemal Gürsel 1961 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Cemal Gürsel'in doktor raporu ile Cumhurbaşkanı vazifesini yerine getiremeyeceğinin anlaşılmasının ardından yapılan 1966 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cevdet Sunay Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Cevdet Sunay'ın görev süresinin sona ermesinin ardından 1973 seçimlerinde Fahri Sabit Korutürk 1961 Anayasası ile seçilen son Cumhurbaşkanı olmuştur.

1961 Anayasası'na göre cumhurbaşkanı seçebilmek için meclisin ortak bir aday üzerinde birleşmesi şarttı. Bu anayasaya göre cumhurbaşkanı meclis üyeleri içinden seçilebilirdi. Yapılacak ilk iki tur oylamada üçte iki çoğunluk oy aranırken sonraki turlarda meclis salt çoğunluğunun oyunu alan aday cumhurbaşkanı seçilebilirdi. Durum böyle olunca mecliste üçte iki çoğunluğu alan bir iktidarın olmadığı dönemlerde cumhurbaşkanını seçebilmek için siyasilerin anlaşması zorunluluktu. Zaten anayasayı hazırlayanlarda uzlaşılı yoluyla bir cumhurbaşkanı seçilmesini istiyordu.

1961 Anayasası referandum ile kabul edildikten sonra, ilk cumhurbaşkanını seçmek için meclis toplanmıştır. Darbenin etkisinin hala hissedildiği ve Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel'in tek aday olarak girdiği seçimlerde, meclis ilk turda Gürsel'i Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. Bu seçim öncesinde cumhurbaşkanlığına aday olacağı öne sürülen Senatör Ali Fuat Başgil, askerın baskısıyla adaylıktan vazgeçmiş ve senatörlükten istifa etmiştir. Böylelikle seçimler ilk turda tamamlanmıştır.

1966 yılında Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in rahatsızlığı dolayısıyla görevini yapamayacak olduğunun doktor raporu ile açıklanması üzerine, cumhurbaşkanlığı seçim sürecine gidilmiştir. Askerin isteğı üzerine Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay önce meclise girmiş ve ardından aday gösterilmiştir. Ordunun siyasiler üzerinde gücünün etkili olduğu bu dönemde Sunay 5. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

1961 Anayasası'ndaki ilk tıkanma 1973 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ortaya çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, görev süresinin dolmasına az bir süre kala siyasilerle cumhurbaşkanı seçimleri hakkında görüşmeler yapmıştır. 12 Mart Muhtırası sonrası gücünü siyasiler üzerinde yine hissettiren asker, yeni cumhurbaşkanının da ordu kökenli olmasını istiyordu. Sunay, siyasilerle yaptığı görüşmelerde Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler'e destek olunmasını istiyordu. Ancak siyasiler Gürler'e yeşil ışık yakmamıştı.

1966 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde olduğu gibi bir taktikle dönemin Genel Kurmay Başkanı Faruk Gürler önce emekli oldu. Ardından Cumhurbaşkanı Sunay tarafından kontenjan senatörü seçilerek meclise girdi. Çünkü 1961 Anayasası'na göre cumhurbaşkanı, meclis üyeleri içinden seçilebilirdi. Artık sıra meclisin Gürler'i

desteklemesine gelmişti. Bu desteği sağlamak için yapılan görüşmelerde AP, 12 Mart Muhtırasının öcünü almak için Gürler'e oy vermeyeceğini açıkladı. CHP ise İsmet İnönü'nün ayrılmasından sonra Bülent Ecevit liderliğinde yeni bir bakış açısı kazanmaya çalışıyordu. Ecevit, 12 Mart Muhtırasının içeriğine karşı olduğu için Gürler'in desteklenmesine sıcak bakmıyordu. Bu şartlar altında başlayan seçimde ordu istediğini alamadı.

Turlar ilerledikçe Gürler'in seçilmesinin olanaksız olduğu ortaya çıkmıştı. Dönemin koşulları gereği AP ve CHP yeni bir aday üzerinde uzlaşmak için görüşmeler yapmıştır. Görüşmelerde Sunay'ın görev süresinin uzatılması da gündeme gelmiş; ancak mecliste yapılan oylamada öneri kabul edilmemiştir. Son olarak bir aday üzerinde anlaşılmış ve Fahri Korutürk ismi ön plana çıkmıştır. Mecliste yapılan 15. Tur oylamada Fahri Korutürk 6. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

1973 seçimleri, meclisin bir araya gelmeden ve ortak bir aday üzerinde anlaşmadan cumhurbaşkanı seçmenin imkânsız olduğunu göstermiştir. Anayasanın ilk iki turdan sonra meclis salt çoğunluğunu araması 1973 seçimlerinde bir şekilde çözülmüştür. Ancak bu durum 1980 cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde, siyasi partiler ortak bir aday üzerinde anlaşamadığı için çözülememiştir.

1980 cumhurbaşkanlığı seçim süreci başladığında ülkede; ekonomik sıkıntılar ve enflasyon artmış, anarşi olayları tırmanışa geçmişti. Sağ sol kutuplaşmasının arttığı bir dönemde yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde gazeteler, meclis aritmetiğinden dolayı diyalog kurulmasının zaruri olduğunu haberleştirmiştir. Zira ilk kez 1973 seçimlerinde karşılaşılan ortak aday bulma durumu, 1980 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de ortaya çıkacaktır.

1980 cumhurbaşkanlığı seçimine gidilirken TBMM'de; CHP 267, AP 264, MSP 29, MHP 18, Milli Birlik Grubu 18, Kontenjan Grubu 14, Bağımsızlar 14, CGP 3, DP 1, Tabii Üye 1, Boş 5 olmak üzere toplam 634 parlamenter yer alıyordu. İlk iki turda 423 oyun aranacağı seçimlerde, sonraki turlarda 318 parlamenterin oyunu alacak aday cumhurbaşkanı seçilebilecektir. Sonuç olarak partilerin bir araya gelerek bir aday üzerinde anlaşması gereklidir.

22 Mart 1980 tarihinde cumhurbaşkanını seçmek üzere toplanan mecliste, aday çıkmaması üzerine seçim turları başlayamamıştır. 25 Mart 1980 tarihinde Mardin

Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz'ın adaylığını açıklamasıyla turlar başlayabilmiştir.

6 Nisan'da görev süresi dolan 6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk görevinden ayrılırken anayasa gereği Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil vekaleten cumhurbaşkanlığı yapmıştır. Vekalet süresi sanılanın aksine kısa süreli değil yaklaşık 5 ay sürmüştür. AP'li olan Çağlayangil'in vekaleti, AP'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerinde daha yavaş ve rahat hareket etmesini sağlamıştır.

Nisan ayına kadar AP ve CHP'nin aday göstermediği turlar devam etmiştir. 25. Turda AP Sadettin Bilgiç'i aday göstermiştir. Uzun süre aday olarak kalan Bilgiç hem kendi partisinden hem de diğer siyasilerden istediği desteği tam olarak alamamıştır.

CHP adayını 35. Tur oylama başlarken açıklamış ve 12 Mart 1971 muhtırasında imzası olan eski Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'u aday göstermiştir. Batur'un aday olmasıyla mecliste iki partinin de adayının olduğu boşuna atılan turlar devam etmiştir.

Önceki seçimlerin aksine; 1980 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde asker, çok agresif davranmamıştır. İlk başlarda süreç yakından takip edilmiş; ancak net bir tavır alınmamıştır. Asker ilk reaksiyonunu 14 Mayıs 1980'de vermiştir. NATO zirvesi dönüşü demeç veren Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren, cumhurbaşkanının bir an önce seçilmesi gerektiğini açıklamış sağ ve sol partilerin bir araya gelerek bu işi nihayete erdirmesini istemiştir.⁷⁸⁶

İstenilen sonucun alınamaması, diyalog çabalarından bir netice çıkmaması üzerine CHP ve adayı Muhsin Batur bir taktik denemiştir. Batur, 15 Mayıs 1980 tarihinde adaylıktan çekilmiştir. Senatörlük süresinin dolmasına az bir süre kala 3 Haziran'da tekrar aday olan Batur, bu süre zarfından MSP lideri Necmettin Erbakan ve siyasilerle görüşmeler yaparak destek almaya çalışmıştır. Batur'un seçilmesine mâni olmak için AP, Nakşibendi tarikatı üyesi olduğu ileri sürülen eski Kara Kuvvetleri Komutanı Faik Türün'ü taktik olarak aday göstermiştir. AP'nin düşündüğü taktik başarılı olmuş ve Muhsin Batur istenilen oy oranına ulaşamamıştır.

⁷⁸⁶ Milliyet Gazetesi, 15 Mayıs 1980, s.1.

Muhsin Batur ikinci kez adaylığını koyduktan sonra parlamentoya yönelik baskılar artmıştır. 27 Mayıs Darbesi sonrası 1961 cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında Cemal Gürsel'in seçilmesi için meclise başka aday çıkarılmaması için baskı kurulmuş ve askerin istediği olmuştur. Benzer baskılar 1973 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de yaşanmış süreci partilerin kurduğu diyalog çözmüştü. Meclise yönelik baskılar, Muhsin Batur ikinci kez aday olduktan sonra tekrar gün yüzüne çıkmıştır. 4 Haziran 1980 tarihinde yapılan 90. Tur oylama öncesi, CHP İstanbul Milletvekili Muammer Aksoy, Batur'a oy verilmesi için bir bildiri dağıtmıştır. Batur seçilmezse işlerin kötüye gideceği ve demokrasinin sekteye uğrayacağı yazan bildiri işe yaramamıştır.⁷⁸⁷

Kontenjan Senatörlüğü süresi 6 Haziran 1980 tarihinde dolacak olan Muhsin Batur, 5 Haziran'da yapılan 93. Tur oylamada 303 oya ulaşmış; ancak seçilmek için gerekli olan 318 oya ulaşamamıştır. Durum böyle olunca senatörlük süresi dolan Muhsin Batur 99. Tur oylama öncesi adaylıktan çekilmiştir.

Bu süreçte CHP, ilk etapta diyalog kurma yolunu denemiştir. Diyalog kurma sürecinin başarısız olmasının ardından Muhsin Batur'u aday göstermiştir. En güçlü adayı Muhsin Batur'un seçilememesinden sonra ise hükümetin gensorular ile düşürülmesi için emek harcamıştır.

Mecliste yapılan turlara rağmen cumhurbaşkanının seçilememesi, basında yeni adayların ön plana çıkarılmasına sebep olmuştur. Gazeteler anketler paylaşarak kimlerin cumhurbaşkanı olması gerektiği yönünde haberler yapmıştır. Turlarda adayların gerekli oyu alamaması özellikle kontenjan grubunda yer alan parlamenterlerinde cumhurbaşkanı adayı olmak için sıranın kendilerine gelmesini beklemesine sebep olmuştur. Durum böyle olunca birçok parlamenter çekimser oy kullanarak adayların seçilmemesi için uğraşmıştır.

Diyalog çalışmalarından ve meclisteki turlardan sonuç alınamaması üzerine AP, 22 Mayıs 1980'den itibaren anayasanın değiştirilmesine öncelik vermiştir. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi üzerine kurulu olan bu değişiklik, Meclis Anayasa Komisyonu tarafından reddedilmiştir.

⁷⁸⁷ Muhammet, Yıldız ve Ahmet, Edi, s.1654.

Haziran ayına kadar cumhurbaşkanlığı seçimleri için partilerin diyalog kurma ve kendi adaylarını seçtirme rekabeti devam etmiştir. Haziran ortasından itibaren cumhurbaşkanlığı seçim süreci ciddiyetini kaybetmiştir. AP'nin anayasayı değiştirmek için kulis yapması, diyalogdan kaçınması, Batur'un seçilmesini engellemek için Faik Türün'ü aday göstermesi uzayan seçim sürecinin tamamlanma ihtimalini sona erdirmiştir.

Mayıs ayının sonlarından itibaren ülkede anarşi iyice artmıştır. Meclis ve ülke gündemi artık cumhurbaşkanlığı seçim sürecini ötelemiş, ülkede yaşanan çatışma ortamına odaklanmıştır. Siyasilere yönelik cinayetler ve saldırılar ülkede artan anarşinin en belirgin göstergeleri olmuştur. Bu dönemde MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak, 12 Mart dönemi Başbakanı Nihat Erim, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in yanı sıra birçok siyasetçi ve devlet adamı suikast sonucu öldürülmüş, Çorum Olayları⁷⁸⁸ yaşanmış, Nevşehir'de CHP'lilere saldırı yapılmış, sağ ve sol gruplar arasındaki çatışmalar artarak devam etmiştir.

Meclisin cumhurbaşkanını seçememesi, ülkede artan anarşi ve terör olaylarının sıkıyönetim uygulamalarına rağmen durdurulamaması, 12 Eylül Askeri Darbesine giden sürecin fitilini ateşlemiştir. Suyu iyice ısıtan gelişme ise 30 Ağustos Zafer Bayramı törenine, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın katılmaması olmuştur. Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren, basın mensuplarına verdiği demeçte: *"Necmettin Erbakan 30 Ağustos'a karşı mı değil mi?"* açıklamasını yapmıştır. Sorunun muhatabı MSP Genel Başkanı Erbakan: *"Bir din adamının cenazesine katıldığım için tören de yer alamadım. Biz 30 Ağustos'un karşısında değil, tam içindeyiz."*⁷⁸⁹ demiştir.

12 Eylül'e yaklaşırken MSP, Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in gensoru ile düşürülmesini sağlamış, 6 Eylül 1980'de ise Konya'da yapılan *"Kudüs'ü Kurtarma Günü"* etkinliklerinde şeriat isteriz nidalarının atılmasıyla dikkatleri üzerine çekmiştir.

⁷⁸⁸ Çorum Olayları: 27 Mayıs 1980'de MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ın öldürülmesi ile başlayıp 4 Temmuz 1980'e kadar süren, solcu Alevi vatandaşlara karşı yapılan saldırılardır. 2010 yılında TBMM'de Çorum Olayları ile ilgili Meclis Araştırması için verilen önergeye göre; bu olaylarda, 57 kişi öldürülmüş, 200'ün üstünde vatandaş yaralanmış ve binlerce aile göç etmek zorunda kalmıştır. <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c074/tbmm23074128.pdf> (Erişim Tarihi: 11.05.2020)

⁷⁸⁹ Milliyet Gazetesi, 31 Ağustos 1980, s.1.

İşlerin iyice rayından çıktığı günlerde Başbakan Süleyman Demirel 9 Eylül’de: “*Erken Seçim Tek Çıkış Yoludur*” açıklamasını yapsa da 12 Eylül 1980 tarihinde emir komuta zinciri içindeki Türk Silahlı Kuvvetleri, Kenan Evren Başkanlığındaki Milli Güvenlik Konseyi adıyla ülke yönetime el koymuştur.⁷⁹⁰

1980 Türkiye’sinde ülkenin içinde bulunduğu şartlar ve oluşan siyasi çıkmaz, zemini oluşmaya başlayan askeri darbe ortamını iyice açığa çıkarmıştır. TBMM’de yer alan siyasi partiler ve parlamenterlerin süreci iyi yönetememesi, ortak bir aday üzerinde ve siyaset üzerinde anlaşamamaları 12 Eylül Darbesine giden süreci iyice ısıtmıştır. 115’ tur oylama yapılmasına rağmen 1980 cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçsuz kalmıştır. 12 Eylül Askeri Darbesi’ne kadar İhsan Sabri Çağlayangil vekaleten Cumhurbaşkanlığı yapmaya devam etmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 12 Eylül 1980’de yapılan darbe sonrası da TBMM kapatılmış ve 1980 cumhurbaşkanlığı seçim süreci sonuçsuz olarak sona ermiştir.

Askeri darbe sonrası yeni anayasa hazırlıkları başlamıştır. Darbeden yaklaşık 2 yıl sonra 1982 yılında, anayasa halk oylamasına sunulmuş ve anayasa oylamasının içine konulan bir madde ile Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren referandum ile Türkiye Cumhuriyeti’nin 7. Cumhurbaşkanı olmuştur.⁷⁹¹

⁷⁹⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 12 Eylül 1980, s.1.

⁷⁹¹ https://tasam.org/tr-TR/Icerik/2446/cumhurbaskanligi_secimleri_uzerine (Erişim Tarihi 25.05.2022.)

KAYNAKLAR

ARŞİV BELGELERİ

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi (CDA)

TBMM ARŞİVİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMMZC)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (TBMMTD)

SÜRELİ YAYINLAR

Akşam Gazetesi.

Bugün Gazetesi.

Cumhuriyet Gazetesi.

Devrim Gazetesi.

Günaydın Gazetesi.

Hürriyet Gazetesi.

Milliyet Gazetesi.

Sabah Gazetesi.

Tercüman Gazetesi.

T.C. Resmî Gazete.

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

Akal, M., *12 Mart 1971 Muhtırası, 12 Eylül 1980 Darbesi ve 28 Şubat Sürecinde Bir Politikacı Olarak Süleyman Demirel'in Farklı Konum ve Tepkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul-2013.

Akyüz, S., *Türk Siyasal Sisteminde Cumhurbaşkanının Yeri ve Seçimi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya-2006.

Atayakul, F.A., *Türkiye'de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul-2007.

Kara, F., *Türk siyasal yaşamında Cemal Gürsel*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara-2006.

Ural, Y., *Türk Anayasal Sisteminde Cumhurbaşkanının Konumu ve Yetkilerine İlişkin Tartışma ve Öneriler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2008.

Yücel, M.S., *Türk Siyasal Hayatında Cumhurbaşkanı Seçimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik 2012.

MAKALELER

Acar, A., ve Çelebi, M.B., “Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında Cumhurbaşkanlığı Makamının Önemi ve 2007 Yılı Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Abdullah Gül’ün Görev Süresi Tartışmaları”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 12, Sayı 23, 2012, ss.1-34.

Şimşek, M., “Çoğulculuk ve Vesayet İkileminde 1961 Anayasası”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: TBMM’nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı, Kasım 2020, ss.221-240.

Tavaş, İ. H., “Türk Anayasalarında Cumhurbaşkanı Seçimi”, *Yasama Dergisi*, 5,2007, ss.26-33.

Yıldız, M. ve Edi, A., “1980 Cumhurbaşkanlığı seçim süreci”, *Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(4), Türkiye 2021, ss.1651-1658.

KİTAPLAR

Akın, R., *Gazi’den Günümüze Cumhurbaşkanlığı 1923-2007*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

Atatürk, M.K., *Nutuk*, Kaynak Yayınları, Ankara 2015.

Çakmak, H., *Cumhurbaşkanları ve Dış Politika*, Kripto Basım, Ankara 2016.

Kocaş, S., *Atatürk’ten 12 Mart’a III.Cild*, Doğu Kitabevi, İstanbul 1977.

Önder, S., *Türk Parlamenter Sisteminde Cumhurbaşkanının Rolü*, Turhan Kitabevi 2007.

Özdemir, H., *Cumhurbaşkanlığı Seçimleri*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2007.

Tanör, B., *Osmanlı- Türk Anayasal Gelişmeleri*, Der Yayınları, İstanbul 1995.

Yılmaz, C., *Ord.Prof.Dr.Ali Fuat Başgil*, Çarşamba Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2013.

Yücel, M.S., *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul 2001.

İNTERNET

Recep Tayyip ERDOĞAN, Biyografi, Erişim Tarihi: 01.01.2022

<https://tccb.gov.tr/receptayyip Erdogan/biyografi/>

1923'ten günümüze Cumhurbaşkanı seçimleri, Erişim Tarihi: 01.05.2022

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/1923-ten-gunumuze-cumhurbaskani-secimleri/134629>

1961 Anayasası, Erişim Tarihi: 11.05.2022

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1961-anayasasi/>

Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Mevaddının Tavzihan Tadiline Dair Kanun,

Erişim Tarihi: 01.02.2022

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc002/kanuntbmmc002/kanuntbmmc00200364.pdf

1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında, Erişim Tarihi: 01.05.2022

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10525.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, Erişim Tarihi: 08.04.2022

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-cumhuriyeti-hukumetleri-134271>

Yazı dizisi: 40. yılında tüm ayrıntıları ile 12 Mart muhtırası-3, Erişim Tarihi: Tarihi 11.04.2022

<https://web.archive.org/web/20130720005301/http://blog.milliyet.com.tr/yazi-dizisi--40--yilinda-tum-ayrintilari-ile-12-mart-muhtirasi-3/Blog/?BlogNo=294982>

Çorum olaylarının araştırılması amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/807), Erişim Tarihi: 11.05.2022

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c074/tbmm23074128.pdf>

Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Üzerine, Erişim Tarihi:15.05.2022

https://tasam.org/tr-TR/Icerik/2446/cumhurbaskanligi_secimleri_uzerine

EKLER

EK 1: 1. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk

Görev Süresi:

29 Ekim 1923- 10 Kasım 1938

EK 2: 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü

Görev Süresi:

11 Kasım 1938- 22 Mayıs 1950

EK 3: 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar

Görev Süresi:

22 Mayıs 1950- 27 Mayıs 1960

EK 4: 4. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel

Görev Süresi:

27 Mayıs 1960- 28 Mart 1966

EK 5: 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay

Görev Süresi:

28 Mart 1966- 28 Mart 1973

EK 6: 6. Cumhurbaşkanı Fahri Sabit Korutürk

Görev Süresi:

6 Nisan 1973- 6 Nisan 1980

EK 7: 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren

Görev Süresi:

9 Kasım 1982- 9 Kasım 1989

EK 8: Dönemin AP Cumhurbaşkanı Adayı Sadettin Bilgiç (1920-2012)

EK 9: Dönemin CHP Cumhurbaşkanı Adayı Muhsin Batur (1920-1999)

EK 10:1980 Seçimleri Sırasında Cumhurbaşkanlığını vekaleten Yürüten İhsan Sabri Çağlayangil (1908-1993)

EK 11: Dönemin Siyasi Parti Liderleri (Soldan Sağa: Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş)

EK 11: 1961 Anayasası'na Göre Cumhurbaşkanı

MADDE 95.

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış kendi üyeleri arasından, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile ve gizli oyla yedi yıllık bir süre için seçilir; ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir.

Bir kimse arka arkaya iki defa cumhurbaşkanı seçilemez.

Cumhurbaşkanı seçilenin partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı sona erer.

MADDE 96.

Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde şöyle and içer:

“Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Türk Devletinin bağımsızlığına, vatanın ve Milletin bütünlüğüne yönelecek her tehlikeye karşı koyacağım; Milletin kayıtsız şartsız egemenliğini ve Anayasayı sayacağım ve savunacağım; İnsan haklarına dayanan demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden ve tarafsızlıktan ayrılmayacağım; Türkiye Cumhuriyeti'nin şan ve şerefini koruyup yüceltmek ve üzerime aldığım görevi yerine getirmek için bütün gücümle ve varlığımla çalışacağım namusum üzerine söz veririm.”

MADDE 100.

Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, görevine dönmesine kadar; ölüm, çekilme veya başka bir sebeple cumhurbaşkanı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, cumhuriyet senatosu başkanı cumhurbaşkanlığına vekillik eder.

MADDE 101. Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasına on beş gün kalınca veya Cumhurbaşkanlığı boşalınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni cumhurbaşkanını seçer; Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanık değilse hemen toplantıya çağırılır.

